

**JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE AND HUMANITIES
ASSOCIATION OF PRIVATE HIGHER EDUCATION
INSTITUTIONS OF THAILAND**

วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
สถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย

2025

ISSN : 3056-9753 (ONLINE)

ปีที่ 31 ฉบับที่ 2 (2025) : กรกฎาคม - ธันวาคม

Association of private higher
education institutions of Thailand

วารสารสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย
**Journal of Social science and humanities Association of Private Higher
Education Institutions of Thailand**

ISSN: 3056-9753 (ออนไลน์)

ปีที่ 31 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2568

Vol. 31 No. 2 July – December 2025

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่ผลงานวิชาการสาขาวิชาการศึกษามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เน้นการพัฒนานวัตกรรมทางด้านการจัดการ
เรียนรู้ การวิจัยและพัฒนา บทความวิจัย บทความวิทยานิพนธ์ บทความวิชาการ

การตรวจสอบทางวิชาการ

บทความผ่านการตรวจสอบทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก (double-blinded peer review)

เจ้าของ สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ที่ปรึกษา คณะกรรมการฝ่ายวิชาการ

สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

บรรณาธิการ

ดร.มานิต บุญประเสริฐ

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ดร.ทิพนาด ชารีรักษ์

กองบรรณาธิการ

ดร.เสนีย์ สุวรรณดี	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
ดร.ถนอมวงศ์ ล้ายอดมรรคผล	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.พรรณราย ทรัพย์ประภา	นักวิชาการอิสระ
รองศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ ไชยโส	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.รุ่งรัตน์ ชัยสำเร็จ	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษยา วงษ์ขวลิติกุล	มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำพล นววงศ์เสถียร	วิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก
รองศาสตราจารย์ ญัฐพล ชันฉะไชย	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

ฝ่ายจัดการและเลขานุการกองบรรณาธิการ

นางสาวนราวดี เฉพาะตน

กำหนดการเผยแพร่

ปีละ 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน และ ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม

คณะกรรมการวิชาการและการประกันคุณภาพการศึกษา

สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย

ในพระราชบัญญัติสมเด็จพะเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

วาระ 1 สิงหาคม 2567 – กรกฎาคม 2569

1. ดร.สุนทรี รัตภาสกร	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ	ประธาน
2. ดร.เอกธิป สุขวารี	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย	รองประธาน
3. รศ.ดร.ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต	กรรมการ
4. ผศ.ดร.อัจฉราพร โชติพิฤกษ์	มหาวิทยาลัยศรีปทุม	กรรมการ
5. ผศ.ดร.ปถมพร สุขปลั่ง	มหาวิทยาลัยรังสิต	กรรมการ
6. รศ.ดร.จอมพงศ์ มงคลวนิช	มหาวิทยาลัยสยาม	กรรมการ
7. ดร.วัลลภา ศรีทองพิมพ์	มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมป์ฟอร์ด	กรรมการ
8. ดร.สุรัชย์ สานติสุขรัตน์	มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่	กรรมการ
9. ดร.ชินดา บัณฑิตวรรณ	มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	กรรมการ
10. ผศ.ดร.ปรกรณ์ ลิ้มโยธิน	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่	กรรมการ
11. ผศ.พ.ต.ท.หญิง ดร.รังสิยา วงศ์อุปปา	มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล	กรรมการ
12. ดร.พรทิพย์ กวินสุพร	มหาวิทยาลัยคริสเตียน	กรรมการ
13. ผศ.ดร.อำพล นววงศ์เสถียร	มหาวิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก	กรรมการ
14. ดร.โจนาธาน รันเต คาร์รียอน	มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ	กรรมการ
15. ดร.สุรวี ศุนาลัย	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต	กรรมการ
16. ผศ.ดวงทิพย์ จันทร์อ่วม	มหาวิทยาลัยเกริก	กรรมการ
17. ผศ.ดร.วัลลภา ทรงพระคุณ	มหาวิทยาลัยพายัพ	กรรมการ
18. รศ.ดร.วีระพันธ์ ด้วงทองสุข	มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์	กรรมการ
19. ผศ.ดร.เรวดี ศักดิ์ดุลาธรรม	มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์	กรรมการ
20. ผศ.ดร.ตระกูล จิตวัฒนากร	มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ	กรรมการ
21. ดร.จวีร์วรรณ มณีแสง	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	กรรมการ
22. อาจารย์กมลวรรณ บุญสัมปทา	มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น	กรรมการ
23. ดร.ณัฐภูมิ ว่องทรัพย์ทวี	สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์	กรรมการ
24. รศ.ดร.วรากร ศรีเชวงทรัพย์	สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น	กรรมการ
25. ดร.วิรัตน์ เดชปานประสงค์	สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ	กรรมการ
26. อาจารย์กรรณิกา ปัญญาวงศ์	สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน	กรรมการ
27. รศ.ดร.อรพรรณ ลือบุญธวัชชัย	วิทยาลัยเซนต์หลุยส์	กรรมการ
28. ผศ.ยุวรัตน์ รุติสินันต์กุล	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย	กรรมการ
29. ผศ.ดร.ปวีร์ ศิริรักษ์	วิทยาลัยเทคโนโลยีพนมวันท์	กรรมการ
30. ผศ.อรรณพ อาษาเอื้อ	วิทยาลัยทองสุข	กรรมการ
31. อาจารย์อัญชลี แพรกปาน	วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้	กรรมการ
32. อาจารย์รุ่งศิริ สระบัว	วิทยาลัยสันตพล	กรรมการ
33. ดร.จิรนนท์ กมลสินธุ์	มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา	กรรมการ
34. ดร.พิมล จงวรรณท์	มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย	กรรมการ

35. อาจารย์ชานนท์ ชื่นจิตร	มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น	กรรมการ
36. อาจารย์พรจักษ์รี พิริยะกุล	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ	กรรมการและเลขานุการ
37. อาจารย์พัชรินทร์ สินธิพงษ์	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
38. นางสาวจุฑารัตน์ วุฒิ	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ

Reviewers

ศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ	ศิริบรรณพิทักษ์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ศาสตราจารย์ ดร.บุญเรียง	ขจรศิลป์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.อุทัย	บุญประเสริฐ	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
รองศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์นธ์	เดชะคุปต์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์วัลย์	สัตยารักษ์วิทย์	สถาบันเทคโนโลยีจิตรลดา
รองศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์	ไชยโส	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.รุ่งรัตน์	ชัยสำเร็จ	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
รองศาสตราจารย์ ดร.พรรณราย	ทรัพย์ะประภา	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษณ์	ทองเลิศ	มหาวิทยาลัยรังสิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภัทรา	เอื้อวงศ์	มหาวิทยาลัยสยาม
ดร.ถนอมวงศ์	ล้ำยอดมรรคผล	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ดร.วันเกษม	สัตยานุชิต	มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
ดร.ผุสดี	พลสารมย์	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
ดร.ศรีสมร	พุ่มสะอาด	มหาวิทยาลัยรังสิต

Dear All,

It is realized that universities in the 21st century face numerous challenges as they must adapt to a rapidly changing world. Those challenges stem from shifts in societal, technological, economic, and political landscapes, as well as evolving expectations from students, employers, and governments. Particularly, the rapid technological advancement of AI has become the current issue these days among the academics because it has affected their professional lives. Common questions: what are the roles of teachers and learners in the AI Era? How do teachers teach? How do learners learn?

To find out what others say about the AI in higher education, I checked the review on the internet. It said “AI is rapidly transforming higher education by enabling personalized learning, and 24/7 administrative support via chatbots, with 80-92% of students using tools like ChatGPT. While enhancing efficiency and engagement, it raises critical concerns regarding academic integrity, data privacy, and the need for AI literacy”.

Regarding the aim of education, I asked ChatGPT “ Are there any changes in the philosophy of education in the AI era? What concepts remain the same and what concepts have changed?” The answers are, “Yes- the AI era has brought real shifts in the philosophy of education, but it has not replaced the foundations. Think of it as continuity with rebalancing rather than a complete paradigm break.”

Core philosophical ideas that remain the same: 1) Education as Human Formation. Education is still about forming the whole person, not just producing skills. moral judgment, empathy, civic responsibility, and identity remain central. AI cannot replace the ethical and existential dimensions of learning, continuity with Aristotle on virtue ethics and Dewey on education for democratic life. 2) Learning as an active process. Knowledge is not simply transmitted, it is constructed by learners. Critical thinking, reflection and meaning-making remain essential, continuity with Piaget, Bruner on constructivism, and Vygotsky on social learning. 3)The Teacher as a Moral and Relational Agent. The teachers are still role models, mentors, and ethical guides. Relationships, trust, and care cannot be automated.

Concepts that have fundamentally changed: 1) What it means to be “educated”. It is no longer defined by what you remember. It is defined by epistemic humility, critical discernment, ethical use of intelligent systems, lifelong adaptability. 2) Academic Integrity. Integrity now involves: disclosure of AI use, understanding AI limits and biases, accountability for final judgments. 3)The

purpose of schooling - less about preparing for the known jobs, more about preparing for unknown futures. Emphasis on learning how to learn, moral resilience, human creativity and care.

What has not changed. Education is still normative (value-laden), not just technical. AI does not decide educational aims—humans do. Wisdom, meaning, and ethical judgment remain irreducibly human. The Bottom Line is AI changes the conditions of education, not the ultimate purpose of education. The philosophical task remains the same: to cultivate wise, ethical and responsible human beings - in the world where intelligence is no longer exclusively human.

I understand that many members have integrated AI into their lessons and routine tasks. APHEIT journal is a platform for Share and Learn. We value your contributions.

Wish you all the best. Merry Christmas and Happy New Year 2026.

Manit Boonprasert, Ed.D

The Association of Private Higher Education Institutions of Thailand

Under the Patronage of Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn

December, 2025

สารบัญ

CONTENTS

วารสารสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย

Journal of Social science and humanities Association of Private Higher Education Institutions of Thailand

ปีที่ 31 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2568

บทความวิจัย

ทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารศตวรรษที่ 21 ในกลุ่มเครือข่ายช่างขวา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

Management Skills of School Administrators The 21 century in Chang Kwa Network Group
under Suratthani Primaryeducational Service area office 1.

สุนันท์ สุวรรณวงษ์ และวรัชย์ วิทยุปรโคตร.....01-07

การบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดตรัง
Educational administration towards learning organization under the Trang provincial office
of local government

ณัฐนรี นวลขาว และวรัชย์ วิทยุปรโคตร.....08-16

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน ศูนย์พัฒนาวิชาการนาเลียงห้วยโป่งยางงาม สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3

Transformational leadership of administrators in Nachaliang huai pong yang ngam academic
development center under Phetchabun primary educational service area office 3

ณัฐพล สีหาฤทธิ์ และวรัชย์ วิทยุปรโคตร.....17-25

การประกอบสร้างอัตลักษณ์ในภาพยนตร์มวยไทย

Identity Construction in Muay Thai Films

เจตษ์ บุญโยประการ, ปัทมวดี จารูวร, สุชาติ โอทัยวิเทศ, เจตน์ศักดิ์ แสงสิงแก้ว, และไกรสร วงศ์อนันต์ศักดิ์.....26-39

การศึกษารูปแบบของการสื่อสารโดยตรงในภาพยนตร์บันเทิง

Cinematic style of Direct address to the audience in feature films

อิงครัต วงศ์อนันต์ศักดิ์, เจตน์ศักดิ์ แสงสิงแก้ว, ปัทมวดี จารูวร, และสุชาติ โอทัยวิเทศ.....40-54

การวิเคราะห์ปัจจัยการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้ารับบริการร้านนวดแผนไทย ในจังหวัดเชียงราย

An analysis of service marketing factors influencing the decision to use traditional Thai
massage services in Chiangrai province

กนกวรรณ พุทธหน่อแก้ว, ประภาวรินทร์ แก้วเขียว, วิชรี มนัสสนิท และจักรพันธ์ ชัยทัศน์.....55-65

สารบัญ

CONTENTS

วารสารสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย

Journal of Social science and humanities Association of Private Higher Education Institutions of Thailand

ปีที่ 31 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2568

ปัจจัยเหตุและผลของความคล่องตัวขององค์การในอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย

Antecedents and Consequences of Organizational Agility in the Electrical and Electronics Industry in Thailand

พิทยุตม์ โตข้า, ปิยะฉัตร จารุธีรศานต์, และวิไลลักษณ์ เสรีตระกูล.....66-83

การพัฒนาประสิทธิภาพการบันทึกบาดแผลในคดีทำร้ายร่างกาย ทางนิติเวชคลินิกของโรงพยาบาลตากสิน

Improving the Efficiency of Wound Documentation in Clinical Forensic Assault Cases at Taksin Hospital

ศศิธร บุตรจันทร์ และวรรัช วิชชวาณิชย์.....84-96

การสืบสวนคดีด้านสัตว์ป่าของด่านตรวจสัตว์ป่าท่าอากาศยานดอนเมือง

Wildlife investigation guidelines at Don Mueang International Airport Wildlife Inspection

กนกวรรณ แก้วปกาศิต และวรรัช วิชชวาณิชย์.....97-109

ทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารศตวรรษที่ 21 ในกลุ่มเครือข่ายข้างขวา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

Management Skills of the 21 Century School Administrators in Chang
Kwa Network Group under Suratthani Primary Educational Service Area
Office 1

สุวนันท์ สุวรรณวงศ์¹, วรชัย วิภูอุปโภคตร²

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะ

ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี^{1,2}

Suwanan Suwanwong¹, Vorachai Viphoouparankhot²

Mater of Education in Educational Administration,

Faculty of education, Bangkok Thonburi University^{1,2}

E-mail: darin.lovestory08@gmail.com¹ Vorachai.vip@bkkthon.ac.th²

Received: February 26, 2024 ; Revised: December 3, 2025 ; Accepted: December 17, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารศตวรรษที่ 21 ในกลุ่มเครือข่ายข้างขวา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 และ (2) เปรียบเทียบการประเมินทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารศตวรรษที่ 21 ในกลุ่มเครือข่ายข้างขวา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ของครูจำแนกตามระดับ การศึกษาและประสบการณ์การทำงาน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนในกลุ่ม เครือข่ายข้างขวา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 จำนวน 73 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย วิธีดำเนินการวิจัย มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (2) สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (3) เก็บรวบรวมข้อมูล (4) วิเคราะห์ข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบ ค่าที่ (t-test) ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมผู้บริหารมีทักษะการบริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบตามระดับการศึกษาและประสบการณ์ทำงานของครูผู้ประเมิน พบว่าไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ ผลการวิจัยชี้ว่าผู้บริหารในกลุ่มเครือข่ายข้างขวามีความพร้อมด้านทักษะการบริหารที่ สอดคล้องกับความต้องการของการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 และสามารถใช้เป็นข้อมูลสำหรับ วางแผนพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่ได้ต่อไป

คำสำคัญ: ทักษะการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารศตวรรษที่ 21 กลุ่มเครือข่ายช่างขวา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1

ABSTRACT

The research objectives were 1) to study management skills of the 21 century school administrators in Chang Kwa network group, under Suratthani Primary Educational Service Area Office 1; and 2) to compare measurement of management skills of the 21 century school administrators in Chang Kwa network group of teachers classified by education level and work experience. The sample was school teachers in Chang Kwa network group totaling 73 people, obtained by simple random sampling. The research instrument was a 5-point rating scale questionnaire to measure the management skills in 5 aspects, namely, Human Relations, Critical and Creative thinking, Communication, Technology and Use of Digital, Management Techniques. Statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation and t-test. The results revealed that 1) management skills of the 21 century school administrators in Chang Kwa network group overall were at high level; and 2) comparison of management skills measurement of the 21 century school administrators in Chang Kwa network group by teachers classified by education level and work experience overall was not statistically different.

KEYWORDS: Management skills school, Administrators the 21 Century Chang Kwa group, Suratthani primary educational service area office 1.

บทนำ

สถานการณ์โลกในศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อสถานศึกษา การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่รวดเร็ว ทำให้สถานศึกษาต้องมีการปรับเปลี่ยนให้ยืดหยุ่นและมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ดังกล่าว ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำองค์กรจำเป็นต้องปฏิรูปตนเองและการเปลี่ยนแปลงองค์การครั้งใหญ่เพื่อนำพาไปสู่ความสำเร็จตาม

เป้าหมาย ที่ต้องการโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญที่จะต้องบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและความสมดุลเพื่อให้บริการจัดการศึกษาบรรลุผลสำเร็จ ผู้บริหาร ต้องเป็นตัวแปรสำคัญในด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ จึงต้องมีความรู้ความสามารถทักษะและประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทันสมัยและเหมาะสมกับการ

เปลี่ยนแปลงของโลก สังคมยุคอุตสาหกรรมในศตวรรษที่ 19 และ 20 เปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมยุคความรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เนื่องมาจากการใช้เทคโนโลยีเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลต่างๆของทุกภูมิภาคของโลกเข้าด้วยกัน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาตามไปด้วยอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้สถานศึกษาจึงต้องมีความตื่นตัวและเตรียมพร้อม ในการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้เพื่อเด็กในศตวรรษที่ 21 (สมหมาย อัจฉอนกลอย,2556)

การที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะบริหารงานให้มีคุณภาพ สิ่งสำคัญที่สุดคือตัวผู้บริหารต้องมีคุณภาพ ผู้บริหารต้องพัฒนาตนเองมีความเป็นผู้ นำต้องนำความเปลี่ยนแปลง มีความสามารถในการใช้ทักษะการบริหารได้เป็นอย่างดี ซึ่งทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่ผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละคนจะมีและใช้ไม่เท่ากัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละคนที่จะแสวงหาให้ได้มาซึ่งความรู้ ความสามารถ และทักษะเพื่อทำให้สามารถบริหารงานอย่างผู้บริหารมืออาชีพได้ ด้วยเหตุนี้ จะเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาต้องนำทักษะต่างๆมาใช้ในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพและมุ่งประสิทธิผลปัญหาที่เกิดจากระบบการปฏิรูปการศึกษาการกระจายอำนาจ ปัญหาการขาดเทคนิคและวิธีการในการบริหารงาน ปัญหาดังกล่าวมาจากสาเหตุที่สำคัญคือ ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาทักษะการบริหารต่อไป (อรอุมา ดวงจันทร์,2558)

ประสิทธิผลของโรงเรียนเป็นระดับความสำเร็จของโรงเรียนที่เกิดจากการบริหารงานของผู้บริหารและบุคลากรทุกคนที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานหรือการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆของโรงเรียน โดยที่โรงเรียนสามารถผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและสามารถพัฒนา นักเรียนให้มีเจตคติทางบวกตลอดจนสามารถปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียนและรวมทั้งสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนเพื่อให้สามารถดำเนินงานได้บรรลุวัตถุประสงค์ของโรงเรียน โดยพิจารณาประสิทธิผลของโรงเรียนใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความสามารถในการผลิตนักเรียน ให้มีความสำเร็จทางการเรียนสูงขึ้น 2) ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวก 3) ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน และ 4) ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน โดยประสิทธิผลโรงเรียนเป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจในการบริหารของผู้บริหาร เพราะความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาขึ้นอยู่กับประสิทธิผลโรงเรียน

จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2563-2565 ระดับเขตพื้นที่เปรียบเทียบระหว่างปีการศึกษา 2562 – 2564 พบว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้มีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง 3 ปีการศึกษา ได้แก่ ภาษาไทย (49.00 , 56.23, 56.46 ตามลำดับ) และกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีคะแนนเฉลี่ยที่มีทิศทางไม่แน่นอน ได้แก่ ภาษาอังกฤษ (30.07, 28.91, 33.14 ตามลำดับ) คณิตศาสตร์ (27.52, 31.15, 27.46 ตามลำดับ) และวิทยาศาสตร์ (32.71, 36.42, 30.14 ตามลำดับ) (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 1, 2565) ผลที่ทำ

ให้การบริหารงานในสถานศึกษาไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ส่วนหนึ่งอาจจะเป็นผลมาจากปัจจัยด้านการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นอุปสรรคต่อพัฒนาการของการจัดการศึกษาดังกล่าว ทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารศตวรรษที่ 21 สามารถช่วยสะท้อนการพัฒนาการบริหารที่สามารถพัฒนาคุณภาพของนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารศตวรรษที่ 21 ในกลุ่มเครือข่ายช่างขวา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาการบริหารงานในศตวรรษที่ 21 ให้เกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายช่างขวา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารศตวรรษที่ 21 ในกลุ่มเครือข่ายช่างขวา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 1

2. เปรียบเทียบการประเมินทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารศตวรรษที่ 21 ในกลุ่มเครือข่ายช่างขวา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ของครูจำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน

สมมติฐาน

1. ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันประเมินทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร

ศตวรรษที่ 21 ในกลุ่มเครือข่ายช่างขวา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 แตกต่างกัน

2. ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันประเมินทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารศตวรรษที่ 21 ในกลุ่มเครือข่ายช่างขวา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 แตกต่างกัน

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. กลุ่มเครือข่ายช่างขวา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 มีความแตกต่างกันจำแนกตามเขตพื้นที่การจัดการศึกษา สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการกำหนดแนวทางพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลการวิจัยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 สามารถกำหนดแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายช่างขวา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากร คือ ครูกลุ่มเครือข่ายช่างขวา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 จำนวน 91 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูกลุ่มเครือข่ายช่างขวา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางของ Krejcie &

Morgan (1970) ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างง่าย จำนวน 73 คน

เครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล สำหรับการศึกษานี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เกี่ยวกับทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารศตวรรษที่ 21 ในกลุ่มเครือข่ายช่างขวา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรีธานี เขต 1 ตามแนวทางการดำเนินงานการบริหารในศตวรรษที่ 21 แบ่งเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารศตวรรษที่ 21 เป็นแบบเลือกตอบ (check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารศตวรรษที่ 21 ในกลุ่มเครือข่ายช่างขวา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรีธานี เขต 1

เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านมนุษยสัมพันธ์

ด้านที่ 2 ด้านการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์

ด้านที่ 3 ด้านการสื่อสาร

ด้านที่ 4 ด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล

ด้านที่ 5 ด้านเทคนิค

ซึ่งลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ดังนี้

5 หมายถึง มีทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารศตวรรษที่ 21 มากที่สุด

4 หมายถึง มีทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารศตวรรษที่ 21 มาก

3 หมายถึง มีทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารศตวรรษที่ 21 ปานกลาง

2 หมายถึง มีทักษะการบริหาร

สถานศึกษาของผู้บริหารศตวรรษที่ 21 น้อย

1 หมายถึง มีทักษะการบริหาร

สถานศึกษาของผู้บริหารศตวรรษที่ 21 น้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์เกี่ยวกับสถานภาพทั่วไป

ของครูผู้สอนในกลุ่มเครือข่ายช่างขวา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรีธานี เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานโดยใช้ความถี่และร้อยละ

2. การวิเคราะห์ระดับทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารศตวรรษที่ 21 ในกลุ่มเครือข่ายช่างขวา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรีธานี เขต 1 ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางพร้อมคำบรรยายประกอบ

3. นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยเป็น 5 ระดับ ดังนี้

4.5-5.00 คือ มีทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับ มากที่สุด

3.5-4.50 คือ มีทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมาก

2.51-3.50 คือ มีทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับ ปานกลาง

1.51-2.50 คือ มีทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับน้อย

1.00-1.50 คือ มีทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของครูในกลุ่มเครือข่ายชางขา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศุราษฎร์ธานี เขต 1 จำนวน 73 คน จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงานพบว่า กลุ่มตัวอย่างครูสำเร็จระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรีมากที่สุด และมีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 10 ปี มากที่สุด

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารศตวรรษที่ 21 ในกลุ่มเครือข่ายชางขา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยรวม อยู่ในระดับมาก

3. ผลการเปรียบเทียบทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารศตวรรษที่ 21 ในกลุ่มเครือข่ายชางขา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศุราษฎร์ธานี เขต 1 มีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ผลการเปรียบเทียบทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารศตวรรษที่ 21 ในกลุ่มเครือข่ายชางขา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศุราษฎร์ธานี เขต 1

จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

3.2 ผลการเปรียบเทียบทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารศตวรรษที่ 21 ในกลุ่มเครือข่ายชางขา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศุราษฎร์ธานี เขต 1

จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารศตวรรษที่ 21 ในกลุ่มเครือข่ายชางขา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศุราษฎร์ธานี เขต 1 มีข้อเสนอแนะเพื่อนำมาพิจารณาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษา

1.ด้านมนุษยสัมพันธ์ ผู้บริหารควรสร้างแรงจูงใจให้ครูปฏิบัติงานเต็มความสามารถสร้างแรงจูงใจในการทำงาน เพื่อให้กำลังใจในการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชา และทำให้งานได้ดำเนินไปได้อย่างราบรื่น

2.ด้านการคิดวิเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารควรพัฒนาระบบการคิดให้มีการเชื่อมโยงเพื่อให้การบริหารงานในสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพในสถานศึกษาสูงที่สุด รับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา

3.ด้านการสื่อสาร ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการมอบหมายงานเพื่อให้เหมาะสมกับรายบุคคลของผู้ใต้บังคับบัญชา นอกจากนั้นการรับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชาจะสามารถปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

4.ด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษา ควรพัฒนาด้านเทคโนโลยีและดิจิทัลไปในเชิงสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดการ

พัฒนาระบบเทคโนโลยีในสถานศึกษา ตามบริบท
ของสถานศึกษา

5.ด้านเทคนิค ผู้บริหารสถานศึกษา ควร
เข้าใจในทำงานของแต่ละฝ่ายอย่างละเอียด

เพื่อที่จะเป็นการปฏิบัติงานการบริหารได้ทุกๆ
ฝ่ายและสามารถลงมือปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

สมหมาย อ่ำดอนกลอย. (2556). *บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21*. คณะครุศาสตร์.

พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1. (2566). *แผนปฏิบัติการประจำปี 2566*.

สุราษฎร์ธานี : กลุ่มการจัดการศึกษา.

อรอุมา ดวงจันทร์. (2558). *ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของผู้บริหารและ*

ครู กลุ่มกรุงเทพมหานคร โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. [วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต] กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.

การบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการ
ปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดตรัง

Educational administration towards learning organization under the Trang provincial office of local government

ณัฐนรี นวลขาว¹ วรชัย วิภูอุปโภคตร²

คณะศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี^{1,2}

Nutnaree Nuankao¹ Vorachai Viphoouparakhot²

Faculty of Education, Bangkok Thonburi University^{1,2}

E-mail: nutnareebelly@gmail.com¹

E-mail: Vorachai.vip@bkkthon.ac.th²

Received: February 26, 2024 ; Revised: December 3, 2025 ; Accepted: December 17, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับการบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้
ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดตรัง และ (2) เปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาสู่
การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดตรัง จำแนกตามอายุ
ประสบการณ์ทำงาน และขนาดโรงเรียน การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากร ได้แก่ ครูที่สอนใน
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดตรัง จำนวน 395 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่
จำนวน 196 คน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางเครซีและมอร์แกนสำเร็จรูป ด้วยวิธีสุ่มแบบชั้นภูมิ
วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย พบว่า (1) การบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ในสังกัด
สำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และ (2) การเปรียบเทียบการบริหาร
สถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น จำแนกตาม
ประสบการณ์ทำงานและขนาดสถานศึกษา ภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ส่วนอายุ โดยภาพรวม
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา องค์กรแห่งการเรียนรู้ การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดตรัง

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to study the level of educational administration towards learning organization of schools under the Trang Local Government Promotion Office, Trang Province, and 2) to compare the educational administration towards learning organizations of schools, classified by age, work experience of teachers and school size. This research was a survey research. The population were 395 teachers in schools under Trang Local Government Promotion Office, Trang Province. The sample included 196 teachers, determined by Kerjcie and Morgan's tables, obtained by stratified random sampling. The instrument used to collect research data was a questionnaire with a five-point rating scale. Statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation and t-test. The results found that: (1) educational administration towards learning organization of schools under the Office of Local Administration Promotion, overall was at a high level; and (2) comparison of educational administration towards learning organization of schools under of the Trang Local Government Promotion Office, classified by work experience of teachers and school size, overall and in each aspect were not different. As for age, overall they were significantly different at the 0.05 level.

KEYWORDS: Educational Administration, Learning Organization, Trang Provincial Office of Local Government

บทนำ

กระแสการเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่จะต้องเผชิญไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือองค์กร การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมันรวดเร็วและรุนแรง โดยมีปัจจัยที่เกิดจากการก้าวกระโดดของเทคโนโลยีสารสนเทศที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง และความซับซ้อนของระบบเศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำงาน ทั้งภายในและภายนอกองค์กร ส่งผลให้เวทีการแข่งขันที่เคยจำกัดอยู่ในวงแคบ ๆ ขยายขอบเขตออกไปครอบคลุมทั่วโลก อีกทั้งแนวคิดในการบริหารจัดการสมัยใหม่ทั้งการบริหาร การเปลี่ยนแปลง การจัดการคุณภาพ การจัดการห่วงโซ่อุปทาน และการจัดการความรู้ ทำให้องค์กร

และหน่วยงานทั้งหลายต้องปรับท่าที เพื่อความอยู่รอดและมีภูมิคุ้มกันอย่างมั่นคง โดยมีคนเป็นพลังขับเคลื่อนที่สำคัญ ซึ่งคนก็ไม่ใช่ต้นทุนแต่เป็นทุนมนุษย์ เพราะในตัวคนมีทักษะและประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดความชำนาญซึ่งเป็นทุนด้านความรู้ จำเป็นต้องสร้างค่านิยมขององค์กรและวัฒนธรรมองค์กรที่ดี ความรู้ภายใต้บริบทเฉพาะมักแฝงอยู่ในภาษา วัฒนธรรม หรือประเพณี เพื่อรักษาองค์กรไว้ ซึ่งจะต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ ให้ความรู้ทั้งหลายนั้นกลายเป็นความรู้ที่เกิดประโยชน์สำหรับคนทั้งองค์กร เพื่อการก้าวเข้าสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ เพราะความรู้คืออำนาจ เป็นแรงผลักดันที่ทำให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาในทุกระดับ

ก่อให้เกิดแนวคิดและการเปลี่ยนแปลงวิธีการคิดของผู้บริหารระดับสูง ซึ่งมีบทบาทต่อองค์กรในฐานะเป็นผู้ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาองค์กร การเปลี่ยนแปลงรากฐานของความคิดจิตใจ การนำเอานวัตกรรมใหม่มาใช้ในการจัดการศึกษาแบบอนุรักษนิยม การเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาระบบการศึกษา นั้นจะมีความลำบาก การเปลี่ยนแปลงให้สภาพแวดล้อมทางการศึกษามีการเปลี่ยนแปลงตลอด และจะก้าวเข้าสู่ องค์กรแห่งการเรียนรู้ได้ อย่างไรก็ตาม เมื่อยังดำเนินการไปตามปกติ ไม่ได้ปรับตัวเข้ากับนโยบายใหม่ๆ ดังนั้นจึงต้องเปลี่ยนแปลงการศึกษา ให้สอดคล้องตามการเปลี่ยนแปลงอยู่รอบตัว ผลลัพธ์ที่คิด นักแก้ปัญหาที่มีวิจรรย์ญาณซึ่งคนคือที่สำคัญและเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญในการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาองค์กร ความเข้าใจและการใช้ความรู้จากประสบการณ์ที่ผ่านมาจึงเป็นสิ่งสำคัญในการเตรียมพร้อมองค์กรให้พร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงและท้าทายในสมัยปัจจุบันและอนาคตที่ไม่แน่นอน (ศิวพร แสนรัตน์, 2556)

ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันทั่วโลกว่า กลยุทธ์ในการบริหารที่ดีที่สุด คือ การมุ่งเน้นคุณภาพ การบริหารการจัดการคุณภาพมีเป้าหมายเพื่อสร้างประสิทธิภาพการทำงานสูงสุดให้แก่องค์กร จุดเริ่มต้นในการนำระบบบริหารจัดการคุณภาพทั้งระบบมาใช้ ต้องเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมสถานศึกษา การเปลี่ยนแปลงต้องสร้างให้เกิดบางอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน คือ เกิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ องค์กรแห่งการเรียนรู้มุ่งเน้น ให้สมาชิกทุกคนมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองตลอดเวลา เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเองและองค์กร เพื่อให้การดำเนินงานตามภารกิจต่างๆ บรรลุเป้าหมาย โดยมีรูปแบบการทำงานเป็นทีม การเรียนรู้ร่วมกันและมีความคิดความเข้าใจเชิงระบบที่ประสานกัน มุ่งมั่นพัฒนาตนเอง เพิ่มพูนความรู้และทักษะอย่างต่อเนื่อง ด้วยกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Ruamsuk, A., 2015)

การหลอมรวมความรู้ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เป็นแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการจัดการเชิงคุณภาพขององค์กรภาคธุรกิจเอกชนภาครัฐได้นำรูปแบบการบริหารจัดการมาใช้เป็นพื้นฐานในการก้าวไปสู่ความสำเร็จและพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพ สถานศึกษาจะต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (Paradigm) เพื่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดทางปฏิรูปการศึกษา โดยเฉพาะพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 โรงเรียนจะต้องมีหน้าที่สร้างและพัฒนา นักเรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ เป็นกระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพ ทางการบริหารสถานศึกษา โดยเน้นการพัฒนานักเรียนเป็นสำคัญและสร้างชุมชนและสังคมแห่งการเรียนรู้ ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าการปฏิรูประบบบริหารสถานศึกษาและการปฏิรูปการเรียนรู้จึงเป็นเรื่องที่สำคัญที่ครูและผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญและให้ความสำคัญ (จรรย์ สร้อยเพชร, 2558) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กระบวนการขับเคลื่อนการบริหารโรงเรียนให้มีลักษณะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีการบริหารพัฒนาแบบก้าวหน้าและยั่งยืน โรงเรียนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาองค์กรโรงเรียนไปสู่เป้าหมายการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ องค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นวิธีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพมีประสิทธิผลและเป็นตัวขับเคลื่อนการบริหารจัดการองค์ความรู้ (Knowledge management) ไปสู่เด็กนักเรียนและการจัดการเรียนการสอนโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Centered Education) จะทำให้นักเรียนได้ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพด้วยตนเอง อันจะส่งผลให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษามีคุณภาพยิ่งขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2557)

การศึกษาเรื่องการบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจากที่กล่าวมา

ข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดตรัง เป็นสิ่งสำคัญเนื่องจากการพัฒนาชุมชนและสังคม การเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงการบริหารสถานศึกษาในส่วนท้องถิ่นสามารถมีผลกระทบต่อคุณภาพของการศึกษาและคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่นั้นได้โดยตรง การปรับให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้จะช่วยให้ระบบการศึกษามีความเป็นระบบและมีการร่วมมือกันในการส่งเสริมการเรียนรู้ พัฒนาความร่วมมือ และการสร้างพื้นที่สำหรับการพัฒนาในส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้การศึกษาเรื่องนี้จะช่วยให้เข้าใจและนำไปสู่การปฏิบัติที่ดีขึ้นในการบริหารสถานศึกษาในส่วนท้องถิ่น เพื่อสร้างผลประโยชน์ที่มีประสิทธิภาพสำหรับชุมชนและสังคมในระยะยาว และสนับสนุนการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืนในส่วนท้องถิ่นนั้นและทั่วไปได้ในที่สุด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดตรัง
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดตรังตามจำแนกตามอายุ ประสบการณ์ทำงาน และขนาดโรงเรียน

สมมติฐาน

1. ครูที่มีอายุต่างกัน ต่อการบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดตรัง แตกต่างกัน
2. ครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน ตามการประเมินของครูต่อการบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดตรัง แตกต่างกัน

3. ครูที่สอนในโรงเรียนขนาดโรงเรียนต่างกัน ตามการประเมินของครูต่อการบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดตรัง แตกต่างกัน

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทราบระดับการบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดตรัง
2. ทราบผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดตรัง
3. สามารถนำผลการศึกษาเรื่องการบริหารสถานศึกษาเพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มาใช้ช่วยให้องค์กรมีความยืดหยุ่นและสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายนอกได้ง่ายขึ้น และยังสามารถส่งเสริมนวัตกรรมและการคิดสร้างสรรค์ในองค์กร ทำให้องค์กรมีโอกาสพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดตรัง โดยสามารถสรุปสาระสำคัญตามลำดับ ดังนี้

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ครูที่สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดตรัง ปีการศึกษา 2566 จาก 14 โรงเรียน จำนวน 395 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูที่สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดตรัง ปีการศึกษา 2566 จาก 14 โรงเรียน จำนวน 196 คน กลุ่มตัวอย่างได้จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Kerjcie and Morgan (1970) ด้วยวิธีสุ่มแบบชั้นภูมิ (stratified random sampling)

เครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นใหม่ จากการ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการ บริหารสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดตรัง แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบ แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วย อายุ ประสบการณ์ ทำงาน ขนาดโรงเรียน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการ บริหารสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดตรัง ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตรา ส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตาม แบบของลิเคอร์ (Linkert Rating Scale)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหาร สถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ใน สังกัดสำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดตรัง เป็นแบบสอบถามปลายเปิด

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเกี่ยวกับ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย อายุ ประสบการณ์ทำงาน ขนาดโรงเรียน วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปตาราง

2. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเกี่ยวกับการ บริหารสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งการ เรียนรู้ ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วน ท้องถิ่นจังหวัดตรัง วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหาร สถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ใน สังกัดสำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดตรัง เป็นแบบสอบถามปลายเปิด วิเคราะห์ ข้อมูลโดยใช้ความเรียง

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาสู่การ เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ในสังกัดสำนักงาน ส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดตรัง สามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัย ส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของ กลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีอายุระหว่าง 30-40 ปี มากที่สุด จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 79.60 รองลงมาอายุ น้อยกว่า 30 ปี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 15.30 ประสบการณ์ทำงาน ส่วนใหญ่ ต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 115 คน คิดเป็น ร้อยละ 58.70 และ ประสบการณ์ทำงาน 10 ปีขึ้นไป จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 41.30 กลุ่ม ตัวอย่างส่วนใหญ่ ทำงานในโรงเรียนขนาดกลาง มากที่สุด จำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 81.10 โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 12.20 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 การบริหารสถานศึกษาสู่การเป็น องค์กรแห่งการเรียนรู้ ในสังกัดสำนักงานส่งเสริม การปกครองส่วนท้องถิ่น

ผลการศึกษาเกี่ยวกับการบริหาร สถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ใน สังกัดสำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นราย ด้าน ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ด้าน พบว่า ด้านการ จัดการความรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้าน การเพิ่มความสามารถในการใช้เทคโนโลยี และ ด้านพลวัตแห่งการเรียนรู้ตามลำดับ

ด้านพลวัตแห่งการเรียนรู้ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ข้อ พบว่า ผู้บริหารส่งเสริม นโยบายการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาโดย จัดการ ประชุมเชิงปฏิบัติการจัดการเรียนรู้โดย การปฏิบัติทั่วทั้งสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือผู้บริหารจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ ให้กับบุคลากรได้เรียนรู้ระบบงานและกระบวนการ ปฏิบัติงานภายในอย่างต่อเนื่อง และผู้บริหารนำ

แนวคิดและนวัตกรรมใหม่ๆมาใช้ในการพัฒนางานตามลำดับ

ด้านการปรับเปลี่ยนองค์กร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ข้อ พบว่า สถานศึกษามีสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ห้องทำงานบริหารงาน 4 ฝ่าย โต๊ะทำงานเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานที่ครบถ้วนทันสมัยเพียงพอสำหรับ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือผู้บริหารประสานงานการกำกับดูแล บุคลากรเพื่อให้การทำงานราบรื่นและผู้บริหารจัดทำแผนปฏิบัติราชการประจำปี โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากร ทุกคน ตามลำดับ

ด้านการให้อำนาจและสร้างความสามารถให้กับบุคลากร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ข้อ พบว่า ผู้บริหารพิจารณาผลการปฏิบัติงาน บุคลากรที่เป็นเลิศมาพัฒนางานเพื่อ กำหนดแผนปฏิบัติงานในสถานศึกษาครั้ง ต่อไป มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือผู้บริหารและบุคลากรทำงานร่วมกันเพื่อเรียนรู้และแก้ปัญหาาร่วมกัน และผู้บริหารให้อำนาจครูตัดสินใจสั่งซื้อวัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนรู้ โดยไม่ต้องรอการอนุมัติถ้าหากอยู่ในวงเงินที่เหมาะสมตามลำดับ

ด้านการจัดการความรู้ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ข้อ พบว่าสถานศึกษามีการจัดตั้งคณะทำงาน จัดการความรู้ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคณะทำงานและฝ่ายต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ สถานศึกษามีระบบคอมพิวเตอร์มาช่วย ในการถ่ายโอนความรู้โดยใช้ช่องทางช่องทางการสื่อสารและเทคโนโลยี และสถานศึกษามีการจัดเก็บความรู้เป็นระบบ ตามลำดับ

ด้านการเพิ่มความสามารถในการใช้เทคโนโลยี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ข้อ พบว่าสถานศึกษามีการสนับสนุนงบประมาณในการจัดหา อุปกรณ์เทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือสถานศึกษาปรับปรุงระบบฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์และจัดซื้อคอมพิวเตอร์ ทันสมัย

มาเพิ่มประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของบุคลากร และสถานศึกษาสามารถนำข้อมูลจากระบบ เทคโนโลยีมาช่วยสนับสนุนการทำงานได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ตามลำดับ

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบระดับการบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดตรัง จำแนกตาม อายุ ประสบการณ์ทำงาน และขนาดโรงเรียน

ผลการเปรียบเทียบระดับการบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดตรัง จำแนกตามอายุ โดยภาพรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านพลวัตแห่งการเรียนรู้ และด้านการปรับเปลี่ยนองค์กร ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้าน ด้านการให้อำนาจและสร้างความสามารถให้กับบุคลากร ด้านการจัดการความรู้ และด้านการเพิ่มความสามารถในการใช้เทคโนโลยี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ส่วน ประสบการณ์ทำงานและขนาดสถานศึกษา ภาพรวมและรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

การศึกษาการบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดตรังสามารถนำผลการศึกษามาอภิปราย ได้ดังนี้

ผลการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารให้ความสำคัญกับผลลัพธ์ของการเรียนรู้และพัฒนาการเรียนทำให้การบริหารสถานศึกษามีการวางแผนและดำเนินงานในทิศทางที่สนับสนุนการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรมและเป้าหมาย เน้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตไม่ว่าจะเป็นของนักเรียนหรือบุคลากร นอกจากนี้ ยังมีการนำเทคโนโลยีมาช่วยส่งเสริม

การเรียนรู้และสร้างประสบการณ์การศึกษาที่ทันสมัยการให้สิทธิและรับผิดชอบในการตัดสินใจที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ทำให้บุคลากรทุกคนรู้สึกมีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการพัฒนาองค์กร การบริหารสถานศึกษาในแบบองค์กรแห่งการเรียนรู้จะช่วยให้อาจารย์มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวตามสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของพอหทัย ภิรมย์ศรี (2554) ได้ศึกษา เรื่อง การการศึกษาแนวทางการส่งเสริมความเป็น องค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนนาหลวง สำนักงานเขตทุ่งครุ สังกัด กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และศึกษาระดับ ความเหมาะสมของแนวทางการส่งเสริมความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ตามความคิดเห็นของ ครูของโรงเรียนนาหลวง สำนักงานเขตทุ่งครุ สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 1.แนวทางการส่งเสริมความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนนาหลวง สำนักงานเขตทุ่งครุ สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการ ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียนพบว่า โดยรวม และรายด้าน ทุกด้านอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับงานวิจัย พงศกร เอี่ยมสะอาด และคณะ (2559) ปัจจัยความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และนวัตกรรมองค์กรที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้นกรณีศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ปัจจัยด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีไม่มีอิทธิพลเชิงบวกกับผลการดำเนินงานขององค์กร สอดคล้องกับงานวิจัย วรณะ บุชบา (2553) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาแล้วว่า การเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องทุกกิจกรรม รวมทั้งเปิดโอกาสให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในระหว่างการทำงาน ย่อมเป็นหนทางแห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ที่เกิดจากงานได้เป็นอย่างดี ช่วยให้ท่าน

กล้าคิด กล้าทำกล้าทำสิ่งใหม่ ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงาน อันจะส่งผลให้เกิดความก้าวหน้าและพัฒนาองค์กรไปในทางที่ดีขึ้นได้ โรงเรียนก็เช่นเดียวกัน ถ้าครูกล้าคิด กล้าทำ กล้าทำสิ่งใหม่ ๆ ที่ดึงมาสู่ห้องเรียนย่อมส่งผลให้นักเรียนอยากเรียน อยากเรียน อยากแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา ช่วยให้นักเรียนเป็นการเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องทุกกิจกรรม รวมทั้งเปิดโอกาสให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในระหว่างการทำงาน ย่อมเป็นหนทางแห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ที่เกิดจากงานได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ผู้บริหาร ควรส่งเสริมให้บุคลากรและทีมงานต่างๆ ใช้ กระบวนการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ กล่าวคือ บุคลากรพิจารณาไตร่ตรองเกี่ยวกับปัญหาหรือสถานการณ์อย่างรอบคอบและ นำความรู้ใหม่ที่ได้ขึ้นมาประยุกต์ใช้ต่อไป
2. ผู้บริหารส่งเสริมการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกคน
3. ผู้บริหารควรให้อำนาจครูตัดสินใจสั่งซื้อวัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนรู้ โดยไม่ต้องรอการอนุมัติ ถ้าหากอยู่ในวงเงินที่เหมาะสม
4. ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ สถานศึกษาเป็นสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติงานบุคลากรประสานงานกันและแบ่งปันความรู้ที่ จัดเก็บไว้ของสถานศึกษากับสถานศึกษาอื่น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้
2. ควรทำการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดตรัง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ.. (2557). นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2558. กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จूरีย์ สร้อยเพชร. (2558). รูปแบบขององค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยอดเยี่ยม. [ดุสิตนิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พงศกร เอี่ยมสะอาด, ศุภกร ลีมคุณธรรมโม และประสพชัย พสุพันธ์. (2559). ปัจจัยความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และนวัตกรรมองค์การที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของอุตสาหกรรมที่ใช้ แรงงานเข้มข้น กรณีศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร. *วารสารการจัดการสมัยใหม่*, 14(1), 129-141.
- พอหทัย ภิรมย์ศรี. (2554). การศึกษาแนวทางการส่งเสริมความเป็นองค์กรแห่ง การเรียนรู้ของโรงเรียนนาหลวง สำนักงานเขตทุ่งครุ สังกัดกรุงเทพมหานคร. [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา] มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- วรรณะ บุชบา. (2553). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. [ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. สาขาการบริหารการศึกษา]. มหาวิทยาลัยสยาม.
- ศิวพร แสนรัตน์. (2556). ลักษณะความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านเนินพลับหวาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลบุรีเขต 3. [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Ruamsuk, A. (2015). *Romoting the learning organization of educational institution administrators. Under the Office of Kanchanaburi Primary Educational Service Area District 3. Kanchanaburi : Kanchanaburi Rajabhat University.*
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน ศูนย์พัฒนาวิชาการนาเฉลียง
ห้วยโป่งยางงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์
เขต 3

**Transformational leadership of administrators in Nachaliang Huai
pong yang ngam academic development center under Phetchabun
primary educational service area office 3**

ณัฐพล สีหาฤทธิ์¹, วรชัย วิภูอุปโภคตร²

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี^{1,2}

Natthapon Sriharit¹, Vorachai Viphoouparakhot²

Mater of Education in Educational Administration,

Bangkok Thonburi University^{1,2}

E-mail : Natthapon2527@gmail.com¹

E-mail : vorachai.vip@bkkthon.ac.th²

Received: February 26, 2024 ; Revised: December 4, 2025 ; Accepted: December 23, 2025

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน ศูนย์พัฒนาวิชาการนาเฉลียงห้วยโป่งยางงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 และ 2) เปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน ตามการประเมินของครู จำแนกตามวุฒิ การศึกษาและประสบการณ์การทำงาน เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรคือครูโรงเรียนศูนย์พัฒนาวิชาการนาเฉลียงห้วยโป่งยางงาม จำนวน 110 คน กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีสุ่มแบบง่าย จำนวน 86 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม มาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ สถิติเชิงพรรณนา และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และ 2) การเปรียบเทียบความแตกต่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนประเมินโดยครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน พบว่า 1) โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และ 2) ผลการประเมินภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงโดยครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกันไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านการมีอิทธิพลอย่างมีคุณธรรม หรือภาวะผู้นำเชิงบารมี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน ศูนย์พัฒนาวิชาการนาเฉลียงห้วยโป่งยางงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3

ABSTRACT

The research objectives were 1) to study transformational leadership of school administrators in NaChaliang Huai Pong Yang Ngam Academic Development Center, under the Office of Primary Educational Area 3 and 2) to compare the transformational leadership of school administrators classified by education level and work experience of teachers. The methodology was a survey research. The population included 110 teachers of NaChaliang Huai Pong Yang Ngam Academic Development Center. The sample of 86 teachers was obtained by simple random sampling. The research instrument used for the data collection was a 5-point rating scale questionnaire. Statistics used in data analysis were descriptive and Independent t-test. The results revealed that 1) the transformational leadership of school administrators were at high level overall and each aspect; and 2) the comparison of transformational leadership of school administrators found that; 2.1) teachers with different education levels evaluated the transformational leadership of school administrators, overall and each aspect, not different; and 2.2) teachers with different work experiences evaluated the transformational leadership of school administrators overall not different, except the charismatic leader aspect which was different at significance level of .05.

KEYWORDS: Transformational leadership of administrators, NaChaliang Huai Pong Yang Ngam Academic Development Center, Phetchabun Primary Educational Service Area Office 3

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการ พัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขในกระแส การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้าง ความได้เปรียบของประเทศ เพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีระดับโลกภายใต้ระบบ เศรษฐกิจและสังคมที่ เป็นพลวัตประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเท

กับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ และสังคมของ ประเทศภูมิภาค และของโลก ควบคู่กับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของประเทศ ในส่วนของประเทศไทย ได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนา ศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะที่ สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศภายใต้แรงกดดันภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์ และแรงกดดันภายในประเทศ

ที่เป็นปัญหาวิกฤตที่ประเทศต้องเผชิญ เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม จริยธรรม และประเทศสามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

องค์กรทุกประเภททั้งภาครัฐและเอกชนต่างต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม อันเนื่องมาจากกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) และเป็นที่แน่นอนว่าภายในองค์กรต้องมีการเปลี่ยนแปลงเช่นเดียวกัน ผู้นำจึงเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญที่จำเป็นในการนำองค์กรไปสู่ความเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ การมีผู้นำที่มีศักยภาพทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม จึงเป็นสิ่งที่ท้าทายสำหรับองค์กรทุกประเภท ผู้นำเป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับว่า ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่เหมาะสมในแต่ละสถานการณ์ ดังนั้นผู้นำจึงต้องหาทางพัฒนาตนเอง อยู่เสมอ (สมุทธานาย, 2556) และในโรงเรียนเป็นหน่วยงานทางการศึกษาระดับปฏิบัติการที่สำคัญที่สุดที่จะนำพาการปฏิรูปด้านการศึกษาทุกด้านสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ให้ความหมายของ “ผู้บริหารสถานศึกษา” หมายถึง บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารการศึกษาแต่ละแห่งของทั้งภาครัฐและเอกชน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องบริหารจัดการศึกษาให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียนมากที่สุด พัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อให้การปฏิรูปการศึกษาของชาติเปลี่ยนแปลง

ไปสู่ทิศทางที่ดีขึ้น ทั้งหมดนี้ ขึ้นอยู่กับ “ภาวะผู้นำ” ของผู้บริหารโรงเรียนเป็นสำคัญ Bass and Avolio (1990) ได้กล่าวถึง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง สามารถเห็นได้จาก ผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformation) ผู้ร่วมงานและผู้ตาม ทำให้ผู้ร่วมงานและผู้ตามมองตนเอง และมองงานในแง่มุมหรือกระบวนทัศน์ (Paradigm) ใหม่ ๆ ทำให้เกิดการตระหนักรู้ (Awareness) ในเรื่องวิสัยทัศน์ (Vision) และภารกิจ (Mission) ของทีมและองค์กร พัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานและผู้ตามไปสู่ระดับความสามารถที่สูงขึ้น ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะประกอบด้วย การสร้างบารมี (Charisma) การสร้างแรงบันดาลใจ (Inspirational motivation) การกระตุ้นให้ใช้ปัญญา (Intellectual stimulation) และการคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individualized consideration) จะเห็นได้ว่าแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำเป็นสิ่งสำหรับสังคมไทยที่ต้องได้รับการพัฒนาให้พ้นจากภาวะวิกฤตให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และช่วยพัฒนาสังคมได้ อีกทั้งมีความเป็นสากลเหมาะสมกับยุคปัจจุบัน ดังนั้นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจึงเป็นทักษะที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนจึงเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุด และต้องมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพราะเป็นภาวะที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องแสดงบทบาทของตนให้ชัดเจน เช่น เป็นผู้มีความรู้ มีวิสัยทัศน์ เป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับบุคลากร มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานมีวิสัยทัศน์ในการบริหารพัฒนา บุคลากรอย่างจริงจังและต่อเนื่อง และปกครองอย่างเสมอภาค และเห็นคุณค่า (สุขุม จุสนิถ, 2560)

เมื่อพิจารณาผลการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาจากผลทดสอบการศึกษาระดับชาติ (O-NET) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 ได้รายงานข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาในแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของ ผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติ (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2564 ของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 ต่ำกว่าระดับประเทศทุกวิชา เมื่อเปรียบเทียบกับคะแนนเฉลี่ยของผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติ (O-NET) นอกจากนี้ยังพบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน คือ เมื่อประสบปัญหา ผู้บริหารเกิดความล่าช้าในการแก้ไขปัญหา ผู้บริหารขาดความเป็นกันเอง ครูไม่สามารถเข้าไปปรึกษาในเรื่องต่าง ๆ ได้เท่าที่ควร เพราะมีความเกรงกลัว และรับรู้ความต้องการ ของครูเพียงกลุ่มหนึ่งเท่านั้น ซึ่งทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการทำงาน ส่วนข้อเสนอแนะคือ ผู้บริหาร ควรสร้างมาตรฐานด้านความซื่อสัตย์ในการทำงานให้กับครู เพราะเป็นสิ่งส่งผลโดยตรงต่อ คุณลักษณะส่วนบุคคล และยังมีผลต่อเนื่องไปยังโรงเรียนในภาพรวม

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน ศูนย์พัฒนาวิชาการนาเฉลียงห้วยโป่งยางงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน ศูนย์พัฒนาวิชาการนาเฉลียงห้วยโป่งยางงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 ทราบข้อมูลพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของตนเอง สามารถนำข้อมูลไปใช้พัฒนาตนเองให้เกิดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ที่เหมาะสม และมีศักยภาพในการ

บริหารงานมากยิ่งขึ้น อีกทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 สามารถใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนเพื่อจัดอบรมพัฒนาผู้บริหารโรงเรียน ในด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารการศึกษาที่ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน ศูนย์พัฒนาวิชาการนาเฉลียงห้วยโป่งยางงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3

2. เปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน ศูนย์พัฒนาวิชาการ นาเฉลียงห้วยโป่งยางงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 ตามการประเมินของครู จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน

สมมติฐาน

1. ผู้บริหารที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน ตามการประเมินของครู มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน ศูนย์พัฒนาวิชาการนาเฉลียงห้วยโป่งยางงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 แตกต่างกัน

2. ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน ตามการประเมินของครู มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน ศูนย์พัฒนาวิชาการนาเฉลียงห้วยโป่งยางงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 แตกต่างกัน

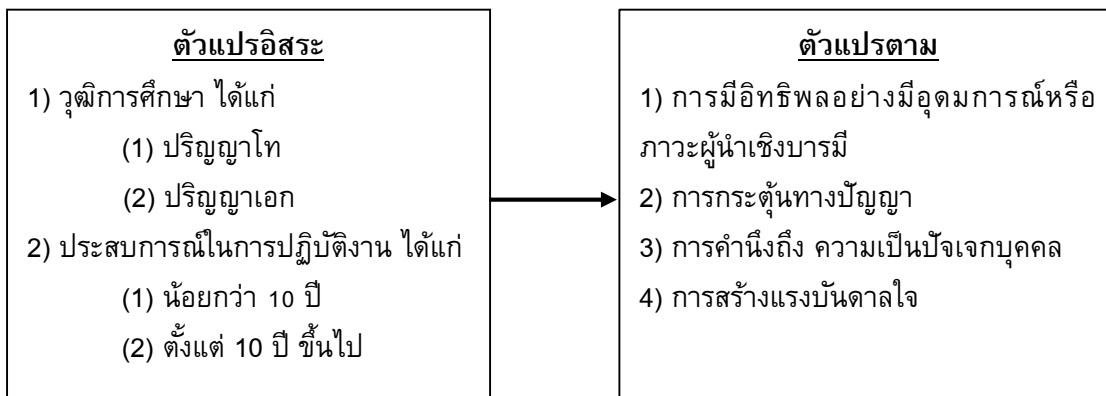
ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ผู้บริหารโรงเรียนศูนย์พัฒนาวิชาการนาเฉลียงห้วยโป่งยางงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 ทราบข้อมูลพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของตนเอง สามารถ นำข้อมูลไปใช้พัฒนาตนเอง

ให้เกิดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสม และมีศักยภาพในการบริหารงาน มากยิ่งขึ้น

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 สามารถใช้เป็นข้อมูลในการวางแผน เพื่อจัดอบรมพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนในด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารการศึกษาที่ดียิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูในโรงเรียนศูนย์พัฒนาวิชาการนาเฉลียงห้วยโป่งยางงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 ประกอบด้วย 9 โรงเรียน ประจำปีการศึกษา 2566 จำนวน 110 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูในโรงเรียนศูนย์พัฒนาวิชาการนาเฉลียงห้วยโป่งยางงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 จาก 9 โรงเรียน ประจำปีการศึกษา 2566 จำนวน 86 คน โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Krejcie and Morgan (1970) และสุ่มโดยวิธีการการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified sampling) โดยการแบ่งประชากรทั้งหมดออกเป็นกลุ่มย่อยๆ

ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน แล้วจึงสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย

เครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้น จากการศึกษาเอกสารทางวิชาการ และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะทำการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม (ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน) มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน ศูนย์พัฒนาวิชาการนาเฉลียงห้วยโป่งยางงาม สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพชรบูรณ์ เขต 3 ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตรา ส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) โดยแต่ละระดับมีความหมาย ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การคำนวณแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน ศูนย์พัฒนาวิชาการนาเฉลียงห้วยโป่งยางงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และนำค่าเฉลี่ยที่ได้ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารอยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน ศูนย์พัฒนาวิชาการนาเฉลียงห้วยโป่งยางงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน โดยทดสอบค่าที (t-test)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน ศูนย์พัฒนาวิชาการนาเฉลียงห้วยโป่งยางงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 สรุปได้ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างเป็นครูในศูนย์พัฒนาวิชาการนาเฉลียงห้วยโป่งยางงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 จาก 9 โรงเรียน ประจําปีการศึกษา 2566 ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 86 คน ตามการประเมินของครู จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานของผู้บริหารโรงเรียนคิดเป็นระดับการศึกษาปริญญาโท จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 80.20 และระดับปริญญาเอก จำนวน 17 คน คิดเป็น ร้อยละ 19.80 ตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 29 คน คิดเป็น ร้อยละ 33.70 และตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 66.30

ผลการวิจัยตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน ศูนย์พัฒนาวิชาการนาเฉลียงห้วยโป่งยางงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.13, SD = 0.29) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (\bar{X} = 4.22, SD = 0.35) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ (\bar{X} = 4.17, SD = 0.31) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์หรือภาวะผู้นำเชิงบารมี (\bar{X} = 4.10, SD = 0.35) และด้านการกระตุ้นทางปัญญา (\bar{X} = 4.01, SD = 0.37) ตามลำดับ

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน ศูนย์พัฒนาวิชาการนาเกลือจังหวัดอ่างทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 โดยรวมและรายด้าน (n=86)

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน	\bar{X}	SD	ระดับ
1. ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์หรือภาวะผู้นำเชิงบารมี	4.10	0.35	มาก
2. ด้านการกระตุ้นทางปัญญา	4.01	0.37	มาก
3. ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	4.22	0.35	มาก
4. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ	4.17	0.31	มาก
รวม	4.13	0.29	มาก

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน ศูนย์พัฒนาวิชาการ นาเกลือจังหวัดอ่างทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 จำแนกตามวุฒิการศึกษา (n=86)

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของผู้บริหารโรงเรียน	วุฒิการศึกษา				t	p
	ปริญญาโท		ปริญญาเอก			
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD		
1. ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ หรือ ภาวะผู้นำเชิงบารมี	4.13	0.37	3.98	0.25	1.562	0.122
2. ด้านการกระตุ้นทางปัญญา	4.00	0.38	4.02	0.33	-0.158	0.875
3. ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	4.22	0.38	4.26	0.24	-0.419	0.676
4. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ	4.17	0.34	4.17	0.08	-0.004	0.997
รวม	4.13	0.31	4.11	0.15	0.294	0.769

*p < .05

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน ศูนย์พัฒนาวิชาการ นาเฉลียง ห้วยโป่งยางงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน (n=86)

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของผู้บริหารโรงเรียน	ประสบการณ์ในการทำงาน				t	p
	น้อยกว่า 10 ปี		ตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป			
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD		
1. ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ หรือภาวะผู้นำเชิงบารมี	3.96	0.25	4.17	0.38	-2.968*	0.004
2. ด้านการกระตุ้นทางปัญญา	3.93	0.31	4.04	0.39	-1.329	0.187
3. ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	4.16	0.17	4.26	0.41	-1.117	0.267
4. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ	4.19	0.13	4.16	0.37	0.309	0.758
รวม	4.06	0.14	4.16	0.34	-1.465	0.147

*p < .05

จากตาราง 2 - 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน ศูนย์พัฒนาวิชาการนาเฉลียงห้วยโป่งยางงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 จำแนกตามวุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน จากตาราง 2 พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามวุฒิการศึกษา ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากตาราง 3 พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า เกือบทุกด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ หรือภาวะผู้นำเชิงบารมี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

1. ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ หรือภาวะผู้นำเชิงบารมี ผู้บริหารโรงเรียนควรมีเป้าหมายที่เป็นอุดมการณ์ ยึดถือปฏิบัติตามระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับต่าง ๆ ตามความถูกต้อง และดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ กระตุ้นบุคลากรให้ตระหนักในหน้าที่ มีความแน่วแน่ตั้งใจ ปฏิบัติหน้าที่ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก

2. ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ผู้บริหารโรงเรียนควรกระตุ้นให้ครูและบุคลากรมีความเสียสละ ทำงานเป็นทีม สร้างความสามัคคี และบริหารแบบมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

3. ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ผู้บริหารโรงเรียนควรสร้างบรรยากาศของการให้ ความสนับสนุนบุคลากร ดูแลเอาใจใส่

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโดย คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล โดย มอบหมายงานให้ตรงตามความถนัด ความสามารถ และศักยภาพของบุคลากร เพื่อให้ บุคลากรทำงานอย่างมีความสุข ส่งเสริมและ สนับสนุนให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการ ศึกษา มีการพัฒนาศักยภาพของตนเองให้สูงขึ้น ตามความถนัดและความสนใจ

4. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ผู้บริหาร โรงเรียนควรเป็นผู้สร้างแรงจูงใจในการทำงาน ให้กับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงาน ในด้านนั้น ๆ กระตุ้นให้บุคลากรทำงานเพื่อให้งานบรรลุ วัตถุประสงค์ ส่งเสริมให้บุคลากรร่วมกันสนับสนุน ให้กำลังใจ และให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

เอกสารอ้างอิง

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 9)*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

สมุทพร ชำนาญ. (2556). *ภาวะผู้นำทางการศึกษา ทฤษฎี และปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. ระยอง: พี เอสการพิมพ์. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579*. กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟฟิค.

สุขุม จุสนิธ. (2560). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

Bass, B. M., & Avolio, B. J. (1990). *Transformational leadership development*. Palo Alto, California: Consulting Psychologists Press.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for research activities. *Educational and Psychological Measurement, 10*(3), 607-610.

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน ศูนย์ พัฒนาวิชาการนาเจลิยงห้วยโป่งยางงาม สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพชรบูรณ์ เขต 3

2. ควรศึกษารูปแบบการสร้างแรงจูงใจ ในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน ศูนย์พัฒนา วิชาการนาเจลิยงห้วยโป่งยางงาม สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพชรบูรณ์ เขต 3

3. ควรศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของผู้บริหารโรงเรียน ศูนย์พัฒนาวิชาการนา เจลิยงห้วยโป่งยางงาม สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างอื่น เช่น ผู้บริหาร ศึกษาในเทศก์ หรือจากบุคลากรทางการศึกษา อื่น

เจตษ์ บุญโยประการ¹, ปัทมวดี จารุวรรณ², สุชาติ โอทัยวิเทศ³

เจตษ์ศักดิ์ แสงสิงแก้ว⁴, ไกรสร วงศ์อนันต์ศักดิ์⁵

หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการภาพยนตร์และสื่อดิจิทัล,
มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต^{1,2,3,4,5}

**Jade Bunyoprakarn¹, Patamavadee Charuworn², Suchart Otaivites³,
Jetsak Sangsingkaew⁴, Kraisoron Wonganansak⁵**

Art (Communication Art),

Faculty of Communication Arts Kasem bundit University^{1,2,3,4,5}

E-mail: jjdome13@gmail.com^{1,2,3,4,5}

Received: May 8, 2025; Revised: December 1, 2025; Accepted: December 3, 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยเพื่อวิเคราะห์การประกอบสร้างอัตลักษณ์ความเป็นไทย ผ่านการเล่าเรื่องและตัวละครในภาพยนตร์แนวศิลปะการต่อสู้ ใช้นามมวยไทยเป็นแกนหลัก ได้แก่ องค์บาก (พ.ศ. 2546) ต้มยำกุ้ง (พ.ศ. 2548) และไชยา (พ.ศ. 2550) โดยใช้แนวคิดการประกอบสร้างความจริงทางสังคม (Social Construction of Reality) และทฤษฎีการเล่าเรื่อง (Narrative Theory) เป็นกรอบในการวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า ภาพยนตร์ทั้งสามเรื่องได้นำเสนออัตลักษณ์ไทยผ่านองค์ประกอบ ได้แก่ ฉาก วิถีชีวิต ประเพณี การไหว้ครู ความผูกพันกับชุมชน การสอดแทรกศิลปะการต่อสู้มวยไทยเชิงสัญลักษณ์ของความกล้าหาญ ความภาคภูมิใจในชาติ และการปกป้องสิ่งที่มีคุณค่า มีตัวละครเอกในฐานะ "วีรบุรุษ" ที่มีความสามารถด้านมวยไทยเป็นสื่อกลางในการเชื่อมโยงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมกับจิตสำนึกทางสังคม นอกจากนี้ ภาพยนตร์ยังทำหน้าที่เป็นเครื่องมือ soft power ที่ทรงพลังในการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยสู่สายตานานาชาติ ผ่านการสื่อสารภาพลักษณ์ของมวยไทยในมิติที่หลากหลาย ทั้งในเชิงกีฬา ศิลปะ และความหมายทางสังคม ส่งผลต่อความนิยมในระดับนานาชาติและการตระหนักรู้ในคุณค่าของมวยไทยในฐานะมรดกทางวัฒนธรรม

คำสำคัญ อัตลักษณ์ไทย การประกอบสร้างความจริงทางสังคม ทฤษฎีการเล่าเรื่อง มวยไทย

ABSTRACT

This study investigated identity construction in Muay Thai Films, focusing on OngBak (2003), Tom-Yum-Goong (2005), and Muay Thai Chaiya (2007). Employing the frameworks of Social Construction of Reality and Narrative Theory, the research examined how storytelling and character development were utilized to convey cultural

identity. The findings demonstrated that the films constructed Thai identity through representations of everyday life, traditional practices, communal values, and symbolic elements such as the Wai Khru ritual. Muay Thai is portrayed not merely as a martial art, but as a symbol of bravery, national pride, and the defense of cultural values. Central protagonists function as a heroic figure who bridged cultural identity with collective social consciousness. Furthermore, the films operated as potent soft power instruments, promoting Thai culture to international audiences. Through multidimensional representations of Muay Thai-such as sport, art, and social symbol. They contributed to the global recognition of Muay Thai as an essential component of Thailand's cultural heritage.

Key words: Thai Identity, Social Construction of Reality, Narrative Theory, Muay Thai

บทนำ

มวยไทยเป็นศิลปะการป้องกันตัวที่สืบทอดมาตั้งแต่โบราณ โดยมีบทบาทในการสร้างความมั่นคงและความก้าวหน้าของประเทศ เพราะนอกจากใช้เพื่อการต่อสู้ป้องกันบ้านเมืองในอดีตแล้ว ปัจจุบันยังพัฒนาเป็นกีฬาที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล มีการจัดแข่งขันในเวทีนานาชาติและเปิดค่ายมวยสอนทั้งในประเทศและต่างประเทศ (พรพิศ กาญจนวัฒนา, 2562) อีกทั้งภาพยนตร์ไทยแนวต่อสู้มวยไทย เช่น “องค์บาก” (พ.ศ. 2546) “ต้มยำกุ้ง” (พ.ศ. 2548) สามารถสร้างชื่อเสียงให้แก่ประเทศไทยอย่างกว้างขวางทั้งด้านศิลปะการต่อสู้และการเผยแพร่วัฒนธรรมไทย (นิตินาถ บุญโย, บรรจง โกศัลวัฒน์. 2565) และ “ไชยา” (พ.ศ.2550) ก็ได้รับรางวัลมากมายภายในประเทศ

ภาพยนตร์ในฐานะสื่อมวลชนสามารถสื่อสารแนวคิดทางสังคมและวัฒนธรรมได้อย่างมีพลัง โดยเฉพาะภาพยนตร์แนวต่อสู้ผจญภัย (action-adventure film) ที่ผูกเรื่องราวด้วยการเคลื่อนไหว การต่อสู้ และการแข่งขัน ทำให้ผู้ชมรู้สึกตื่นเต้นและลุ้นระทึกตลอดการรับชม สำหรับ

“ภาพยนตร์ต่อสู้มวยไทย” นั้น ไม่เพียงมุ่งนำเสนอทักษะมวยไทย หากแต่ยังสอดแทรกวิถีชีวิต ความเชื่อ และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย เช่น การเคารพศาสนา ความเป็นอยู่ในชุมชน ชีวิตชนบทและสังคมเมือง ตลอดจนประเพณีท้องถิ่นต่าง ๆ ที่สะท้อนคุณค่าความเป็นไทยได้อย่างชัดเจน

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยด้าน “การประกอบสร้างอัตลักษณ์ในภาพยนตร์มวยไทย” ในเชิงลึก โดยใช้กรอบทางสังคมและวัฒนธรรมยังมีไม่มากนัก ส่วนที่มีอยู่มักเป็นมุมมองของคนต่างชาติ ทำให้ภาพ “ความเป็นไทย” ถูกตีความอย่างผิวเผินหรือไม่ครอบคลุม ในขณะที่มวยไทยกำลังเป็นที่นิยมแพร่หลายและถูกมองว่าเป็นหนึ่งใน “soft power” ที่ทรงอิทธิพลของชาติ การศึกษาคุณค่าทางวัฒนธรรมที่ถูกถ่ายทอดผ่านภาพยนตร์แนวนี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง

นอกจากนี้ แนวคิดเรื่อง “อัตลักษณ์” (identity) ยังเกี่ยวข้องกับ การรับรู้และความตระหนักว่าตนเองเป็นใครในสังคม (อภิญา เพ็ญพูนกุล, 2543) โดยอัตลักษณ์ส่วนบุคคลและอัตลักษณ์ทางสังคม (social identity) ถูกผลิต

ซ้ำผ่านการปฏิสัมพันธ์หรือสื่อสาร ด้วยเหตุนี้เอง “ภาพยนตร์ต่อสู้มวยไทย” จึงเป็นช่องทางหนึ่งในการประกอบสร้างอัตลักษณ์ไทย ผ่านการนำเสนอวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และวิถีชีวิตในมิติที่หลากหลาย เช่น ความเคารพครูบาอาจารย์ การสักการะพระพุทธรูป การรำมวย การบวชแก้บน หรือแม้แต่พิธีงานศพข้างในภาพยนตร์เรื่องต้มยำกุ้ง ซึ่งล้วนเป็นเครื่องหมายของวัฒนธรรมไทยที่ปรากฏในสื่อภาพยนตร์ ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา มวยไทยและวัฒนธรรมไทยที่เกี่ยวข้องได้รับความสนใจเพิ่มขึ้นอย่างมากในระดับโลก ตัวอย่างสำคัญคือภาพยนตร์ “องค์บาก” ที่ออกฉายใน พ.ศ. 2546 ประสบความสำเร็จทั่วโลก โดยได้คะแนนรียูทติ้งจากนักวิจารณ์และผู้ชม (นิตินาถ บุญโย, บรรจง โกศัลวัฒน์, 2565) ส่งผลให้ชาวต่างชาติจำนวนมากไม่น้อยหันมาฝึกมวยไทยหรือเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทย อีกทั้งกระทรวงวัฒนธรรมยังได้ขึ้นทะเบียนมวยไทยเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติเมื่อ พ.ศ. 2553 เพื่อย้ำความสำคัญในฐานะมรดกอันทรงคุณค่า

ทั้งนี้ กระบวนการใช้ภาพยนตร์เป็นเครื่องมือสื่อสารวัฒนธรรมของชาติจำเป็นต้องวางแผนและวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ผลจากการประกอบสร้างความจริงทางสังคม (Social Construction of Reality) และการเล่าเรื่อง (Narrative Theory) ผ่านโครงเรื่อง ตัวละคร มุมมองการเล่าเรื่ององค์ประกอบฉาก และการนำเสนอพิธีกรรมในภาพยนตร์ จะทำให้ผู้ชมทั้งในและนอกประเทศสามารถเข้าถึงอัตลักษณ์ไทยได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

เพื่อวิเคราะห์การประกอบสร้างอัตลักษณ์จากการเล่าเรื่องและตัวละครในภาพยนตร์มวยไทย

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเรื่องศิลปะการต่อสู้มวยไทย

มวยไทยมิใช่เพียงกีฬา แต่ถือเป็นศิลปะการต่อสู้ที่มีรากเหง้าในประวัติศาสตร์ชาติไทย และได้รับการสถาปนาเป็น “ศิลปะประจำชาติ” ที่สะท้อนจิตวิญญาณและคุณค่าของความเป็นไทย ทั้งในด้านกายภาพ จริยธรรม และวัฒนธรรม โดยมีองค์ประกอบหลักคือ “นวอาวุธ” ได้แก่ หมัด เท้า เข่า ศอก ซึ่งใช้ในการป้องกันตัวและแสดงศักยภาพทางกายของนักสู้มวยไทยมีการสืบทอดจากอดีตถึงปัจจุบันทั้งในฐานะวัฒนธรรมและสัญลักษณ์ของความมั่นคงของชาติ ส่งผลให้ภาพยนตร์ที่ใช่มวยไทยเป็นแกนกลางสามารถสื่อถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมได้อย่างลึกซึ้ง (สำราญ สุขแสง, 2560)

2. แนวคิดการประกอบสร้างความจริงทางสังคม (Social Construction of Reality)

ตามแนวคิดของ Berger และ Luckmann ความจริงในสังคมไม่ได้มีอยู่โดยธรรมชาติ หากแต่ถูก “ประกอบสร้าง” ผ่านสถาบันทางสังคม ภาษา และวัฒนธรรม การนำเสนออัตลักษณ์ไทยในภาพยนตร์จึงไม่ใช่การสะท้อนความเป็นจริงเชิงกายภาพ แต่เป็นการเลือกและจัดเรียงความหมายขึ้นใหม่ ผ่านตัวละคร ฉาก สัญลักษณ์ และบริบททางสังคมภาพยนตร์จึงกลายเป็นสื่อกลางในการสร้างและต่อยอดอัตลักษณ์ทางสังคม โดยเฉพาะ “อัตลักษณ์แบบวีรบุรุษ” ที่สามารถเอาชนะอุปสรรคด้วยพลังของศิลปะมวยไทย

3. แนวคิดเรื่องอัตลักษณ์ (Identity)

อัตลักษณ์แบ่งออกเป็น 2 มิติหลัก ได้แก่ อัตลักษณ์ส่วนบุคคล (Personal Identity) และอัตลักษณ์ทางสังคม (Social Identity) ซึ่งอิงจากการยอมรับในความเป็นสมาชิกของกลุ่ม อัตลักษณ์ของนักมวยในภาพยนตร์จึงไม่ใช่เพียงทักษะการต่อสู้ แต่ยังสะท้อนคุณค่าของ “ความเป็นไทย” เช่น ความกตัญญู ความเคารพครูบาอาจารย์ ความภาคภูมิใจในท้องถิ่น และการยึดมั่นในคุณธรรม ดังนั้น ตัวละครนักมวยในภาพยนตร์เหล่านี้จึงทำหน้าที่เป็น “ภาพตัวแทน” ของอัตลักษณ์ไทยที่ประกอบสร้างขึ้นในระดับวัฒนธรรมสมัยนิยม

4. แนวคิดภาพตัวแทน (Representation) และ ภาพเหมารวม (Stereotype)

Stuart Hall (1997) ระบุว่าภาพตัวแทนในสื่อไม่ใช่การสะท้อนความจริง หากเป็นการเลือก “สร้าง” ความหมายใหม่ตามรหัสทางวัฒนธรรม (นลินทิพย์ เนตรวงศ์, 2559) ภาพยนตร์มวยไทยจึงเลือกนำเสนออัตลักษณ์ไทยในแบบที่เชิดชูความกล้าหาญ ความเสียสละ และความรักชาติ โดยใช้ “นักมวย” เป็นตัวแทนของความดีงามและการปกป้องสิ่งที่มีคุณค่าอย่างไรก็ตาม การนำเสนอเหล่านี้อาจนำไปสู่ “ภาพเหมารวม” เช่น นักมวยไทยต้องมีความกตัญญู ต้องยึดมั่นในคุณธรรม ซึ่งอาจลดทอนความหลากหลายของอัตลักษณ์ที่แท้จริงในสังคมไทย

5. แนวคิดเรื่องวีรบุรุษ (Heroism)

ตามแนวคิดของ Joseph Campbell (1973) วีรบุรุษ ผู้ชายที่สังคมได้ประกอบสร้างให้ มีคุณลักษณะพิเศษ เหนือธรรมชาติเพื่อมาทำสิ่งที่ยิ่งใหญ่ด้วยพลังที่สร้างสรรค์ (บัญญัติ พูลทรัพย์, สมสุข หินวิมาน, และโสภัทร นาสสวัสดิ์, 2560)

ภาพยนตร์มวยไทยทั้งสามเรื่องได้นำเสนอภาพนักมวยในลักษณะวีรบุรุษร่วมสมัย ที่ต้องเผชิญกับอุปสรรค ทั้งในเชิงร่างกาย อารมณ์ และสังคม “การต่อสู้” ในภาพยนตร์เหล่านี้จึงมิใช่เพียงการเอาชนะศัตรู แต่เป็นการยืนยันอัตลักษณ์ไทยในโลกสมัยใหม่ โดยเฉพาะในบริบทของโลกาภิวัตน์และอุตสาหกรรมภาพยนตร์โลก

6. ทฤษฎีภาพยนตร์ (Film Theory)

กลุ่มทฤษฎีตัวบท หรือการวิเคราะห์ตัวบท (textual analysis) คือ การวิเคราะห์ภาพยนตร์ที่มุ่งให้ความสนใจกับรูปแบบ (form) ตามแนวทางรูปแบบนิยม (formalism) โดยพิจารณาจากโครงสร้างภายในตัวบทหรือภายในตัวภาพยนตร์ ในฐานะศิลปะ ประกอบไปด้วย 2 ส่วน คือ โครงสร้างการเล่าเรื่อง (narrative structure) และ ภาษาภาพยนตร์ (film language)

โครงสร้างการเล่าเรื่อง (narrative structure)

การวิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่อง คือ การพิจารณาแบบโครงสร้าง (paradigm) ของเรื่องราว ทำหน้าที่เหมือนหุ่นจำลอง (model) หรือตัวแบบที่ยึดโยงเรื่องราวทั้งหมด สามารถจำแนกองค์ประกอบ ดังนี้

1. โครงเรื่อง (plot) คือลำดับเหตุการณ์ นั่นคือ เริ่มเรื่อง กลางเรื่อง และจุดจบของเรื่อง ประกอบไปด้วย

1.1 การเริ่มเรื่อง (exposition) คือการแนะนำเรื่อง ได้แก่ ฉาก ตัวละคร และสถานการณ์

1.2 การพัฒนาเหตุการณ์ (rising action) คือลำดับเหตุการณ์ที่ขับเคลื่อนเรื่องราวไปสู่จุดสำคัญของเรื่อง (climax)

1.3 ภาวะวิกฤติ (climax) คือช่วงที่สำคัญและตึงเครียดที่สุดของเรื่อง

1.4 ภาวะคลี่คลาย (falling action) คือช่วงหลังผ่านจุดสำคัญของเรื่องและปัญหาต่างๆ ได้รับการแก้ไข

1.5 การจบเรื่อง (resolution) คือผลสุดท้ายของเรื่อง

2. ตัวละคร (character) คือบุคคลที่มีบทบาทเชื่อมโยงเหตุการณ์ในเรื่อง ทั้งในส่วนของ การกระทำ พฤติกรรม นิสัย มิติของอารมณ์ ฯลฯ ตัวละครถือเป็นหัวใจสำคัญของเนื้อเรื่องใน ภาพยนตร์ทั้งหมด

2.1 ชีวิตภายในของตัวละคร คือ อารมณ์ ความรู้สึกของตัวละครที่สามารถพัฒนาและเติบโต ได้จากการดำเนินเรื่อง

2.2 ชีวิตภายนอกของตัวละคร คือ ลักษณะ เหตุการณ์ สถานการณ์ที่ตัวละครอยู่ใน ขณะนั้นและความสัมพันธ์ของตัวละครกับตัวละครอื่นๆ ตั้งแต่เริ่มเรื่องจนกระทั่งจบเรื่อง

3. แก่นเรื่อง (Theme) คือความคิดหลักของเรื่องที่ผู้สร้างภาพยนตร์พยายามสื่อถึงผู้ชม

4. ความขัดแย้ง (Conflict) คือปมปัญหาของตัวละคร แบ่งออกเป็น ความขัดแย้งภายในใจตัวละคร และความขัดแย้งภายนอกตัวละคร ได้แก่ ความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับตัวละคร ความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับสังคม และความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับธรรมชาติ

5. ฉาก และ สถานที่ (Setting) คือ สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เกี่ยวข้องทั้งสถานที่ และเวลาที่มีความสัมพันธ์ต่อตัวละคร

6. มุมมองการเล่าเรื่อง (Point of View) คือกลวิธีในการนำเสนอ ผู้เขียนจะเป็นคนกำหนดว่าใครเป็นผู้เล่าเรื่อง โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ใหญ่ๆ คือ ผู้เล่าที่เป็นตัวละครหนึ่งในเรื่อง และผู้เล่าที่ไม่เป็นตัวละครในเรื่องภาษาภาพยนตร์ (film language)

คริสเตียน เมทซ์ (Christian Metz) นักทฤษฎีสัญศาสตร์ด้านภาพยนตร์ (Film Semiotologist) ชาวฝรั่งเศส กล่าวว่า ภาพยนตร์คือการสื่อความหมายในรูปแบบของสัญลักษณ์ (sign) ที่ประกอบไปด้วยภาพและเสียง และเชื่อมโยงสัญลักษณ์ต่างๆ เข้าด้วยกันจนก่อให้เกิดความหมายอย่างเป็นระบบ (นิพนธ์คุณารักษ์, 2558) ในการสื่อความหมายด้วยภาษาภาพยนตร์มีองค์ประกอบ ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านภาพ หรือเรียกว่า “mise en scene” คือการจัดฉาก ประกอบไปด้วย

1.1 ฉากและสถานที่ (location) คือ สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เกิดเหตุการณ์ของเรื่อง

1.2 อุปกรณ์ประกอบฉาก (props) คือ สิ่งของต่างๆ ที่อยู่ภายในสถานที่เกิดเหตุการณ์ของเรื่อง

1.3 เวลา (time) คือช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์ของเรื่อง

1.4 บรรยากาศ (atmosphere) คือสภาพทางอากาศที่เกิดเหตุการณ์ของเรื่อง เช่น ฝนตก หมอกควัน เป็นต้น

2. องค์ประกอบด้านแสงและเงา (Light and shadow) การจัดแสงในภาพยนตร์นั้นมีความสัมพันธ์กับการจัดฉาก เพื่อช่วยให้ความสวยงาม สร้างอารมณ์และบรรยากาศ อีกทั้งยังช่วยสนับสนุนด้านการแสดงด้วย องค์ประกอบด้านแสงมีแหล่งกำเนิด 2 แหล่ง ได้แก่ แหล่งกำเนิดแสงจากธรรมชาติ คือ แสงอาทิตย์ แสงจันทร์ เป็นต้น และแหล่งกำเนิดจากแสงประดิษฐ์ คือแสงจากหลอดไฟ เทียนไข เป็นต้น โดยใช้หลักการจัดแสงแบบสามจุด (three-point lighting) ผู้สร้างและผู้ออกแบบการสร้างจะพิจารณาการใช้ชนิดไฟ ปริมาณค่าของแสง หรือ

ทิศทางของแสงเพื่อช่วยในการสื่อความหมายและอารมณ์ที่สอดคล้องกับเรื่องราว

3. องค์ประกอบด้านสี (color) การใช้สีในภาพยนตร์มีความสัมพันธ์กับการจัดฉากและแสง เช่นเดียวกัน สีเป็นสัญลักษณ์ที่ใช้สื่อความหมายและสร้างอารมณ์ให้กับภาพยนตร์ การใช้สีเกิดจากการจัดฉาก การจัดแสง และการใช้เทคนิคพิเศษทางภาพ

4. องค์ประกอบด้านการแสดง (acting) คือการที่นักแสดงสวมบทบาทตัวละคร โดยสื่อสารออกมาผ่านการแสดง (performance) อันได้แก่ ท่าทาง สีหน้า คำพูด น้ำเสียง ฯลฯ

5. องค์ประกอบด้านการถ่ายภาพ (cinematography) ประกอบไปด้วย

5.1 องค์ประกอบด้านภาพ (composition of shots) คือการจัดองค์ประกอบการถ่ายภาพในกรอบภาพหนึ่ง (frame) โดยคำนึงถึงพื้นที่และตำแหน่ง

5.2 ระยะของภาพ (proxemics) คือระยะห่างระหว่างกล้องและสิ่งที่ถูกถ่าย เพื่อช่วยในการบอกเล่าและสื่อความหมาย ได้แก่ ภาพระยะไกล (long shot) ภาพระยะปานกลาง (medium shot) ภาพระยะใกล้ (close-up shot) ภาพระยะไกลมาก (extreme long shot) เป็นต้น

5.3 มุมภาพ (camera angles) คือการกำหนดทิศทางและองศาระหว่างกล้องกับสิ่งที่ถูกถ่าย ซึ่งช่วยสื่อถึงอารมณ์และความหมายที่ต่างกันอย่างชัดเจน ได้แก่ ภาพมุมระดับสายตา (eye-level shot) ภาพมุมต่ำ (low-angle shot) ภาพมุมสูง (high-angle shot) ภาพแทนสายตานก (bird's-eye view shot) ภาพแทนสายตาดูหนอน (worm's-eye view shot) เป็นต้น

5.4 การเคลื่อนที่ของกล้อง (camera movement) คือการเคลื่อนกล้องจากตำแหน่งหนึ่ง

ไปอีกตำแหน่งหนึ่ง ได้แก่ การกวาดภาพแนวนอน (panning) การกวาดภาพแนวตั้ง (tilting) การเคลื่อนกล้อง (tracking) การใช้เครน (craning) การถือกล้องถ่าย (handheld camera) เป็นต้น

5.5 การใช้เทคนิคอื่นๆ เช่น การทำเทคนิคภาพพิเศษ (visual effect) ด้วยคอมพิวเตอร์กราฟฟิก การใช้ฟิลเตอร์สี การเปลี่ยนระยะโฟกัส การเลือกใช้ฟิล์ม เป็นต้น

6. องค์ประกอบด้านเสียง (sound) เสียงช่วยสร้างอารมณ์ ให้ข้อมูลรายละเอียดอื่นๆ และช่วยแก้ไขปัญหาในกรณีที่ไม่สามารถสื่อสารด้วยภาพได้อย่างชัดเจน สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

6.1 เสียงสนทนา (dialogue) คือเสียงที่เปล่งออกมาเป็นถ้อยคำโต้ตอบระหว่างตัวละคร

6.2 เสียงประกอบ (sound effect) คือเสียงอื่นที่ไม่ใช่เสียงสนทนา เป็นเสียงที่เกิดขึ้นในแต่ละฉาก ได้แก่ เสียงที่เกิดขึ้นในฉาก (local sound) เช่น เสียงรถยนต์ เสียงเดิน เป็นต้น เสียงบรรยากาศ (ambient sound) เช่น เสียงลม เสียงฝน เป็นต้น เสียงที่สร้างขึ้น (artificial sound) เพื่อความสมบูรณ์ของภาพ เช่น เสียงชกต่อย เสียงกระดูกหัก เป็นต้น

6.3 เสียงดนตรี (music) คือเสียงเพลงที่ช่วยเสริมสร้างอารมณ์ ความรู้สึก และบ่งบอกบุคลิกของตัวละคร โดยแบ่งออกเป็น เสียงดนตรีประกอบภาพยนตร์ (film score) คือเสียงเพลงต้นฉบับที่แต่งขึ้นเพื่อใช้ประกอบภาพยนตร์ โดยส่วนใหญ่มักจะเป็นเสียงเครื่องดนตรีบรรเลง ส่วนเสียงเพลงประกอบ (soundtrack) คือเพลงที่ถูกแต่งขึ้นหรือถูกเลือกมาเป็นเพลงประกอบภาพยนตร์ และมักจะมีความสัมพันธ์กับผลทางด้านการค้าในอุตสาหกรรมเพลงด้วย

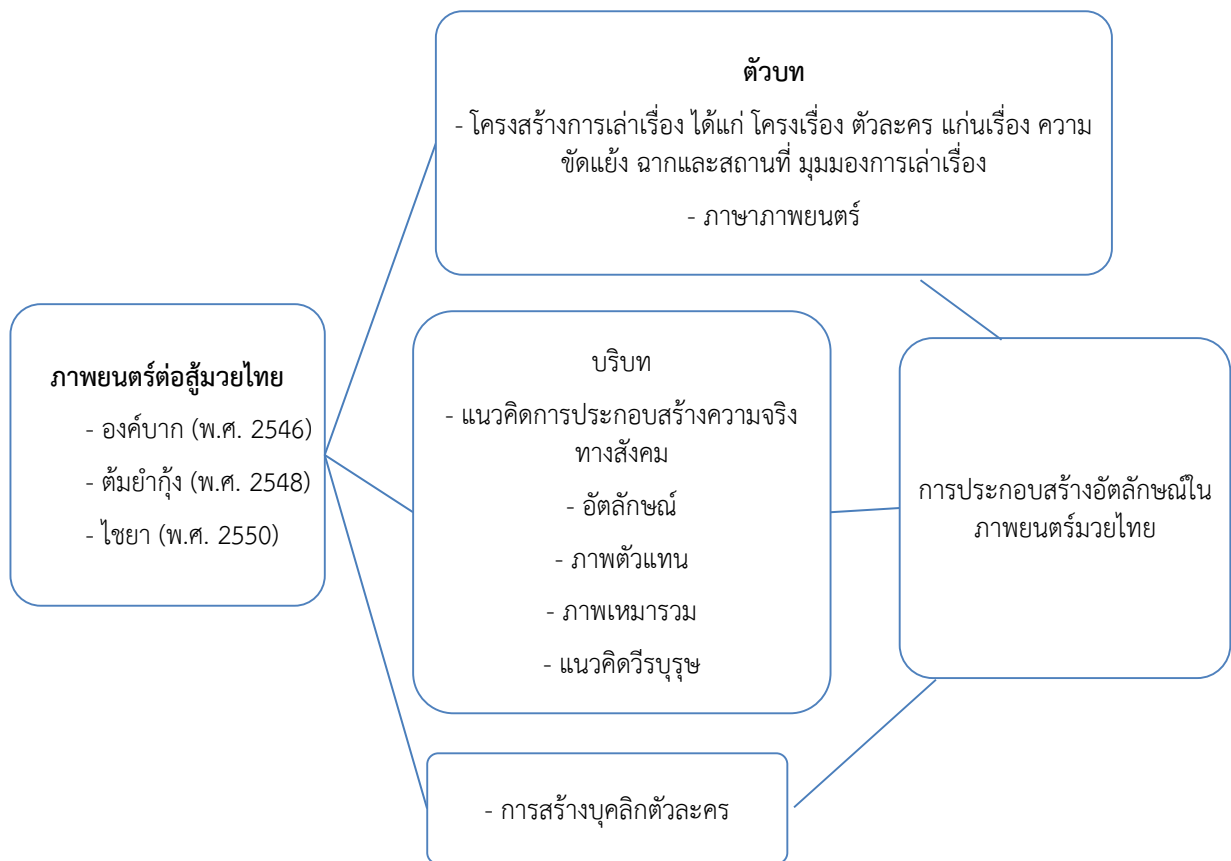
7. องค์ประกอบด้านการตัดต่อและลำดับภาพ คือการนำภาพและเสียงในแต่ละช็อตมาร้อยเรียงเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดการลำดับเรื่องราวให้สมบูรณ์ตามโครงเรื่อง การตัดต่อและลำดับภาพสามารถแบ่งออกเป็นสองประเภทหลักดังนี้

7.1 การตัดต่อแบบต่อเนื่อง (continuity cutting) เป็นการตัดต่อลำดับภาพที่คำนึงถึงความสัมพันธ์ของเรื่องระหว่างช็อตต่อช็อตอย่าง

เป็นเหตุและผล ทั้งด้านตำแหน่ง การแสดง ทิศทางการมอง เป็นต้น ซึ่งช่วยให้ผู้ชมเข้าใจเรื่องราวได้ง่ายขึ้น

7.2 การตัดต่อแบบเรียบเรียง (compilation cutting) เป็นการตัดต่อลำดับภาพเหตุการณ์ต่าง ๆ มาร้อยเรียงกัน โดยไม่ได้คำนึงถึงความสัมพันธ์ของการแสดง มักนิยมใช้ในการรายงานข่าวหรือภาพยนตร์สารคดี

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ อัตลักษณ์ความเป็นไทยที่ปรากฏในภาพยนตร์มวยไทย

2. เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้สร้างภาพยนตร์มวยไทยให้ประสบความสำเร็จต่อไปในอนาคต

ขอบเขตในการศึกษา

วิเคราะห์กลวิธีการเล่าเรื่องของ ภาพยนตร์มวຍไทยที่ส่งผลต่อการสร้างอัตลักษณ์ความเป็นไทยที่ประสบความสำเร็จทั้งรายได้และรางวัล โดยคัดมาทั้งหมด 3 เรื่อง ได้แก่ ภาพยนตร์เรื่ององค์บาก (พ.ศ. 2546) กำกับโดย ปรัชญา ปิ่นแก้ว ภาพยนตร์เรื่อง ต้มยำกุ้ง (พ.ศ. 2548) กำกับโดย ปรัชญา ปิ่นแก้ว และภาพยนตร์เรื่องไชยา (พ.ศ. 2550) กำกับโดย ก้องเกียรติ ไข่มุนี โดยการวิเคราะห์ด้วยทฤษฎีแนวคิดการประกอบสร้างความจริงทางสังคม แนวคิดอัตลักษณ์ แนวคิดภาพตัวแทน และภาพเหมารวม ทฤษฎีภาพยนตร์ เพื่อให้ได้มาซึ่งกลวิธีการเล่าเรื่อง

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัย “การประกอบสร้างอัตลักษณ์ในภาพยนตร์มวຍไทย” ผู้วิจัยได้ผลการวิเคราะห์ด้วยทฤษฎี (Textual Analysis) ได้แก่ การวิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่อง (Narrative Structure) และภาษาภาพยนตร์ (Film Language) และได้ผลการวิเคราะห์บริบท (Context) โดยใช้แนวคิดการประกอบสร้างความจริงทางสังคม (Social Construction of Reality) แนวคิดอัตลักษณ์ (Identity) แนวคิดภาพตัวแทน (Representation) แนวคิดภาพเหมารวม (Stereotype) และแนวคิดเรื่องวีรบุรุษที่ปรากฏในภาพยนตร์ทั้งหมด 3 เรื่อง ได้แก่ ภาพยนตร์เรื่ององค์บาก ภาพยนตร์เรื่องต้มยำกุ้ง และภาพยนตร์เรื่องไชยา สามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

การวิจัย “การประกอบสร้างอัตลักษณ์ในภาพยนตร์มวຍไทย” ที่ปรากฏในภาพยนตร์ทั้งหมด 3 เรื่อง ได้แก่ ภาพยนตร์เรื่ององค์บาก

ภาพยนตร์เรื่องต้มยำกุ้ง และภาพยนตร์เรื่องไชยา มีลักษณะโครงสร้างการเล่าเรื่องเหมือนกันคือ ตัวละครหลักพบสถานการณ์ที่ทำให้ต้องออกจากสังคมชนบทไปสู่สังคมเมือง และมีแก่นเรื่องตรงกันคือ “การปกป้อง”

ในช่วงเริ่มเรื่องภาพยนตร์ทั้งสามเรื่องแสดงให้เห็นถึงสภาพสังคมชนบทสภาพแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยธรรมชาติป่าเขา ต้นไม้ และทะเล วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตที่ผูกพันพึ่งพาอาศัยกัน ซึ่งมีสิ่งเกี่ยวข้องกันด้วยพิธีกรรมและกิจกรรมทางศาสนา ภาพยนตร์เรื่ององค์บากชาวบ้านหนองประจู่ร่วมใจกันจัดงานถวายผ้าสังฆาฏิพระองค์บาก ภาพยนตร์เรื่องต้มยำกุ้งชาวบ้านในชนบทมีพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับช้างและในตัวเมืองจังหวัดสุรินทร์มีกิจกรรมงานประเพณีสงกรานต์ที่จัดขึ้นในวัดและเกี่ยวข้องกับช้าง ภาพยนตร์เรื่องไชยามีการแข่งขันมวยคาดเชือกในงานวัดจังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้งหมดนี้แสดงความเป็นคนไทยส่วนใหญ่ที่ยังคงมีศาสนาเป็นที่พึ่งและยึดเหนี่ยวจิตใจเสมอ

ทั้งวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของสังคมชนบทแสดงลักษณะปมหลังของตัวละครหลักทั้งสามเรื่อง พื้นฐานลักษณะของตัวละครหลักทั้งสามเรื่องจึงเป็นไปตามสภาพสังคมชนบท สรุปได้ดังนี้

การสร้างบุคลิกตัวละคร

- พื้นฐานตัวละครหลักเรื่อง องค์บาก ลักษณะของบุญทึ่ง เขาเติบโตมาพร้อมกับสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธ เขามีความซื่อตรง อ่อนน้อมถ่อมตน กตัญญู เคารพผู้ใหญ่ ยึดมั่นในคุณค่าของการทำความดี มีวินัย มีไหวพริบ และไม่ย่อท้อ

- พื้นฐานตัวละครหลักเรื่อง ต้มยำกุ้ง
ลักษณะของขาม ขามได้รับการปลุกฝังถึง
ความสำคัญของช่าง และสภาพแวดล้อมที่มี
ความสัมพันธ์กับช่างอย่างลึกซึ้ง ผูกพันนับถือ
เป็นญาติพี่น้องคนในครอบครัว ขามเป็นผู้ที่มีความ
ซื่อตรง ยึดมั่นในความรักครอบครัว หวง
แหนพ่อใหญ่และซอน

- พื้นฐานตัวละครหลักเรื่อง ไชยา
ลักษณะของเปี้ยก เผ่า และสะหม้อ ทั้งสามคน
เติบโตร่วมหัวจมท้าย ใช้ชีวิตพึ่งพาอาศัย และ
ผ่านอุปสรรคชีวิตอยู่เคียงข้างกัน มิตรภาพของ
ทั้งสามคนทำให้มีคุณสมบัติที่ตรงกันคือ การ
เสียสละ

ลักษณะพื้นฐานของตัวละครหลักทั้ง
สามเรื่องแสดงถึงลักษณะของคนในสังคมชนบท
ที่เหมือนกันคือ ความซื่อตรง อ่อนน้อมถ่อมตน
กตัญญู และมีจุดร่วมที่สำคัญที่สุดคือ การยึดมั่น
ในความผูกพันและการเสียสละ

การประกอบสร้างความจริงทางสังคม

เมื่อสังคมชนบทถูกอำนาจเงินรุกราน
ส่งผลให้ตัวละครหลักทั้งสามเรื่องต้องออกจาก
ชนบทมาสู่ตัวเมือง ภาพยนตร์เรื่ององค์บาก
ดอนเห็นแก่เงินจนตัดเศียรพระองค์บากไปให้
เสียคมทวน ภาพยนตร์เรื่องต้มยำกุ้ง สจ. สุทิน
เห็นแก่เงินจนขโมยพ่อใหญ่และซอนไปขายให้
ชาวต่างชาติ ในภาพยนตร์เรื่ององค์บากและต้ม
ยำกุ้ง ทั้งบุญทิงและขามเสียสละออกตามหาสิ่ง
ที่ถูกขโมยไป ส่วนในภาพยนตร์เรื่องไชยา
เปี้ยก เผ่า และสะหม้อ ถูกระบบทุนนิยมหลอก
ล่อให้เห็นว่าชนบทคือสภาพสังคมที่ขึ้นแค้น ทั้ง
สามคนจึงเดินทางเข้ากรุงเทพฯ เพราะต้องการ
ชีวิตที่ดีกว่าด้วยการเป็นนักมวย เมื่อทั้งสามคน
เห็นด้านมืดของวงการมวยในเมือง สถานการณ์
พลิกผันทำให้ทั้งสามคนต้องเสียสละ

ภาพยนตร์ทั้งสามเรื่องแสดงสภาพ
สังคมเมืองที่ตรงกัน เมื่อตัวละครหลักใน
ภาพยนตร์ทั้งสามเรื่องย่างก้าวเข้าสู่เมือง พวกเขา
พบเจอกับความชั่วร้ายของอำนาจเงินที่
คุกคามชีวิตและกลืนกินจิตวิญญาณจนสามารถ
เปลี่ยนคนได้ด้วยเงิน ทั้งการทำงานผิด
กฎหมาย การทำผิดศีลธรรม การมอมเมาคน
ด้วยอบายมุข โดยเฉพาะการรับใช้และเป็น
บริวารให้กับผู้มีอิทธิพล ทำให้สังคมเมืองเต็มไปด้วย
สถานท้อใจ และผู้คนที่เต็มไปด้วยเล่ห์
เหลี่ยมไว้ใจไม่ได้ ภาพยนตร์เรื่ององค์บากสังคม
เมืองมีพนันมวยเถื่อน บ่อนพนัน การค้ายาเสพติด
ธุรกิจลักลอบค้าพระพุทธรูปเถื่อน และผู้คนที่
ใช้เล่ห์เหลี่ยมหลอกล่อกัน จนสามารถเปลี่ยน
สำนึกของห้าแหล่และดอนซึ่งเป็นคนพื้นเพบ้าน
หนองประดู่ ภาพยนตร์เรื่องต้มยำกุ้ง เมือง
ซิดนีย์ถูกควบคุมด้วยมาเฟียชาวจีนเต็มไปด้วย
ลูกสมุนนักสู้ที่เข้ามาขัดขวางขาม และเจ้าหน้าที่
ตำรวจผู้รักษากฎหมายยอมทำงานรับใช้มาเฟีย
มีการใช้เงินบิบบังคับให้คนไทยทั้งปล้น ข่า และ
คำบริการทางเพศ รวมทั้งการเปิดบ่อนพนันและ
แอบลักลอบค้าสัตว์สงวนเพื่อนำมาทำอาหาร
เปิบพิสดารให้กับกลุ่มคนรวย ภาพยนตร์เรื่อง
ไชยาสังคมเมืองผู้มีอิทธิพลใช้การพนันมาคอย
ควบคุมบงการการแข่งขันมวย จนมีการจ้างล้ม
มวย วางยา และอุ้มฆ่า ในภาพยนตร์ทั้งสาม
เรื่องสภาพสังคมชนบทมีความแตกต่างกับ
สภาพสังคมเมืองแบบคู่ตรงข้าม ส่งผลให้ตัว
ละครหลักทั้งสามเรื่องที่มีพื้นฐานแบบคนชนบท
มีความแตกต่างกับคนในเมืองปรากฏอย่าง
ชัดเจน และทำให้เกิดความขัดแย้งกันระหว่าง
คนกับคนและความขัดแย้งภายในใจตัวละคร
กล่าวได้ว่าภาพยนตร์ทั้งสามเรื่องแสดงถึงความ
เป็นชนบทที่พยายามต่อสู้กับความเป็นเมือง

และปกป้องวิถีชุมชนและความเชื่อดั้งเดิมให้คง
อยู่

โครงสร้างการเล่าเรื่อง

การต่อสู้ของตัวละครหลักในภาพยนตร์ ทั้งสามเรื่องมีจุดร่วมเดียวกันคือ “มวย” บุญทิ่ง ขาม เบี้ยก ผ่า และสะหม้อ ต่างฝึกวิชามวย ทำให้มีลักษณะตรงกัน การฝึกมวยทำให้มีร่างกาย แข็งแกร่ง มีความมุ่งมั่น มีวินัย มีความอดทน อดกลั้นที่จะชนะอุปสรรคทั้งร่างกายและจิตใจ ไม่ให้ย่อท้อ การฝึกฝนอย่างต่อเนื่องเมื่อผ่าน พันไปร่างกายและจิตใจก็จะพัฒนาขึ้นในการ รับมือกับสถานการณ์ภายนอกที่เกิดขึ้น รวมทั้ง การฝึกนั้นจะทำให้เป็นผู้ที่สุภาพอ่อนโยน รู้จัก แพ้ รู้จักชนะ รู้จักการให้อภัย มีน้ำใจนักกีฬา จะ เห็นได้ว่าภาพยนตร์ทั้งสามเรื่องแสดงคุณสมบัติ ของการเป็นนักมวยผ่านตัวละครหลักทั้งหมด ที่ เห็นเด่นชัดคือร่างกายที่แข็งแรงและความ คล่องแคล่วว่องไว ในด้านความมุ่งมั่นและความ อดทนอดกลั้นตัวละครหลักทั้งสามเรื่องมีใจสู้ใช้ วิชามวยเอาชนะอุปสรรคทั้งหลายทั้งปวงไปได้ แม้กระทั่งบุกเดี่ยวเข้าไปสู้กับคู่ต่อสู้หนักสิบคน ในด้านรู้จักแพ้ รู้จักชนะ รู้จักการให้อภัย มีน้ำใจ นักกีฬา ปรากฏในตัวละครหลักทั้งสามเรื่อง เช่น บุญทิ่งก้มกราบคู่ต่อสู้ที่พ่ายแพ้เขา เบี้ยก สะหม้อ และผ่า ยกมือไหว้ เคียม หมัดควาย ที่ ไม่ยอมให้เบี้ยกที่เป็นผู้แพ้ก้มกราบ และยัง กล่าวชมเชยให้กำลังใจ ผ่ายกมือไหว้คู่ต่อสู้ที่ แพ้เขาบนเวทีมวย เป็นต้น ตัวละครทั้งหมดใช้ การกราบและการไหว้ แสดงถึงการเคารพอ่อน น้อม ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญที่แสดงถึงความเป็นคน ไทยด้วย อย่างไรก็ตาม ตัวละครหลักทั้งหมด แสดงถึงจิตวิญญาณของนักมวยโดยแท้จริง แม้ ในกรณีของสะหม้อจะพิการเสียขาทำให้เขาหยุด

ฝึกมวยตั้งแต่เด็ก แต่คุณสมบัติของนักมวย ยังคงอยู่ในจิตวิญญาณของเขาเสมอ

ตัวละครหลักทั้งสามเรื่องใช้วิชามวยใน การต่อสู้ทั้งในด้านร่างกายและจิตใจ เมื่อความ เป็นเมืองที่มีอำนาจเงินมารุกรานและครอบงำ ทำให้คนยอมทำผิดและพรากเอาสิ่งที่มีคุณค่า ต่อตัวละครหลักไป ตัวละครหลักทั้งสามเรื่องจึง ใช้วิชามวยต่อสู้ ภาพยนตร์เรื่ององค์บาก บุญทิ่ง ใช้วิชามวยไทยโบราณอันเป็นมรดกตกทอดจาก เจ้าอาวาสในการทวงคืนเศียรพระองค์บาก ซึ่งเป็นพระโบราณที่อยู่เคียงคู่มุ่บ้านหนองประดู่ ขาม ใช้วิชามวยทหารจุดลึงคบาทของต้น ตระกูลในการตามหาพ่อใหญ่และขอน ซึ่งเป็น ช้างที่เป็นเหมือนตั้งญาติพี่น้องที่ขามเคารพและ รัก เบี้ยก ผ่า และสะหม้อ ใช้วิชามวยไชยาต่อสู้ บนสังเวียนทั้งในเวทีมวยเถื่อนและมวยอาชีพ และใช้กลวิธีหัวใจสำคัญของมวยไชยาในการ ต่อสู้นอกสังเวียน เพื่อปกป้องมวยไชยาซึ่งเป็น มวยประจำของชาวใต้ให้ยังคงอยู่สืบทอดต่อไป ตัวละครหลักในภาพยนตร์ทั้งสามเรื่องต่างใช้ หัวใจสำคัญของการฝึกมวยปกป้องสิ่งที่มีคุณค่า ไว้ ทั้งเศียรพระองค์บาก ช้าง และมวยไชยา ไม่ได้เป็นเพียงสิ่งที่มีคุณค่าของตัวละครหลักทั้ง สามเรื่อง แต่คุณค่าของเศียรพระองค์บาก ช้าง และมวยไชยา ถือเป็นมรดกตกทอดจากบรรพ บุรุษมีคุณค่าทางจิตใจสูงกว่ามูลค่าทางการเงิน

หัวใจสำคัญของวิชามวยและ ความสำคัญของมรดกตกทอดจากบรรพบุรุษ ส่งผลต่อคุณสมบัติของตัวละครหลักนั่นคือ การ เสียสละ บุญทิ่งและขามอุทิศตนบุกเดี่ยวเข้าไปสู้ กับบริวารนักสู้ของผู้มีอิทธิพลหลายคน จน สามารถชนะและนำสิ่งที่มีคุณค่ากลับมาได้ บุญ ทิ่งนำเศียรพระองค์บากกลับมาสู่บ้านหนอง ประดู่ แม้ขามจะช่วยพ่อใหญ่ไว้ไม่ทัน แต่ขาม

ได้ขอนกลับคืนมา สหมัวยอมพลีชีพตัวเอง เบียดบุกเดี่ยวเข้าไปสู้กับลูกน้องของโซ้ยดี และยอม สละชีวิตตัวเองปกป้องเผ่าให้ยังคงรักษา มวยไชยาต่อไปได้ จะเห็นได้ว่าตัวละครหลัก ทั้งหมดสะท้อนภาพวีรบุรุษที่เสียสละอุทิศตน เพื่อปกป้องสิ่งที่มีค่าต่อประเทศชาติ

จากการสรุปผลในข้างต้นสามารถ อภิปรายผลได้ว่า ตัวละครหลักทั้งสามเรื่องใช้ โครงสร้างการเล่าเรื่องที่นำเสนอ “ตัวละครหลัก ในฐานะวีรบุรุษ” ด้วยวิชายมวยไทยต่อสู้ปกป้อง สิ่งที่อยู่เคียงคู่สังคมไทยมาช้านานและบรรพ บุรุษพยายามเก็บรักษาไว้ พระองค์บาคคือ ตัวแทนของศาสนาพุทธอันเป็นจิตวิญญาณของ คนไทยเชื้อสายพุทธ ช้างคือสัตว์ซึ่งเป็นตัวแทน อยู่คู่กับสถาบันกษัตริย์และเป็นสัตว์ประจำชาติ มวยไชยาคือวัฒนธรรมประจำภาคใต้ที่คนไทย ทั้งประเทศภาคภูมิใจ สามสิ่งนี้คืออัตลักษณ์ของ ประเทศไทยที่กำลังถูกกลืนหายไปจากสังคมที่ เป็นทุนนิยมมากขึ้น

ในภาพยนตร์ทั้งสามเรื่อง โลกของเมือง ถูกสร้างให้เป็นพื้นที่ที่อำนาจเงินครอบงำผู้คน จนแทบไม่เหลือสำนึกในการปกป้องสมบัติของ ชาติอีกต่อไป ความคิดนี้สอดคล้องกับแนวคิด การประกอบสร้างความจริงทางสังคม (Social Construction of Reality) ที่ว่า “ความจริง” ไม่ได้ เป็นสิ่งที่มีอยู่แล้ว แต่ความเป็นจริงถูกสร้าง ขึ้นมา (กาญจนา แก้วเทพ, 2545) คือคนเมืองที่ เห็นแก่เงินจนหลงลืมหรือขาดสำนึกของความ ห่วงแทนสมบัติของชาติไปหมดแล้ว คุณค่า เมืองจึงกลายเป็นตัวแทนของโลกที่ถูกทุนนิยม หล่อหลอม ขณะที่ชนบทถูกสร้างให้เป็นพื้นที่ ของความบริสุทธิ์ คุณธรรม ความผูกพัน และ ความศรัทธา พื้นที่ที่ยังคงรักษาความคิดเรื่อง “ความไทยแท้” ภาพยนตร์ทั้งสามเรื่องแสดงให้เห็น

เห็นว่าคนไทยที่พยายามปกป้องมรดกของชาติ ที่แท้จริงมีคุณลักษณะแบบคนในสังคมชนบท อาจกล่าวได้ว่าสภาพสังคมชนบทคือการแสดง ถึงอัตลักษณ์ความเป็นไทยโดยแท้จริง ตัวละครบุญทึง ขาม เบียด เผ่า และสหมั ล้วนเป็นภาพตัวแทนของ “คนเล็ก ๆ ในสังคม” ที่ลุกขึ้นมาต่อสู้กับโครงสร้างอำนาจที่ใหญ่และ แข็งแรงกว่า พวกเขาได้รับการนำเสนอในฐานะ “วีรบุรุษชายไทย” ที่ไม่ใช่เพียงผู้มีความสามารถ ทางร่างกาย แต่มีคุณธรรม ความมุ่งมั่น ความ อุดทน และความกล้าหาญที่จะยอมเสียสละ แม้กระทั่งชีวิตเพื่อปกป้องสิ่งที่เชื่อว่ามีคุณค่าต่อ ชาติ คุณลักษณะเหล่านี้สอดคล้องกับงานของ (บรรจง โกศัลวัฒน์ ปัทมวดี จารูร และสุ ชาติ โอทัยวิเทศ, 2563) งานวิจัยหัวข้อ “ภาพยนตร์แนวต่อสู้ของไทยในบริบททางสังคม วัฒนธรรม”) ที่ชี้ว่า ภาพยนตร์ไทยแนวต่อสู้ เช่น องค์บาก และ ต้มยำกุ้ง ไม่ได้สะท้อนเพียง ความบันเทิง แต่ยังทำหน้าที่ส่งผ่านนัยทาง สังคมและวัฒนธรรมของสยามยุคเก่าที่เน้น คุณธรรม ความมีวินัย ความใฝ่รู้ ความอดทน และความนอบน้อม อารยลักษณะของมนุษย์ที่ ถือว่าจิตใจสำคัญกว่าวัตถุ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญ ของศิลปะมวยไทย การวิเคราะห์ภาพยนตร์ทั้ง สามเรื่องจึงชี้ให้เห็นว่าภาพยนตร์มวยไทยไม่ได้ เป็นเพียงภาพยนตร์ต่อสู้ แต่อยู่ในฐานะ “กลไก การประกอบสร้างอัตลักษณ์ไทย” ที่ทำหน้าที่ ปกป้องค่านิยมของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ชุมชน และวัฒนธรรมดั้งเดิม ให้คงอยู่ในสังคมไทยยุคใหม่ ภาพยนตร์เหล่านี้ จึงเป็นมากกว่างานบันเทิง หากยังเป็นพื้นที่ที่ ดีความและย้ำเตือนถึงความหมายของการเป็น ไทยในบริบทที่โลกกำลังเปลี่ยนแปลงอย่าง รวดเร็ว

ตารางที่ 1 แสดงการวิเคราะห์อัตลักษณ์ไทยในภาพยนตร์เรื่ององค์บาก ต้มยำกุ้ง ไชยา

หัวข้อ	องค์บาก	ต้มยำกุ้ง	ไชยา
สภาพสังคม เมืองใหญ่	กรุงเทพฯ ขบวนการผิดกฎหมาย ,เวทีต่อสู้ใต้ดิน, มาเฟีย,การพนัน	ชิตนีย์ อาชญากรรมข้ามชาติ (มาเฟีย, ค้ามนุษย์)	กรุงเทพฯ ขบวนการผิดกฎหมาย อำนาจ,เงิน ,มาเฟีย ,การพนัน
สภาพสังคม ชนบท	หมู่บ้านหนองปรือ เรียบง่าย มีศรัทธาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ผูกพันกันในชุมชน, เคารพผู้อาวุโส	ชนบทเรียบง่าย ,ผูกพันกับข้างซึ่งเป็นสัตว์คู่บ้านคู่เมือง ,ชุมชนริมน้ำ,เคารพผู้อาวุโส	เมืองไชยา วิถีชนบท ประมง ชีวิตเรียบง่ายและจริงจัง ,เคารพผู้อาวุโส
แนวคิด วีรบุรุษ	บุญทิ้ง: ฮีโร่บ้านนอก ใส่ชื่อกล้าหาญ สู้เพื่อปกป้องพระองค์บากซึ่งเป็นสิ่งที่เคารพบูชาของคนในหมู่บ้าน	ขาม: ทุ่มเทตามหาข้างสุดที่รัก ข้ามแดนไปเผชิญมาเฟีย , ฮีโร่ไทยที่รักและปกป้อง “ข้าง”	- เผ่า, เบี้ยก, สะหม้อ: ฮีโร่ในแบบนักมวยพื้นบ้าน- สละชีวิต/สู้เพื่อปกป้องมิตรภาพ เกียรติและศักดิ์ศรี
วัฒนธรรม	มวยไทยโบราณ,วงปี่มวญ, เคารพพุทธศาสนา ตึกตึก, แห่งพระ ,ภาษาอีสาน	มวยข้าง (มวยคชสาร), ข้าง เป็นสัญลักษณ์- อาหารไทย (ต้มยำกุ้ง), เคารพพุทธศาสนา,ภาษาอีสาน	มวยไชยา,วงปี่มวญ, เคารพครู- ภาษาและวิถีใต้, เคารพพุทธศาสนา
ประเพณี	พิธีอุปสมบท, แห่งพระพุทธรูปกลับหมู่บ้าน-ศรัทธาศาสนา วัดเป็นศูนย์รวมจิตใจคนนับถือพุทธ ,รำมวย	ประเพณีสงกรานต์, การถวายข้างแต่กษัตริย์- วัดเป็นศูนย์รวมจิตใจคนนับถือพุทธ ,รำมวย	พิธีไหว้ครูมวย, รำมวย, ลอยอังคารตามความเชื่อท้องถิ่น , วัดเป็นศูนย์รวมจิตใจคนนับถือพุทธ

ข้อเสนอแนะ

จากการอภิปรายผล มวยไทยเป็นสัญลักษณ์ของการต่อสู้ในเชิงกายภาพ คือการต่อสู้ของคนตัวเล็กในสังคมที่เป็นชนชั้นล่างหรือ คนจน ซึ่งในภาพยนตร์ทั้งสามเรื่องเป็นการเสนอให้เห็นว่า เงิน และอำนาจไม่สามารถหาผลประโยชน์จากคนจนที่ฝึกวิชาศิลปะการต่อสู้มวยไทยได้เสมอไป หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือคนชนบทก็มีความสุขในแบบของตัวเองได้ ถ้ายึดตามหลักคำสอนของวิชามวยไทย

ดังนั้น ผู้สร้างภาพยนตร์ที่เกี่ยวข้องกับมวยไทยสามารถสร้างคุณค่าของมวยไทยให้ เป็นมากกว่าความสวยงามของท่าทางและความดุเดือดของตัวละคร รวมทั้งต้องมีความลุ่มลึกทางสังคมวัฒนธรรมและสร้างจิตสำนึกว่ามวยนั้นคือสมบัติของชาติควบคู่กันไป พร้อมทั้งให้คุณค่าความสามารถด้านศิลปะการต่อสู้มวยไทยควรได้รับการยอมรับว่าเป็นสมบัติของชาติที่คนไทย

ภาคภูมิใจ และนอกเหนือจากมวยไทยผู้สร้างภาพยนตร์ยังต้องคำนึงถึงองค์ประกอบของภาพยนตร์ในส่วนอื่นๆที่แสดงให้เห็นถึง ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต การใช้สัญลักษณ์ของไทย เช่น อาหาร, ช้าง, พระพุทธรูป ความผูกพันของครอบครัว ชุมชน สำเนียง ภาษา และเพื่อขยายองค์ความรู้และความเข้าใจบริบทเชิงวัฒนธรรมได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น งานวิจัยในอนาคตอาจพิจารณา การเปรียบเทียบภาพยนตร์ไทยกับภาพยนตร์ต่างประเทศ เช่น จีน ที่มีศิลปะการต่อสู้กังฟูหรือเกาหลี่ที่มีศิลปะการต่อสู้เทควันโด เพื่อทำความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมในการสร้างภาพตัวแทนของวีรบุรุษ และศึกษาการดัดแปลงหรือสร้างภาพยนตร์ยุคใหม่ที่นำอัตลักษณ์ไทย เช่น มวยไทย ศาสนาพุทธ หรือช้าง มาสร้างเป็นภาพยนตร์ร่วมสมัย เพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของไทยอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ. (2545). *สื่อสารมวลชน ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่3. กรุงเทพฯ: ศาลาแดง
- นลินทิพย์ เนตรวงศ์ .(2559). *ภาพตัวแทน “ผู้ชายในฝันในละครโทรทัศน์แนวโรมานซ์ [วิทยานิพนธ์วารสารศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาสื่อสารมวลชน] มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*.
- นิตราษฏร์ บุญโย และ บรรจง โกศัลวัฒน์.(2565). *การสร้างสรรคงานภาพยนตร์ของปรัชญา ปิ่นแก้ว กรณีศึกษาภาพยนตร์เรื่ององค์บาก (2546) และต้มยำกุ้ง (2548)*. กรุงเทพฯธุรกิจ, เข้าถึงได้จาก: https://www.bangkokbiznews.com/social/1004105#google_vignette.
- นิพนธ์ คุณนารักษ์ (2558). ภาษาภาพยนตร์ : องค์ประกอบของภาพยนตร์. *Journal of Fine and Applied Arts Khon Kaen University*, 1(1), 20–29.
- บัญญัติ พูลทรัพย์, สมสุข หินวิมาน, และโสภิต นาเสวีสวัสดิ์. (2560). การสร้างภาพตัวแทนวีรบุรุษสามัญชนในภาพยนตร์ไทย. *วารสารนิเทศศาสตร์ธุรกิจบัณฑิตย์*, 11(2), 181-207.
- บรรจง โกศัลวัฒน์ ปัทมวดี จารูร และสุชาติ โอทัยวิเทศ. (2563). ภาพยนตร์แนวต่อสู้ของไทยในบริบททางสังคมวัฒนธรรม. *วารสารวิชาการ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย* 40(4), 186–199.

พรพิศ กาญจนวัฒนา. (2562). ธุรกิจมวยไทย 4.0 ต้นแบบธุรกิจกีฬาเอื้อการท่องเที่ยว ขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยให้ไกลกว่าเดิม . Salika เข้าถึงได้จาก <https://www.salika.co/2019/01/03/thailand-boxing-business-4-0>

สำราญ สุขแสง (2560). ตำราศาสตร์และศิลปะมวยไทย . ราชบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏจอมบึง
อภิัญญา เฟื่องฟูสกุล. (2543) .อัตลักษณ์ : การทบทวนทฤษฎีและกรอบแนวคิด.กรุงเทพฯ : คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาสังคมวิทยา สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

การศึกษารูปแบบของการสื่อสารโดยตรงในภาพยนตร์บันเทิง

Cinematic style of Direct address to the audience in feature films

อิงครัต วงศ์อนันต์ศักดิ์¹, เจตน์ศักดิ์ แสงสิงแก้ว²,

ปัทมวดี จารุวรรณ³, สุชาติ โอทัยวิเทศ⁴

นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต^{1,2,3,4}

Inkarat Wonganansak¹, Jatesak Sangsingkeo²,

Patamavadee Charuworn³ and Suchart Otaivites⁴

Master of Communication Arts Kasem Bundit University^{1,2,3,4}

Email: inkarat.won@gmail.com^{1,4}

Email: jatesaks@gmail.com²

Email: pam_charuworn@yahoo.com³

Received: May 8, 2025; Revised: December 1, 2025; Accepted: December 23, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษารูปแบบของการสื่อสารโดยตรง ที่ปรากฏในภาพยนตร์บันเทิง 2) เพื่อศึกษาการรับรู้และความรู้สึกของผู้ชมที่มีต่อเทคนิคการสื่อสารโดยตรง วิธีการศึกษาโดยวิเคราะห์ภาพยนตร์ 3 เรื่อง คือ Annie hall (2520), Funny game (2540), Amélie (2544) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่ นักวิชาชีพและนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ การสนทนากลุ่มตัวอย่างผู้ชม 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่มีความรู้และกลุ่มที่ไม่มีความรู้ทางด้านภาพยนตร์ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบของการสื่อสารโดยตรงในภาพยนตร์บันเทิงสามารถจำแนกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) ตัวละครรับรู้ถึงตัวตนในภาพยนตร์ และแสดงออกต่อสถานการณ์ผ่านทางท่าทางและสีหน้าแก่ผู้ชม 2) ตัวละครสื่อสารกับผู้ชมโดยการพูดคุยกับผู้ชมอย่างเป็นธรรมชาติ 3) ตัวละครเข้าไปแทรกแซงหรือดัดแปลงโครงเรื่องของภาพยนตร์ได้อย่างอิสระ นักวิชาการมองว่าเทคนิคการสื่อสารโดยตรงเป็นการทำให้ผู้ชมเกิดการรู้สึกตัวและเกิดการ “หลุด” ออกจากสื่อที่กำลังรับชมชั่วคราว เพื่อให้ผู้ชมเห็นถึงปัญหาในเชิงบริบทของเรื่องราว และตั้งคำถามต่อประเด็นที่ภาพยนตร์ต้องการสื่อสารออกมา ด้านวิชาชีพมองว่าเทคนิคดังกล่าว ถ้าใช้งานอย่างเหมาะสมกับเรื่องราว มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน จะทำให้ภาพยนตร์มีมิติและเกิดความแปลกใหม่ของการเล่าเรื่อง

คำสำคัญ : การทลายกำแพงที่สี่, การสื่อสารโดยตรง

Abstract

A qualitative research was 1) to study the method of Direct Address technique that appeared in feature films, 2) to study the audience's perception and feelings towards the

Direct Address technique. Data were collected using the textual analysis of 3 films: Annie Hall (1977), Funny Game (1997), Amélie (2001), in-depth interviews from specific sample groups, professionals and academics in the field of communication arts, and focus groups from general audiences,; those with knowledge of films and those without. The research results found that Direct Address patterns in feature films could be classified into 3 types: 1) Characters were aware of their identities in the film and expressed themselves to the audience through gestures and facial expressions. 2) Characters communicated with the audience by talking to the audience naturally. 3) Characters could freely intervene or change the plot of the film. In the academics' opinion, the technique of Direct Address was to make the audience aware and temporarily "disconnected" from the media they were watching, so that the audience could see the problems in the context of the story and questioned the issues that the film was trying to communicate. In the opinions of the professional, if used appropriately with the story and with a clear purpose and substance, it would make the film have dimensions and create novelty in the storytelling.

Keywords: Feature Films, Direct Address

บทนำ

ภาพยนตร์เป็นสื่อที่มอบความบันเทิงให้กับผู้ชม โดยในแง่ของความบันเทิงนั้นเป็นเรื่องปัจเจกของผู้ชมที่มีความต้องการและรสนิยมในการบริโภคที่แตกต่างกันออกไป และเมื่อตีความตามหลักอักษรศาสตร์แล้ว ภาพยนตร์บันเทิงนั้นเป็นภาพเคลื่อนไหวที่มุ่งตอบสนองต่อความต้องการบันเทิงเรีงรมย์ของผู้ชม ซึ่งเป็นภาวะความพึงพอใจอย่างหนึ่ง (ฐนยศ และคณะ 2561) ความบันเทิงของผู้ชมจากการได้รับชมภาพยนตร์มีรากฐานมาตั้งแต่นั้นปี ค.ศ. 1885 ซึ่งเรียกกันว่า เป็นยุค Cinema of Attraction มาจากความนิยมของโรงภาพยนตร์ Nickelodeon ที่มีการฉายชุดภาพที่เคลื่อนไหวเรียงต่อกันเป็นความยาวตั้งแต่ 15 นาที จนไปถึง 1 ชั่วโมงโดยที่ไม่มีเสียงว่า "ภาพยนตร์" เป็นครั้งแรกของประวัติศาสตร์ ซึ่ง

สร้างความตื่นตาให้กับผู้ชมในยุคนั้นเป็นอย่างมาก (Tikkanen, 2009) จนกระทั่งปี ค.ศ.1902 ที่ Thomas Alva Edison ได้ประดิษฐ์กล้องถ่ายภาพอย่าง Kinetograph และเครื่องฉายอย่าง Kinetoscope ขึ้น ประวัติศาสตร์ของภาพยนตร์ก็กลายเป็นภาพเคลื่อนไหวที่ได้บันทึกเรื่องราวและอัดแน่นไปด้วยเจตนาอารมณ์ของผู้สร้างในหลากหลายบริบทและวัฒนธรรม เป็นจุดเริ่มต้นของผู้กำกับและนักวิจารณ์ทางด้านภาพยนตร์ที่มีชื่อเสียงมากมายเป็นหนึ่งในผู้ร่วมเขียนหน้าประวัติศาสตร์ของภาพยนตร์มาอย่างยาวนาน จนเกิดเป็นความเคลื่อนไหวทางภาพยนตร์ (Film movement) สำคัญต่าง ๆ ตั้งแต่การปฏิวัติวงการภาพยนตร์ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 อย่างในยุค German Expressionist ที่โดดเด่นทางด้าน การออกแบบงานสร้าง และแก่นของเรื่องที่มีความมืด

หม่น และไม่น่าไว้วางใจ จนเป็นอิทธิพลสำคัญต่อ ภาพยนตร์แนวสยองขวัญหรือระทึกขวัญมากมาย ในปัจจุบัน หรือ ในยุค Soviet Montage ของกลุ่ม ผู้กำกับจากสหภาพโซเวียต นำโดย Lev Kuleshov ที่เป็นผู้คิดค้นการตัดต่อด้วยการเชื่อม ภาพ 2 ภาพเข้าด้วยกันเพื่อสื่อสารความหมาย จนนำไปสู่รูปแบบการตัดต่อแบบมонтаж (Montage) ที่กลายมามีอิทธิพลต่อการลำดับเรื่อง ในภาพยนตร์ยุคโมเดิร์นจนถึงทุกวันนี้ จาก ภาพยนตร์เงียบสีขาวดำสู่ภาพยนตร์เสียงที่มีสีสัน และความคมชัดสูง เทคโนโลยีการผลิตภาพยนตร์ จากในอดีต ค่อย ๆ มีการพัฒนาไปตามยุคสมัย ภาพยนตร์มากถึง 800 เรื่องต่อปี (Maitrai, 2018) หลังไหลผ่านสายตาผู้ชมทั่วโลก จนกลายมาเป็น ยุคทองของภาพยนตร์กระแสหลักสัญชาติ อเมริกัน หรือที่คุ้นเคยกันว่า ภาพยนตร์ Hollywood ได้เข้ามามีบทบาทในการตัดสินใจ เลือกชมของผู้ชมมากขึ้น จนนำไปสู่การ เคลื่อนไหวทางภาพยนตร์ครั้งสำคัญ คือ ยุคของ French new wave ในช่วงปีค.ศ. 1955 โดยมีกลุ่ม ผู้กำกับคลื่นลูกใหม่ของประเทศฝรั่งเศสในช่วง หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่มีอุดมการณ์ร่วมกัน สร้างภาพยนตร์ของตนเองขึ้นมา โดยมี จุดประสงค์เพื่อท้าทายภาพยนตร์แนว Hollywood ซึ่งในเวลานั้นกำลังเป็นที่นิยม อันเนื่องมาจาก ความเบื่อหน่ายในแนวทางของภาพยนตร์ Hollywood ที่ไร้แก่นสารและคุณค่าในเชิงศิลปะ กลายเป็นที่มาของภาพยนตร์แนว Post-modern ที่มีลักษณะแหวกแนวเฉพาะตัวออกมาจาก แนวทางของ Hollywood โดยสิ้นเชิง และหนึ่งใน ลักษณะของภาพยนตร์แนวดังกล่าว จะมีการใช้ เทคนิคทางการเล่าเรื่องที่โดดเด่นมีความ เฉพาะตัวที่เรียกว่า Break the fourth wall หรือ การทำลายกำแพงที่สี่ รากศัพท์ของกำแพงที่ 4

หรือ The fourth wall นั้นเป็นศัพท์ที่ถูกบัญญัติมา เพื่อใช้ในการอธิบายสิ่งสมมติที่คั่นกลางระหว่าง ตัวตนของนักแสดงบนเวทีของการละครกับการมี อยู่ของผู้ชม ซึ่งสิ่ง ๆ นั้นเปรียบเสมือนกำแพง ล่องหนที่คั่นแบ่งระหว่างนักแสดงกับผู้ชม ซึ่ง แนวคิดของ The fourth wall นั้นริเริ่มมาจาก Denis Diderot นักวิจารณ์ชาวฝรั่งเศส ที่เชื่อว่า การแสดงจะสามารถเลียนแบบความจริงมากขึ้น ถ้านักแสดงมีเมินเฉย(การมีอยู่) ผู้ชม ซึ่งแนวคิดนี้ เริ่มแพร่หลายในสายละครเวทีกลุ่มธรรมชาตินิยม ในช่วงศตวรรษที่ 19 ต่อมาจนถึงปัจจุบัน (Zelazko, 2024) แนวคิดกำแพงที่สี่ (The fourth wall) เป็นขบขันที่ให้นักแสดงอยู่ในบทบาทของตน และทำการแสดงบนเวทีโดยที่ผู้ชมเป็นผู้ สังเกตการณ์อย่างเป็นกลาง เป็นกำแพงที่ คั่นกลางนักแสดงกับผู้ชมอย่างชัดเจน ซึ่งเป็น ขบขันที่ถูกนำมาใช้และปฏิบัติตามกันมาอย่าง ยาวนาน เป็นอันรับรู้และเข้าใจกันในการจนถึง ปัจจุบัน ดังนั้นการทลายกำแพงที่คั่นกลาง ระหว่างคนดูกับนักแสดง หรือ กำแพงที่สี่ (the fourth wall) นั้น คือการยกกำแพงที่เคยขวางกั้น ไว้ระหว่างผู้ชมกับนักแสดงออก ส่งผลให้นักแสดง รับรู้ถึงการมีอยู่ของผู้ชม และเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ กับผู้ชมราวกับผู้ชมนั้นมีตัวตนอยู่ในเรื่องราวของ เขาด้วยเป็นบางครั้งบางคราว ซึ่งเทคนิค Break the fourth wall นั้นในเวลาต่อมาก็ถูกนำมาปรับ ใช้กับสื่ออื่น ๆ เช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นวรรณกรรม, วิดีโอเกมส์ รวมถึง ภาพยนตร์ด้วยเช่นกัน การ Break the fourth wall ที่มีลักษณะของการข้าม สื่อ (Transmedia) มาสู่ศาสตร์ของภาพยนตร์ รวมถึงสื่ออื่น ๆ นั้นมีลักษณะร่วมกันคือ นักแสดง หลักหรือรองในเรื่องรับรู้ถึงการมีอยู่ของคนดูและ สื่อสารโดยตรงกับผู้ชมราวกับว่าผู้ชมมีบทบาทอยู่ ในภาพยนตร์ด้วย ซึ่งในบริบทของภาพยนตร์นั้น

คือการที่นักแสดงในเรื่องจ้องมองมาที่กล้องที่กำลังบันทึกอยู่ เหมือนกำลังสบตากับผู้ชม อ้างอิงจากหนังสือ Breaking the fourth wall : Direct address in the cinema ของ Tom Brown (น. 1-2) ได้กล่าวถึง Tom Gunning นักวิชาการด้านประวัติศาสตร์ศิลปะและสื่อภาพยนตร์ ผู้ศึกษาการสร้างภาพยนตร์ในยุคแรก (ก่อน 1906/1907) และกล่าวถึงการสร้างภาพยนตร์ (motion picture) ว่าเป็นสิ่งที่เรียกว่า “ภาพยนตร์แห่งความดึงดูดใจ” (Cinema of Attractions) ซึ่งเป็นที่กล่าวถึงกันอย่างกว้างขวาง ทั้งนี้ ภาพยนตร์แห่งความดึงดูดใจนี้มีคำอธิบายว่า มีบางลักษณะที่เป็น “การสื่อสารโดยตรง (direct address) ไปยังผู้ชม” นั่นคือ ผู้แสดงจะทักทายผู้ชมด้วยลีลาที่มีชีวิตชีวา โดยวิธีการชำเลื่องมอง ขยิบตาให้ หรือพยักหน้า ซึ่งการใช้วิธีการดังกล่าวนี้เป็นการที่ผู้แสดงรับรู้ถึงกล้องที่กำลังถ่ายทำอยู่ ซึ่งเป็นสิ่งต้องห้ามและถูกประณามจากนักวิจารณ์ภาพยนตร์ โดยระบุว่าเป็นการทำลายจิตวิทยาในการชมภาพยนตร์ ในประเด็นนี้ Gunning ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนผ่านของภาพยนตร์ซึ่งมีรากฐานอยู่บน “ภาพยนตร์แห่งความดึงดูดใจ” ไปยัง “ภาพยนตร์ที่มีการเล่าเรื่องแบบผสมผสาน” (cinema of narrative integration) ซึ่งพัฒนาขึ้นในยุคของ D.W.Griffith (1907 - 1916) ทั้งนี้แม้ที่จริงแล้ว “ภาพยนตร์แห่งความดึงดูดใจ” ที่มีมาก่อน และ Griffith ทำการพัฒนาต่อ นั้น มาจากสิ่งที่ในอดีตเรียกว่าการแสดงละครพื้นบ้าน (vaudeville) ซึ่งนิยมอยู่ในประเทศฝรั่งเศสช่วงปลายศตวรรษที่ 19 ซึ่งมีลักษณะเป็นการแสดงที่หลากหลาย และผู้แสดงจะยึดโยงอยู่กับผู้ชม มากกว่าที่จะเข้มงวดกับเรื่องราวหลักที่กำลังแสดงอยู่ ที่กล่าวมาข้างต้น Gunning มิได้ระบุว่า “ภาพยนตร์ที่ดึงดูดใจ” ที่พัฒนามาจากการละครพื้นบ้านมาสู่ภาพยนตร์ที่มี

การเล่าเรื่องแบบผสมผสาน ในยุคของ Griffith นั้นจะเป็น “ภาพยนตร์ที่ไม่มีกรเล่าเรื่อง” โดยสิ้นเชิง แต่เป็นการระบุว่าการเล่าเรื่องที่เอาจริงเอาจัง (immersion) น่าจะปล่อยวางไว้บ้าง เพื่อให้ผู้แสดงได้สื่อสารโดยตรงกับผู้ชม เพื่อทำให้เกิดปฏิกริยาตอบสนองทั้งทางร่างกาย อารมณ์ ความสนุก ความขบขัน และอื่น ๆ ทั้งนี้เมื่อผู้กำกับหรือคนเขียนบทส่วนหนึ่งได้หยิบนำเทคนิค Break the fourth wall มาปรับใช้ในการเล่าเรื่องภาพยนตร์ของตนเอง และปี ค.ศ. 1977 ได้มีภาพยนตร์เรื่อง Annie Hall ของผู้กำกับชื่อดังอย่าง Woody Allen ได้ประยุกต์เทคนิค Break the fourth wall เข้ามาใช้ในการเล่าเรื่องในผลงานของเขาได้อย่างลงตัว จนสามารถชนะรางวัลมากมาย รวมถึงสาขา Best picture ในเวทีระดับโลกอย่าง Oscar มาแล้ว ตัวภาพยนตร์ได้รับคำวิจารณ์เชิงบวกจากหลายสำนัก แต่ในมุมกลับกัน การใช้เทคนิค Break the fourth wall ในภาพยนตร์นั้น อาจไม่ได้รับการยอมรับจากผู้ชมในวงกว้างเสมอไป เพราะเทคนิค Break the fourth wall เป็นการทำลายขนบของการแสดงในแขนงต่าง ๆ ที่เข้มงวดและถือปฏิบัติกันมาหลายทศวรรษ การทำลายความบันเทิงจากการมองหรือแตะจับบางสิ่งที่จะควรจะเป็นสิ่งสมมติก็เหมือนการทำลายเรื่องราวที่ผู้กำกับต้องการอยากให้เป็น ยิ่งไปกว่านั้น เป็นการทำลายจินตนาการของผู้ชมที่กำลังเฝ้าติดตามเรื่องราวอย่างใกล้ชิดด้วยเช่นกัน เพราะเมื่อใดที่ทำลายความเชื่อของผู้ชมไปแล้ว ผู้ชมอาจเกิดการต่อต้านและปฏิเสธการรับสารจากเรื่องราวทันที ดังนั้นการพิจารณาในการใช้เทคนิค Break the fourth wall ใน ภาพยนตร์ นั้น จึงเปรียบเสมือนดาบสองคม ที่สามารถประสบความสำเร็จในการสร้างอารมณ์หรือความรู้สึกร่วมบางอย่างที่ลึกซึ้งของตัวละคร หรือจะเป็นการผลัก

ใส่ผู้ชมออกจากเรื่องราวจนสูญเสียความเชื่อที่เป็นได้ การใช้เทคนิคนี้อย่างไม่ระมัดระวังอาจเป็นข้อเสียต่อผลงานนั้น ๆ มากกว่าข้อดีก็เป็นได้ ถึงกระนั้น การที่ผู้กำกับภาพยนตร์ส่วนหนึ่งได้นำเทคนิคดังกล่าวมาใช้ในภาพยนตร์บางเรื่องของตน ซึ่งเป็นผลงานที่ประสบความสำเร็จทั้งในแง่รายได้และคำวิจารณ์ในเชิงบวก ก็สมควรแก่การศึกษาด้วยการถอดรหัสจากการเขียนบทและกำกับภาพยนตร์ที่มีการใช้เทคนิค Break the fourth wall เพื่อเป็นกรณีศึกษาในรูปแบบวิธีการนำเสนอในภาพยนตร์ที่ฉีกออกจากกรอบขนบเดิมที่คุ้นเคยกันมาอย่างยาวนาน และมีผลต่อความรู้สึกของผู้ชมยุคปัจจุบันที่กำลังรับชมผ่านหน้าจอด้วยความรู้สึกตื่นเต้นและชวนฉงนในเวลาเดียวกัน ทั้งหมดนี้ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าการศึกษารูปแบบและวิธีการสื่อสารของภาพยนตร์ที่ปรากฏและเข้าข่ายว่ามีการใช้เทคนิค Break the fourth wall ในการเล่าเรื่อง จะเป็นการสร้างแรงบันดาลใจในการเขียนบทภาพยนตร์ หรือแม้แต่การกำกับภาพยนตร์ เพื่อการสื่อสารบางอย่างในรูปแบบที่มีความแปลกใหม่ เป็นเอกลักษณ์และน่าจดจำมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษารูปแบบวิธีการของเทคนิค Break the fourth wall ที่ปรากฏในภาพยนตร์บันเทิง
2. เพื่อศึกษาการรับรู้และความรู้สึกของผู้ชมที่มีต่อเทคนิค Break the fourth wall ที่ปรากฏในภาพยนตร์บันเทิง

ขอบเขตการวิจัย

1. วิเคราะห์ภาพยนตร์บันเทิงที่มีการใช้เทคนิค Break the fourth wall โดยอิงจากความสำเร็จของภาพยนตร์ในด้านรางวัลและคำ

วิจารณ์ที่เป็นเชิงบวก จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ Annie hall (2520), Funny game (2540), Amélie (2544)

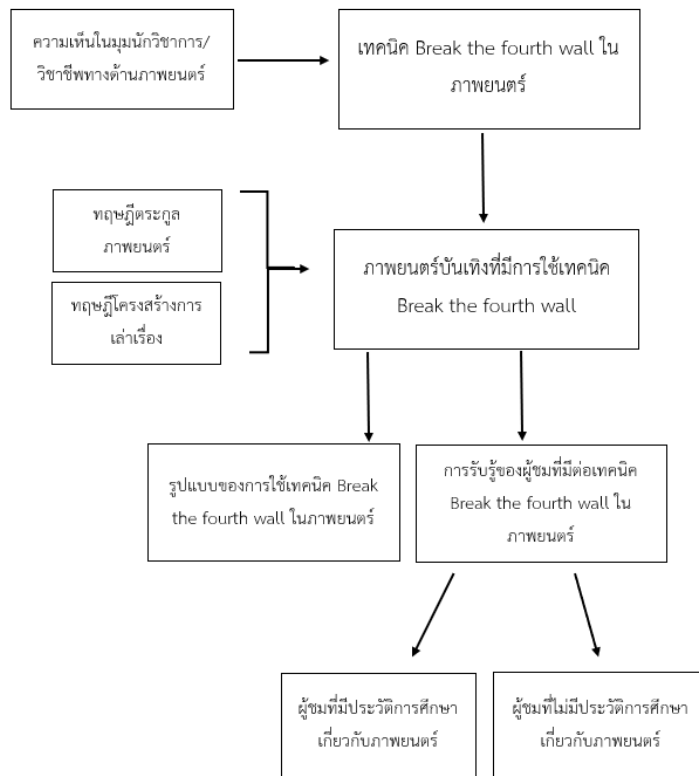
2. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) กับนักวิชาชีพและวิชาการทางด้านภาพยนตร์หรือศิลปะการแสดง

3. การสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับผู้ชมทั่วไปที่มีความชื่นชอบในการรับชมภาพยนตร์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เกิดองค์ความรู้ในรูปแบบและวิธีการของการ Break the fourth wall เพื่อการสื่อสารความหมายในบริบทที่แตกต่างกัน
2. เกิดความเข้าใจในความรู้สึกและการรับรู้ของผู้ชมที่มีต่อเทคนิค Break the fourth wall ที่ปรากฏในภาพยนตร์บันเทิง

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์ภาพยนตร์บันเทิงที่มีการใช้เทคนิค Break the fourth wall จำนวน 3 เรื่อง โดยอิงจากความสำเร็จของภาพยนตร์ในด้านรางวัลและคำวิจารณ์ที่เป็นเชิงบวก ได้แก่ Annie hall (2520), Funny game (2540), Amélie (2544)

2. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) กับนักวิชาชีพและวิชาการทางด้านภาพยนตร์หรือศิลปะการแสดง จำนวน 4 คน

3. การสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับผู้ชมทั่วไปทั้งเพศชายและหญิงคละอายุที่มีความชื่นชอบในการรับชมภาพยนตร์จำนวน 16 คน โดยให้ผู้เข้าร่วมการวิจัยรับชมภาพยนตร์

ทั้งหมด 3 เรื่อง ได้แก่ Annie hall (2520), Funny game (2540), Amélie (2544)

ผลการวิจัย

1. Annie Hall (2520)

ตระกูลของภาพยนตร์

ภาพยนตร์เรื่อง Annie Hall จัดอยู่ในตระกูล Drama, Romantic, Comedy เป็นเรื่องราวความรักในอดีตที่จำฝังใจของชายคนหนึ่งนามว่า อัลวี ซิงเกอร์ นักแสดงตลกผู้มองโลกในแง่ร้าย เป็นผู้พาผู้ชมไปสำรวจเรื่องราวในอดีตระหว่างเขากับแอนนี่ ฮอลล์ หญิงสาวเสียงทองอัครยาศัยดี ซึ่งเป็นคนที่สามในชีวิตที่อัลวีได้คบหาอย่างจริงจัง และกลายเป็น

ประสบการณ์ครั้งหนึ่งในชีวิตที่เติมเต็มหัวใจของอัลวีให้พอใจไปด้วยความสุข แม้ในท้ายที่สุดทั้งคู่อาจไม่มีโอกาสได้เขียนอนาคตร่วมกันจนแก่เฒ่า แต่ความสัมพันธ์ที่ล้ำค่าระหว่างแอนนี่ ฮอลล์ ได้เป็นบทเรียนสำคัญและมีความหมายต่ออัลวีอย่างคาดไม่ถึง อัลวีใช้การ Break the fourth wall ตั้งแต่เปิดเรื่องเพื่อระบายความในใจกับผู้ชมถึงความสัมพันธ์ที่เขายังไม่เคยลิ้มลิ้ม และด้วยอาชีพของการเป็นนักพูดสายตลกขบขัน ทำให้การดำเนินเรื่องของอัลวีจึงเหมือนกับการแสดงโชว์ตลกซึ่งเกี่ยวกับชีวิตความรักของเขาที่ผ่านมาให้กับผู้ชม การ Break the fourth wall ของภาพยนตร์เรื่องนี้จึงมีคล้ายคลึงกับการแสดงตลกต่อหน้าผู้ชมที่มีการถามคำถามให้ชวนขบคิด, ระบายความอัดอั้นบางอย่าง หรือแสดงทัศนคติต่อสิ่ง ๆ หนึ่งที่เขาชอบหรือไม่ชอบเป็นบางครั้ง

แก่นเรื่อง

ภาพยนตร์เรื่องนี้ว่าด้วยเรื่องความรักในแง่มุมมองของความไม่สมบูรณ์แบบ จากมุมมองของอัลวี ผู้มองโลกในแง่ร้าย คิดเล็กคิดน้อยกับทุกสิ่งที่รบกวนจิตใจ ความรักของเขาที่ผ่านไปไม่เคยเติมเต็มสิ่งที่เขาต้องการได้เลย หน้าที่ยังเป็นการบั่นทอนจิตใจของเขาให้แย่ลงเข้าไปอีก แต่การได้คบหากับแอนนี่ ฮอลล์ ที่เหมือนเป็นขั้วตรงข้ามกับตัวตนของอัลวีในช่วงเวลาหนึ่ง ทำให้อัลวีตระหนักถึงความสำคัญของการได้มีความรักที่เขาจะไม่มีวันลืม ถึงแม้ความรักนั้นจะไม่มีเหตุผล คาดเดาไม่ได้ และหลาย ๆ ครั้งนั้นเป็นเหมือนเป็นสิ่งที่น่ารำคาญ แต่ท้ายที่สุดเขาก็ต่างโหยหาและอยากได้ความรัก เพราะความรักคือสิ่งดีงามที่มนุษย์คู่ควรจะได้รับ

ตัวละคร

อัลวี ซิงเกอร์

นักแสดงตลกผู้มีบุคลิกที่มีตมหม่น มองโลกในแง่ร้าย คิดเล็กคิดน้อยกับรายละเอียดต่าง ๆ มีวาทศิลป์ที่ดีในแง่ของการสร้างความบันเทิง และในแง่ที่โจมตีคนอื่นด้วยการประชดประชัน จิกกัดที่เก่งไม่แพ้กัน อัลวีมีความมั่นใจในความรู้ของตนเองมาก และมากเกินไปจนกลายเป็นความโดดเดี่ยวที่ยากที่ใครจะหยั่งถึง และเข้าใจเนื้อแท้ของอัลวีที่เปราะบาง และโหยหาความรักและความเข้าใจเหมือนกับคนอื่น ๆ ทั่วไป

จุดยืนในการเล่าเรื่อง

ภาพยนตร์เรื่องนี้ใช้การเล่าเรื่องจากบุคคลที่หนึ่งเป็นหลัก หรือก็คือ อัลวี ซิงเกอร์ เป็นผู้เล่าเรื่องราวความรักครั้งต่าง ๆ ที่ไม่สมบูรณ์แบบของเขา และจะใช้พื้นที่ส่วนหนึ่งของภาพยนตร์ในการ Break the fourth wall และพูดคุยกับคนดูเกี่ยวกับทัศนคติ ความคิดเห็น ความรู้สึกภายในใจของเขาให้ฟัง ราวกับว่าเราเป็นหนึ่งในเพื่อนของเขาในเรื่องไปด้วย การใช้เทคนิค Break the fourth wall ของอัลวีในการดำเนินเรื่องของภาพยนตร์เรื่อง Annie Hall โดยการหันมาคุยกับกล้อง เสมือนว่ากำลังพูดคุยกับผู้ชมเป็นหลักนั้น เป็นการสะท้อนถึงลักษณะนิสัยของอัลวีที่มีความคิดที่มองโลกในแง่ลบ ขวางโลก ชอบพูดจาประชดประชัน และมักตั้งคำถามต่อความไม่สมเหตุสมผลของสิ่งที่เขาต้องประสบพบเจอในระหว่างที่เขาเคยคบหากับผู้หญิงมาแล้วหลายคน โดยเฉพาะช่วงที่เคยคบหากับแอนนี่ ฮอลล์ที่ยังคงค้างคาใจอัลวีอยู่จนถึงทุกวันนี้ อัลวี Break the fourth wall เพื่อพาผู้ชมไปทำความเข้าใจและรับรู้เรื่องราวความรักของเขาที่แสนยุ่งเหยิงและบางครั้งก็

ไม่มีเหตุผล แต่ก็เปี่ยมล้นไปด้วยอารมณ์ของความสุขจากช่วงเวลาดี ๆ ที่ทั้งคู่เคยได้มีโอกาสอยู่ด้วยกันด้วยความรัก ซึ่งเมื่อจัดอยู่ในตระกูล Drama / Romantic / Comedy แล้ว การใช้เทคนิค Break the fourth wall ของอัลวีที่อาศัยการพูดคุยกับผู้ชมเป็นหลัก จึงเปรียบเสมือนการแสดงโชว์ตลกเดี่ยวที่สรุปเกี่ยวกับเรื่องราวของชีวิตรักของตัวเองทั้งหมดจนถึงปัจจุบัน ที่แสดงออกถึงตัวตนและทัศนะของเขาอย่างตรงไปตรงมาต่อความสัมพันธ์ครั้งต่าง ๆ ของเขา ที่มีทั้งช่วงเวลาที่สวยงาม และช่วงเวลาที่ย่ำแย่ จนถึงการเลิกกันไป สอดคล้องกับแก่นเรื่องที่ว่าด้วยความงดงามในความไม่สมบูรณ์แบบของการได้รักใครสักคนหนึ่ง ซึ่งเป็นสิ่งสวยงามที่มนุษย์เฝ้ารอและต้องการเสมอทุกเมื่อเชื่อวัน

2. Funny games (2007)

ตระกูลของภาพยนตร์

ภาพยนตร์เรื่องนี้จัดอยู่ในตระกูล Psychological thriller / Drama ภาพยนตร์ว่าด้วยเรื่องของเด็กหนุ่มวัยรุ่น 2 คนที่คึกคะนองและบุกจับตัวกบฏครอบครัวเป็นประกัน เพื่อบังคับให้เล่นเกมปริศนาต่าง ๆ ที่ค่อย ๆ ทวีคูณความรุนแรงมากขึ้นไปเรื่อย ๆ ผู้ชมจะได้รับรู้ถึงมุมมองและความคิดของพอลและปีเตอร์ เด็กวัยรุ่นปริศนาที่จับตัวครอบครัวฟาร์เบอร์ไว้แล้ว บังคับให้พวกเขาเล่นเกมเพื่อสนองความบันเทิงส่วนตัวของพวกเขา และในบางครั้งที่พอลจะใช้การ Break the fourth wall เพื่อเย้ยหยันผู้ชมถึงความคาดหวังที่ผู้ชม “อยากหรือควรที่จะเป็น” แต่กลับไม่เป็นอย่างที่คาดหวัง กับอีกมุมมองหนึ่ง ผ่านการตีร่นอย่างสุดความสามารถของครอบครัวฟาร์เบอร์ที่อยากจะ

หลบหนีจากการควบคุมของวัยรุ่นสองคนนี้ แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จ จนนำไปสู่จุดจบที่น่าเศร้าสลดของพวกเขา

แก่นเรื่อง

ภาพยนตร์เรื่องนี้ ไม่ได้ต้องการนำเสนอแก่นสารของเรื่องออกมาโดยตรงจากเรื่องราวของภาพยนตร์ แต่เป็นการตั้งคำถามต่อทัศนคติและความรู้สึกของผู้ชมในประเด็นของ “ความรุนแรง” ที่เกิดขึ้นในภาพยนตร์ ในสถานการณ์ที่โชคชะตาเข้าข้างฝั่งอธรรม (เด็กวัยรุ่นโรคจิต) และลงโทษฝั่งธรรมะ (ครอบครัวฟาร์เบอร์) เพียงฝ่ายเดียวอย่างน่าเวทนาย่อมเกิดความขัดแย้งทางจิตใจในแง่มนุษยธรรมกับผู้ชมระหว่างการรับชม ซึ่งอาจเป็นการเสียดสีต่อผู้ชมจำพวกหนึ่งที่เสพติดและคาดหวังความรุนแรงในสื่อภาพยนตร์ ด้วยอารมณ์ประชดประชันของผู้กำกับที่ถ่ายทอดออกมาจากการกำกับการแสดงของตัวละครเด็กวัยรุ่นโรคจิตอย่าง พอล ซึ่งหันมาคุยกับคนดูโดยการมองกล้อง แล้วพูดเย้ยหยันด้วยความสะใจเป็นระยะ ๆ

ตัวละคร

พอล

หนุ่มวัยรุ่นโรคจิต มีความฉลาดและรอบคอบ เป็นคนเลือดเย็น เด็ดขาด และไร้ความปราณี ในหลาย ๆ ครั้งจะแสดงความยียวนกวนประสาทผ่านการมองกล้องและเย้ยหยันผู้ชมอย่างคึกคะนอง

จุดยืนในการเล่าเรื่อง

ภาพยนตร์ใช้จุดยืนการเล่าเรื่องจากจุดยืนที่เป็นกลาง ในการให้ผู้ชมรับรู้ทั้งจากมุมมองของเด็กวัยรุ่นและครอบครัวฟาร์เบอร์ที่ถูกจับตัวเป็นประกัน ซึ่งเหตุเกิดภายในห้องนั่งเล่นของบ้านครอบครัวฟาร์เบอร์ซึ่งเป็น

ตั้งฉากหลักของเรื่องราวทั้งหมดที่เกิดขึ้น ผู้ชม จะได้เห็นความวิปริตของวัยรุ่นทั้งจากการกระทำและคำพูดที่แสดงออกอย่างโจ่งแจ้ง และจะได้เห็นการพยายามดิ้นรนเอาตัวรอดของ สมาชิกครอบครัวพาร์เบอร์ ซึ่งเป็นการเล่าเรื่อง ที่เป็นไปตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นตั้งแต่ จุดเริ่มต้นที่ปีเตอร์เข้ามาในบ้านเพื่อขอไซจาก แอนน์ ไปจนถึงจุดสิ้นสุดของเรื่องราวที่แอนน์ ถูกมัดแล้วผลัดกลองทะเลสาบ ภาพยนตร์เรื่อง Funny Games มีการดำเนินเรื่องที่ “สวนทาง” กับแนวทางของภาพยนตร์ทั่ว ๆ ไปกับความคุ้นเคยในตรรกะที่ว่า “ธรรมะย่อมชนะ อธรรม” ตัวละครอย่างพอลและปีเตอร์ที่เหมือน เป็นตัวแทนฝั่งอธรรมอยู่ในจุดที่ได้เปรียบฝั่ง ธรรมะอย่างครอบครัวพาร์เบอร์มาโดยตลอดทั้ง เรื่อง ประกอบกับการที่ภาพยนตร์จัดอยู่ใน ตระกูล ทรามา-เขย่าขวัญ ย่อมทำให้ผู้ชมเกิด ความรู้สึกเครียดจากบรรยากาศอันน่าอึดอัด ของผู้ชมที่ยังมีศีลธรรมและมนุษยธรรมในจิตใจ อยากรที่จะปลื้มตัวและสาปส่งภาพยนตร์เรื่องนี้ที่ จงใจไม่ให้ความเป็นธรรมกับผู้บริสุทธิ์ของ เรื่องราวเลยแม้แต่น้อย ดังนั้นความโดดเด่นใน การใช้เทคนิค Break the fourth wall ของตัว ละครพอล ตั้งแต่การหันมามองผู้ชมด้วยท่าทาง ชวนพูดคุย หรือแม้แต่การเข้าไปแทรกแซงการ ดำเนินเรื่องตามอำเภอใจ ก็เพื่อต้องการให้ผู้ชม ตระหนักอยู่เสมอว่าเรื่องราวอันน่าอึดอัดและไม่ เป็นธรรมที่เกิดขึ้นนี้เป็นเพียงเรื่องสมมติใน พื้นที่ที่เรียกว่า “ภาพยนตร์” เท่านั้น การใช้ เทคนิค Break the fourth wall ของภาพยนตร์ จึงมีวัตถุประสงค์หลักในการให้ผู้ชมเข้าใจแก่น สารของผู้กำกับมากขึ้น ลดการให้ความสนใจ กับโครงเรื่องให้น้อยลง

3. Amélie (2544)

ตระกูลในภาพยนตร์

ภาพยนตร์เรื่องนี้จัดอยู่ในตระกูล Romantic, Comedy และ Drama ดำเนินเรื่อง ผ่านตัวละครอย่าง เอมีลี ที่เอาตัวเองไปพัวพัน กับเรื่องราวอื่น ๆ ต่าง ๆ ของคนรอบของตัวเธอ เพื่อให้การช่วยเหลือด้วยวิธีการในแบบ เฉพาะตัวของเธอ ซึ่งนำไปสู่เส้นทางของความรักที่ยั่งยืนของเธอเองโดยไม่รู้ตัว และด้วยความ ที่ภาพยนตร์เรื่องนี้จัดอยู่ในตระกูล Comedy รวมถึงบุคลิกตัวละครหลักอย่างเอมีลีที่หมกมุ่น อยู่กับตัวเองมาเกือบทั้งชีวิต ทำให้การใช้ เทคนิค Break the fourth wall ของเอมีลี จะ เป็นการแสดงอุปนิสัยหรือตัวตนบางอย่างของเอ มีลี เพื่อดึงความสนใจให้ผู้ชมอยากติดตามเอมีลี ไปเรื่อย ๆ ตลอดทั้งเรื่อง

แก่นเรื่อง

แก่นของเรื่องคือ การค้นหาคุณค่าที่ คู่ควร แสดงออกจากตัวละครหลักอย่างเอมีลีที่ เคยตกอยู่ในความกังวลและกลัวการเข้าหาคน อื่นมาตั้งแต่ยังเล็ก จนกระทั่งเมื่อเธอพบว่า การ มอบความสุขจากการคอยช่วยเหลือผู้คนรอบ ข้างเธอ นั้น ส่งผลให้เธอได้รับความสุขตอบแทน คืนกลับมาอีกแค่ไหน เอมีลีจึงตั้งมั่นในการเป็น ผู้ให้ความสุขแก่ผู้อื่น และผลของการกระทำนั้น ก็ส่งผลกลับมาที่เธอได้พบกับรักแท้ที่เติมเต็ม หัวใจของเธอได้ในที่สุด

ตัวละคร

เอมีลี ปูแลง

หญิงสาวรักสันโดษและขี้อายจากการ เลี้ยงดูอย่างโดดเดี่ยวโดยพ่อแม่ตั้งแต่ยังเล็ก ๆ ส่งผลให้เอมีลีเริ่มสร้างโลกแห่งจินตนาการของ เธอเองเพื่อคลายเหงา เมื่อเธอโตขึ้น ความทุกข์ ที่อยู่ในจิตใจของ ทำให้เธอตัดสินใจผันตัวเป็น

ผู้สร้างความสุขให้กับผู้อื่น เพื่อโอรับความสุขที่ได้รับกลับคืนมาจากผู้คนที่เธอได้ช่วย เอมิลียังเป็นคนที่ชอบสังเกตและตั้งคำถามต่อสิ่งต่างๆ รอบตัว จนกลายเป็นคนที่คิดเล็กคิดน้อยกับทุกสิ่งจนฟังชันไปบ้าง แต่ด้วยพื้นฐานที่เธอเป็นคนจิตใจดี รักความยุติธรรม และชอบช่วยเหลือผู้อื่น ทำให้ทุกคนต่างก็รักและเอ็นดูเธอเสมอ

จุดยืนในการเล่าเรื่อง

ภาพยนตร์ใช้การเล่าเรื่องแบบรู้รอบด้าน (The omniscient) โดยใช้ผู้บรรยายในการเล่าเรื่องทั้งในส่วนของอดีต ปัจจุบัน และอนาคตของตัวละครหลักอย่างเอมิลี หรือกล่าวถึงตัวละครอื่น ๆ ในเรื่องเพื่อเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับเขาหรือเธอโดยสังเขป ซึ่งในบางชิ้น ตัวละครอย่างเอมิลี หันมาที่กล้องแล้วพูดกับคนดูเพื่อให้ข้อมูลเสริมจากสิ่งที่ผู้บรรยายได้เล่าไป ตัวละครหลักอย่างเอมิลีมีการใช้เทคนิค Break the fourth wall โดยอาศัยท่าทางและสีหน้าในการสื่อสารกับผู้ชม รวมถึงการพูดคุยกับคนดูอย่างเป็นธรรมชาติ เป็นความตั้งใจของผู้กำกับที่อยากนำเสนอบุคลิกและอุปนิสัยของเอมิลีที่มีความซี้แกล้ง รักสนุก ด้วยภูมิหลังของตัวละครเอมิลีที่เติบโตมาอย่างโดดเดี่ยว ไม่มีเพื่อนเล่นในวัยเด็กด้วยเหตุผลของครอบครัว ทำให้การแสดงโดยใช้เทคนิค Break the fourth wall ต่อผู้ชมของเอมิลีนั้น เป็นนัยของความเหงาที่เอมิลีต้องการเติมเต็มมาตั้งแต่เด็ก นั่นคือการโหยหาความรักและมิตรภาพซึ่งเธอไม่เคยได้รับเหมือนเด็กคนอื่น ๆ ในวัยเดียวกัน ซึ่งไปด้วยกันกับภาพยนตร์ในตระกูล ดราม่า คอมเมดี้ ที่อยากนำเสนอบุคลิกของเอมิลีที่มีความซี้เล่น ไม่เดียงสา นิสัยเหมือนเด็ก ผ่านการมองกล้องด้วยรอยยิ้มหรือการคุยกับผู้ชม เป็นการดึงดูดให้

ผู้ชมเกิดความรู้สึกอยากติดตามเอมิลี จนนำไปสู่แก่นสารของเรื่องที่ต้องการให้เอมิลีได้พบกับคุณค่าที่คู่ควรกับคุณงามความดีของเธอก็ได้ทำให้กับคนอื่นในชุมชนมาโดยตลอด

2. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

ผลการสัมภาษณ์จากกลุ่มนักวิชาการ

เป็นเทคนิคที่ตัวละครในภาพยนตร์หรือสื่อบันเทิงหันมาสื่อสารกับผู้ชมโดยตรง เช่น พูด มองกล้อง หรือแสดงออกว่าตนเองรู้ว่ากำลังอยู่ในเรื่องแต่ง เป็นการ “หลาย” ขอบเขตระหว่างโลกของตัวละครกับโลกของผู้ชม ลักษณะเด่นของเทคนิคนี้ ได้แก่ ตัวละครพูดกับกล้องหรือผู้ชมโดยตรง, มีการบรรยายความคิดเห็นหรือความคิดภายใน, การรับรู้ว่าตนเองเป็นตัวละครที่อยู่ในสื่อ และมีการวิจารณ์หรือล้อเลียนโครงสร้างการเล่าเรื่องอย่างตรงไปตรงมา เทคนิคนี้เป็นการเพิ่มความใกล้ชิดและมีส่วนร่วม ผู้ชมรู้สึกตัวเองมีบทบาทในเรื่องราว เป็นการกระตุ้นให้ผู้ชมเกิดการคิด โดยเฉพาะเมื่อเนื้อหามีการตั้งคำถามทางจริยธรรมหรือวิพากษ์สื่อ ที่สำคัญคือทำให้ผู้ชม “หลุด” จากโลกสมมติ(ภาพยนตร์) ทั้งในแง่การสร้างสรรค์ หรือเพื่อสร้างอารมณ์ขัน ส่งผลให้ผู้ชมจดจำตัวละครหรือชิ้นบางชิ้นได้ง่าย ส่วนใหญ่จะใช้เพื่อเน้นย้ำประเด็นสำคัญ ซึ่งเป็นการสร้างความแปลกใหม่ในเชิงโครงสร้างการเล่าเรื่องเป็นอย่างมาก แต่ด้านลบคือ ถ้าใช้เทคนิคนี้มากเกินไป อาจเป็นการลดความสมจริง (suspension of disbelief) ส่งผลให้เนื้อเรื่องขาดความต่อเนื่อง หรือหลุดจากโทนอารมณ์หลักของเรื่องโดยปริยาย ซึ่งผู้สร้างจึงต้องคำนึงถึงหลายองค์ประกอบ เช่น โทนของเรื่องเหมาะกับบริบทของเรื่องหรือไม่, มีการเลือกใช้ในจังหวะและเวลาที่เหมาะสม ไม่บ่อย

หรือเพื่อจนเกินไป, เทคนิคควรเป็นส่วนสำคัญของการส่งเสริมเนื้อเรื่อง ซึ่งมีความกลมกลืนเป็นเนื้อเดียวกัน ไม่ใช่เบี่ยงเบนจากมัน และที่สำคัญคือผู้ชมต้องสามารถตีความและรับรู้เทคนิคนี้ได้ ไม่ใช่เฝ้าจากเกินไป แม้ผู้ชมยุคใหม่คุ้นเคยกับ Meta-narrative และการสื่อสารแบบ “ตระหนักรู้” (self-aware) ทั้งจากสื่อโซเชียลมีเดียหรือวิดีโอเกมส์ โดยเฉพาะในสื่อผสม (interactive media) แต่อย่างไรก็ตามผู้สร้างจำเป็นต้องเลือกใช้อย่างรอบคอบ เพื่อไม่ให้ลดความลึกของเส้นเรื่อง หรือกลายเป็นกิมมิกที่ไม่มีความหมาย

ผลจากการสัมภาษณ์กลุ่มนักวิชาชีพ

เป็นเทคนิคหนึ่งที่ปรากฏในภาพยนตร์ต่างประเทศ โดยเฉพาะภาพยนตร์นอกกระแสหรือภาพยนตร์ทดลองซึ่งเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ที่มีผู้ชื่นชอบแบบเฉพาะกลุ่ม ในอดีต รู้จักและศึกษาเทคนิค Break the fourth wall จากการรับชมภาพยนตร์เหล่านี้มาก่อน จึงอยากลองมาปรับใช้ในภาพยนตร์ของตนเองดู ซึ่งในความเข้าใจจากการเรียนรู้ด้วยตนเองคือ นักแสดงจะหันมามองกล้องแล้วสื่อสารกับคนดูโดยตรง ซึ่งมีเจตนาบางอย่างของผู้กำกับแอบแฝงอยู่ และในแง่ความรู้สึกของผู้ชมนั้น เหมือนกำลังอ่านหนังสือนิทานที่สนุกสนาน และเหมือนเป็นการใส่อารมณ์ขันหรือการหยอกล้อเล่นกับผู้ชมไปด้วย เป็นความสนุกสนานตัวในฐานะผู้กำกับและเขียนบท หากผู้ชมมีทัศนคติเป็นบวก ก็จะชื่นชอบภาพยนตร์เรื่องนั้นอย่างไม่มีข้อสงสัยหรือรบกวนจิตใจ แต่ถ้าผู้ชมมีทัศนคติเป็นกลางหรือเชิงลบ ก็จะเกิดการตั้งคำถามถึงเจตนาของผู้กำกับในการเลือกใช้องค์ประกอบบางอย่างที่เกิดความรู้สึกติดขัดหรือรบกวนจิตใจที่อยู่ในภาพยนตร์ ทั้งนี้อยู่ที่ว่าผู้ชมรู้สึกสนุกและ

เพลิดเพลินไปกับการเล่าเรื่องในภาพยนตร์หรือไม่ ถ้าภาพยนตร์มีจุดอ่อนหรือมีความไม่ไหลลื่นของการเล่าเรื่อง ผู้ชมก็จะเกิดความรู้สึกติดขัด ถ้าภาพยนตร์สามารถสร้างความบันเทิงให้กับเราได้ คำถามนี้จะไม่เกิดขึ้น และผู้ชมจะยอมรับได้โดยอัตโนมัติ ดังนั้นการใช้เทคนิค Break the fourth wall ไม่สามารถใช้อย่างพร่ำเพรื่อได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับบริบทและตระกูลของภาพยนตร์ด้วย ยกตัวอย่างเช่น หากเป็นภาพยนตร์แฟนตาซี หรือเป็นภาพยนตร์เชิงทดลองที่มีความเหนือจริง (Surreal) การมีอยู่ของเทคนิคนี้อาจสมเหตุสมผล ไม่เป็นการทำลายความเชื่อของผู้ชมที่ได้รับชมภาพยนตร์ ในฐานะผู้สร้างภาพยนตร์ ก็ต้องมีความมั่นใจก่อนว่าภาพยนตร์ของเราต้องสนุกก่อนซึ่งก็ต้องคิดควบคู่กันไปว่าจะใช้เทคนิค Break the fourth wall อย่างไรให้ตอบโจทย์และยังคงทำให้คนดูสนุกไปกับเราได้อยู่ ซึ่งด้วยยุคสมัยที่เปลี่ยนไป มีความเป็นไปได้ที่ผู้ชมคนไทยจะเปิดรับและอยากรับชมภาพยนตร์ที่มีการใช้เทคนิค Break the fourth wall แต่ในมุมมองของผู้สร้าง ไม่ใช่เรื่องง่ายเลยที่จะคิดและสร้างภาพยนตร์ขึ้นมาสักเรื่องโดยตั้งใจว่าจะต้องมีเทคนิคนี้ปรากฏในภาพยนตร์อย่างแน่นอน เพราะมันอยู่ที่ผู้กำกับหรือคนเขียนบทต้องเห็นบริบทที่เหมาะสมกับการใช้เทคนิคนี้ก่อน

3. การสนทนากลุ่ม

กลุ่มผู้ชมที่มีประวัติการศึกษาทางด้านนิเทศศาสตร์ สาขาภาพยนตร์ หรือที่เกี่ยวข้องมาก่อน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ชอบภาพยนตร์เรื่อง Annie Hall มากที่สุด รองลงมาคือภาพยนตร์เรื่อง Amélie โดยในชั้นที่นักแสดง Break the fourth wall ในภาพยนตร์เรื่อง

Amélie กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นว่า การที่เอมีลีหันมามองที่กล้องแล้วพูดคุยกับคนดูถึงสิ่งที่เธอกำลังคิดอยู่ระหว่างรับชมภาพยนตร์ในโรงหนัง ทำให้กลุ่มตัวอย่างเกิดความรู้สึกใกล้ชิดกับตัวละครมากขึ้น, มีความเข้าใจในนิสัยหรือบุคลิกตัวละครของเอมีลีมากขึ้น และอยากเฝ้าติดตามตัวละครตัวนี้ต่อไป ส่วนในซีนที่เอมีลีหันมายิ้มให้กับกล้อง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความเห็นไปในทางเดียวกันว่าเป็นการแสดงออกด้วยบุคลิกที่เล่นของเอมีลีซึ่งมีความกลมกลืน ไม่รู้สึกติดขัดอะไร ตรงกันข้ามกับภาพยนตร์เรื่อง Annie Hall ที่ตัวละครอัลวีใช้การ Break the fourth wall ในการพูดคุยกับคนดู กลุ่มตัวอย่างมีความรู้สึกยอมรับได้ในแง่ของการเกริ่นนำเรื่องราวเพื่อเข้าสู่ปัญหาหลัก และในแง่ของการนำเสนอที่ซับซ้อนพูดที่ค่อนข้างเยอะ กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นว่าเหมือนตนกำลังนั่งดูสารคดีเกี่ยวกับอัลวีอยู่ ไม่ได้รู้สึกที่อัลวีกำลังอยากจะสื่อสารกับเราในฐานะผู้ชมเท่าไร ในซีนต่อมาที่อัลวีเดินออกมาจากแถวในโรงหนังแล้วมองกล้องเพื่อเข้ามาคุยกับผู้ชม กลุ่มตัวอย่างมองว่าเป็นซีนที่น่าสนใจซึ่งช่วยขยายนิสัยความชอบจิกกัดเห็นขบขันของตัวละครอัลวีได้ดี แต่มีบางความเห็นมองว่าเป็นซีนที่ทำความเข้าใจลำบากด้วยจากบทพูดที่เยอะและบริบทที่ต่างกัน เป็นการยากที่จะเข้าใจภาพรวมทั้งหมดของซีนนี้ ส่วนในภาพยนตร์เรื่อง Funny Games นั้น ในกลุ่มตัวอย่างที่ชอบจะมีความเห็นไปในทางที่วามอบความตื่นเต้นและลุ้นระทึกไปกับตัวละครในเรื่อง อย่างซีนที่พอลหันมาแสบยิ้มให้กับกล้องในช่วงแรกของเรื่อง สายตาและรอยยิ้มที่มองมานั้นให้ความรู้สึกเหมือนถูกเชื้อเชิญให้มาสังเกตเกมที่เขากำลังเล่นอยู่กับครอบครัวฟาร์เบอร์ ซึ่ง

โดยสารของซีนนั้นนั้นเป็นอะไรที่ธรรมดาทั่วไป แต่พอใช้การนำเสนอด้วยวิธีการ Break the fourth wall ทำให้แก่นสารมีความชัดเจนและน่าสนใจขึ้นมาก ส่วนซีนที่พอลใช้รีโมตโทรทัศน์เพื่อย้อนเวลา กลุ่มตัวอย่างบางส่วนมองว่าเป็นการแสดงให้เห็นถึงความนามธรรม(พอลกับปีเตอร์) ที่เข้ามาทดสอบอะไรบางอย่างกับครอบครัวฟาร์เบอร์ บางความเห็นมองว่าเป็นการเยาะเย้ยเสียดสีผู้ชมถึงสิ่งที่คาดหวังว่าครอบครัวฟาร์เบอร์จะต้องรอดออกไป เป็นการให้ความหวังแล้วดับหวังทิ้งอย่างไม่ไยดีสำหรับภาพยนตร์เรื่อง Amélie กลุ่มตัวอย่างบางส่วนมีความเห็นว่า ทำให้ตนรู้สึกเหมือนหลุดออกไปจากภาพยนตร์ชั่วขณะ เกิดการตั้งคำถามในใจระหว่างที่รับชมว่าตัวละครในเรื่องกำลังคุยกับเราอยู่หรือเปล่า ซึ่งเป็นการขัดจังหวะที่ยังอยู่ในขอบเขตที่ยอมรับได้ ขณะที่ภาพยนตร์เรื่อง Annie Hall กลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งมองว่าการ Break the fourth wall เป็นเหมือนแค่ส่วนประกอบเล็ก ๆ ในภาพยนตร์ที่มอบความตื่นตาตื่นใจเพียงชั่วคราว และการปรากฏของ Break the fourth wall ครั้งต่อ ๆ ไปจึงเกิดความรู้สึกแปลกใจน้อยลง และยอมรับเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการเล่าเรื่องมากขึ้นจนเป็นความปกติ และการใช้เทคนิคดังกล่าวในภาพยนตร์เรื่อง Funny game กลุ่มตัวอย่างมองว่าการใช้เทคนิค Break the fourth wall ส่งผลให้ผู้ชมถูกท้าทายและตั้งคำถามเชิงศีลธรรมที่เกิดขึ้นในเรื่อง ไม่ใช่เป็นเพียงผู้สังเกตการณ์จากมุมมองบุคคลที่ 3 เพียงอย่างเดียว แต่ถูกผลักออกมาจากร่างกายเพื่อให้ผู้ชมรับรู้เรื่องราวทั้งหมดนี้เป็นเพียงแค่ภาพยนตร์เท่านั้น

ผู้ชมที่มีประวัติการศึกษาด้านอื่น ที่ไม่เกี่ยวข้องกับทางด้านนิเทศศาสตร์ โดยเฉพาะในด้านภาพยนตร์มาก่อน

ในภาพรวม จะชอบภาพยนตร์เรื่อง Funny game มากที่สุด รองลงมาคือภาพยนตร์เรื่อง Amelie ตามมาด้วย Annie Hall ในความเห็นหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นต่อการที่เอมีลี Break the fourth wall จากการมองมาที่กล้องเพื่อชูปชิบกับคนดูเป็นการแสดงลักษณะนิสัยของเจ้าตัวที่มีความขี้เล่น ชอบหยอกล้อ ซึ่งเป็นธรรมชาติของตัวหล่อนที่แสดงออกมาในเรื่องอยู่แล้ว อีกทั้งการที่ภาพยนตร์เรื่องนี้มีการปูพื้นเพของตัวละครโดยการใช้ผู้บรรยายมาตั้งแต่ต้นเรื่องอยู่แล้ว การที่เอมีลีเป็นคนเล่าเรื่องเกี่ยวกับตนเองด้วยตนเองจากการ Break the fourth wall แล้ว มันส่งผลให้ภาพยนตร์มีมิติและแปลกใหม่ สายตาที่เรามองมาที่กล้องนั้น ทำให้เกิดความรู้สึกหลงรักในเสน่ห์ของตัวละครมากขึ้น ในส่วนของภาพยนตร์เรื่อง Annie Hall กลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งมองว่า การที่ผู้กำกับเลือกใช้เทคนิค Break the fourth wall ในช่วงเปิดเรื่องนั้น ในด้านของบทภาพยนตร์นั้นมีการให้ข้อมูลที่มากเกินไป และเมื่อเสริมด้วยทางเทคนิค Break the fourth wall แล้ว ทำให้ช่วงเปิดของเรื่องเหมือนกับการนั่งดูสารคดีที่ยัดเยียดไปด้วยข้อมูลมหาศาลมากกว่าการรับชมภาพยนตร์บันเทิงที่ควรจะต้องเบาสมอง ซึ่งไม่เข้ากับบรรยากาศของภาพยนตร์ แต่อีกส่วนหนึ่งมองว่าเป็นวิธีการที่เหมาะสมแล้ว เพราะเป็นการให้ข้อมูลเกี่ยวกับอุปนิสัยของตัวละครอย่างอัลวีได้ในระดับหนึ่ง แต่ต้องอาศัยสมาธิในการรับชมและจับใจความของทั้งชิ้นให้ออกด้วยเช่นกัน ส่วนภาพยนตร์เรื่อง Funny games กลุ่ม

ตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่าในชิ้นหนึ่งของภาพยนตร์ที่ตัวละครหลักใช้รีโมทโทรทัศน์ในการย้อนเวลากลับไปแก้ไขอดีตนั้น ทำให้เกิดความรู้สึกสะอึกสะอื้นจากการขัดจังหวะในการเล่าเรื่อง และกลายเป็นทัศนคติไปในทางลบต่อชิ้นนั้นของภาพยนตร์ บางความเห็นมองว่าการ Break the fourth wall ของภาพยนตร์จากชิ้นนี้ขึ้นเดียวเป็นการทำลายความเชื่อที่มีต่อภาพยนตร์จากเดิมที่คล้อยตามเรื่องราวมาโดยตลอด ทำให้ตระหนักถึงความเป็นจริงที่แยกตัวออกจากเรื่องราวสมมติของภาพยนตร์ แต่บางส่วนมองว่าเป็นการทำให้ภาพยนตร์มีความสมบูรณ์ขึ้นอย่างก้าวกระโดด และทำให้ทัศนคติที่มีต่อภาพยนตร์เปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถกล่าวได้ว่าการใช้เทคนิคหลายกำแพงที่สี่ หรือ Break the fourth wall นั้น มีรูปแบบและวิธีการที่หลากหลายเป็นอย่างมาก ขึ้นอยู่กับเจตนาและวัตถุประสงค์ของชิ้นที่อยากจะบอกกับผู้ชม ซึ่งจากการวิเคราะห์ภาพยนตร์ทั้ง 3 เรื่องที่ใช้ในการวิจัย สามารถสรุปออกมาเป็นลักษณะดังต่อไปนี้

ตัวละครรับรู้ถึงตัวตนในภาพยนตร์ และแสดงออกต่อสถานการณ์ในภาพยนตร์ผ่านท่าทางและสีหน้าแก่ผู้ชม 2.ตัวละครสื่อสารกับผู้ชมโดยการพูดคุยกับผู้ชมอย่างเป็นธรรมชาติ 3.ตัวละครเข้าไปแทรกแซงหรือดัดแปลงโครงเรื่องของภาพยนตร์ได้อย่างอิสระ ในมุมมองของผู้ชมจากการสนทนากลุ่มพบว่าการใช้เทคนิค Break the fourth wall ในภาพยนตร์เรื่อง Amelie นั้นเป็นการสร้างความแปลกใหม่ทางด้านการนำเสนอบุคลิกหรือนิสัยของตัวละครให้มีความโดดเด่นชัดเจนยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการสร้าง

ความรู้สึกที่ใกล้ชิดกับตัวละครมากขึ้น และอยากติดตามตัวละครนี้ต่อไปเรื่อยๆ ภาพยนตร์เรื่อง Annie Hall ในมุมมองของกลุ่มผู้ชมมีความเห็นไปในทางเดียวกันว่า ภาพยนตร์มีการใช้เทคนิค Break the fourth wall ได้น่าสนใจ และทำให้เกิดความรู้สึกอยากติดตามเรื่องราวต่อ ปัญหาในมุมมองของกลุ่มตัวอย่างที่มีทัศนคติเป็นลบได้ให้ความเห็นว่า การดำเนินเรื่องเหล่านั้นฟังพากการซ้ำทพูดมากเกินไปจนเสียวรรณรสในการรับชม และด้วยบริบททางวัฒนธรรมที่ต่างกันก็มีผลอยู่บ้างที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างไม่สามารถทำความเข้าใจสารบางอย่างของซีน ๆ นั้น ส่งผลให้เกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายบางส่วนมองว่าเป็นการแสดงถึงความลึกลับและละเอียดลออของผู้กำกับในการออกแบบตัวละครให้ใกล้เคียงกับความเป็นมนุษย์ ต่อมาในภาพยนตร์เรื่อง Funny game นั้น ทำให้เกิดความรู้สึกขัดจังหวะและเป็นการทำลายความเชื่อที่ผ่านมาต่อภาพยนตร์ กลายเป็นทัศนคติในเชิงลบต่อภาพยนตร์เรื่องนี้ไปเลย แต่ในกลุ่มที่มีทัศนคติเชิงบวกกับการใช้เทคนิคนี้มองว่าเป็นวิธีการที่แปลกใหม่และทำให้การดำเนินเรื่องในภาพยนตร์มีมิติมากขึ้น ซึ่งเป็นการขัดจังหวะที่ยอมรับได้ และยังให้ความบันเทิงมากขึ้นจากเดิมที่รู้สึกว่าเป็นภาพยนตร์ตระกูลเขย่าขวัญธรรมดาทั่วไป ท้ายที่สุดแล้ว การใช้เทคนิค Break the fourth wall ไม่ใช่เทคนิคที่สามารถจะใช้ได้อย่างพร่ำเพรื่อหรือใช้อย่างไรจุดประสงค์ การใช้งานเทคนิคนี้เป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมเรื่องราวหรือนำเสนอแก่นสารบางอย่างที่ผู้กำกับอยากสื่อสารออกมากับผู้ชมโดยตรง ผ่านการกำกับแสดงของผู้กำกับที่อยากให้นักแสดงที่สวมบทบาทเป็นตัวละครตัวหนึ่งให้ถ่ายทอดออกมาโดยการมองเข้า

ไปในเลนส์ของกล้องและสื่อสารทั้งโดยอวัจนภาษาและวัจนภาษากับผู้ชม ไม่ต้องการให้ผู้ชมตีความไปกับเรื่องราวตั้งแต่ต้นจนจบ แต่เป็นการผลักผู้ชมออกมาเป็นการชั่วคราว เพื่อให้ผู้ชมได้ใช้เวลาไตร่ตรองถึงสารที่ตัวละครสื่อสารออกมาแล้วจึงเข้าสู่เรื่องราวอีกครั้ง แต่ด้วยความที่เป็นเทคนิคการสื่อสารที่มีความลึกซึ้ง และอาศัยความเข้าใจในบริบทของภาพยนตร์ โดยเฉพาะบริบททางวัฒนธรรมของต่างประเทศ อาจเป็นข้อจำกัดที่ทำให้สารที่ผู้กำกับต้องการอยากสื่อสารผ่านเทคนิค Break the fourth wall อาจไม่สามารถส่งไปถึงผู้ชมได้อย่างครบถ้วน หน้าซ้ำอาจเป็นการทำลายความเชื่อและวรรณรสในการรับชมของผู้ชมเสียเอง จนกลายเป็นผลเสียต่อภาพยนตร์ทั้งเรื่อง จึงเป็นข้อสังเกตหนึ่งที่ทำให้ภาพยนตร์บันเทิงในต่างประเทศหรือแม้แต่ในประเทศไทยเองปรากฏการใช้งานเทคนิค Break the fourth wall ที่น้อยถึงน้อยมาก แต่ในอนาคต หากมีภาพยนตร์ที่ถูกสร้างขึ้นมาโดยมีเทคนิคดังกล่าวปรากฏอยู่ ผู้ชมมีแนวโน้มที่จะไม่เกิดอคติต่อการรับชมและอยากเข้าไปรับชมภาพยนตร์เหล่านั้น เพียงแต่การใช้เทคนิค Break the fourth wall จะต้องไม่เป็นการทำให้ภาพยนตร์เกิดรอยสะดุดที่ทำให้การเล่าเรื่องไม่ไหลลื่น จนกลายเป็นการสร้างความรำคาญหรือเบื่อหน่าย ฉะนั้นแล้วผู้สร้างจึงควรที่จะต้องคิดการใช้เทคนิค Break the fourth wall ควบคู่ไปกับโครงเรื่องไปพร้อม ๆ กัน จึงจะมีแนวโน้มที่การเล่าเรื่องในเชิงเนื้อหาและเทคนิคของภาพยนตร์เรื่องนั้นจะมีความสมบูรณ์และกลมกลืนไปด้วยกันอย่างลงตัว

ข้อเสนอแนะ

1. ในด้านการปฏิบัติ สิ่งที่ทำกับหรือคนเขียนบทภาพยนตร์จะต้องคำนึงในการใช้เทคนิค Break the fourth wall นั้น จะต้องคำนึงถึงบริบทและตระกูลของภาพยนตร์ที่มีความเหมาะสมกับโครงเรื่องของภาพยนตร์เป็นหลัก และการใช้เทคนิค Break the fourth wall นั้น ควรจะใช้อย่างไม่พร่ำเพรื่อ มีความชัดเจนในประเด็นที่อยากสื่อสารผ่านตัวละครของเรื่อง

2. ในด้านการวิจัย อาจต้องขยายขอบเขตของกลุ่มตัวอย่างในการสนทนากลุ่มให้มีความหลากหลายมากขึ้น รวมถึงการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากการรับชมภาพยนตร์ทั้งในไทยและต่างประเทศที่มีการใช้เทคนิค Break the fourth wall มากขึ้น เพื่อให้ขอบเขตของการวิจัยมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ธัญยศ โล่พัฒนานนท์, วรลักษณ์ กล้าสุคนธ์ และศักดิ์สิทธิ์ ทวีกุล. (2561). ภาพยนตร์กับทฤษฎีแห่งความบันเทิง. *วารสารนิเทศศาสตร์ธุรกิจบัณฑิต*. 12(1), 1. เข้าถึงได้จาก : <https://ww2.dpu.ac.th/commarts/journal/upload/issue/b6KAWeD4wR>
- Brown, T. (2012). *Breaking the Fourth Wall: Direct Address in the Cinema* (pp. 1-2). Edinburgh University Press.
- Maitrai, S. (2018). *Golden Age of Hollywood: The Complete Historical Guide*. Retrieved from: <https://makestoryboard.com/blog/golden-age-of-hollywood>
- Tikkanen, A. (2009). *Nickelodeon*. Retrieved from: <https://www.britannica.com/art/nickelodeon-motion-picture-theater>.
- Zelazko, A. (2024). *fourth wall*. [Online]. Retrieved from <https://www.britannica.com/art/fourth-wall>.

การวิเคราะห์ปัจจัยการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้ารับบริการร้านนวดแผนไทย
ในจังหวัดเชียงราย

An analysis of service marketing factors on decision making using Thai massage in Chiangrai province

กนกวรรณ พุทธหน่อแก้ว¹, ประภาวรินทร์ แก้วเขียว²,

วัชร มนัสสนิท³ จักรพันธ์ ชัยทัศน์⁴

คณะบริหารธุรกิจ, วิทยาลัยเชียงราย^{1,2,3,4}

Kanokwan puttanorkaew¹ Prapawarin Kaewkhiew²,

Watcharee Manatsanit³ Chakkaphan Chaithat⁴

Faculty of Business Administration, Chiangrai College^{1,2,3,4}

E-mail: Kanokwan.puttanorkaew@crc.ac.th¹

E-mail: prapawarinrc@gmail.com²

E-mail: watcharee.m@crc.ac.th³

E-mail: chaithatchakkaphan@gmail.com⁴

Received: June 10, 2025; Revised: December 1, 2025; Accepted: December 17, 2025

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับปัจจัยการตลาดบริการ และระดับการตัดสินใจเข้ารับบริการร้านนวดแผนไทยในจังหวัดเชียงราย และ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้ารับบริการร้านนวดแผนไทยในจังหวัดเชียงราย โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 392 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามที่ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 90.64 มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค เท่ากับ 0.975 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนา และสถิติการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับปัจจัยการตลาดบริการโดยรวมอยู่ในระดับมาก และระดับการตัดสินใจเข้ารับบริการร้านนวดแผนไทยโดยรวมอยู่ในระดับมาก และ 2) ปัจจัยการตลาดบริการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้ารับบริการร้านนวดแผนไทยมากที่สุดคือ ประสิทธิภาพและคุณภาพ รองลงมา ได้แก่ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย กระบวนการบริการ การส่งเสริมการตลาด บุคลากรผลิตภัณฑ์ และการรับรู้คุณค่าตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

คำสำคัญ: การตลาดบริการ ร้านนวดแผนไทย จังหวัดเชียงราย

ABSTRACT

The research objectives were 1) to examine the levels of service marketing factors and decision-making in utilizing traditional Thai massage services in Chiang Rai Province, and 2) to investigate the influence of service marketing factors on decision-making in using traditional Thai massage services. The sample consisted of 392 customers. The research instrument was a questionnaire, which demonstrated a high level of content validity with an Index of 90.64 and a Cronbach's alpha coefficient of 0.975. Data were analyzed using descriptive statistics, and multiple regression analysis, with a statistical significance level at .01. The research findings were 1) the overall level of service marketing factors was rated high and the overall decision-making level in using Thai traditional massage services was also rated high. 2) The analysis of the influence of service marketing factors on decision-making indicated that the most influential factor was service efficiency and quality, followed by Physical environment, Price, Place, Process, Promotion, People, Product, and Perceived value, respectively, with all factors having a statistically significant effect at the .01. Collectively, the service marketing factors were able to predict decision-making behavior regarding the use of traditional Thai massage services in Chiang Rai Province.

KEYWORDS: Service Marketing Mix, traditional Thai Massage, Chiang Rai Province

บทนำ

การนวดแผนไทยเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตไทยที่สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น แสดงถึงปรัชญาและความเข้าใจลึกซึ้งของบรรพบุรุษไทยเกี่ยวกับร่างกายมนุษย์ และการรักษาพยาบาล การสืบทอดองค์ความรู้นี้ไม่เพียงแต่เป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น แต่ยังเป็นการรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติไทย การนวดแผนไทยเป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมของไทยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสังคมไทย และสังคมโลก ทั้งในด้านการแพทย์แผนไทย การอนุรักษ์วัฒนธรรม และการพัฒนาเศรษฐกิจ การนวดแผนไทยได้รับการยอมรับจากองค์การยูเนสโกให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ (Intangible Cultural Heritage of Humanity) เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2562 ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่า และความสำคัญระดับสากล (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2563) สอดคล้องกับองค์การอนามัยโลก (World Health Organization : WHO) ที่กำหนดให้ทุกประเทศมีการแพทย์แผนโบราณ หรือแพทย์พื้นบ้าน กับงานสาธารณสุขมูลฐานควบคู่ไปกับการ

พัฒนาการแพทย์แผนปัจจุบัน หรือการแพทย์แผนตะวันตก

การนวดแผนไทยเป็นหนึ่งในจุดขายสำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) ซึ่งมีมูลค่าเศรษฐกิจสูง โดยในปี พ.ศ. 2567 สร้างรายได้รวมประมาณ 23,850 ล้านบาท ซึ่งแบ่งออกเป็นรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติ คิดเป็น 18,240 ล้านบาท หรือประมาณ 76.5% ของรายได้รวม และรายได้จากลูกค้าชาวไทยคิดเป็น 5,610 ล้านบาท หรือประมาณ 23.5% ของรายได้รวม (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2567) ธุรกิจการนวดแผนไทยสร้างการจ้างงานให้กับคนไทยประมาณ 287,000 คน มีรายได้เฉลี่ยต่อคนประมาณ 83,100 บาทต่อปี ซึ่งสูงกว่าอุตสาหกรรมบริการทั่วไปประมาณ 12% (กระทรวงแรงงาน, 2567) จังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว และบริการนวดแผนไทย โดยข้อมูลจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย (2564) ระบุว่า จังหวัดเชียงรายมีสถานประกอบการนวดแผนไทยที่ได้รับการรับรองมาตรฐานจำนวน 247 แห่ง

แบ่งเป็นสถานประกอบการในเขตอำเภอเมืองจำนวน 156 แห่ง และกระจายตัวในอำเภออื่น ๆ อีก 91 แห่ง สำหรับการเติบโตของธุรกิจขนาดกลางในจังหวัด เชียงรายสอดคล้องกับนโยบายการส่งเสริมการ ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัด (สำนักงานจังหวัด เชียงราย, 2564) อย่างไรก็ตามการแข่งขันที่สูงขึ้นใน ธุรกิจขนาดกลาง ทำให้ผู้ประกอบการต้องเผชิญกับ ความท้าทายในการดึงดูด และรักษาลูกค้าเนื่อง จากการแข่งขันที่เพิ่มสูงขึ้น นอกจากนี้ยังพบปัญหาด้าน มาตรฐานการให้บริการที่แตกต่างกัน การขาดข้อมูลที่ เพียงพอสำหรับผู้บริโภคในการตัดสินใจเลือกใช้ บริการ และความท้าทายในการพัฒนาคุณภาพการ ให้บริการให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้บริการ (สถาบันการแพทย์แผนไทย, 2564) จากการสำรวจ ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการร้านนวดแผนไทยใน จังหวัดเชียงราย พบว่า ร้อยละ 45 ของผู้ให้บริการ ประสบปัญหาในการตัดสินใจเลือกใช้บริการเนื่องจาก ขาดข้อมูลที่น่าเชื่อถือและเป็นระบบ (สำนักงาน สาธารณสุขจังหวัดเชียงราย, 2564)

ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้จึงได้ศึกษาปัจจัย การตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้ารับบริการ ร้านนวดแผนไทยในจังหวัดเชียงราย ซึ่งความสำคัญ ของการศึกษาการตลาดบริการนั้นมีผลต่อ ความสำเร็จของธุรกิจ สามารถเพิ่มความพึงพอใจของ ลูกค้า และสามารถนำมาเป็นแนวทางพัฒนาธุรกิจ ขนาดกลางให้มีคุณภาพ และมาตรฐาน ตอบสนอง ความต้องการของผู้ใช้บริการ และส่งเสริมการ อนุรักษ์ภูมิปัญญาการนวดแผนไทยให้คงอยู่อย่าง ยั่งยืน โดยผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อ ผู้ประกอบการในการพัฒนาคุณภาพการให้บริการ การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพการพัฒนา เศรษฐกิจชุมชน รวมถึงการอนุรักษ์ และสืบสานภูมิ ปัญญาท้องถิ่น และเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริโภคในการ ตัดสินใจเลือกใช้บริการ รวมถึงเป็นแนวทางสำหรับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายและ มาตรการส่งเสริมธุรกิจขนาดกลางต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยการตลาดบริการ และระดับการตัดสินใจเข้ารับบริการร้านนวดแผน ไทยในจังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยการตลาดบริการที่มีผล ต่อการตัดสินใจเข้ารับบริการร้านนวดแผนไทยใน จังหวัดเชียงราย

สมมติฐาน

ปัจจัยการตลาดบริการมีผลต่อการตัดสินใจ เข้ารับบริการร้านนวดแผนไทยในจังหวัดเชียงราย

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ข้อมูลจากการวิจัยครั้งนี้สามารถเป็นแนว ทิศทางการพัฒนา และปรับปรุงคุณภาพการตลาด บริการให้กับร้านนวดแผนไทย
2. ร้านนวดแผนไทยสามารถนำผลการวิจัย ไปใช้ในการวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาด
3. ส่งเสริมการพัฒนาธุรกิจขนาดกลางให้ มีความเข้มแข็งเป็นการอนุรักษ์ และสืบสานภูมิ ปัญญาการนวดแผนไทย

การทบทวนวรรณกรรม

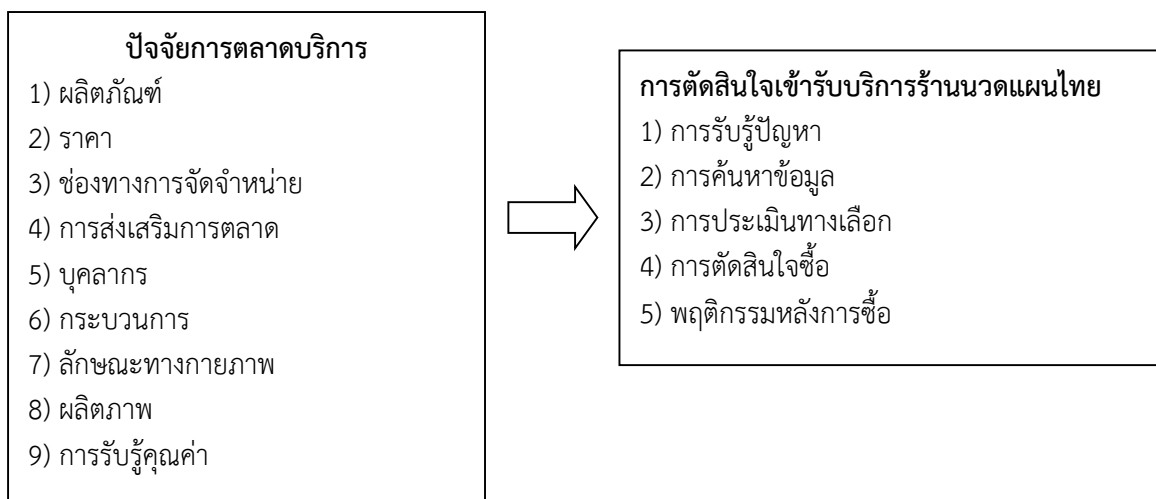
แนวคิด และทฤษฎี ปัจจัยส่วนประสม การตลาดบริการ 9P ประกอบด้วย 1) ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ได้แก่ คุณภาพและมาตรฐานการบริการ ความหลากหลายของบริการ และการรับประกัน คุณภาพ (Kotler & Keller, 2021) 2) ด้านราคา (Price) ได้แก่ การกำหนดราคาที่เหมาะสม ความ คุ่มค่าเมื่อเทียบกับบริการ และความยืดหยุ่นด้าน ราคา (Lovelock & Wirtz, 2020) 3) ด้านช่องทางการ จัดจำหน่าย (Place) ได้แก่ ท่าเลที่ตั้งเหมาะสม ความสะดวกในการเข้าถึง และช่องทางการจอง/ ติดต่อ (Zeithaml et al., 2022) 4) ด้านการส่งเสริม การตลาด (Promotion) ได้แก่ การโฆษณา ประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมการขาย และการตลาด ทางตรง (Armstrong & Kotler, 2021) 5) ด้าน บุคลากร (People) ได้แก่ ความเชี่ยวชาญของ พนักงาน การให้บริการของพนักงาน และบุคลิกภาพ และมนุษยสัมพันธ์ (Gronroos, 2020) 6) ด้าน กระบวนการบริการ (Process) ได้แก่ ขั้นตอนการ

ให้บริการ และความเร็วในการบริการระบบ การจองและชำระเงิน (Wilson et al., 2021) 7) สิ่งแวดล้อมกายภาพ (Physical environment) ได้แก่ สภาพแวดล้อมของสถานที่ อุปกรณ์และเครื่องมือ และสิ่งอำนวยความสะดวก (Lovelock & Patterson, 2020) 8) ด้านการจัดการประสิทธิภาพ และคุณภาพ (Productivity) ได้แก่ ประสิทธิภาพการให้บริการ การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และการพัฒนาคุณภาพบริการ (Hoffman & Bateson, 2021) และ 9) ด้านการรับรู้คุณค่า (Perceived Value) ได้แก่ คุณค่าที่ลูกค้าได้รับ และความคุ้มค่าเงิน ประสพการณ์การใช้บริการ (Parasuraman et al., 2020)

การตัดสินใจซื้อ (Decision Making) คือ กระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภคก่อนที่ผู้บริโภคจะซื้อสินค้าหรือบริการอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้ประกอบการหรือนักการตลาดจะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนของการตัดสินใจของลูกค้า ซึ่งการตัดสินใจนั้นไม่เพียงแต่เป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับธุรกิจเท่านั้น แต่ยังช่วยให้องค์กรสามารถนำมาปรับกลยุทธ์การตลาดที่สอดคล้องกับกระบวนการตัดสินใจซื้อของลูกค้าได้อีกด้วย Yüksel, H. F. and Akar, E. (2021) กล่าวว่า การตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค หมายถึง การเลือกสิ่งหนึ่งหรือหลาย ๆ สิ่งหรือเลือกที่จะปฏิบัติทางใดทางหนึ่งจากหลาย ๆ ทางที่มีอยู่ และวิธีการที่เลือกนั้นย่อมได้รับการพิจารณาอย่างถี่ถ้วนแล้วว่าถูกต้องเหมาะสมหรือดีที่สุด และตรงกับเป้าหมายขององค์กรด้วย แนวคิดการตัดสินใจซื้อจะเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ซึ่งประกอบไปด้วย การรับรู้ปัญหา การค้นหาข้อมูล การประเมินทางเลือก การตัดสินใจซื้อ และการประเมินผลหลังการซื้อ (Kerin & Hartley, 2019) กล่าวว่า นักการตลาดควรที่จะทำความเข้าใจกระบวนการซื้อของผู้บริโภคแต่ละส่วนหรือกลุ่มที่ได้กำหนดขึ้นมาด้วย เพื่อให้สามารถกำหนดสิ่งกระตุ้นที่เหมาะสมให้ผู้บริโภคเกิดการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ อาจจะเป็นสิ่งกระตุ้นที่มีประสิทธิภาพสำหรับ

ผู้บริโภคกลุ่มหนึ่งทำให้เกิดการซื้อผลิตภัณฑ์นั้น ๆ การตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคนับเป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการ ตามปกติผู้บริโภคจะมีกระบวนการในการตัดสินใจซื้อ 5 ขั้นตอน และการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ประยุกต์ขั้นตอนการตัดสินใจซื้อ 5 ขั้นตอน จากแนวคิดของ วิทวัส รุ่งเรืองผล (2563) มาใช้ในเครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย การรับรู้ปัญหา หรือการยอมรับความต้องการ เมื่อผู้บริโภคยอมรับความต้องการของตัวเองแล้วก็จะก้าวไปสู่ขั้นตอนที่ 2 การแสวงหาทางเลือก หรือการค้นหาข้อมูล โดยผู้บริโภคจะแสวงหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์นั้น ๆ ก่อนตัดสินใจซื้อ ขั้นตอนที่ 3 การประเมินทางเลือก โดยผู้บริโภคจะเปรียบเทียบข้อดี ข้อด้อย และความเหมาะสมอื่น ๆ ทั้งความจำเป็น และระดับราคา และทัศนคติส่วนตัวของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์นั้น ๆ ขั้นตอนที่ 4 การตัดสินใจซื้อ เป็นการพิจารณาคูณลักษณะที่ต้องการเพิ่มเติมจากผลิตภัณฑ์ ขั้นตอนนี้จะเกี่ยวข้องกับการเจรจาต่อรองระหว่างผู้ซื้อผู้ขาย และขั้นตอนที่ 5 พฤติกรรมหลังการซื้อสินค้า ผู้บริโภคจะเรียนรู้ว่าผลิตภัณฑ์นั้นสามารถแก้ปัญหาได้จริงหรือไม่ สร้างความพอใจให้มากน้อยเพียงใด หากได้รับความพอใจก็จะบริโภคซ้ำ สอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีการตัดสินใจซื้อ Kotler & Keller (2021) อธิบายกระบวนการตัดสินใจซื้อ ไว้ดังนี้ 1) การรับรู้ปัญหา (Problem Recognition) ได้แก่ การตระหนักถึงความต้องการ การรับรู้ปัญหาหรือความจำเป็น และแรงจูงใจในการซื้อ 2) การค้นหาข้อมูล (Information Search) ได้แก่ แหล่งข้อมูลส่วนบุคคล แหล่งข้อมูลทางการค้า และแหล่งข้อมูลสาธารณะ 3) การประเมินทางเลือก (Evaluation of Alternatives) ได้แก่ การเปรียบเทียบตัวเลือก การพิจารณาคูณสมบัติ และการประเมินความคุ้มค่า 4) การตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision) ได้แก่ ทัศนคติของผู้ซื้อ ปัจจัยสถานการณ์ และการรับรู้ความเสี่ยง 5) พฤติกรรมหลังการซื้อ (Post-purchase Behavior) ได้แก่ ความพึงพอใจ การบอกต่อ และการกลับมาซื้อซ้ำ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนในการวิจัยซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การขอจริยธรรมการวิจัย การวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร ได้แก่ ผู้เข้ารับบริการร้านนวดแผนไทยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ในปี พ.ศ. 2567

2) กลุ่มตัวอย่าง งานวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ W.G. Cochran (1977) ดังนี้

$$n = \frac{P(1 - P)z^2}{e^2}$$

เมื่อ n คือ จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

P คือ สัดส่วนของประชากรที่ผู้วิจัย ต้องการ สุ่ม 50% หรือ 0.50)

Z คือ ระดับความมั่นใจที่กำหนด หรือระดับนัยสำคัญทางสถิติ คือ 0.05 เท่ากับ 1.96 (ความเชื่อมั่น 95%)

e คือ ระดับความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมให้เกิดขึ้นได้เท่ากับ 0.05

$$n = \frac{.50(1 - .50)1.96}{0.05^2}$$

$$n = 392$$

3) วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ได้ทำการเลือกสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) ให้ครบตาม จำนวน 392 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเรื่อง ปัจจัยการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้ารับบริการร้านนวดแผนไทย ในจังหวัดเชียงราย แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลโดยทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (check list) ตอนที่ 2 แบบสอบถามปัจจัยการตลาดบริการ จำนวน 31 ข้อ และตอนที่ 3 ปัจจัยการตัดสินใจเข้ารับบริการร้านนวดแผนไทย จำนวน 25

ข้อ โดยแต่ละข้อเป็นแบบสอบถามมาตราส่วน
ประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. คณะผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บแบบสอบถามจากผู้เข้ารับบริการร้านนวดแผนไทย 2. คณะผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามและนำมาตรวจสอบและคัดแยกแบบสอบถามที่ถูกต้องและสมบูรณ์ และ 3. คณะผู้วิจัยนำแบบสอบถามสมบูรณ์มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดเพื่อทำการวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item Objective Congruence: IOC) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 90.64 ผ่านเกณฑ์การพิจารณาเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องกันระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับจุดประสงค์มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป จากนั้นนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะเดียวกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 30 คน (ร้านนวดแผนไทยในจังหวัดพะเยา) เพื่อนำไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.975 ซึ่งผ่านตามเกณฑ์พิจารณาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาแบบสอบถามไม่ต่ำกว่า 0.80 จากนั้นจึงนำแบบสอบถามไปถามจริงพบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามสมบูรณ์และได้รับกลับจำนวน 392 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะทั่วไปของผู้เข้ารับบริการร้านนวดแผนไทยในจังหวัดเชียงราย พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 59.70 เป็นเพศชายร้อยละ 40.30 ส่วนใหญ่จะมีอายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 36.50 รองลงมาอายุ 31-40 ปี ร้อยละ 30.60 อายุ 51-60 ปี ร้อยละ 16.30 อายุไม่เกิน 30 ปี ร้อยละ 13.00 และอายุ 60 ขึ้นไป ร้อยละ 3.60 ตามลำดับ ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 37.50 รองลงมา ปวช./ปวส./อนุปริญญา ร้อยละ 22.20 มัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 17.60 มัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 15.80 และ ประถมศึกษา ร้อยละ 6.90 ตามลำดับ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 25.50 รองลงมา พ่อบ้าน/แม่บ้าน ร้อยละ 24.7 รับจ้าง ร้อยละ 20.70 ธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 20.20 และ เกษตรกรรม ร้อยละ 8.90 ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001-30,000 บาท ร้อยละ 29.10 รองลงมา 10,001- 20,000 บาท ร้อยละ 25.00 30,001-40,000 บาท ร้อยละ 22.40 มากกว่า 40,001 บาท ร้อยละ 12.80 และน้อยกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 10.70 และส่วนใหญ่มีความถี่ในการเข้ารับบริการร้านนวดแผนไทยในรอบ 6 เดือน 1-2 ครั้ง ร้อยละ 34.40 รองลงมา 3-4 ครั้ง ร้อยละ 21.70 5-6 ครั้ง ร้อยละ 21.90 และมากกว่า 6 ครั้ง ร้อยละ 21.90 ตามลำดับ

3. การวิเคราะห์ระดับของปัจจัยการตลาดบริการ และปัจจัยการตัดสินใจเข้ารับบริการร้านนวดแผนไทย โดยใช้ค่าเฉลี่ย \bar{X} และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ดังแสดงในตารางที่ 1 – ตารางที่ 2

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยการตลาดบริการ

ปัจจัยการตลาดบริการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านผลิตภัณฑ์	3.71	0.60	มาก
2. ด้านราคา	3.92	0.69	มาก
3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	3.87	0.73	มาก
4. ด้านการส่งเสริมการตลาด	3.78	0.77	มาก
5. ด้านบุคลากร	3.82	0.78	มาก
6. ด้านกระบวนการบริการ	3.87	0.79	มาก
7. ด้านสิ่งแวดล้อมกายภาพ	3.86	0.73	มาก
8. ด้านประสิทธิภาพและคุณภาพ	4.07	0.72	มาก
9. ด้านการรับรู้คุณค่า	3.91	0.73	มาก
ภาพรวม	3.86	0.65	มาก

จากตารางที่ 1 ระดับปัจจัยการตลาดบริการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านประสิทธิภาพและคุณภาพมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.07$) รองลงมา ได้แก่ ด้านราคา ($\bar{X} = 3.92$) และด้านการรับรู้คุณค่า ($\bar{X} = 3.91$)

และเมื่อพิจารณาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในภาพรวมมีค่า 0.65 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 1 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างได้ตอบแบบสอบถามในทิศทางที่สอดคล้องกัน

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยการตัดสินใจเข้ารับบริการร้านนวดแผนไทย

ปัจจัยการตัดสินใจเข้ารับบริการร้านนวดแผนไทย	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านการรับรู้ปัญหา	3.92	0.73	มาก
2. ด้านการค้นหาข้อมูล	3.81	0.73	มาก
3. ด้านการประเมินทางเลือก	3.88	0.60	มาก
4. ด้านการตัดสินใจซื้อ	3.84	0.74	มาก
5. ด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ	4.06	0.76	มาก
ภาพรวม	3.93	0.61	มาก

จากตารางที่ 2 ระดับปัจจัยการตัดสินใจเข้ารับบริการร้านนวดแผนไทยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านพฤติกรรมหลังการซื้อมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.06$) รองลงมา ได้แก่ ด้านการรับรู้ปัญหา ($\bar{X} = 3.92$) และด้านการประเมินทางเลือก ($\bar{X} = 3.88$) และเมื่อพิจารณาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในภาพรวมมีค่า 0.61 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 1 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างได้ตอบแบบสอบถามในทิศทางที่สอดคล้องกัน

4. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้ารับบริการร้านนวดแผนไทยในจังหวัดเชียงราย ใช้สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple regression Analysis) โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้ารับบริการนวดแผนไทยในจังหวัดเชียงราย คือ 1) ผลิตภัณฑ์ 2) ราคา 3) ช่องทางการจัดจำหน่าย 4) การส่งเสริมการตลาด 5) บุคลากร 6) ด้านกระบวนการบริการ 7) ด้านสิ่งแวดล้อมกายภาพ 8) ด้านประสิทธิภาพและคุณภาพ และ 9) ด้านการรับรู้คุณค่า

DM = f(P1, P2, P3, P4, P5, P6, P7, P8, P9) และเขียนเป็นสมการถดถอยได้ ดังนี้

$$DM = a + b_1P_1 + b_2P_2 + b_3P_3 + b_4P_4 + b_5P_5 + b_6P_6 + b_7P_7 + b_8P_8 + b_9P_9 + e$$

โดยที่ DM คือ การตัดสินใจเข้ารับบริการร้าน นวดแผนไทย

a คือ ค่าคงที่

P1 คือ ผลผลิตภัณท์

P2 คือ ราคา

P3 คือ ช่องทางการจัดจำหน่าย

P4 คือ การส่งเสริมการตลาด

P5 คือ บุคลากร

P6 คือ กระบวนการบริการ

P7 คือ สิ่งแวดล้อมกายภาพ

P8 คือ ประสิทธิภาพและคุณภาพ

P9 คือ การรับรู้คุณค่า

e คือ ค่าความคลาดเคลื่อน

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้ารับบริการร้านนวดแผนไทยใน จังหวัดเชียงราย

Model	Unstandardized		Standardized	t	Sig.
	Coefficients		Coefficients		
	B	Std. Error	Beta		
(Constant)	0.003	0.009		0.367	0.714
1. ด้านผลิตภัณท์	0.018	0.004	0.327	83.490**	.000
2. ด้านราคา	0.201	0.004	0.228	56.207**	.000
3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	0.193	0.003	0.231	65.780**	.000
4. ด้านการส่งเสริมการตลาด	0.022	0.004	0.028	5.798**	.000
5. ด้านบุคลากร	0.020	0.004	0.026	5.025**	.000
6. ด้านกระบวนการบริการ	0.023	0.003	0.030	6.759**	.000
7. ด้านสิ่งแวดล้อมกายภาพ	0.204	0.004	0.243	48.290**	.000
8. ด้านประสิทธิภาพและคุณภาพ	0.331	0.004	0.021	4.338**	.000
9. ด้านการรับรู้คุณค่า	0.011	0.003	-0.013	3.504**	.001
R = .989 R Square = .988 F = 28676.287 Sig of F = .000					

** หมายถึง p - value < .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ตัว กำหนด (R Square) มีค่า .988 อธิบายได้ว่า ปัจจัย การตลาดบริการสามารถทำนายการตัดสินใจเข้ารับ บริการร้านนวดแผนไทยได้ร้อยละ 98.8 ส่วนที่เหลือ อีกร้อยละ 1.20 เกิดจากอิทธิพลของตัวแปรอื่นที่ ไม่ได้นำมาศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ และปัจจัยดังกล่าว ข้างต้นทั้งหมดมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้ารับ บริการร้านนวดแผนไทย ที่ระดับนัยสำคัญ .01 ได้ค่า Sig of F เท่ากับ .000 เขียนเป็นสมการถดถอยได้ ดังนี้ $DM = 0.003 + 0.018P_1 + 0.201P_2 + 0.193P_3$

$$+ 0.022P_4 + 0.020P_5 + 0.023P_6 + 0.204P_7 + 0.331P_8 + 0.011P_9 + e$$

ปัจจัยการตลาดบริการด้านประสิทธิภาพ และคุณภาพมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้ารับบริการ ร้านนวดแผนไทย มากที่สุด (B = 0.331) รองลงมา ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อมกายภาพ (B = 0.204) ด้าน ราคา (B = 0.201) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (B = 0.193) ด้านกระบวนการบริการ (B = 0.023) ด้าน การส่งเสริมการตลาด (B = 0.022) ด้านบุคลากร (B = 0.020) ด้านผลิตภัณท์ (B = 0.018) และด้านการ รับรู้คุณค่า (B = -0.011) ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐาน

ปัจจัยการตลาดบริการมีผลต่อการตัดสินใจเข้ารับบริการร้านนวดแผนไทยในจังหวัดเชียงราย เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01

สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ผลจากการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ปัจจัยการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้ารับบริการร้านนวดแผนไทยในจังหวัดเชียงราย มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาสรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยการตลาดบริการและระดับการตัดสินใจเข้ารับบริการร้านนวดแผนไทยในจังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้ารับบริการร้านนวดแผนไทยในจังหวัดเชียงราย

สรุปผลการวิจัย

1.1 ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยการตลาดบริการ ระดับปัจจัยการตลาดบริการโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาระดับเป็นรายด้านพบว่ามากที่สุดลำดับแรกคือด้านประสิทธิภาพและคุณภาพ รองลงมา ได้แก่ ด้านราคา ด้านการรับรู้คุณค่า ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านกระบวนการบริการ ด้านสิ่งแวดล้อมกายภาพ ด้านบุคลากร ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านผลิตภัณฑ์ ตามลำดับ

1.2 ผลการวิเคราะห์ระดับการตัดสินใจเข้ารับบริการร้านนวดแผนไทย ระดับการตัดสินใจเข้ารับบริการร้านนวดแผนไทยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาระดับเป็นรายด้านพบว่า มากที่สุดลำดับแรกคือด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ รองลงมา ได้แก่ ด้านการรับรู้ปัญหา ด้านการรับรู้คุณค่า ด้านการประเมินทางเลือก ด้านการตัดสินใจซื้อ และด้านการค้นหาข้อมูล ตามลำดับ

1.3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้ารับบริการร้านนวดแผนไทยพบว่า ปัจจัยการตลาดบริการที่มีอิทธิพลต่อการ

ตัดสินใจเข้ารับบริการร้านนวดแผนไทยมากที่สุดคือด้านประสิทธิภาพและคุณภาพ รองลงมา ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อมกายภาพ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านกระบวนการบริการ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร ด้านผลิตภัณฑ์ และด้านการรับรู้คุณค่า ตามลำดับ

อภิปรายผล

ปัจจัยการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้ารับบริการร้านนวดแผนไทยในจังหวัดเชียงรายในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชรินทร์สนธิ และคณะ (2563) เรื่อง ปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการที่มีผลต่อการเข้ารับบริการด้านการแพทย์แผนไทย ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านบุคลากร ด้านการจัดการประสิทธิภาพและคุณภาพ และด้านการจัดการลูกค้าสัมพันธ์ อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภัคนภัสส์ ภาเรือง และคณะ (2566) ศึกษาปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการนวดแผนไทย โรงพยาบาลพระศรีมหาโพธิ์ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ปัจจัยทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการให้บริการ และด้านลักษณะทางกายภาพ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการนวดแผนไทยโรงพยาบาลพระศรีมหาโพธิ์ จังหวัดอุบลราชธานี และสอดคล้องกับ วิศิษฐ์ ฤทธิบุญไชย (2563) ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลกระทบต่อตัดสินใจรับบริการนวดแผนไทยของนักท่องเที่ยวในโรงเรียนแพทย์แผนโบราณวัดพระเชตุพนฯ (วัดโพธิ์) พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ด้านราคา การประชาสัมพันธ์ และลักษณะทางกายภาพ มีผลต่อการตัดสินใจรับบริการนวดแผนไทยของนักท่องเที่ยวในโรงเรียนแพทย์แผนโบราณวัดพระเชตุพนฯ (วัดโพธิ์)

ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ พบว่า ปัจจัยการตลาดบริการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้ารับบริการร้านนวดแผนไทยมากที่สุดคือด้านประสิทธิภาพและคุณภาพ รองลงมา ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อมกายภาพ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านกระบวนการบริการ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร ด้านผลิตภัณฑ์ และด้านการรับรู้คุณค่า ตามลำดับ และควรส่งเสริมการดำเนินการ ดังนี้

1) ด้านประสิทธิภาพและคุณภาพ ควรพัฒนาระบบการจอง และจัดตารางบริการอย่างเป็นระบบ พร้อมส่งเสริมทักษะพนักงานอย่างต่อเนื่อง และบริหารจัดการทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อยกระดับคุณภาพและประสิทธิภาพของบริการอย่างยั่งยืน

2) ด้านสิ่งแวดล้อมกายภาพ ควรปรับปรุงบรรยากาศร้านให้ดูน่าผ่อนคลาย สะอาด และมีอุปกรณ์เครื่องมือที่ได้มาตรฐาน พร้อมจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกครบครันเพื่อสร้างความสะดวกสบายและประทับใจแก่ลูกค้าในทุกครั้งที่มาใช้บริการ

3) ด้านราคา ควรกำหนดราคาบริการให้เหมาะสมกับคุณภาพ พร้อมเสนอแพ็คเกจหรือโปรโมชั่นที่หลากหลายและยืดหยุ่น เพื่อให้ลูกค้ารู้สึกคุ้มค่าและสามารถเลือกใช้บริการได้ตามงบประมาณและความต้องการ

4) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ควรส่งเสริมการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์บนเว็บไซต์ หรือบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ และพัฒนาช่องทางการจองหรือติดต่อให้เข้าถึงง่าย เช่น ผ่านโทรศัพท์หรือออนไลน์ เพื่ออำนวยความสะดวกให้ลูกค้าตั้งแต่ก่อนมาถึงร้าน

5) ด้านกระบวนการบริการ ควรพัฒนาระบบการให้บริการแบบครบวงจร ตั้งแต่การจองคิวที่รวดเร็ว ขั้นตอนบริการที่เป็นระบบ ไปจนถึงการชำระเงินที่สะดวกและหลากหลายช่องทาง เพื่อเพิ่มความพึงพอใจและประสบการณ์ที่ราบรื่นให้กับลูกค้า

6) ด้านการส่งเสริมการตลาด ควรวางแผนการตลาดแบบผสมผสาน โดยใช้โซเชียลมีเดียประชาสัมพันธ์ควบคู่กับการจัดโปรโมชั่นที่ตรงกลุ่มเป้าหมาย และติดต่อสื่อสารกับลูกค้าอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความสัมพันธ์และกระตุ้นการกลับมาใช้บริการซ้ำ

7) ด้านบุคลากร ควรส่งเสริมให้พนักงานมีทั้งทักษะความเชี่ยวชาญในการนวด มนุษยสัมพันธ์ที่ดี และการบริการด้วยใจ เพื่อสร้างความประทับใจและความไว้วางใจแก่ลูกค้าในทุกครั้งที่มาใช้บริการ

8) ด้านผลิตภัณฑ์ ควรยกระดับมาตรฐานการบริการให้มีคุณภาพสม่ำเสมอ พร้อมเพิ่มทางเลือกบริการที่หลากหลายและมีระบบรับฟังความคิดเห็นหรือรับประกันความพึงพอใจ เพื่อสร้างความมั่นใจและตอบสนองความต้องการของลูกค้าอย่างครบถ้วน

9) ด้านการรับรู้คุณค่า ควรมุ่งเน้นการสร้างประสบการณ์การนวดที่มีคุณภาพสูง ทำให้ลูกค้าได้รับความคุ้มค่าทั้งในด้านราคา เพื่อเสริมสร้างความประทับใจและความภักดีต่อร้านในระยะยาว

3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาวิจัยเพิ่มในกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ตัดสินใจเข้าร้านนวดแผนไทย เพื่อพัฒนากลยุทธ์การตลาดที่ตรงเป้าหมาย

2) ควรศึกษาวิจัยผลกระทบของร้านนวดแผนไทยต่อเศรษฐกิจท้องถิ่นและการจ้างงาน รวมถึงศึกษาการพัฒนาทักษะและมาตรฐานการให้บริการของผู้ประกอบการรวมถึงการสร้างกลยุทธ์การตลาด

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2563). *การนวดไทย: มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: กระทรวงวัฒนธรรม.
- กระทรวงแรงงาน, สำนักงานสถิติการจ้างงาน. (2567). *สถิติการจ้างงานในอุตสาหกรรมบริการด้านสุขภาพและความงาม*. กระทรวงแรงงาน.
- ภักคนภัสส์ ภาเรือง อนันต์ สุนทรามาธากุล กิตติมา จึงสุวดี. (2566). ปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการนวดแผนไทยโรงพยาบาลพระศรีมหาโพธิ์ จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารการจัดการและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 10(1), 117-130.
- วิทวัส รุ่งเรืองผล. (2563). *ตำราหลักการตลาด* (พิมพ์ครั้งที่ 10). ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วัชรวิ มั่นสนธิ จักรพันธ์ ชัยทัศน์ และคณิตา เพ็ชรรัตน์. (2563). ปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการที่มีผลต่อการเข้ารับบริการด้านการแพทย์แผนไทย. *วารสารศรีนครินทร์ทวิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 12 (1), 106-119.
- วิศิษฐ์ ฤทธิบุญไชย. (2563). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการนวดแผนไทยของนักท่องเที่ยวในโรงเรียนแพทย์แผนโบราณวัดพระเชตุพนฯ (วัดโพธิ์). *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น*, 17(1), 196-206.
- สถาบันการแพทย์แผนไทย. (2564). *มาตรฐานการนวดไทยเพื่อสุขภาพ*. นนทบุรี: กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก.
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย. (2564). *สถิติสถานประกอบการนวดแผนไทยจังหวัดเชียงราย*. เชียงราย: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย.
- สำนักงานจังหวัดเชียงราย. (2564). *แผนพัฒนาจังหวัดเชียงราย พ.ศ. 2564-2565*. เชียงราย: สำนักงานจังหวัดเชียงราย.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2567). *รายงานสถิติรายปีประเทศไทย 2567*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- Armstrong, G., & Kotler, P. (2021). *Marketing: An Introduction* (14th ed.). Pearson.
- Gronroos, C. (2020). *Service Management and Marketing: Managing the Service Profit Logic*. Wiley.
- Hoffman, K. D., & Bateson, J. E. G. (2021). *Services Marketing: Concepts, Strategies, & Cases*. Cengage.
- Kerin, R. A. & Hartley, S. W. (2019). *Marketing. (4th ed)*. New York: McGraw Hill.
- Kotler, P., & Keller, K. L. (2021). *Marketing Management* (16th ed.). Pearson.
- Lovelock, C., & Patterson, P. (2020). *Services Marketing: An Asia-Pacific and Australian Perspective* (7th ed.). Pearson.
- Lovelock, C., & Wirtz, J. (2020). *Services Marketing: People, Technology, Strategy* (9th ed.). World Scientific.
- Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Berry, L. L. (2020). A Conceptual Model of Service Quality and Its Implications for Future Research. *Journal of Marketing*, 49(4), 41-50.
- Yüksel, H Wilson, A., Zeithaml, V. A., Bitner, M. J., & Gremler, D. D. (2021). *Services Marketing: Integrating Customer Focus Across the Firm*. McGraw Hill.
- Zeithaml, V. A., Bitner, M. J., & Gremler, D. D. (2022). *Services Marketing: Integrating Customer Focus Across the Firm* (8th ed.). McGraw Hill.

ปัจจัยเหตุและผลของความคล่องตัวขององค์กรในอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย

Antecedents and Consequences of Organizational Agility in the Electrical and Electronics Industry in Thailand

พิชญุตม์ โตข้า¹, ปิยะฉัตร จารุธีรศานต์², วิลัยลักษณ เสรีตระกูล³

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง¹,

ภาควิชาการบริหารทั่วไป คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง²,

หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี³

Phittayut Tokham¹, Piyachat Jarutirasarn², Wilailuk Sereetrakul³

Business Administration, Ramkhamhaeng University¹,

Department of General Management, Faculty of Business Administration,

Ramkhamhaeng University², Doctor of Education Program, Faculty of Education,

Bangkokthonburi University³

E-mail: phittayut.ru@gmail.com¹, E-mail: piyachat.j@rumail.ru.ac.th²,

E-mail: wilailuks2555@gmail.com³

Received: June 24, 2025; Revised: December 5, 2025; Accepted: December 10, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องโมเดลปัจจัยเหตุและผลของความคล่องตัวขององค์กรในอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และศึกษาบทบาทตัวแปรคั่นกลางความคล่องตัวขององค์กรระหว่างปัจจัยเหตุและปัจจัยผล ใช้วิธีวิจัยแบบผสมระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ สัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อปรับแบบสอบถามให้เข้ากับบริบทภาคธุรกิจปัจจุบัน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ผู้บริหาร 420 องค์กร สุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ วิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างตามแนวทาง Partial Least Squares ผลการวิจัยพบว่า 1) โมเดลวิจัยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 2) ความสามารถทางความรู้เชิงอิทธิพลเชิงบวกผ่านความคล่องตัวขององค์กรไปยังผลลัพธ์ทุกตัว ผลการดำเนินงานองค์กรได้รับผลกระทบมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ความสามารถในการแข่งขัน ความอยู่รอดขององค์กร และความรวดเร็วในการตอบสนองต่อตลาด ความสามารถทางนวัตกรรมมีผลกระทบรองลงมา ตามด้วยความสามารถทางการจัดรูปแบบองค์กรใหม่ และความสามารถทางทรัพยากรมนุษย์ และ 3) ความสามารถทางเทคโนโลยีสารสนเทศไม่สามารถส่งอิทธิพลผ่านความคล่องตัวไปยังผลลัพธ์ได้ การวิจัยนี้เป็นการพัฒนาทฤษฎีและขยายองค์ความรู้ความคล่องตัวขององค์กรเข้ากับการบริหารธุรกิจหลากหลายสาขา

คำสำคัญ: ความคล่องตัวขององค์กร การ ปัจจัยเหตุและผล อุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ความสามารถทางความรู้ ผลการดำเนินงานองค์กร

ABSTRACT

The study examined the model congruence of causal factors and effects of organizational agility within the Thai electrical and electronics industrial sector through empirical data; and investigated the mediating role of organizational agility between antecedent and consequence factors. The research methodology employed an in-depth qualitative method to refine and contextualize the questionnaire within contemporary business dynamics for the quantitative phase. Subsequently, a quantitative approach was implemented, utilizing a stratified random sampling technique with a sample of 420 organization executives, and structural equation modeling was analyzed using the Partial Least Squares approach. Findings were as follows: 1) The proposed structural model demonstrated empirical congruence. 2) Knowledge capabilities positively mediated organizational agility, with primary impacts on organizational performance, followed by competitiveness, organizational survival, and market responsiveness speed. Subsidiary influences were observed where innovativeness capabilities, reconfiguration capabilities, and human resources capabilities. 3) Information technology capabilities failed to significantly mediate organizational agility's influence on outcomes. This research contributes to theoretical development and knowledge enhancement concerning organizational agility that is applicable across various business administration disciplines.

KEYWORDS: Organizational Agility, Antecedents and Consequences, Electrical and Electronics Industry, Knowledge Capability, Organizational Performance

บทนำ

การยกระดับความซับซ้อนการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมก่อให้เกิดโลกยุค VUCA ซึ่งมีความผันผวน (volatility) ปรับเปลี่ยนขึ้นลงอย่างต่อเนื่องไร้ระเบียบแบบแผน มีความไม่แน่นอน (uncertainty) ทำให้ยากต่อการคาดการณ์ ประกอบกับมีความซับซ้อน (complexity) ในสถานการณ์ต่างๆ เชื่อมโยงปัจจัยภายนอกหลายปัจจัยเข้าไว้ด้วยกันเกิด

เป็นความไม่ชัดเจน (ambiguity) ขึ้น มีความสำคัญยิ่งต่อการตัดสินใจ หากพิจารณาในแง่ปัจจัยเหตุและผลพบความซับซ้อนของสถานการณ์ต่างๆ เป็นปัจจัยตั้งต้นก่อให้เกิดความผันผวนในวงกว้างไม่มีความแน่นอนยากจะคาดเดาเหตุการณ์ที่จะตามมาได้ และเมื่อผนวกรวมทั้งความซับซ้อน ความผันผวน และความไม่แน่นอนไว้ด้วยกัน จะก่อให้เกิดความไม่ชัดเจนขึ้น ผลลัพธ์สุดท้ายส่งผลให้ตัดสินใจผิดพลาด

เห็นได้ว่าปัจจัยแวดล้อมภายนอกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจทั้งปัจจุบันและในอนาคตข้างหน้า (Mack, Khare, Krämer, & Burgartz, 2015) หากรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงองค์การย่อมสามารถปรับตัวรองรับทุกโอกาสและอุปสรรคที่จะผ่านเข้ามาได้เป็นอย่างดี มีหลายปัจจัยที่อาจส่งผลให้องค์การมีความคล่องตัว เช่น ความสามารถทางทรัพยากรมนุษย์ ความสามารถทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ความสามารถทางนวัตกรรม ความสามารถทางการจัดรูปแบบองค์กรใหม่ และความสามารถทางความรู้ เป็นต้น แต่หลายองค์การยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องเหล่านี้เท่าที่ควรจึงไม่มีความรวดเร็วในการตรวจจับสัญญาณการเปลี่ยนแปลงสำคัญที่อาจส่งผลกระทบต่อแหล่งทางธุรกิจ หากองค์กรมีความสามารถก่อให้เกิดความคล่องตัวขึ้นแล้วนั้น ย่อมส่งผลให้บริหารจัดการและตอบสนองต่อสภาพการณ์ที่เผชิญได้เป็นอย่างดี นำพาองค์กรประสบความสำเร็จ มีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้น สร้างความสามารถในการแข่งขัน มีการตอบสนองต่อตลาดได้อย่างรวดเร็ว และสามารถอยู่รอดได้ทุกช่วงวิกฤติเศรษฐกิจ

อุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์เป็นอุตสาหกรรมสำคัญก่อให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยในปี พ.ศ. 2562 มีสัดส่วนมูลค่าการส่งออกรวมคิดเป็นร้อยละ 24 ของมูลค่าส่งออกทั้งหมดของประเทศ และมีสัดส่วนต่อมูลค่าส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมรวมร้อยละ 30 ซึ่งปรับตัวเพิ่มขึ้นต่อเนื่องในช่วงหลายปีที่ผ่านมา อีกทั้งประเทศไทยเป็นฐานการผลิตที่มีมูลค่าส่งออกไปทั่วโลกค่อนข้างสูงอยู่ในลำดับ 12 ของโลก (ศูนย์ข้อมูลเชิงลึกอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์, 2563) ด้วยลักษณะอุตสาหกรรมเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเทคโนโลยีและเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างสรรค์สิ่ง

อำนวยความสะดวกให้กับผู้คน ซึ่งต้องมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องไม่หยุดนิ่ง เพื่อตอบสนองความต้องการผู้ใช้งานในแต่ละช่วงเวลาได้เป็นอย่างดีเช่นกัน เห็นได้ว่าอุตสาหกรรมต้องเผชิญพลวัตการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ความคล่องตัวจะช่วยให้องค์การสามารถตรวจจับตัดสินใจ และทำการตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม รวดเร็ว และทันท่วงที นำมาซึ่งผลทางธุรกิจอันน่าพึงพอใจ จากที่กล่าวมา อุตสาหกรรมเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเทคโนโลยีซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ อีกทั้งความคล่องตัวเป็นสิ่งสำคัญส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กร ประกอบกับยังไม่มีงานวิจัยที่ศึกษาความคล่องตัวในบริบทอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ประเทศไทย ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความคล่องตัวขององค์กรและในขณะเดียวกันผลที่เกิดขึ้นตามมาจากการที่องค์กรมีความคล่องตัวในอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องโมเดลปัจจัยเหตุและผลของความคล่องตัวขององค์กรในอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทยกับข้อมูลเชิงประจักษ์
2. เพื่อศึกษาบทบาทตัวแปรคั่นกลางความคล่องตัวขององค์กรระหว่างปัจจัยเหตุและผล

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ขยายองค์ความรู้ความคล่องตัวขององค์กรโดยบูรณาการเข้ากับศาสตร์หลายสาขาทางบริหารธุรกิจ และพัฒนาทฤษฎีเพื่อร่วมอธิบาย

ปรากฏการณ์ ของอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทยด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์

2. วิสาหกิจในอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทยนำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางพัฒนาองค์การ โดยเสริมสร้างความคล่องตัวให้เกิดขึ้นกับองค์การ เมื่อองค์การมีความคล่องตัวจะทำให้วิสาหกิจมีผลประกอบการในภาพรวมดียิ่งขึ้น

การทบทวนวรรณกรรม

ทฤษฎีที่ใช้เป็นหลักพื้นฐานของการพัฒนากรอบแนวคิดปัจจัยเหตุและผลของความคล่องตัวขององค์การประกอบด้วยทฤษฎีมุมมองฐานทรัพยากร (resource based view) ของ Barney (1991) ทฤษฎีมุมมองฐานความรู้ (knowledge based view) ของ Grant (1996) ทฤษฎีการดูดซับความรู้ (absorptive capacity theory) ของ Cohen and Levinthal (1990) ทฤษฎีความสามารถเชิงพลวัต (dynamic capabilities) ของ Teece, Pisano, and Shuen (1997) ทฤษฎีความยืดหยุ่นเชิงกลยุทธ์ (strategic flexibility) ของ Aaker and Mascarenhas (1984) และทฤษฎีการมุ่งเน้นตลาด (market orientation) ของ Kohli and Jaworski (1990) ซึ่งในมุมมองฐานทรัพยากรความคล่องตัวเป็นความสามารถที่มีลักษณะเฉพาะตัวในแต่ละองค์การ นำมาสู่กระบวนการวิเคราะห์ตัดสินใจ และพัฒนากลยุทธ์เพื่อใช้ตอบสนองทางธุรกิจ ซึ่งมุมมองฐานความรู้้องค์การสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน ด้วยการสร้างและประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อเป็นทรัพยากรเชิงกลยุทธ์ที่สำคัญ ทั้งนี้สามารถรับรู้คุณค่าใหม่ด้วยการดูดซับความรู้ต่างๆ ได้จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทางธุรกิจทั้งภายในและภายนอกองค์การ ในขณะที่ความสามารถเชิงพลวัตช่วยองค์การให้

ปรับเปลี่ยนทรัพยากรองค์การได้อย่างรวดเร็วตามการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม เช่นเดียวกับความยืดหยุ่นเชิงกลยุทธ์เป็นความสามารถในการปรับตัวได้ตามความต้องการที่มีความไม่แน่นอนจากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ องค์การมีการมุ่งเน้นตลาดร่วมด้วยให้ครอบคลุมผู้มีส่วนได้เสียทางธุรกิจ เพื่อบูรณาการทฤษฎีดังกล่าว ความคล่องตัวขององค์การใช้การตรวจจับสภาพแวดล้อมภายนอก นำเข้าสู่การวิเคราะห์ตัดสินใจ และตอบสนองต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทางธุรกิจ

ความคล่องตัวขององค์การ

ความสามารถองค์การในการตรวจจับคาดการณ์ และติดตามการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมที่มีความไม่แน่นอนได้อย่างรวดเร็ว มีการตัดสินใจวางแผนและตีความสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยระบุได้ถึงโอกาสและอุปสรรค และตอบสนองต่อความต้องการตลาดทั้งเชิงรุกและรับได้อย่างเหมาะสมรวดเร็วและทันเวลา ประกอบด้วย 1) ความคล่องตัวในการตรวจจับ 2) ความคล่องตัวในการตัดสินใจ และ 3) ความคล่องตัวในการตอบสนอง จากข้อมูลเชิงประจักษ์พบความคล่องตัวขององค์การเป็นปัจจัยสำคัญส่งเสริมองค์การให้มีผลการดำเนินงานเพิ่มสูงขึ้น (Tehrani et al., 2024) ยังช่วยสนับสนุนองค์การให้มีความสามารถในการแข่งขันเพิ่มมากขึ้น (Alqarni et al., 2023) อีกทั้งช่วยเพิ่มความอยู่รอดให้กับองค์การ (Perdana & Syah, 2023) และมีผลให้้องค์การมีความรวดเร็วในการตอบสนองต่อตลาดเพิ่มมากขึ้น (El Idrissi, El Manzani, Maatalah, & Lissaneddine, 2023)

นอกจากส่งผลกระทบต่อทางบวกไปสู่ปัจจัยผลแล้ว ความคล่องตัวยังได้รับอิทธิพลเชิงบวกจากทั้งความสามารถทางทรัพยากรมนุษย์ (Khammadee,

2023) ความสามารถทางเทคโนโลยีสารสนเทศ (Felipe, Leidner, Roldán, & Leal-Rodríguez, 2020) ความสามารถทางนวัตกรรม (Heydarabadi, Shahbazi, & Eraditifam, 2018) ความสามารถทางการจัดรูปแบบองค์กรใหม่ (Akpan, Johnny, & Sylva, 2021) และความสามารถทางความรู้ (Perdana & Syah, 2023)

ผลการดำเนินงานองค์กร

ผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย ประกอบด้วย 1) ผลการดำเนินงานด้านการเงิน และ 2) ผลการดำเนินงานที่ไม่ใช่ด้านการเงิน นอกจากนี้ได้รับผลกระทบทางตรงจากความคล่องตัวแล้ว ยังได้รับอิทธิพลจากความสามารถทางทรัพยากรมนุษย์ (Khammadee, 2023) ความสามารถทางเทคโนโลยีสารสนเทศ (Lovely, Ottemoesoe, & Devie, 2021) ความสามารถทางนวัตกรรม (Mata, Moleiro Martins, & Inácio, 2024) ความสามารถทางการจัดรูปแบบองค์กรใหม่ (Panda, 2022) และความสามารถทางความรู้ (Rafi, Ahmed, Shafique, & Kalyar, 2022) ที่ส่งอิทธิพลเชิงบวกผ่านความคล่องตัวขององค์กร

ความสามารถในการแข่งขัน

ศักยภาพองค์กรในการเตรียมพร้อมรับมือการเปลี่ยนแปลงของคู่แข่ง ด้วยการนำเสนอสินค้าและบริการที่มีคุณภาพ ราคาเหมาะสมยุติธรรม บริการส่งมอบตรงเวลา และสร้างความแตกต่างให้กับสินค้าและบริการ เพื่อรักษาไว้ซึ่งตำแหน่งและส่วนแบ่งทางการตลาดที่เหนือกว่าคู่แข่ง นอกจากนี้การส่งเสริมจากความคล่องตัวแล้ว ยังได้รับอิทธิพลจากความสามารถทางทรัพยากรมนุษย์ (Dimple & Tripathi, 2024) ความสามารถทางเทคโนโลยีสารสนเทศ (Qosasi, Permana, Muftiadi,

Purnomo, & Maulina, 2019) ความสามารถทางนวัตกรรม (Elazhary, Popovič, Henrique de Souza Bermejo, & Oliveira, 2022) ความสามารถทางการจัดรูปแบบองค์กรใหม่ (Gyemang & Emeagwali, 2020) และความสามารถทางความรู้ (Idrees, Hynek, Xu, Akbar, & Jabeen, 2022) ที่ส่งอิทธิพลเชิงบวกผ่านความคล่องตัวขององค์กร

ความอยู่รอดขององค์กร

องค์กรมีความต่อเนื่องทั้งในการดำเนินงานความเป็นเจ้าของ และความสามารถในการชำระหนี้ เพื่อดำรงกิจการอยู่ได้ในระยะยาว นอกจากนี้ได้รับอิทธิพลทางบวกจากความคล่องตัวแล้ว ยังรับอิทธิพลจากความสามารถทางเทคโนโลยีสารสนเทศ (Felipe et al., 2020) ความสามารถทางทรัพยากรมนุษย์ (Chaudhuri, Grandhi, Vrontis, & Chatterjee, 2024) ความสามารถทางนวัตกรรม (Rahman, AbdelFattah, Bag, & Gani, 2022) ความสามารถทางการจัดรูปแบบองค์กรใหม่ (Gyemang & Emeagwali, 2020) และความสามารถทางความรู้ (Haider & Kayani, 2021) ที่ส่งอิทธิพลเชิงบวกผ่านความคล่องตัวขององค์กร

ความรวดเร็วในการตอบสนองต่อตลาด

การจับได้ถึงสภาพตลาดที่เป็นจริง เข้าใจความชอบความต้องการของลูกค้าและรู้เท่าทันกลยุทธ์คู่แข่ง พร้อมทั้งสร้างการตอบสนองในทิศทางการเปลี่ยนแปลงสภาพตลาดได้อย่างรวดเร็ว นอกจากรับผลกระทบเชิงบวกจากความคล่องตัวแล้ว ยังได้รับอิทธิพลจากความสามารถทางทรัพยากรมนุษย์ (Haider & Kayani, 2021) ความสามารถทางเทคโนโลยีสารสนเทศ (Lovely et al., 2021) ความสามารถทางนวัตกรรม (Mata et al., 2024) ความสามารถทางการจัดรูปแบบองค์กรใหม่ (Akpan et al., 2021) และความสามารถทางความรู้

(Haider & Kayani, 2021) ที่ส่งอิทธิพลเชิงบวกผ่าน ความคล่องตัวขององค์กร

ความสามารถทางทรัพยากรมนุษย์

แนวปฏิบัติทางด้านทรัพยากรมนุษย์ซึ่งเป็น พื้นฐานนำมาสู่การพัฒนาการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารภายในองค์กรระหว่างบุคลากรด้วยกัน เพื่อ ส่งเสริมให้ธุรกิจสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน อย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 1) การฝึกอบรม 2) การ จ่ายค่าตอบแทนเพื่อผลการปฏิบัติงาน 3) มุ่งเน้นการทำงานเป็นทีม และ 4) ความยืดหยุ่นของทรัพยากร มนุษย์

ความสามารถทางเทคโนโลยีสารสนเทศ

ความสามารถในการขับเคลื่อนให้ได้มาซึ่ง การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางด้านเทคโนโลยี สารสนเทศ ในการบูรณาการเข้ากับทรัพยากรและ ความสามารถด้านอื่น เพื่อสนับสนุนกระบวนการและ กลยุทธ์ธุรกิจให้องค์กรบรรลุเป้าหมายทางธุรกิจ ประกอบด้วย 1) โครงสร้างพื้นฐานทางด้าน เทคโนโลยีสารสนเทศ 2) ความสามารถขยายธุรกิจ ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และ 3) มุมมองเชิงรุก ทางเทคโนโลยีสารสนเทศ

ความสามารถทางนวัตกรรม

ความสามารถขององค์กรเพื่อรวบรวมความคิด ใหม่ ในการพัฒนาให้เป็นองค์ประกอบใหม่หรือ ผสมผสานองค์ประกอบเดิมเข้ากับองค์ประกอบใหม่ โดยประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และทรัพยากรที่เก็บ รวบรวมไว้เพื่อให้้องค์การบรรลุซึ่งการพัฒนา ความสามารถทางนวัตกรรมในด้านผลิตภัณฑ์หรือ บริการ กระบวนการ และการจัดการ ประกอบด้วย 1) นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ 2) นวัตกรรมกระบวนการ และ 3) นวัตกรรมองค์การ

ความสามารถทางการจัดรูปแบบองค์กรใหม่

ความสามารถขององค์กรในการจัดรูปแบบ ทรัพยากร กระบวนการ และโครงสร้างองค์กร เพื่อ สร้างรูปแบบทรัพยากรองค์การใหม่ให้ทันสมัย สามารถปรับตัวเข้าได้กับสภาพแวดล้อมภายในและ ภายนอกองค์กรที่เปลี่ยนแปลงไป โดยผสมผสานทั้ง ความรู้ ทรัพยากร และความสามารถขององค์กรต่างๆ เข้าด้วยกันใหม่อีกครั้ง เพื่อสร้างรูปแบบองค์การใหม่ ที่เหมาะสมกว่าเข้ามาแทนที่รูปแบบเดิม

ความสามารถทางความรู้

ความสามารถขององค์กรในการยึดจับ ความรู้ในรูปแบบต่างๆ เช่น วิธีปฏิบัติงานตาม มาตรฐาน ตลอดจนความรู้ประสบการณ์ และความ เชี่ยวชาญในเรื่องต่างๆ จากทั้งภายในและภายนอก องค์กร นำมาแปรสภาพความรู้ด้วยการผสมผสาน ความรู้ใหม่เข้ากับความรู้ที่มีอยู่ โดยเชื่อมโยงกับ ทรัพยากรและความสามารถด้านอื่น ในการ ขับเคลื่อนและประยุกต์ใช้ทรัพยากรฐานความรู้ทั่วทั้ง องค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 1) การ ยึดจับความรู้ 2) การแปรสภาพความรู้ และ 3) การ ใช้ความรู้

สมมติฐานงานวิจัย

สมมติฐานที่ 1-5 ความสามารถทาง ทรัพยากรมนุษย์ ความสามารถทางเทคโนโลยี สารสนเทศ ความสามารถทางนวัตกรรม ความสามารถทางการจัดรูปแบบองค์กรใหม่ ความสามารถทางความรู้มีอิทธิพลในเชิงบวกต่อความ คล่องตัวขององค์กร

สมมติฐานที่ 6-9 ความคล่องตัวขององค์กร มีอิทธิพลในเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานองค์กร ความสามารถในการแข่งขัน ความอยู่รอดของ องค์กร ความรวดเร็วในการตอบสนองต่อตลาด

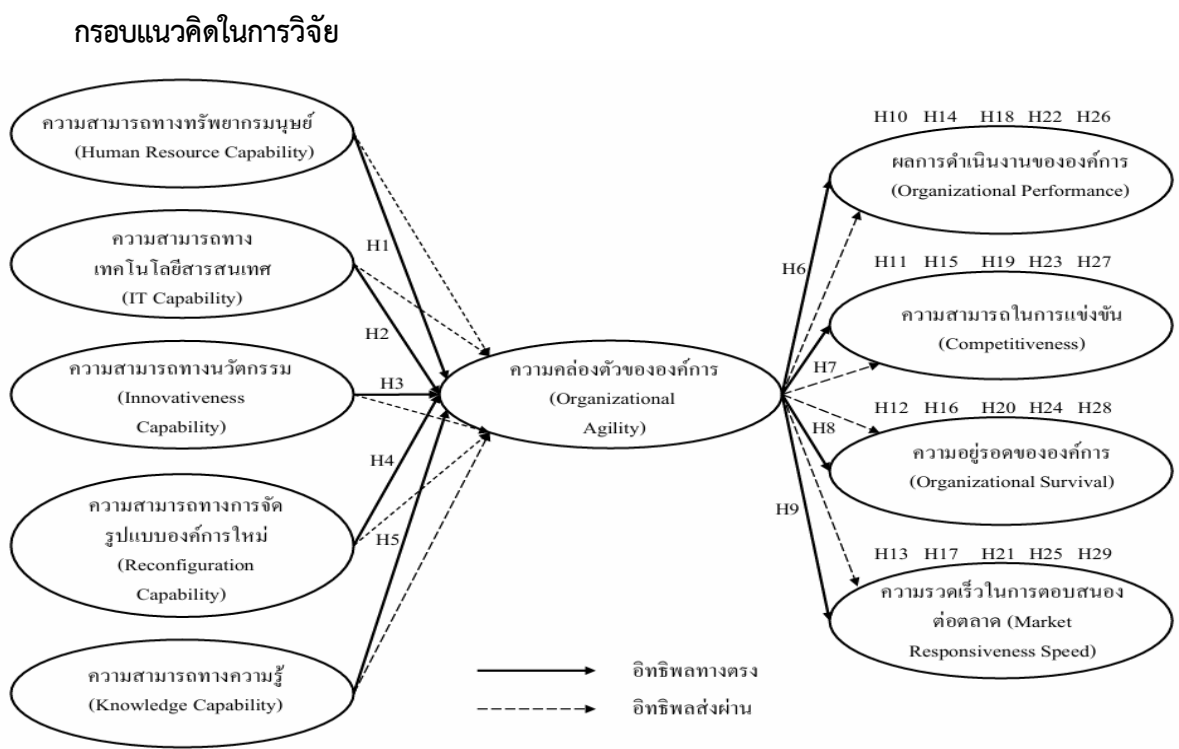
สมมติฐานที่ 10-13 ความสามารถทางทรัพยากรมนุษย์มีอิทธิพลในเชิงบวกต่อปัจจัยผลผ่านความคล่องตัวขององค์กร

สมมติฐานที่ 14-17 ความสามารถทางเทคโนโลยีสารสนเทศมีอิทธิพลในเชิงบวกต่อปัจจัยผลผ่านความคล่องตัวขององค์กร

สมมติฐานที่ 18-21 ความสามารถทางนวัตกรรมมีอิทธิพลในเชิงบวกต่อปัจจัยผลผ่านความคล่องตัวขององค์กร

สมมติฐานที่ 22-25 ความสามารถทางการจัดรูปแบบองค์กรใหม่มีอิทธิพลในเชิงบวกต่อปัจจัยผลผ่านความคล่องตัวขององค์กร

สมมติฐานที่ 26-29 ความสามารถทางความรู้มีอิทธิพลในเชิงบวกต่อปัจจัยผลผ่านความคล่องตัวขององค์กร จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมและสมมติฐานงานวิจัยจึงนำมาสู่การพัฒนากรอบแนวคิดในการวิจัยแสดงในภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นแบบผสมผสานในส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งเป็นขั้นตอนเริ่มต้นในการพัฒนาแบบสอบถามเพื่อใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณให้มีบริบทเข้ากับธุรกิจปัจจุบันและในส่วนการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประมวลผลเพื่อตอบวัตถุประสงค์วิจัย

ประชากรและตัวอย่าง

งานวิจัยนี้ได้รับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยเอกสารหมายเลข RU-HRE 66/0054 จากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง ก่อนดำเนินการเก็บข้อมูล โดยสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็นนักวิชาการที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านบริหารธุรกิจจำนวน 5 ท่าน โดยมีประสบการณ์ เป็นที่ปรึกษาให้กับองค์กรในอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ไม่ต่ำกว่า 5 ปี

และมีคุณวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกทางด้านบริหารธุรกิจ เพื่อนำข้อมูลเชิงคุณภาพมาปรับแบบสอบถามให้มีบริบทสอดคล้องภาคธุรกิจปัจจุบัน จากนั้นจึงนำแบบสอบถามที่พัฒนาแล้วมาตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยด้วยการวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหาและตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือวิจัยว่ามีความสอดคล้องภายในมากน้อยเพียงใด โดยทดลองใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริงจำนวน 50 ตัวอย่าง พิจารณาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach ได้ค่าอยู่ในช่วงตั้งแต่ 0.744-0.842 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ซึ่งแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณเป็นมาตรวัดแบบ Likert Scale โดยมีทางเลือกตอบ 5 ระดับ จากไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งไปจนถึงเห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวนทั้งสิ้น 80 ข้อ

โมเดลวิจัยศึกษาตัวแปรสังเกตได้ทั้งสิ้น 35 ตัวแปร ซึ่ง Hair, Black, Babin, and Anderson (2014) ระบุจำนวนตัวอย่างที่เหมาะสมในการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างคือ 5-20 เท่าของจำนวนตัวแปรสังเกตได้ ผู้วิจัยเลือกจำนวนตัวอย่างคิดเป็น 12 เท่าของตัวแปรสังเกตได้ จึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 420 ตัวอย่าง มีหน่วยวิเคราะห์ข้อมูลเป็นระดับองค์การ ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบอาศัยความน่าจะเป็นด้วยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ ให้ประเภทของวิสาหกิจเป็นชั้นภูมิในการแบ่ง ซึ่งมี 3 ชั้นภูมิ คือ วิสาหกิจขนาดย่อม ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ และสุ่มกลุ่มตัวอย่างวิสาหกิจจากแต่ละชั้นภูมิโดยการสุ่มอย่างง่ายตามสัดส่วน กำหนดให้ผู้บริหารหรือบุคลากรที่มีตำแหน่งตั้งแต่ระดับผู้จัดการขึ้นไป และมีประสบการณ์บริหารงานไม่ต่ำกว่า 3 ปี เป็นผู้ให้ข้อมูลตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยพิจารณาวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างด้วยแนวทาง Partial Least Squares

(PLS-SEM) เนื่องด้วยงานวิจัยนี้เป็นการอธิบายความเชื่อมโยงเชิงเหตุผลและพยากรณ์ความสัมพันธ์ของตัวแปรผ่านบทบาทตัวแปรคั่นกลาง เพื่อให้ทราบลำดับกลไกการขับเคลื่อนของตัวแปรต้นไปยังตัวแปรตามแต่ละตัว ซึ่งเป็นการทดสอบเชิงทฤษฎีร่วมกับเสนอแนะแนวทางเชิงปฏิบัติจากผลการพยากรณ์ โดย PLS-SEM สามารถนำมาใช้ในการพยากรณ์ การพัฒนาทฤษฎี และการยืนยันทฤษฎี (Hair, Matthews, Matthews, & Sarstedt, 2017) เหมาะกับงานวิจัยที่มีเป้าหมายเพื่อพยากรณ์ตัวแปรตามหรือระบุตัวแปรขับเคลื่อนหลักที่สำคัญ อีกทั้งใช้กับโมเดลโครงสร้างซับซ้อน กล่าวคือมีรูปแบบความสัมพันธ์ จำนวนตัวแปรและตัวชี้วัดจำนวนมาก และใช้กับการวิเคราะห์ที่มีตัวแปรลำดับสูงในโมเดลการวิจัย (Hair, Hult, Ringle, & Sarstedt, 2022) ด้วยลักษณะงานวิจัยและเหตุผลประกอบข้างต้น ผู้วิจัยจึงพิจารณาใช้แนวทาง PLS-SEM วิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างด้วยโปรแกรม SmartPLS 4

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนากลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 420 ตัวอย่าง ประกอบด้วยเพศชายร้อยละ 54.05 เพศหญิงร้อยละ 45.95 อายุเฉลี่ย 45.66 ปี มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 6.46 และองค์การดำเนินธุรกิจมาแล้วเฉลี่ย 17.42 ปี มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.05

ผลการวิเคราะห์โมเดลการวัด

เนื่องจากโมเดลวิจัยประกอบด้วยทั้งตัวแปรลำดับที่ 1 และตัวแปรลำดับที่ 2 ในการวิเคราะห์โมเดลการวัด ผู้วิจัยใช้ disjoint two-stage approach เพื่อตรวจสอบตัวแปรทั้งสองลำดับว่าผ่านเกณฑ์การประเมินโมเดลการวัดหรือไม่ โดยทำการตรวจสอบตัวแปรลำดับที่ 1 ของตัวแปรทั้งหมดก่อน

แล้วจึงประเมินตัวแปรลำดับที่ 2 ขึ้นถัดไป ในส่วนตัวแปรลำดับที่ 2 ผู้วิจัยใช้คะแนนตัวแปรแฝงเป็นตัวแทนของตัวแปรลำดับที่ 1 ซึ่งคะแนนตัวแปรแฝงข้างต้นจะกลายมาเป็นตัวชี้วัดให้กับตัวแปรลำดับที่ 2 ต่อไป (Sarstedt, Hair, Cheah, Becker, & Ringle, 2019) ซึ่งเกณฑ์คุณภาพพิจารณาความเที่ยงสอดคล้องภายในด้วยค่า Cronbach's Alpha ค่า Composite Reliability (rho_a) มีค่าตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป พิจารณาความตรงแบบรวมศูนย์ด้วยค่า Average Variance Extracted (AVE) ไม่ต่ำกว่า 0.5 ค่า Outer Loadings มีค่าตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป และมีนัยสำคัญทางสถิติ หรือได้ค่าที่ยังคงทำให้ค่า AVE และค่า Reliability ผ่านตามเกณฑ์ แสดงผลในตาราง 1 และพิจารณาความตรงแบบแตกต่างของตัวแปรด้วยค่า Fornell-Larcker criterion โดยต้องได้ค่าน้อยกว่าค่ารากที่สองของค่า AVE และค่า Heterotrait-monotrait ratio (HTMT) น้อยกว่า 0.9 (Hair et al., 2022) แสดงผลในตาราง 2 นอกจากนี้ข้อมูลทุกตัวแปรมีการแจกแจงปกติ

ผลการวิเคราะห์โมเดลโครงสร้าง

เป็นการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบสมมติฐานงานวิจัยด้วยการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง (path coefficients: β) อีกทั้งตรวจสอบค่า Variance Inflation Factor (VIF) ได้ค่าอยู่ในช่วง 1.000-2.598 ซึ่งมีค่าไม่เกิน 5 จึงไม่มีภาวะร่วมเส้นตรงของตัวแปร ขึ้นถัดไปเป็นการตรวจสอบเกณฑ์คุณภาพการวิเคราะห์โมเดลด้วยค่า R^2 อยู่ในช่วง 0.450-0.645 ซึ่งมีอำนาจในการอธิบายโมเดลอยู่ในระดับปานกลาง จากนั้นค่า Q^2 อยู่ในช่วง 0.425-0.634 ซึ่งมีอำนาจในการพยากรณ์โมเดลอยู่ในระดับมากทุกตัวแปรและ Q^2 มีค่ามากกว่า 0 แสดงว่าโมเดลเส้นทางแบบ Partial Least Squares มีความเกี่ยวข้องในการพยากรณ์สำหรับตัวแปรผลนี้ ในส่วน

ค่า f^2 พิจารณาด้วยเกณฑ์ของ Cohen โดยที่ 0.02 0.15 และ 0.35 แสดงขนาดผลกระทบระดับน้อย ปานกลาง และมาก แสดงผลในตาราง 3 ผลการตรวจสอบเกณฑ์คุณภาพการวิเคราะห์โมเดลด้วยค่า f^2 R^2 และ Q^2 ได้ค่าผ่านตามเกณฑ์ แสดงถึงโมเดลวิจัยมีคุณภาพเพียงพอในการพยากรณ์ นอกจากนี้ได้ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ค่า SRMR เท่ากับ 0.041 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.08 โดย Original sample ของค่า SRMR d_ULS และ d_G มีค่าน้อยกว่าเกณฑ์เปอร์เซ็นต์ที่ร้อยละ 95 และ 99 บ่งบอกถึงโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Hair et al., 2022) โดยภาพ 2 แสดงความชัดเจนในความสัมพันธ์ตัวแปร

ผลการตรวจสอบสมมติฐานงานวิจัย

สมมติฐานงานวิจัยได้รับการสนับสนุนทั้งสิ้น 24 สมมติฐานจาก 29 สมมติฐาน ซึ่งสมมติฐานอิทธิพลทางตรงได้รับการสนับสนุน 8 สมมติฐาน และในส่วนสมมติฐานอิทธิพลส่งผ่านได้รับการสนับสนุน 16 สมมติฐาน โดยเฉพาะ H6 H7 H8 H9 เป็นสมมติฐานเกี่ยวกับอิทธิพลความคล่องตัวขององค์การต่อปัจจัยผลในแง่มุมมองต่าง ๆ มีค่า β แข็งแกร่งโดดเด่นอยู่ในช่วง 0.670-0.803 แสดงถึงศักยภาพภายในตัวแปรความคล่องตัวที่มีการตรวจจับ การตัดสินใจ และการตอบสนองได้อย่างคล่องตัวทำให้มีผลเชิงบวกชัดเจนต่อตัวแปรผล อีกทั้ง H1 H3 H4 H5 ได้รับการสนับสนุนแสดงถึงความสามารถทางความรู้ ความสามารถทางนวัตกรรม ความสามารถทางการจัดรูปแบบองค์การใหม่ และความสามารถทางทรัพยากรมนุษย์เป็นตัวแปรส่งเสริมให้องค์การมีความคล่องตัว นอกจากนี้ความคล่องตัวยังเป็นตัวแปรคั่นกลางรับอิทธิพลจากตัวแปรอิสระและส่งผ่านต่อไปยังตัวแปรตามได้เช่นเดียวกัน แต่ถึงกระนั้นพบความสามารถทาง

เทคโนโลยีสารสนเทศไม่มีอิทธิพลต่อความคล่องตัวขององค์กร และไม่มีอิทธิพลส่งผ่านความคล่องตัวไปยังปัจจัยผล โดยตาราง 4 และ 5 แสดงสรุปผลการตรวจสอบสมมติฐานอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลส่งผ่าน

อภิปรายผล

วัตถุประสงค์ข้อแรก เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องโมเดลปัจจัยเหตุและผลของความคล่องตัวขององค์กรในอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่าโมเดล

วิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์มีความสอดคล้องกัน โดยโมเดลแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระอันได้แก่ ความสามารถทางทรัพยากรมนุษย์ ความสามารถทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ความสามารถทางนวัตกรรม ความสามารถทางการจัดรูปแบบองค์กรใหม่ และความสามารถทางความรู้ซึ่งทางทฤษฎีนั้นเป็นความสามารถภายในองค์กรที่ส่งอิทธิพลผ่านตัวแปรคั่นกลางความคล่องตัวขององค์กร ไปยังตัวแปรผลในแง่มุมมองต่าง ๆ กล่าวได้ว่าโมเดลวิจัยนี้เป็นนวัตกรรมด้วยการประยุกต์นำทฤษฎี

ตาราง 1 ผลเกณฑ์คุณภาพ: ความเที่ยงสอดคล้องภายในและความตรงแบบรวมศูนย์

Constructs	Indicators	Outer Loadings	Cronbach's Alpha (α)	Composite Reliability (rho_a)	AVE
Agility (AG)	sensing LVS	0.860***	0.821	0.822	0.736
	decision LVS	0.849***			
	respond LVS	0.865***			
Competitiveness (CO)	compet_1	0.846***	0.762	0.772	0.585
	compet_2	0.773***			
	compet_3	0.702***			
	compet_4	0.729***			
HR	train LVS	0.852***	0.737	0.749	0.566
	pay LVS	0.701***			
	team LVS	0.627***			
IT	flexi LVS	0.808***	0.802	0.803	0.717
	infra LVS	0.854***			
	busin LVS	0.829***			
Innovativeness (IN)	proact LVS	0.856***	0.722	0.731	0.641
	product LVS	0.763***			
	process LVS	0.815***			
Knowledge (KN)	organi LVS	0.823***	0.736	0.746	0.655
	capture LVS	0.793***			
	transf LVS	0.762***			
Performance (PE)	use LVS	0.870***	0.756	0.758	0.804
	perfin LVS	0.902***			
	pernon LVS	0.891***			
Reconf (RE)	reconf_1	0.692***	0.763	0.779	0.585
	reconf_2	0.790***			
	reconf_3	0.836***			
	reconf_4	0.734***			
Speed (SP)	speed_1	0.726***	0.769	0.773	0.520
	speed_2	0.752***			
	speed_3	0.695***			
	speed_4	0.711***			
	speed_5	0.719***			
Survival (SU)	survi_1	0.758***	0.747	0.751	0.569
	survi_2	0.684***			
	survi_3	0.799***			
	survi_4	0.772***			

หมายเหตุ: *** $p \leq 0.001$, ** $p \leq 0.01$, * $p \leq 0.05$; ns $p > 0.05$

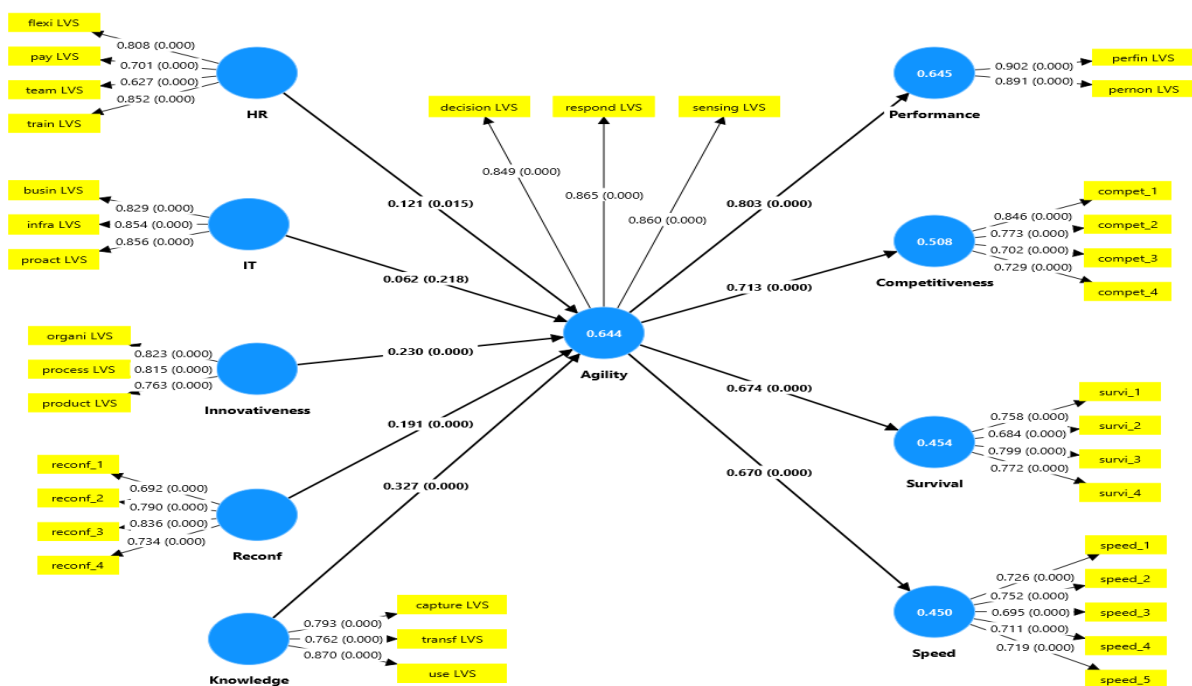
ตาราง 2 ผลเกณฑ์คุณภาพ: ความตรงแบบแตกต่างกันด้วยค่า Fornell-Larcker criterion และค่า HTMT

Constructs	AG	CO	HR	IT	IN	KN	PE	RE	SP	SU
AG	0.858	0.874	0.832	0.771	0.868	0.881	0.882	0.851	0.838	0.847
CO	0.713	0.765	0.748	0.612	0.772	0.809	0.877	0.745	0.879	0.886
HR	0.646	0.561	0.752	0.858	0.883	0.847	0.795	0.859	0.703	0.722
IT	0.627	0.478	0.667	0.847	0.838	0.825	0.713	0.861	0.637	0.639
IN	0.691	0.575	0.669	0.638	0.801	0.875	0.873	0.870	0.783	0.790
KN	0.723	0.609	0.625	0.634	0.655	0.809	0.853	0.870	0.796	0.824
PE	0.803	0.729	0.594	0.555	0.658	0.645	0.897	0.850	0.844	0.888
RE	0.689	0.573	0.660	0.679	0.664	0.683	0.661	0.765	0.711	0.723
SP	0.670	0.687	0.529	0.502	0.589	0.607	0.649	0.559	0.721	0.882
SU	0.674	0.695	0.539	0.496	0.585	0.614	0.708	0.553	0.682	0.755

หมายเหตุ: ตัวเลขหน้าแสดงค่ารากที่สองของค่า AVE ส่วนตัวเลขข้างใต้ตัวเลขหน้าโล่งไปทางซ้ายแสดงค่า Fornell-Larcker criterion และตัวเลขข้างบนตัวเลขหน้าโล่งขึ้นไปทางขวาแสดงค่า HTMT

ตาราง 3 ค่า Effect Size (f^2) ค่า Determinant Coefficient (R^2) และค่า Predictive Relevance (Q^2)

Exogenous Constructs	Effect Size (f^2) & Criterion	Endogenous Constructs	R^2	Q^2
HR	0.017, Small	AG	0.644	0.634
IT	0.005, None	PE	0.645	0.534
IN	0.062, Small	CO	0.508	0.435
RE	0.039, Small	SU	0.454	0.428
KN	0.129, Small	SP	0.450	0.425

ภาพ 2 โมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยเหตุและผลของความคล่องตัวขององค์กรในอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย

ตาราง 4 สรุปผลการตรวจสอบสมมติฐานอิทธิพลทางตรง (direct effect)

Hypothesis	Path	Path Coef. (β)	STDEV	t-value	p-value	Result
H1	HR → AG	0.121	0.050	2.434	0.015*	Accepted
H2	IT → AG	0.062	0.050	1.231	0.218	Deny
H3	IN → AG	0.230	0.043	5.407	0.000***	Accepted
H4	RE → AG	0.191	0.047	4.081	0.000***	Accepted
H5	KN → AG	0.327	0.046	7.106	0.000***	Accepted
H6	AG → PE	0.803	0.022	36.443	0.000***	Accepted
H7	AG → CO	0.713	0.028	25.153	0.000***	Accepted
H8	AG → SU	0.674	0.031	21.633	0.000***	Accepted
H9	AG → SP	0.670	0.033	20.277	0.000***	Accepted

หมายเหตุ: *** $p \leq 0.001$, ** $p \leq 0.01$, * $p \leq 0.05$; ns $p > 0.05$

ตาราง 5 สรุปผลการตรวจสอบสมมติฐานอิทธิพลส่งผ่าน (mediation effect)

Hypothesis	Path	Path Coef. (β)	STDEV	t-value	p-value	Result
H10	HR → AG → PE	0.097	0.040	2.411	0.016*	Accepted
H11	HR → AG → CO	0.086	0.036	2.406	0.016*	Accepted
H12	HR → AG → SU	0.082	0.034	2.411	0.016*	Accepted
H13	HR → AG → SP	0.081	0.034	2.405	0.016*	Accepted
H14	IT → AG → PE	0.050	0.040	1.240	0.215	Deny
H15	IT → AG → CO	0.044	0.036	1.231	0.218	Deny
H16	IT → AG → SU	0.042	0.034	1.232	0.218	Deny
H17	IT → AG → SP	0.042	0.034	1.226	0.220	Deny
H18	IN → AG → PE	0.185	0.035	5.230	0.000***	Accepted
H19	IN → AG → CO	0.164	0.031	5.234	0.000***	Accepted
H20	IN → AG → SU	0.155	0.030	5.157	0.000***	Accepted
H21	IN → AG → SP	0.154	0.030	5.147	0.000***	Accepted
H22	RE → AG → PE	0.153	0.038	4.020	0.000***	Accepted
H23	RE → AG → CO	0.136	0.034	4.021	0.000***	Accepted
H24	RE → AG → SU	0.129	0.032	4.014	0.000***	Accepted
H25	RE → AG → SP	0.128	0.032	4.041	0.000***	Accepted
H26	KN → AG → PE	0.263	0.037	7.048	0.000***	Accepted
H27	KN → AG → CO	0.233	0.034	6.758	0.000***	Accepted
H28	KN → AG → SU	0.220	0.033	6.587	0.000***	Accepted
H29	KN → AG → SP	0.219	0.034	6.516	0.000***	Accepted

หมายเหตุ: *** $p \leq 0.001$, ** $p \leq 0.01$, * $p \leq 0.05$; ns $p > 0.05$

มุมมองฐานทรัพยากร มุมมองฐานความรู้ การดูดซับ
ความรู้ ความสามารถเชิงพลวัต ความยืดหยุ่นเชิง
กลยุทธ์ และการมุ่งเน้นตลาด มาบูรณาการเข้า

ด้วยกันเพื่อเป็นหลักอธิบายยึดโยงระหว่างตัวแปร
ด้วยเหตุและผล โดยความสามารถต่างๆ รวมถึงความ
คล่องตัวเป็นทรัพยากรอันมีค่าและมีความเฉพาะตัว

ในแต่ละองค์การนำมาซึ่งความได้เปรียบในการแข่งขัน เมื่อเวลาผ่านไปความรู้ใหม่ได้เกิดขึ้นตามยุคสมัยทำให้องค์การต้องยกระดับเหล่าความสามารถที่มีอยู่และรับรู้คุณค่าใหม่ ด้วยการดูดซับความรู้จากผู้มีส่วนได้เสียทั้งภายนอกและภายในขององค์การ นำมาแปรสภาพให้เข้ากับธุรกิจและประยุกต์ใช้ความรู้ที่สร้างขึ้นเป็นกลไกขับเคลื่อนทรัพยากรเชิงกลยุทธ์ที่สำคัญ ทั้งนี้สภาพแวดล้อมการแข่งขันทางธุรกิจแปรเปลี่ยนไปอยู่ทุกเมื่อ องค์การจำเป็นต้องมีความสามารถเชิงพลวัตในการรู้เท่าทันสถานการณ์ที่เป็นอยู่และพร้อมคาดการณ์อนาคตที่จะเกิดขึ้น เพื่อปรับเปลี่ยนทรัพยากรองค์การใหม่ได้รวดเร็วเท่าทันการเปลี่ยนแปลง นอกจากการปรับเปลี่ยนดังกล่าวแล้วองค์การต้องคำนึงถึงความยืดหยุ่นในเชิงกลยุทธ์ร่วมด้วย โดยสามารถปรับกลยุทธ์ได้ตามความต้องการลูกค้าที่มีความไม่แน่นอนด้วยเงื่อนไขสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้้องค์การต้องมุ่งเน้นตลาดครอบคลุมผู้มีส่วนได้เสียทางธุรกิจ เพื่อให้เข้าใจความต้องการเชิงลึกของตลาด การผสมผสานทฤษฎีเข้าด้วยกันนำมาซึ่งการขับเคลื่อนความสามารถต่างๆ ผ่านความคล่องตัวขององค์การ ด้วยการตรวจจับสภาพแวดล้อมภายนอก นำเข้าสู่กระบวนการวางแผนตัดสินใจ และตอบสนองได้อย่างเหมาะสมทันทั่วทั้ง เพื่อ้องค์การมีผลทางธุรกิจดีขึ้น

ด้วยความสอดคล้องกันระหว่างโมเดลในเชิงทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ผ่านการตรวจสอบทางสถิติ แสดงถึงการพัฒนาทฤษฎีต่างๆ เพื่อร่วมขยายขอบเขตอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งช่วยเติมเต็มช่องว่างการวิจัยทางด้านบริหารธุรกิจ

วัตถุประสงค์ข้อสอง เพื่อศึกษาบทบาทตัวแปรคั่นกลางความคล่องตัวขององค์การระหว่างปัจจัยเหตุและผล พบว่าความคล่องตัวขององค์การสามารถจัดการกับทฤษฎีข้างต้นที่ร่วมกันขับเคลื่อน

อยู่เบื้องหลังได้อย่างเป็นระบบ ทำให้มีความพร้อมในการบูรณาการรับมือความเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมภายนอกที่เข้ามากระตุ้นได้เป็นอย่างดี พิจารณาจากค่าอิทธิพลอันโดดเด่น ส่งผลตอบสนองให้้องค์การมีผลทางธุรกิจดีขึ้น

นอกจากความเด่นชัดทางความสามารถภายในของตนเองแล้วความคล่องตัวยังรับอิทธิพลจากตัวแปรความสามารถทางความรู้ ความสามารถทางนวัตกรรม ความสามารถทางการจัดรูปแบบองค์การใหม่ และความสามารถทางทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งต่อไปยังตัวแปรทั้งผลต่างๆ ได้ร่วมด้วย ถือเป็นบทบาทตัวแปรคั่นกลางสำคัญอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและมีข้อมูลเชิงประจักษ์ร่วมสนับสนุนข้อค้นพบ

แม้ว่าในทางทฤษฎีและการทบทวนวรรณกรรมความสามารถทางเทคโนโลยีสารสนเทศจะมีอิทธิพลในเชิงบวกต่อความคล่องตัวขององค์การ และมีอิทธิพลเชิงบวกส่งผ่านความคล่องตัวไปยังผลในแง่มุมมองต่างๆ แต่ข้อเท็จจริงกลับไม่เป็นดังนั้น กล่าวคือความสามารถทางเทคโนโลยีสารสนเทศยังทำงานได้ไม่ดีนักในอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทย เนื่องด้วยงานวิจัยในอดีตส่วนใหญ่ศึกษาตัวแปรความสามารถทางเทคโนโลยีสารสนเทศจากธุรกิจขนาดใหญ่ในอุตสาหกรรมการเงิน อุตสาหกรรมเทคโนโลยี และอุตสาหกรรมบริการ ซึ่งมีความพร้อมในการลงทุนทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ แต่ข้อมูลเชิงประจักษ์ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่กลับเป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ที่เป็นโซ่อุปทานการผลิตให้กับวิสาหกิจขนาดใหญ่ ส่งผลให้มีงบประมาณการลงทุนและความพร้อมไม่สูงเท่า โดยเฉพาะการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งประกอบด้วยอุปกรณ์ ระบบฐานข้อมูล และบุคลากร

สนับสนุน นอกจากนี้การพัฒนาความสามารถทางเทคโนโลยีสารสนเทศมักไม่ได้อยู่ในพันธกิจหลักขององค์การเหล่านี้ จึงไม่ได้รับการสนับสนุนและตระหนักถึงความสำคัญเท่าที่ควร เมื่อโครงสร้างพื้นฐานไม่มีความพร้อม การใช้ประโยชน์ในการขยายธุรกิจและปรับใช้มุมมองเชิงรุกทางเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อช่วยให้องค์การเกิดความคล่องตัวจึงแสดงผลไม่ชัดเจน ทำให้ความสามารถทางเทคโนโลยีสารสนเทศยังไม่อยู่ในระดับที่ทำให้อุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์มีอาวุธพร้อมใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อเพิ่มความคล่องตัวให้กับองค์การและจึงทำให้ไม่สามารถสะท้อนผ่านอิทธิพลความสามารถที่มีไปยังปัจจัยผลต่างๆ ได้

จากการอภิปรายข้อค้นพบในงานวิจัยเห็นว่าความคล่องตัวขององค์การเป็นตัวแปรที่มีความโดดเด่นในความสามารถภายใน ที่นอกจากจัดการประยุกต์เทคโนโลยีสำคัญที่ร่วมขับเคลื่อนอยู่เบื้องหลังได้เป็นอย่างดีแล้ว ยังติดอาวุธรับอิทธิพลความสามารถทางความรู้ ความสามารถทางนวัตกรรม ความสามารถทางการจัดรูปแบบขององค์การใหม่ และความสามารถทางทรัพยากรมนุษย์ ร่วมบูรณาการกับความคล่องตัวแล้วปรับใช้ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมภายนอกที่องค์การกำลังเผชิญ เพื่อให้ผลทุกแง่มุมทางธุรกิจยังอยู่ในทิศทางบวกได้ ทั้งนี้ความคล่องตัวขององค์การมีศักยภาพเด่นชัดเฉพาะตัวและประกอบกับนำมาปรับประยุกต์ใช้ร่วมกับความสามารถต่างๆ จึงเป็นส่วนสำคัญช่วยให้องค์การบริหารจัดการธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าทันการเปลี่ยนแปลง

ข้อค้นพบจากงานวิจัยเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ยืนยันถึงการที่ผู้บริหารในอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์เล็งเห็นถึงความสำคัญความคล่องตัวขององค์การเพื่อเป็นเครื่องมือในการตรวจจับสถานการณ์ธุรกิจที่มีพลวัตการเปลี่ยนแปลง

นำเข้าสู่การตัดสินใจและทำการตอบสนองได้เหมาะสมเข้ากับสถานการณ์อย่างทันท่วงที อีกทั้งวางแผนคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ ช่วยให้องค์การมีความอยู่รอดและประสบความสำเร็จทางธุรกิจทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในเชิงวิชาการ

ข้อค้นพบสนับสนุนการขยายองค์ความรู้ความคล่องตัวขององค์การสามารถจัดการกับตัวแปรทฤษฎีด้านบริหารธุรกิจได้หลากหลายสาขา ไม่ว่าจะเป็นการจัดการทรัพยากรมนุษย์ การจัดการดำเนินงาน การจัดการเชิงกลยุทธ์ การจัดการนวัตกรรม รวมถึงการจัดการความรู้ นำมาประยุกต์เข้ากับความคล่องตัวขององค์การเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ทางธุรกิจที่ดียิ่งขึ้น ถือเป็นกลไกเชื่อมต่อสำคัญด้วยบทบาทตัวแปรคั่นกลางความคล่องตัวขององค์การ ซึ่งเป็นคุณูปการทางวิชาการของงานวิจัยนี้ โดยศึกษาความคล่องตัวร่วมกับตัวแปรทางด้านบริหารธุรกิจหลากหลายสาขามากกว่างานวิจัยที่ผ่านมา

ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติ

1. ขับเคลื่อนความสามารถทางความรู้ผ่านความคล่องตัวไปสู่ผลทางธุรกิจโดยผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จต้องเข้าใจวิธีการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ที่ได้จากผู้มีส่วนได้เสียทุกกลุ่ม รวมถึงความรู้เชิงปฏิบัติการและเทคโนโลยี มาแปรสภาพเป็นความรู้เฉพาะ ที่สอดคล้องกับสมรรถนะหลักขององค์การ โดยมีระบบบันทึกการใช้ความรู้ทั้งที่ประสบความสำเร็จและล้มเหลว อีกทั้งองค์การต้องสามารถตรวจจับสัญญาณการเปลี่ยนแปลงทางธุรกิจได้อย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นแนวโน้มการสั่งซื้อที่ไม่คงที่ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี หรือกลยุทธ์ของคู่แข่ง เพื่อนำมาวิเคราะห์และตัดสินใจดำเนินการด้วยข้อมูล

ที่เป็นปัจจุบัน ปรับระบบการผลิตให้ยืดหยุ่น
ตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างทันท่วงที
และแบ่งปันองค์ความรู้ให้ผู้เกี่ยวข้องเข้าถึงได้ง่าย

2. ความสามารถทางเทคโนโลยีสารสนเทศ
ยังทำงานได้ไม่ด้อยกว่าในอุตสาหกรรมไฟฟ้าและ
อิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทย เพื่อให้ความสามารถ
ดังกล่าวเป็นรูปธรรมชัดเจนและทำงานได้เป็นอย่างดี

ผู้บริหารควรพิจารณานำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้า
มาร่วมกับพันธกิจหลักในโซ่อุปทานการผลิต และ
พิจารณาลงทุนโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี
สารสนเทศให้มีระบบฐานข้อมูลแบบบูรณาการ
ครอบคลุมผู้มีส่วนได้เสียทั้งหมดขององค์การ
สามารถปรับการแสดงผลในรูปแบบที่ผู้บริหาร
ต้องการได้พร้อมเชื่อมต่อข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

ศูนย์ข้อมูลเชิงลึกอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์. (2563, กรกฎาคม 20). *Electrical and Electronics*

(E&E) industry. <http://eiu.thaieei.com/box/Products/18/2019-E&E%20Industry%20Profiles%20Update.pdf>

Aaker, D. A., & Mascarenhas, B. (1984). The need for strategic flexibility. *Journal of Business Strategy*, 5(2), 74–82.

Akpan, E. E., Johnny, E., & Sylva, W. (2021). Dynamic capabilities and organizational resilience of manufacturing firms in Nigeria. *Vision*, 26(1), 48–64.

Alqarni, K., Agina, M. F., Khairy, H. A., Al-Romeedy, B. S., Farrag, D. A., & Abdallah, R. M. (2023). The effect of electronic human resource management systems on sustainable competitive advantages: The roles of sustainable innovation and organizational agility. *Sustainability*, 15(23), 16382.

Barney, J. (1991). Firm resources and sustained competitive advantage. *Journal of Management*, 17(1), 99–120.

Chaudhuri, R., Grandhi, B., Vrontis, D., & Chatterjee, S. (2024). Assessing the significance of employee flexibility and organization policy for survival of organizations during turbulent conditions. *International Journal of Organizational Analysis*, 32(9), 2026–2051.

Cohen, W. M., & Levinthal, D. A. (1990). Absorptive capacity: A new perspective on learning and innovation. *Administrative Science Quarterly*, 35(1), 128–152.

Dimple, B., & Tripathi, M. (2024). Bridging the gap between high-performance work system and organizational performance: Role of organizational agility, transformational leadership, and human resource flexibility. *Global Journal of Flexible Systems Management*, 25, 369–393.

El Idrissi, M., El Manzani, Y., Ahl Maatalah, W., & Lissaneddine, Z. (2023). Organizational crisis preparedness during the COVID-19 pandemic: An investigation of dynamic capabilities and organizational agility roles. *International Journal of Organizational Analysis*, 31(1), 27–49.

- Elazhary, M., Popovič, A., Henrique de Souza Bermejo, P., & Oliveira, T. (2022). How information technology governance influences organizational agility: The role of market turbulence. *Information Systems Management, 40*(2), 148–168.
- Felipe, C. M., Leidner, D. E., Roldán, J. L., & Leal-Rodríguez, A. L. (2020). Impact of IS capabilities on firm performance: The roles of organizational agility and industry technology intensity. *Decision Sciences, 51*(3), 575–619.
- Grant, R. M. (1996). Toward a knowledge-based theory of the firm. *Strategic Management Journal, 17*(S2), 109–122.
- Gyemang, M. D., & Emeagwali, O. L. (2020). The roles of dynamic capabilities, innovation, organizational agility and knowledge management on competitive performance in telecommunication industry. *Management Science Letters, 10*(7), 1533–1542.
- Haider, S. A., & Kayani, U. N. (2021). The impact of customer knowledge management capability on project performance—mediating role of strategic agility. *Journal of Knowledge Management, 25*(2), 298–312.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2014). *Multivariate data analysis* (7th ed.). Pearson.
- Hair, J. F., Hult, G. T. M., Ringle, C. M., & Sarstedt, M. (2022). *A primer on partial least squares structural equation modeling (PLS-SEM)* (3rd ed.). Sage.
- Hair, J. F., Matthews, L. M., Matthews, R. L., & Sarstedt, M. (2017). PLS-SEM or CB-SEM: Updated guidelines on which method to use. *International Journal of Multivariate Data Analysis, 1*(2), 107–123.
- Heydarabadi, S., Shahbazi, A., & Eraditifam, M. (2018, November 30). *The impact of two information technology resources on organizational agility and competitive advantage by the moderating role of innovation capacity*. ResearchGate. https://www.researchgate.net/publication/329150946_The_impact_of_two_information_technology_resources_on_organizational_agility_and_competitive_advantage.
- Idrees, H., Hynek, J., Xu, J., Akbar, A., & Jabeen, S. (2022). Impact of knowledge management capabilities on new product development performance through mediating role of organizational agility and moderating role of business model innovation. *Frontiers in Psychology, 13*, 950054.
- Khammadee, P. (2023). The relationship between E-HRM practices and organizational performance: The mediating role of organizational agility and sustainable competitive advantage. *Asian Administration & Management Review, 6*(1), 82–94.

- Kohli, A. K., & Jaworski, B. J. (1990). Market orientation: The construct, research propositions, and managerial implications. *Journal of Marketing*, 54(2), 1–18.
- Lovely, L., Ottemoesoe, R. S. D., & Devie, D. (2021). Information technology capabilities, organizational agility, and competitive advantage: A study of micro, small, and medium enterprises in Indonesia. *Petra International Journal of Business Studies*, 4(2), 131–141.
- Mack, O., Khare, A., Krämer, A., & Burgartz, T. (2015). *Managing in a VUCA world*. Springer.
- Mata, M. N., Moleiro Martins, J., & Inácio, P. L. (2024). Collaborative innovation, strategic agility, & absorptive capacity adoption in SMEs: the moderating effects of customer knowledge management capability. *Journal of Knowledge Management*, 28(4), 1116–1140.
- Panda, S. (2022). Strategic IT–business alignment capability and organizational performance: Roles of organizational agility and environmental factors. *Journal of Asia Business Studies*, 16(1), 25–52.
- Perdana, E., & Syah, T. Y. R. (2023). The effect of social capital and collaborative knowledge creation on E–business proactiveness and organizational agility in creating business sustainability. *International Journal of Applied Business Research*, 5(2), 167–186.
- Qosasi, A., Permana, E., Muftiadi, A., Purnomo, M., & Maulina, E. (2019). Building SMEs’ competitive advantage and the organizational agility of apparel retailers in Indonesia: The role of ICT as an initial trigger. *Gadjah Mada International Journal of Business*, 21(1), 69–91.
- Rafi, N., Ahmed, A., Shafique, I., & Kalyar, M. N. (2022). Knowledge management capabilities and organizational agility as liaisons of business performance. *South Asian Journal of Business Studies*, 11(4), 397–417.
- Rahman, M. S., AbdelFattah, F. A., Bag, S., & Gani, M. O. (2022). Survival strategies of SMEs amidst the COVID–19 pandemic: Application of SEM and fsQCA. *Journal of Business & Industrial Marketing*, 37(10), 1990–2009.
- Sarstedt, M., Hair, J. F., Cheah, J.–H., Becker, J.–M., & Ringle, C. M. (2019). How to specify, estimate, and validate higher–order constructs in PLS–SEM. *Australasian Marketing Journal*, 27(3), 197–211.
- Teece, D. J., Pisano, G., & Shuen, A. (1997). Dynamic capabilities and strategic management. *Strategic Management Journal*, 18(7), 509–533.
- Tehrani, K., Khorsand, M.–S., Zarei, M., Arani, G. G., Banabari, H. G., & Sasani, F. (2024). Unveiling the impact of social media usage on firm performance: The mediating influence of organizational agility and innovation capability. *Tehnički Glasnik*, 18(4), 540–548.

การพัฒนาประสิทธิภาพการบันทึกบาดแผลในคดีทำร้ายร่างกายทางนิติเวชคลินิก
ของโรงพยาบาลตากสิน

Improving wound documentation efficiency in clinical forensic medicine for physical assault cases at Taksin hospital

ศศิธร บุตรจันทร์¹, วรวัช วิชชวาณิชย์²

คณะนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ^{1,2}

Sasitorn Butechan¹, Woratouch Wichuvanit²

Faculty of Forensic Science, Royal Police Cadet Academy^{1,2}

E-mail:b_sasitorn2@yahoo.com¹

E-mail:woratouch_w@yahoo.com²

Received: September 14, 2025; Revised: December 4, 2025; Accepted: December 17, 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ศึกษาการเก็บข้อมูลการบันทึกบาดแผลทางนิติเวชผ่านการทำงานของแพทย์ พยาบาล และพนักงานสอบสวน แบ่งขั้นตอนเป็น 1) รวบรวมการบันทึกเวชระเบียนผู้ป่วยนอกที่เข้ารับการรักษา ในปี พ.ศ. 2562 - พ.ศ. 2564 จำนวน 675 ราย นำเสนอข้อมูลแบบร้อยละ เปรียบเทียบข้อมูลตามประเด็นทางนิติเวช 2) สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง และ 3) นำผลลัพธ์มาสังเคราะห์ให้เกิดประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงาน ผลการศึกษาพบว่า การบันทึกบาดแผลที่ถูกทำร้ายร่างกาย 5 ด้าน คือ 1) การบันทึกชนิด 2) การบันทึกขนาด 3) การบันทึกตำแหน่ง 4) การบันทึกจำนวน และ 5) การบันทึกภาพถ่าย บันทึกข้อมูลครบถ้วน คิดเป็นร้อยละ 77.0, 60.6, 76.7, 76.6, และ 75.0 ตามลำดับ สอดคล้องกับการสัมภาษณ์แพทย์ พยาบาล ที่การดำเนินงานตระหนักถึงความสำคัญในการรักษาแต่ขาดความใส่ใจในการบันทึกข้อมูล เนื่องจากให้ความสำคัญในการช่วยชีวิต เมื่อมีการแจ้งความ พนักงานสอบสวนประสานงานกับโรงพยาบาล และติดตามใบชันสูตรบาดแผล ดังนั้นควรจัดอบรมสร้างความตระหนักและความใส่ใจของมาตรฐานการบันทึกการตรวจบาดแผล

คำสำคัญ: การบันทึกบาดแผลคดีทำร้ายร่างกาย แพทย์ พยาบาล พนักงานสอบสวน ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

ABSTRACT

This research studied the documentation of forensic wounds through the collaboration of physicians, nurses, and investigators. The research was conducted in three phases: 1) analysis of 675 outpatient medical records from 2019 - 2021, presented in percentages to

compare key forensic documentation aspects; 2) interviews with a sample group of physicians, nurses, and investigators; and 3) synthesis of the findings to improve operational efficiency. The results showed that wound records in assault cases in five key aspects—type, size, location, number, and photographic evidence—was complete at 77.0%, 60.6%, 76.7%, 76.6%, and 75.0%, respectively. Interviews confirmed that while physicians and nurses recognized the importance of treatment, they often paid less attention to detailed recording as they focused primarily on saving patients' lives. When criminal cases were filed, investigators coordinated with hospitals to obtain medical certificates of injury. The research recommended targeted training to raise awareness and encourage compliance with standardized practices for forensic wound documentation

KEYWORDS: forensic wound documentation, physicians, nurses, investigators, operational efficiency

บทนำ

การทำร้ายร่างกายในปัจจุบันเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดการบาดเจ็บแก่ผู้อื่น เช่น การชกต่อย การเตะ การใช้วัตถุแข็งตี การใช้อาวุธปืนยิง การใช้มีด หรือการใช้ของมีคม การทำร้ายร่างกายนี้สามารถแบ่งระดับโทษตามกฎหมายอาญาหมวด 2 ซึ่งว่าด้วยเรื่องความผิดต่อร่างกาย ดังนี้ 1) การบาดเจ็บที่ไม่เป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ 2) การบาดเจ็บที่เป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ และ 3) การทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายสาหัส การทำร้ายร่างกายมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ทำให้การตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีทำร้ายร่างกายเป็นงานสำคัญของงานนิติเวชศาสตร์ เพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการควบคุม และป้องกันคดีความรุนแรงในการทำร้ายร่างกายในสังคมต่อไป

โรงพยาบาลตากสินเป็นหน่วยงานหนึ่งในสังกัดสำนักการแพทย์กรุงเทพมหานคร ที่รองรับผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษา และให้บริการประชาชนในพื้นที่ 5 เขต ได้แก่ คลองสาน, ธนบุรี, บางแค, ภาษีเจริญ และหนองแขม รวมถึง

ให้บริการประชาชนนอกเขตพื้นที่รับผิดชอบ หนึ่งใน การดูแลรักษาคือผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาใน งานนิติเวชคลินิก เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการตรวจ ผู้ป่วยคดี สิ่งตรวจพบหรือวัตถุพยานต่าง ๆ ใน หน่วยงานนิติเวชคลินิก (Clinical Forensic Medicine) เป็นสาขาหนึ่งของงานนิติวิทยาศาสตร์ ทำงานเกี่ยวข้องกับการตรวจผู้ป่วยคดีที่ใช้การ ตรวจร่างกาย และการให้ความเห็นเกี่ยวกับ บาดแผลเพื่อประกอบในการดำเนินคดี และใช้ พิจารณาในการพิพากษาของศาล แพทย์ที่ทำการ ตรวจจะถือเป็น “พยานบุคคล” ต้องให้ความเห็น เมื่อมีการร้องขอตามกระบวนการกฎหมายยุติธรรม โดยอ้างอิงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ มาตรา 243 ซึ่งในชั้นสอบสวนจะมีพนักงาน สอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน และส่งใบชั้นสูตร บาดแผลให้แพทย์ทำการบันทึกสิ่งที่ตรวจพบ และ ลงความเห็นของแพทย์ จากการทบทวนสถิติของ ผู้ถูกทำร้ายร่างกายที่เข้ารับการรักษาในนิติเวช คลินิกของโรงพยาบาลตากสิน พบว่า ในปี พ.ศ. 2562 มีผู้เข้ารับการรักษาทั้งสิ้น 287 ราย ปี พ.ศ. 2563 มีจำนวน 220 ราย และปี พ.ศ. 2564 มี

จำนวน 168 ราย พบว่ามีแนวโน้มลดลงอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งอาจได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม อีกทั้งอยู่ในช่วงการแพร่ระบาดของ COVID 19 จึงทำให้ในขณะนั้นข้อมูลการทำร้ายร่างกายและการรักษาในโรงพยาบาลลดลง

การตรวจบาดแผลในเชิงนิติเวชเป็นขั้นตอนสำคัญของการปฏิบัติงานทางการแพทย์และกระบวนการยุติธรรม แพทย์จำเป็นต้องทบทวนความรู้เรื่องการตรวจบาดแผล การตรวจร่างกายผู้ป่วยอย่างละเอียดตั้งแต่แรกเริ่ม โดยบันทึกภาพบาดแผลพร้อมสเกลวัดขนาด รวมถึงบันทึกประวัติพฤติการณ์ที่เกิดเหตุ อาวุธที่ใช้ และผลการตรวจร่างกายในเวชระเบียนอย่างครบถ้วน ข้อมูลดังกล่าวเป็นหลักฐานสำคัญที่ส่งต่อให้พนักงานสอบสวนใช้ประกอบการดำเนินคดี อย่างไรก็ตาม หากแพทย์ได้ตรวจบาดแผล และบันทึกข้อมูลไว้ครบถ้วนแล้ว เมื่อพนักงานสอบสวนส่งใบชันสูตรบาดแผลมาให้แพทย์ก็สามารถเขียนรายงาน ชันสูตรบาดแผลได้อย่างครบถ้วน และพร้อมตอบข้อสงสัยที่มีผลต่อกระบวนการยุติธรรม นอกจากนี้พยาบาลมีบทบาทสำคัญในการดูแลผู้ป่วยตั้งแต่แรกเริ่มจนจบกระบวนการรักษา หน้าที่ของพยาบาลคือเก็บและบันทึกพยานหลักฐาน เช่น พยานบุคคล พยานเอกสาร และพยานวัตถุ โดยการเก็บพยานหลักฐานพยาบาลต้องปฏิบัติตามกระบวนการที่ถูกต้องและเป็นมาตรฐาน หากการเก็บหลักฐานไม่ถูกต้องตามหลักนิติเวช อาจส่งผลกระทบต่อรูปคดี เช่น ความเสี่ยงของการบันทึกข้อมูลไม่ครบถ้วนอาจส่งผลกระทบต่อคดีทำให้กระบวนการยุติธรรมจะเกิดความล่าช้าทำให้ความจริงคลาดเคลื่อน ดังนั้นทุกฝ่ายควรให้ความสำคัญในการเก็บข้อมูลอย่างสมบูรณ์ตั้งแต่เริ่มต้น

ด้วยผู้วิจัยตระหนักถึงปัญหา และความสำคัญดังกล่าว จึงสนใจศึกษาวิจัยในหัวข้อ “การพัฒนาประสิทธิภาพการบันทึกบาดแผลในคดีทำร้ายร่างกายทางนิติเวชคลินิกของโรงพยาบาลตากสิน” แม้จะมีแนวทางการบันทึกบาดแผลที่เป็นมาตรฐาน แต่ในทางปฏิบัติยังพบว่าข้อมูลที่บันทึก

มักไม่ครบถ้วน เช่น ชนิดบาดแผล ขนาด ตำแหน่ง จำนวน หรือภาพถ่าย ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การสรุปความรุนแรงของคดีและการให้ความเห็นของแพทย์ในชั้นศาล การศึกษาครั้งนี้มุ่งเสนอแนวทางการศึกษา โดยวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค กระบวนการทำงานของแพทย์ พยาบาล และพนักงานสอบสวน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาประสิทธิภาพอย่างมีประสิทธิภาพอีกระดับหนึ่ง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษารวบรวมข้อมูลบาดแผลในคดีทำร้ายร่างกายของผู้ป่วย จากแฟ้มเก็บรวบรวมข้อมูลนิติเวชคลินิก และระบบเก็บข้อมูลของโรงพยาบาลตากสิน เปรียบเทียบรูปแบบการบันทึกบาดแผลประเด็นทางนิติเวชด้านต่าง ๆ
2. เพื่อศึกษาปัญหา และอุปสรรคของกระบวนการบันทึกข้อมูลบาดแผลในคดีทำร้ายร่างกายทางนิติเวชคลินิกของโรงพยาบาลตากสิน จากการสัมภาษณ์แพทย์ พยาบาล และพนักงานสอบสวน
3. เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการบันทึกข้อมูลบาดแผลของผู้ป่วยที่ได้รับการรักษาคดีทำร้ายร่างกายทางนิติเวชคลินิกโรงพยาบาลตากสินอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบ

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. สามารถเป็นแนวทางในการเปรียบเทียบรูปแบบการบันทึกบาดแผลและประเด็นทางนิติเวชด้านต่าง ๆ ในการสืบสวนคดี และการปฏิบัติงานของบุคลากรมากขึ้น
2. เป็นแนวทางในการปรับปรุงปัญหา และพัฒนากระบวนการบันทึกข้อมูลบาดแผลในคดีทำร้ายร่างกายทางนิติเวชคลินิกของโรงพยาบาลตากสิน ให้มีประสิทธิภาพ
3. สามารถนำข้อมูลของผู้ป่วยที่ได้รับจากบุคลากรทางการแพทย์เกี่ยวกับบาดแผลในคดีทำร้ายร่างกายทางนิติเวชคลินิกของโรงพยาบาลตากสิน ไปใช้ในการพัฒนากระบวนการให้บริการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงพรรณนาแบบผสมผสานเชิงลำดับ (Sequential Mixed Methods) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลการบันทึกเวชระเบียนผู้ป่วยนอกของผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลตากสิน ในช่วงปี พ.ศ. 2562 - พ.ศ. 2564 โดยใช้ข้อมูลจากแฟ้มเก็บรวบรวมข้อมูลของนิติเวชคลินิก และระบบเก็บข้อมูลของโรงพยาบาล เป็นจำนวน 675 ราย ข้อมูลย้อนหลังถูกนำมาเปรียบเทียบและวิเคราะห์ผลกระทบของปัจจัยต่าง ๆ ต่อการเกิดคดี และสังเคราะห์ผ่านโปรแกรมทางคอมพิวเตอร์ นำการศึกษาที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) นำเสนอในรูปแบบของร้อยละ เพื่อเปรียบเทียบการบันทึกข้อมูลในด้านต่าง ๆ ตามประเด็นทางนิติเวช คือ 1) การบันทึกชนิดของบาดแผล 2) การบันทึกขนาดของบาดแผล 3) การบันทึกตำแหน่งของบาดแผล 4) การบันทึกจำนวนของบาดแผล และ 5) การบันทึกภาพถ่ายของบาดแผล และเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) กำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็น “แพทย์ พยาบาล และพนักงานสอบสวน” ซึ่งคำถามในการสัมภาษณ์ถูกออกแบบให้สอดคล้องกับกระบวนการบันทึกเวชระเบียนผู้ป่วยนอกของผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลตากสิน ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ถูกวิเคราะห์ในรูปแบบการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อนำไปสรุปและอภิปรายผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ นำไปสู่การพัฒนาแนวทางการบันทึกบาดแผลของผู้ป่วยคดีถูกทำร้ายร่างกายให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

ประชากรและตัวอย่าง

ศึกษาประวัติผู้ป่วยจากเวชระเบียนผู้ป่วยนอกที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลตากสิน ในช่วงปี พ.ศ. 2562 - พ.ศ. 2564 โดยใช้ข้อมูลจากแฟ้มเก็บรวบรวมข้อมูลของนิติเวชคลินิก และระบบเก็บข้อมูลของโรงพยาบาลตากสิน ในปี พ.ศ.

2562 มีผู้ป่วยจำนวน 287 ราย ปี พ.ศ. 2563 จำนวน 220 ราย และปี พ.ศ. 2564 จำนวน 168 ราย รวมทั้งหมด 675 ราย นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์แพทย์ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับงานนิติเวชคลินิกโรงพยาบาลตากสิน เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะจง แพทย์ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับงานนิติเวชคลินิกโรงพยาบาลตากสิน ปัจจุบันมีจำนวน 1 ราย และกำหนดให้เป็นแพทย์ประจำแผนกอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวช โดยในกลุ่มงานเดียวกันมีทั้งหมด 7 ราย สำหรับการสัมภาษณ์แบบเจาะจง จะเลือกแพทย์ที่มีอายุการทำงานมากกว่า 3 ปี จำนวน 4 ราย รวมทั้งสิ้นสัมภาษณ์แพทย์ทั้งหมด 5 ราย สัมภาษณ์พยาบาล พยาบาลที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับงานนิติเวชคลินิกโรงพยาบาลตากสิน ปัจจุบันมีจำนวน 1 ราย และกำหนดให้เป็นพยาบาลประจำแผนกอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวช โดยในกลุ่มงานเดียวกันมีทั้งหมด 21 ราย สำหรับการสัมภาษณ์แบบเจาะจง จะเลือกพยาบาลที่มีอายุการทำงานมากกว่า 3 ปี ออกมา 4 ราย รวมทั้งสิ้นจะสัมภาษณ์พยาบาลทั้งหมด 5 ราย และสัมภาษณ์พนักงานสอบสวนในสถานีตำรวจนครบาลสมเด็จพระยา ปัจจุบันมีทั้งหมด 5 ราย โดยในการสัมภาษณ์จะเลือกพนักงานสอบสวนตั้งแต่ระดับร้อยตำรวจเอกถึงพันตำรวจโท ตำแหน่งสารวัตรงานสอบสวนแบบเจาะจง ซึ่งจะสัมภาษณ์ทั้งหมด 5 ราย ที่มีอยู่ในปัจจุบัน รวมทั้งสิ้น 15 ราย

เครื่องมือ

1. ศึกษารวบรวมข้อมูลบาดแผลในคดีทำร้ายร่างกายของผู้ป่วยจากแฟ้มเก็บข้อมูลนิติเวชคลินิก และระบบเก็บข้อมูลของโรงพยาบาลตากสิน เพื่อนำมาเปรียบเทียบรูปแบบการบันทึกบาดแผลในประเด็นทางนิติเวชด้านต่าง ๆ

- โดยรวบรวมข้อมูลเวชระเบียนผู้ป่วยนอกของผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษากรณีบาดแผลที่เกิดจากการทำร้ายร่างกาย โดยศึกษาข้อมูลย้อนหลังตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2562 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2564 ข้อมูลจาก

เวชระเบียนทั้งหมด 675 ราย ข้อมูลดังกล่าว ถูกเปรียบเทียบรูปแบบการบันทึกบาดแผลตามที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าและกลั่นกรองข้อมูล โดยใช้หลักการตรวจบาดแผลตามหลักวิชานิติเวชศาสตร์ รายละเอียดใน 5 ประเด็นทางนิติเวช ดังนี้ 1) การบันทึกชนิดของบาดแผล 2) การบันทึกขนาดของบาดแผล 3) การบันทึกตำแหน่งของบาดแผล 4) การบันทึกจำนวนของบาดแผล และ 5) การบันทึกภาพถ่ายของบาดแผล โดยเอกสารแบบบันทึกการตรวจรักษาผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาในกรณีบาดแผลที่เกิดจากการทำร้ายร่างกาย แบ่งออกเป็น “บันทึกครบถ้วน” และ “บันทึกไม่ครบถ้วน” ข้อมูลย้อนหลังถูกนำมาเปรียบเทียบและวิเคราะห์ผลกระทบของปัจจัยต่าง ๆ ต่อการเกิดคดี และสังเคราะห์ผ่านโปรแกรมทางคอมพิวเตอร์ นำการศึกษาที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) นำเสนอในรูปแบบของร้อยละ

2. ศึกษาปัญหาและอุปสรรคของกระบวนการบันทึกข้อมูลในคดีทำร้ายร่างกายทางนิติเวชจากการกลุ่มสัมภาษณ์แพทย์ พยาบาล และพนักงานสอบสวน เพื่อนำมาพัฒนาประสิทธิภาพการบันทึกข้อมูลทางนิติเวชคลินิกของโรงพยาบาล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

- ศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดการพัฒนาประสิทธิภาพการบันทึกข้อมูลในคดีทำร้ายร่างกายทางนิติเวชคลินิกของโรงพยาบาลตากสิน

- นำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการบันทึกข้อมูลในคดีทำร้ายร่างกายทางนิติเวชคลินิกของโรงพยาบาลตากสิน

- กำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงที่ใช้ในงานวิจัย คือ แพทย์ พยาบาล และพนักงานสอบสวน โดยใช้หลักในการกำหนดออกเป็นกลุ่มตามบทบาทหน้าที่ และความเกี่ยวข้องกับ

การตรวจรักษาและบันทึกข้อมูลในคดีทำร้ายร่างกาย

- สร้างแบบสัมภาษณ์ โดยแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ (1) การบันทึกชนิดของบาดแผล (2) การบันทึกขนาดของบาดแผล (3) การบันทึกตำแหน่งของบาดแผล (4) การบันทึกจำนวนของบาดแผล และ (5) การบันทึกภาพถ่ายของบาดแผล หลังจากนั้นนำฉบับร่างเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบและแก้ไข ปรับปรุงให้ถูกต้องและเหมาะสมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

- นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) โดยการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence : IOC) โดยเสนอผ่านผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ราย จากนั้นทำการปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญจนได้เป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์

- ผู้วิจัยเสนอโครงร่างการวิจัยเพื่อขอรับรองจริยธรรมจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์คณะนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ รหัสโครงการวิจัย FSRPCA-IRB-65036 และคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน กรุงเทพมหานคร รหัสโครงการวิจัย U002q/66_EXP

- นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพในด้านความเที่ยงตรงของเนื้อหาและความเชื่อมั่น (IOC) และได้ปรับแก้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปใช้ในการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างซึ่งประกอบด้วยแพทย์ พยาบาลโรงพยาบาลตากสิน และพนักงานสอบสวน รวมทั้งสิ้น 15 ราย

3. ศึกษาประสิทธิภาพจากข้อมูลของผู้ป่วยที่ได้รับการรักษาจากบุคลากรทางการแพทย์เกี่ยวกับบาดแผลในคดีทำร้ายร่างกาย ที่ได้จากการวิเคราะห์ปัญหา และอุปสรรคของกระบวนการบันทึกข้อมูลในคดีทำร้ายร่างกายทางนิติเวชคลินิกโรงพยาบาลตากสินอย่างมีประสิทธิภาพ

- นำข้อมูลจากผู้ให้การสัมภาษณ์มาสังเคราะห์เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของกระบวนการบันทึกข้อมูลในคดีทำร้ายร่างกายทางนิติเวชคลินิกโรงพยาบาลตากสิน โดยแบ่งตามผู้ให้การสัมภาษณ์ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มแพทย์กลุ่มพยาบาล และกลุ่มพนักงานสอบสวน

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาข้อมูลของผู้ป่วย จากแฟ้มเก็บข้อมูลนิติเวชคลินิก และระบบเก็บข้อมูลของโรงพยาบาลตากสิน คัดเลือกข้อมูลที่จะศึกษาใช้วิธี census sampling เก็บข้อมูลครบทุกราย (ศึกษาทุกกรณีในช่วงปี 2562 - 2564) ที่ได้จากการเปรียบเทียบรูปแบบการบันทึกบาดแผลในประเด็นทางนิติเวช ตามลักษณะการบันทึกบาดแผล 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) การบันทึกชนิดของบาดแผล 2) การบันทึกขนาดของบาดแผล 3) การบันทึกตำแหน่งของบาดแผล 4) การบันทึกจำนวนของบาดแผล และ 5) การบันทึกภาพถ่ายของบาดแผล โดยใช้แบบฟอร์มบันทึกข้อมูลเวชระเบียน (data extraction form) รวบรวมโดยผู้วิจัยซึ่งเป็นพยาบาลวิชาชีพ สังเคราะห์ข้อมูลผ่านโปรแกรมทางคอมพิวเตอร์ นำการศึกษาที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) นำเสนอในรูปแบบของร้อยละ เพื่อเปรียบเทียบการบันทึกข้อมูลในด้านต่าง ๆ ตามประเด็นทางนิติเวช และเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ (purposive sampling) กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกสัมภาษณ์แบบเจาะจง นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพในด้านความเที่ยงตรงของเนื้อหาและความเชื่อมั่น (IOC) และได้ปรับแก้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปใช้ในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างสัมภาษณ์แพทย์ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับงานนิติเวชคลินิกโรงพยาบาลตากสิน ปัจจุบันมีจำนวน 1 ราย และกำหนดให้เป็นแพทย์ประจำแผนกอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวช โดยในกลุ่มงาน

เดียวกันมีทั้งหมด 7 ราย สำหรับการสัมภาษณ์แบบเจาะจง จะเลือกแพทย์ที่มีอายุการทำงานมากกว่า 3 ปี จำนวน 4 ราย รวมทั้งสิ้นจะสัมภาษณ์แพทย์ทั้งหมด 5 ราย สัมภาษณ์พยาบาลพยาบาลที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับงานนิติเวชคลินิกโรงพยาบาลตากสิน ปัจจุบันมีจำนวน 1 ราย และกำหนดให้เป็นพยาบาลประจำแผนกอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวช โดยในกลุ่มงานเดียวกันมีทั้งหมด 21 ราย สำหรับการสัมภาษณ์แบบเจาะจง จะเลือกพยาบาลที่มีอายุการทำงานมากกว่า 3 ปี ออกมา 4 ราย รวมทั้งสิ้นจะสัมภาษณ์พยาบาลทั้งหมด 5 ราย และสัมภาษณ์พนักงานสอบสวนในสถานีตำรวจนครบาลสมเด็จพระยา ปัจจุบันมีทั้งหมด 5 ราย โดยในการสัมภาษณ์จะเลือกพนักงานสอบสวนตั้งแต่ระดับร้อยตำรวจเอกถึงพันตำรวจโท ตำแหน่งสารวัตรงานสอบสวนแบบเจาะจง ซึ่งจะสัมภาษณ์ทั้งหมด 5 ราย ที่มีอยู่ในปัจจุบัน รวมทั้งสิ้น 15 ราย รูปแบบการสัมภาษณ์แบบเดียว ระยะเวลาในการสัมภาษณ์ประมาณ 30 นาที สถานที่สัมภาษณ์คือห้องนิติเวช โรงพยาบาลตากสิน และสถานีตำรวจนครบาลสมเด็จพระยา วิธีการบันทึกข้อมูลใช้การบันทึกเสียงและถอดข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ถูกวิเคราะห์ในรูปแบบการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อนำไปสรุปและอภิปรายผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ นำไปสู่การพัฒนาแนวทางการบันทึกบาดแผลของผู้ป่วยคดีถูกทำร้ายร่างกายให้มีความเหมาะสม

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยเป็น 3 ตอน ดังต่อไปนี้

1. ศึกษารวบรวมข้อมูลบาดแผลในคดีทำร้ายร่างกายของผู้ป่วย จากแฟ้มเก็บข้อมูลนิติเวชคลินิก และระบบเก็บข้อมูลของโรงพยาบาลตากสิน ที่ได้จากการเปรียบเทียบรูปแบบการบันทึกบาดแผลในประเด็นทางนิติเวชด้านต่าง ๆ

ตารางที่ 1 ประเด็นการบันทึกชนิดของบาดแผล

ประเด็นทางนิติเวช	บันทึกครบถ้วน	บันทึกไม่ครบถ้วน	รวม
จำนวนการบันทึกชนิดบาดแผล	520	155	675
ร้อยละการบันทึก	77.0	23.0	100
ประเด็นทางนิติเวชในการบันทึก บรรยายบาดแผลที่เกิดจากการทำร้ายร่างกาย จำแนกตามบันทึกชนิดบาดแผลครบถ้วน คิดเป็นร้อยละ 77.0 รองลงมาได้แก่ บันทึกไม่ครบถ้วน คิดเป็นร้อยละ	23.0	เหตุที่บันทึกไม่ครบถ้วนทั้งหมดอันเนื่องมาจากแพทย์ไม่ได้ระบุชนิดบาดแผล หรือไม่ได้แยกชนิดของบาดแผลให้แน่ชัดว่าเป็นชนิดใด ให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด	

ตารางที่ 2 ประเด็นการบันทึกขนาดของบาดแผล

ประเด็นทางนิติเวช	บันทึกครบถ้วน	บันทึกไม่ครบถ้วน	รวม
จำนวนการบันทึกขนาดบาดแผล	409	266	675
ร้อยละการบันทึก	60.6	39.4	100
ประเด็นทางนิติเวชในการบันทึก บรรยายบาดแผลที่เกิดจากการทำร้ายร่างกาย จำแนกตามบันทึกขนาดบาดแผลครบถ้วน คิดเป็นร้อยละ 60.6 รองลงมาได้แก่ บันทึกไม่ครบถ้วน คิดเป็นร้อยละ 39.4 เหตุที่บันทึกไม่ครบถ้วนทั้งหมด อันเนื่องมาจากแพทย์ไม่ได้ระบุขนาดบาดแผลครบถ้วน ขนาดบาดแผลที่จำเป็นในงานนิติเวช	ประกอบด้วย ความกว้าง ความยาว ความลึก เช่น ความยาวของบาดแผลจะเท่ากับความกว้างของอาวุธที่ใช้ ความกว้าง ของบาดแผลจะเท่ากับขนาดของอาวุธ หรือความลึกของบาดแผลจะเท่ากับ ความยาวของอาวุธที่อยู่ในส่วนของร่างกาย ขนาดของบาดแผลจะระบุเป็นหน่วยมิลลิเมตรหรือ เซนติเมตร		

ตารางที่ 3 ประเด็นการบันทึกตำแหน่งของบาดแผล

ประเด็นทางนิติเวช	บันทึกครบถ้วน	บันทึกไม่ครบถ้วน	รวม
จำนวนการบันทึกตำแหน่งบาดแผล	518	157	675
ร้อยละการบันทึก	76.6	23.44	100
ประเด็นทางนิติเวชในการบันทึก บรรยายบาดแผลที่เกิดจากการทำร้ายร่างกาย จำแนกตามบันทึกตำแหน่งบาดแผลครบถ้วน คิดเป็นร้อยละ 76.7 รองลงมาได้แก่ บันทึกไม่ครบถ้วน คิดเป็นร้อยละ 23.4 เหตุที่บันทึกไม่ครบถ้วนทั้งหมดอันเนื่องมาจากการบันทึกตำแหน่งไม่มีการระบุตำแหน่งที่แน่ชัดว่าบาดแผลนั้นอยู่ตำแหน่งใด ส่วนใหญ่ที่พบยังไม่ครบถ้วนตามตำแหน่งแสดง	ลักษณะของการกระทำ เช่น บาดแผลกระทำตนเองมักกระทำในท่าที่ถนัดหรือท่าที่ทำได้ บาดแผลที่พบบริเวณที่เป็นบาดแผลในตำแหน่ง ที่ไม่สามารถกระทำเองได้ จึงเป็นบาดแผลที่ผู้อื่นกระทำ บาดแผล ฟกช้ำ บาดแผลฉีกขาดที่พบกับบาดแผลจากการป้องกันตัวจะแสดงให้เห็นว่า ผู้เสียหายป้องกันตัว ตำแหน่งจึงเป็นสิ่งสำคัญที่บอกรูปการในคดีได้		

ตารางที่ 4 ประเด็นการบันทึกตำแหน่งของบาดแผล

ประเด็นทางนิติเวช	บันทึกครบถ้วน	บันทึกไม่ครบถ้วน	รวม
จำนวนการบันทึกจำนวนบาดแผล	517	158	675
ร้อยละการบันทึก	76.6	23.4	100

ประเด็นทางนิติเวชในการบันทึก บรรยายบาดแผลที่เกิดจากการทำร้ายร่างกาย จำแนกตามบันทึกจำนวนบาดแผลครบถ้วน คิดเป็นร้อยละ 76.6 รองลงมาได้แก่ บันทึกไม่ครบถ้วน คิดเป็นร้อยละ 23.4 เหตุที่บันทึกไม่ครบถ้วนทั้งหมดอันเนื่องมาจากแพทย์ไม่ได้ระบุจำนวนบาดแผลที่

เกิดขึ้นว่าเป็นจำนวนเท่าใด การพิจารณาจำนวนและความรุนแรงของบาดแผลมีส่วนสำคัญ เช่นบาดแผลที่เกิดหลายแห่งตามร่างกาย หากเป็นบาดแผลหลายชนิดและขนาดต่างกันส่วนใหญ่ จะเกิดจากอุบัติเหตุ แต่หากเป็นบาดแผลเช่นเดียวกัน มักเกิดจากผู้อื่นทำร้าย

ตารางที่ 5 ประเด็นการบันทึกภาพถ่ายของบาดแผล

ประเด็นทางนิติเวช	บันทึกครบถ้วน	บันทึกไม่ครบถ้วน	รวม
จำนวนการบันทึกภาพถ่ายบาดแผล	506	169	675
ร้อยละการบันทึก	75.0	25.0	100

ประเด็นทางนิติเวชในการบันทึก บรรยายบาดแผลที่เกิดจากการทำร้ายร่างกาย จำแนกตามบันทึกภาพถ่ายบาดแผลครบถ้วน คิดเป็นร้อยละ 75.0 รองลงมาได้แก่ บันทึกไม่ครบถ้วน คิดเป็นร้อยละ 25.0 เหตุที่บันทึกไม่บันทึกไม่ครบถ้วนทั้งหมดอันเนื่องมาจากการบันทึกภาพถ่ายแพทย์จะต้องบันทึกภาพตามหลักการที่กำหนด ภาพทุกภาพต้องมีหมายเลขและสเกลระบุไว้เพื่อใช้ในการเปรียบเทียบ การจัดเก็บภาพต้องคำนึงถึงความปลอดภัยการค้นหาค้นหาได้ง่ายและการสำรองข้อมูลเพื่อจัดเก็บเป็นข้อมูลกลางของโรงพยาบาล การคำนึงสิทธิของผู้ป่วยจึงสำคัญต่อการระมัดระวังในการถ่ายภาพ การขอความยินยอมกับผู้ป่วยหรือถ่ายภาพที่ติดเอกลักษณ์บุคคลที่อาจทำให้การถ่ายภาพที่สมบูรณ์ตามหลักการถ่ายภาพทางนิติเวชเป็นไปได้ยากหรือไม่ครบถ้วน

กลุ่มแพทย์ พบว่า ปัญหาของการตรวจร่างกายและการบันทึกบาดแผลอาจมีการลงบันทึกไม่ครบถ้วน ส่งผลต่อการจัดทำรายงานในบันทึกชั้นสูตรบาดแผล หรือระยะเวลาในการออกใบชั้นสูตรบาดแผล โดยเฉพาะกรณีที่พนักงานสอบสวนต้องการเอกสารก่อนที่การรักษาจะสิ้นสุด แพทย์ต้องออกเอกสารแบบปลายเปิดก่อน ซึ่งอาจส่งผลให้ข้อมูลเอกสารไม่สมบูรณ์ กรณีที่การรักษาใช้เวลานานหรือผลการรักษาเปลี่ยนแปลง เช่น มีการสูญเสียการทำงานของร่างกายและภายหลังสามารถกลับมาใช้งานของอวัยวะส่วนนั้นได้ อาจเกิดปัญหาของเอกสาร จึงเป็นประเด็นสำคัญที่แพทย์ยังไม่สามารถออกใบชั้นสูตรให้แก่พนักงานสอบสวน การบันทึกบาดแผลแพทย์มักให้ความสำคัญกับการรักษา และการทำหัตถการเร่งด่วนมากกว่า การถ่ายภาพบาดแผลมีความสำคัญในการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมแต่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ป่วย เพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ดังนั้นแนวทางปฏิบัติของแพทย์คือให้ความสำคัญกับการรักษาผู้ป่วยเป็นลำดับแรก

2. ศึกษาปัญหา และอุปสรรคของกระบวนการบันทึกข้อมูลคดีทำร้ายร่างกายทางนิติเวชคลินิกของโรงพยาบาลตากสิน จากการสัมภาษณ์แพทย์ พยาบาล และพนักงานสอบสวน

และดำเนินการจัดทำเอกสารหรือถ่ายภาพ
บาดแผลภายหลังตามความเหมาะสม

เมื่อพิจารณาปัญหาและอุปสรรคในการ
ปฏิบัติงานด้านนิติเวชของแพทย์ที่ได้จากการวิจัย
พบว่า สอดคล้องกับแนวคิดของปิยะพงษ์
สาครเย็น (2561) กำหนดแนวทางของแพทย์ไว้
ดังนี้ การตรวจร่างกายและการให้ความเห็น
ของแพทย์ เพื่อประกอบการดำเนินคดีและการ
พิจารณาของศาลในการพิพากษา แพทย์ควร
ตระหนักถึงการบันทึกรายละเอียดการบาดเจ็บ
อย่างครบถ้วน เพื่อให้รายงานมีรูปแบบที่ชัดเจน
อ่านง่าย และผู้อ่านเข้าใจถึงส่วนใดเป็นข้อเท็จจริง
ส่วนใดเป็นความเห็นในรายงานชั้นสูตรบาดแผล
โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับระยะเวลาการ
รักษา อาจถูกนำมาใช้ในการตั้งข้อหาผู้กระทำ
ความผิดหรือเรียกสินไหมทดแทน โดยแพทย์ไม่ควร
ให้ความเห็นทางข้อกฎหมาย เนื่องจากเป็นหน้าที่
ของศาลที่จะใช้ดุลพินิจในการพิจารณาคดี

กลุ่มพยาบาล พบว่า การประเมินและ
คัดกรองผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาเริ่มต้นด้วยการ
ซักประวัติจากพยาบาล ซึ่งจะสอบถามรายละเอียด
เกี่ยวกับบาดแผล ระยะเวลาตั้งแต่เกิดเหตุจนมาถึง
โรงพยาบาล และกรณีที่มีอาวุธติดตัวมาด้วย
พยาบาลจะประเมินถึงความจำเป็นในการแจ้ง
ความ และการจัดเก็บหลักฐาน พร้อมทั้งบันทึก
ข้อมูลลงในเวชระเบียนจัดเก็บเป็น OPD Card
บางครั้งข้อมูลอาจสูญหายหรือไม่ข้อมูลในระบบ
ทำให้การติดตามข้อมูลทำได้ยาก รวมถึงการบันทึก
ข้อมูลไม่ครบถ้วนเนื่องจากข้อจำกัดของเวลาใน
การดูแลรักษาผู้ป่วยก่อน ในส่วนของการบันทึก
บาดแผล พยาบาลต้องใช้ระยะเวลาในการบันทึก
และอาจขาดความชำนาญในการบันทึกอาการ
บาดเจ็บของผู้ป่วย รวมถึงการถ่ายภาพบาดแผล
จำเป็นต้องขออนุญาตผู้ป่วยทุกรายและทุกครั้ง
เพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิผู้ป่วย ส่วนการ
ประสานงานกับพนักงานสอบสวนทั่วไปมักราบรื่น
หากมีใบส่งตัวจากพนักงานสอบสวน แต่บางกรณี

อาจล่าช้า หากผู้ป่วยยังอยู่ระหว่างการรักษาและ
แพทย์ยังไม่สามารถออกไปชั้นสูตรได้

เมื่อพิจารณาปัญหาและอุปสรรคในการ
ปฏิบัติงานด้านนิติเวชของพยาบาลที่ได้จากการ
วิจัยพบว่า สอดคล้องกับแนวคิดของจุไรพร
หน่อคำ (2563) ได้กำหนดปัญหาอุปสรรคที่มีผล
ต่อขีดความสามารถของพยาบาลในการปฏิบัติงาน
นิติเวชคลินิก ซึ่งอธิบายได้ดังนี้ ปัญหาในการ
จัดเก็บพยานหลักฐานประกอบด้วย การขาด
แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการเก็บหลักฐานที่ชัดเจน
พยาบาลมีความรู้และความเข้าใจไม่เพียงพอ
เกี่ยวกับการจัดเก็บพยานหลักฐานและการดูแล
ผู้ป่วยคดี อีกทั้งยังประสบปัญหาขาดแคลนแพทย์
และบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะทางในงานนิติเวช
ภาระงานที่รับผิดชอบมากเกินไป ส่งผลให้พยาบาล
ไม่ได้ตระหนักถึงความสำคัญของพยานหลักฐาน

กลุ่มพนักงานสอบสวน พบว่า ปัญหา
ของพนักงานสอบสวนในการติดต่อประสานงานกับ
ทางโรงพยาบาลมักเกิดความล่าช้าในการรอแพทย์
นิติเวชตรวจบาดแผลผู้บาดเจ็บในบางกรณีสามารถ
รอได้ แต่หากไม่สามารถออกไปรับรองแพทย์ ได้
ทันเวลา อาจส่งผลให้ไม่สามารถฝากขังได้
พนักงานสอบสวนจำเป็นต้องประสานงานกับ
แพทย์นิติเวชของทางโรงพยาบาล เพื่อให้ช่วย
รับรองว่ามีการบาดเจ็บ รับรองเบื้องต้นในคำร้อง
ฝากขัง หรือกรณีที่มีการบาดเจ็บรุนแรง แพทย์อาจ
ขอยืดระยะเวลาในการตอบกลับหนังสือส่งตัว
สามารถทำได้ แต่ต้องคำนึงถึงอายุความของคดี
นั้น ๆ อย่างไรก็ตามอาจเกิดความล่าช้าบ้างในบาง
กรณี

เมื่อพิจารณาปัญหาและอุปสรรคการดูแล
ผู้ป่วยคดีที่ถูกทำร้ายร่างกายของพนักงานสอบสวน
ที่ได้จากการวิจัยพบว่า สอดคล้องกับแนวคิดของ
ณัฐชยา เกษะลอย (2564) ซึ่งอธิบายไว้ดังนี้
ขั้นตอนและระยะเวลาในการเก็บรวบรวม
พยานหลักฐานและการยื่นฟ้องไม่สอดคล้องกับการ
ปฏิบัติงานจริง ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติ
หน้าที่ไม่ทันเวลา เนื่องจากมีการกำหนดขั้นตอน

ระยะเวลาในการรวบรวมและส่งวัตถุพยานเพื่อตรวจพิสูจน์ รวมถึงระยะเวลาในการตรวจพิสูจน์การออกรายงานผลที่ต้องดำเนินการอย่างรวดเร็ว การแจ้งผลการตรวจพิสูจน์ก็จะไม่ล่าช้า ดังนั้นระยะเวลาในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานจนถึงการออกรายงาน ควรมีการกำหนดข้อระเบียบและกรอบเวลาที่ชัดเจน เพื่อสนับสนุนการทำงานของพนักงานสอบสวน และลดปัญหาเรื่องการปฏิบัติหน้าที่ไม่ทันเวลา

3. พัฒนาประสิทธิภาพในการบันทึกข้อมูลบาดแผลของผู้ป่วยที่ได้รับการรักษาคดีทำร้ายร่างกายทางนิติเวชคลินิกของโรงพยาบาลตากสินอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบ

จากการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของกระบวนการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับบาดแผลในคดีทำร้ายร่างกายทางนิติเวชคลินิกของโรงพยาบาลตากสิน พบว่า จากการสัมภาษณ์แพทย์ พยาบาลทุกคนตระหนักถึงความสำคัญของการช่วยชีวิตผู้ป่วย ส่งผลให้ในบางครั้ง สถานการณ์ฉุกเฉิน อาจละเอียดหรือไม่สามารถบันทึกข้อมูลได้ครบถ้วน การถ่ายภาพบาดแผลจึงมีบทบาทที่สำคัญในการช่วยให้ข้อมูลมีความชัดเจนและแม่นยำ และลดความคลาดเคลื่อนในการประเมินภายหลังการถ่ายภาพในปัจจุบันต้องดำเนินการด้วยความระมัดระวัง โดยคำนึงถึงสิทธิส่วนบุคคล และหลักจริยธรรมทางการแพทย์ ในส่วนของแพทย์ผู้บันทึกและตรวจร่างกายผู้ป่วย หากระบุได้ครบถ้วนจะช่วยให้ง่ายต่อการชันสูตรบาดแผลให้มีผลต่อข้อมูลทางกฎหมาย สามารถนำมาใช้ในการประกอบคดี และเป็นพยานในชั้นศาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นประโยชน์ในตัวแพทย์เองในด้านของความรับผิดชอบ และด้านของกระบวนการยุติธรรมโดยรวม ส่วนของพยาบาลหากพยาบาลมีส่วนสำคัญในการร่วมประเมิน คัดกรองผู้ป่วย และประสานงานกับพนักงานสอบสวน กลับพบว่าปัญหาของการบันทึกข้อมูลตามหลักนิติเวชของตัวพยาบาลอาจยังไม่ครบถ้วนเนื่องจากข้อจำกัดเรื่องเวลา ทักษะ และความรู้

เฉพาะทาง จึงควรจัดอบรมเพิ่มพูนความรู้ ทักษะทางนิติเวชและนิติวิทยาศาสตร์ของพยาบาลวิชาชีพ เพื่อให้มีส่วนร่วมในการบันทึกข้อมูลให้ครบถ้วน ในส่วนของพนักงานสอบสวน ซึ่งมีหน้าที่ประสานงานกับโรงพยาบาลในการจัดทำหนังสือส่งตัวผู้บาดเจ็บ ไม่ว่าผู้บาดเจ็บนั้นจะเป็นผู้เสียหายหรือเป็นผู้ต้องหา พนักงานสอบสวน มีบทบาทในการติดตามเอกสารทางการแพทย์และรวบรวมวัตถุพยานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความผิด บางครั้งอาจเกิดความล่าช้าเนื่องจากเกิดเหตุการณ์นอกเวลาราชการ หรือได้รับเอกสารจากทางโรงพยาบาลไม่ครบถ้วน อย่างไรก็ตามเอกสารเวชระเบียนที่ใช้บันทึกข้อมูลของผู้ป่วย มีความสำคัญอย่างยิ่ง ไม่เพียงแต่ใช้ในด้านการรักษา แต่สามารถใช้ในทางกระบวนการยุติธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากข้อมูลที่ผ่านมาการวิเคราะห์ทั้งหมดพบว่า การพัฒนาระบบข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ เช่น การใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ การจัดอบรมของบุคลากรทางการแพทย์การถ่ายภาพบาดแผล และการกำหนดมาตรฐานการบันทึกบาดแผลตามหลักวิชานิติเวชศาสตร์ จะช่วยยกระดับคุณภาพของเวชระเบียนในด้านการบันทึกบาดแผลทางนิติเวช และสนับสนุนการรายงานผลการชันสูตร และการดำเนินคดีเป็นไปอย่างถูกต้อง เกิดความน่าเชื่อถือของรูปคดี ใช้ประกอบสำนวนในการฟ้องร้องต่อศาล และเพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดของกระบวนการยุติธรรม

จากการศึกษาพบว่า เมื่อมีผู้บาดเจ็บเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลที่เกิดจากการทำร้ายร่างกาย ซึ่งในกระบวนการดำเนินคดีจะมีผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย รวมถึงแพทย์ พยาบาล สองหน่วยงานไม่ได้ จะต้องมีส่วนวิชาชีพอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานคือ พนักงานสอบสวน เมื่อมีการแจ้งความร้องทุกข์จากผู้บาดเจ็บพนักงานสอบสวนจะต้องเข้ามาร่วมสอบสวนและร่วมค้นหาพยานหลักฐานที่ใช้ในคดี หนึ่งในนั้นคือรายงานชันสูตรบาดแผลจากแพทย์ เมื่อมีการทำงานจากหน่วยงานภายนอกเข้ามามีการเข้าใจถึงกระบวนการของแต่ละหน้าที่จึงสำคัญ แพทย์ พยาบาล ต้อง

เข้าใจถึงการติดต่อสื่อสารกับพนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนต้องเข้าใจการทำงานและระยะเวลาการออกไปชั้นสูตรที่ใช้ประกอบสำนวนในคดีเพื่อดำเนินคดี และส่งฟ้องผู้กระทำผิด

อย่างไรก็ตาม เมื่อการช่วยเหลือชีวิตผู้ป่วยมาเป็นอันดับแรก แพทย์ให้ความสำคัญกับการรักษามากกว่าการบันทึกข้อมูล แพทย์จึงควรตระหนักถึงบทบาทสำคัญของตนในการบันทึกข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วน นอกจากนี้ พยาบาลควรมีส่วนร่วมในการสนับสนุนแพทย์ โดยการศึกษาวิธีการดูแลผู้ป่วย รวมถึงกระบวนการเก็บรักษาพยาบาลหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้พยาบาลยังสามารถช่วยตรวจสอบความถูกต้อง และความครบถ้วนของเวชระเบียน หลังผ่านพ้นเหตุการณ์วิกฤติ รวมถึงช่วยประสานงานติดต่อกับพนักงานสอบสวนในเรื่องของรูปคดีการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพระหว่างแพทย์และพยาบาล รวมถึงการประสานงานกับพนักงานสอบสวน จะช่วยพัฒนากระบวนการยุติธรรม สร้างความสมบูรณ์ให้กับการรักษา และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้ป่วยในทุกมิติ

ข้อเสนอแนะ

1. เชิงนโยบาย

โรงพยาบาลควรให้ความสำคัญในการบันทึกในคดีทำร้ายร่างกายทางนิติเวช โดยสร้างความตระหนักและความใส่ใจให้กับบุคลากรทางการแพทย์ ในเรื่องของมาตรฐานการบันทึกการตรวจบาดแผลของผู้ป่วย โดยเฉพาะแพทย์ ที่ไม่ใช่สาขานิติเวชซึ่งต้องอาศัยทักษะ การฝึกฝน รวมถึง

เอกสารอ้างอิง

คณะอนุกรรมการกำหนดมาตรฐานทางนิติวิทยาศาสตร์. (2562). *แนวทางการชันสูตรศพคดี การตรวจผู้ป่วยคดี และการจัดทำเอกสารทางคดี สำหรับแพทย์เวชปฏิบัติทั่วไป ปี พ.ศ. 2562*. (พิมพ์ครั้งที่

1). กรุงเทพมหานคร: เอ พี ลีฟวิ่ง.

จุไรพร หน่อคำ. (2563). *ความรู้และการปฏิบัติงานนิติเวชคลินิกของพยาบาลในการเก็บพยานหลักฐานผู้ป่วยคดี หน่วยอุบัติเหตุและฉุกเฉิน โรงพยาบาลระดับตติยภูมิและทุติยภูมิ สังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ปทุมธานี.

ประสบการณ์ในการทำงาน เพื่อให้การบันทึกเป็นไปอย่างถูกต้อง และครบถ้วน

ควรมีการจัดอบรมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ รวมถึงทักษะประสบการณ์ ในการบันทึกบาดแผลผู้ป่วยให้กับพยาบาลที่ทำงานเกี่ยวข้องกับผู้ป่วยคดี หรือเกี่ยวข้องกับนิติเวช โดยเน้นประเด็นหลักในเรื่องของประเภทงานนิติเวช ลักษณะบาดแผลทางนิติเวช การจดบันทึกลักษณะของบาดแผล รวมถึงหลักการถ่ายภาพที่ถูกต้องตามหลักนิติวิทยาศาสตร์ ให้สามารถดูแลผู้ป่วยคดีได้อย่างเหมาะสม

2. เชิงบริหาร

โรงพยาบาลควรจัดอัตรากำลังบุคลากรผู้เชี่ยวชาญ และจัดให้มีแพทย์นิติเวชอย่างเพียงพอเหมาะสมกับปริมาณผู้ป่วยที่เข้ารับบริการ และความซับซ้อนของผู้ป่วยคดีที่เพิ่มขึ้นในปัจจุบัน เพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3. เชิงปฏิบัติ

เมื่อมีผู้ป่วยที่มากขึ้น ภาระงานมากขึ้น ในห้องอุบัติเหตุและฉุกเฉิน ทำให้แพทย์และพยาบาลต้องดูแลรักษาผู้ป่วยก่อน ส่งผลให้ไม่ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการบันทึกบาดแผล บางครั้งอาจละเอียดและเวลาผ่านไปอาจจำลักษณะบาดแผลที่พบได้ไม่ทั้งหมด ดังนั้นการดูแลผู้ป่วยคดีที่เข้ารับการรักษาจะต้องบันทึกข้อมูลให้ครบถ้วนตามหลักการบันทึกบาดแผลทางนิติเวช เพราะเอกสารกับการบันทึกถือเป็นข้อมูลสำคัญทางกฎหมาย

- ณัฐชยา เกษลอย. (2564). *แนวทางการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการเก็บรวบรวมหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของตำรวจภูธร จังหวัดตราด* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- ดวงกมล ปิ่นเฉลียว. (2563). แนวทางในการดูแลผู้ป่วยคดีสำหรับพยาบาล. *วารสารพยาบาลตำรวจ*, 12(1), 244-248.
- ดวงตา ดุลบุตร. (2561). การเขียนใบชันสูตรบาดแผล. ใน อนิรุธ วรราช (บ.ก.), *คู่มือการตรวจ ผู้ป่วยคดี ปีงบประมาณ 2561* (พิมพ์ครั้งที่ 1, น. 51-53). นนทบุรี: กองบริหารการสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข.
- ธิตชัย เวียงสีมา, นิภา นุศรีอัน, และวิรุจน์ คุณกิตติ. (2556). นิติเวชคลินิกในโรงพยาบาลศรีนครินทร์. *ศรีนครินทร์เวชสาร*, 28(3), 253-259.
- บุญศักดิ์ หาญเทอดสิทธิ์. (2561). การถ่ายภาพกับการชันสูตรพลิกศพ (Forensic Photography). ใน ทศนัย พิพัฒน์โชติธรรม (บ.ก.), *คู่มือการดำเนินงานชันสูตรพลิกศพ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2561* (พิมพ์ครั้งที่ 1, น. 21). นนทบุรี: กองบริหารการสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข.
- ปิยะพงษ์ สาครเย็น. (2561). นิติเวชคลินิกกับงานสอบสวนคดีที่เกี่ยวข้องกับการทำร้ายร่างกาย. *วารสารวิชาการอาชีวศึกษาและนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ*, 4(1), 42-57.
- เปรมฤดี ทวีคง. (2561). การตรวจบาดแผล. ใน อนิรุธ วรราช (บ.ก.), *คู่มือการตรวจผู้ป่วยคดี ปีงบประมาณ 2561* (พิมพ์ครั้งที่ 1, น. 1-4). นนทบุรี: กองบริหารการสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข.
- พิกุล กันทะพนม, สุภารัตน์ วังศรีคุณ, และอัจฉรา สุคนธสรพร. (2564). การพัฒนาแบบบันทึกการจัดการบาดแผลสำหรับผู้บาดเจ็บในแผนกฉุกเฉิน โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่. *เชียงใหม่เวชสาร*, 60(2), 209-220.
- โรงพยาบาลตากสิน. (2564). *แผนปฏิบัติการประจำปี พ.ศ. 2564* โรงพยาบาลตากสิน สำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร: โรงพยาบาลตากสิน.
- วรางคณา สาริพันธุ์. (2554). *แนวทางปฏิบัติของพยาบาลในการเก็บพยานหลักฐานผู้ป่วยคดีในหน่วยอุบัติเหตุและฉุกเฉินโรงพยาบาลรามธิบดี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.
- วรภรณ์ ปานเงิน. (2554). *การศึกษาความครบถ้วนในการบันทึกบาดแผลที่เกิดจากอาวุธปืนในเวชระเบียนโรงพยาบาลศิริราช* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- วิชาญ เปี้ยวนิม. (2561). *นิติเวชศาสตร์ ตำราประกอบภาพสำหรับนักศึกษาแพทย์*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- วิรัตน์ พาณิชย์พงษ์. (2563). บาดแผล และเหตุตายจากบาดแผล (wound). ใน อรรถพล แซ่มสุวรรณวงศ์ (บ.ก.), *นิติวิทยาศาสตร์ 3 เพื่อการสืบสวนสอบสวน (นิติเวชศาสตร์)* (พิมพ์ครั้งที่ 1, น. 174-203). กรุงเทพมหานคร: บริษัท จี.บี.พี เซ็นเตอร์ จำกัด.
- วิไลรัตน์ สุริยวงศ์ และณิชา วงศ์ส่องจ้า. (2565). แนวทางการพัฒนางานด้านนิติเวชศาสตร์ในโรงพยาบาล. *วารสารวิชาการอาชีวศึกษาและนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ*, 8(2), 1-13.
- ศักดิ์สิทธิ์ บุญลักษณะ. (2561). หลักฐานทางการแพทย์และวัตถุพยาน. ใน อนิรุธ วรราช (บ.ก.), *คู่มือการดำเนินงานชันสูตรพลิกศพ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2561* (พิมพ์ครั้งที่ 1, น. 43-45). นนทบุรี: กองบริหารการสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

- สำนักงานกิจการยุติธรรม. (2563). *ทำร้ายร่างกายไม่จบง่าย ๆ แค่ 500*. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2568 จาก <https://justicechannel.org/read/law-suggestion/assault-in-a-criminal-case>
- สุธิดา บุชิตร์ตันคุณ และศักดา สกิดรื่องชัย. (2557). Sharp Force Injury. ใน วชิระ เฟ็งจันทร์ (บ.ก.), *คู่มือการปฏิบัติงานทางด้านนิติเวช (สำหรับแพทย์และบุคลากรทางการแพทย์)* (พิมพ์ครั้งที่ 1). นนทบุรี: สำนักบริหารการสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข.
- สุรศักดิ์ วิจิตรพงษ์จินดา, อภิชัย วรธนะพิศิษฐ์, และอุดมศักดิ์ แซ่โจ้ว. (2566). ทศนคติและระดับความมั่นใจในการทำงานนิติเวชศาสตร์ของแพทย์ทั่วไปในภาคใต้ตอนบนของประเทศไทย. *J Med Health Sci*, 30(1), 65-77.
- Emami, S. Z., Lynch, V. A., & Banazadeh, M. (2024). Forensic nursing in the emergency department: the distance between nurses' performed role behaviors and their perception of behaviors' importance. *BMC Nursing*, 23(1), 1-12. DOI: 10.1186/S12912-023-01682-2.
- Filmalter, C. J., Botha, T., & Heyns, T. (2023). Documentation of wounds in emergency departments through a forensic lens. *International Emergency Nursing*, 70, 101347. DOI: 10.1016/J.IENJ.2023.101347.
- Oliveira Citolin, M., Ambrosina de Oliveira Vargas, M., Gouveia Santos, D., GoularHilleshein, A., Brasil, G., & Regina Souza Ramos, F. (2024). Assistance to victims of violence in Emergency services from the Forensic Nursing perspective*. *Revista Latino-Americana de Enfermagem*, 32, 1-8. DOI: 10.1590/1518-8345.6780.4137.
- Terece, C., Kocak, A. O., Osman Soğukpınar, V., Gurpınar, K., & Asliyukse, H. (2022). *Evaluation of forensic reports issued in emergency departments and comparison with reports issued by the Council of Forensic Medicine*. 28(2), 140-145. DOI: 10.14744/tjtes.2020.18013.

การสืบสวนคดีด้านสัตว์ป่าของด่านตรวจสัตว์ป่าท่าอากาศยานดอนเมือง

Wildlife investigation guidelines at Don Mueang international airport wildlife inspection

กนกวรรณ แก้วปกาศิต¹, วรรัช วิชชิวาณิช²

คณะวิทยาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปากร^{1,2}

Kanokwan Kaewpakasit¹, Woratouch Witchuwanich²

Faculty of Science, Silpakorn University^{1,2}

E-mail: kanok_yui@hotmail.com¹

E-mail: woratouch_w@yahoo.com²

Received: October 3, 2025; Revised: December 18, 2025; Accepted: December 23, 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการสืบสวนคดีด้านสัตว์ป่าของด่านตรวจสัตว์ป่าท่าอากาศยานดอนเมือง และเสนอแนะการพัฒนาแนวทางการสืบสวนคดีด้วยการใช้เทคนิค เครื่องมือ และเทคโนโลยีที่จำเป็นในการปฏิบัติงานให้แก่เจ้าหน้าที่ด่านตรวจสัตว์ป่าท่าอากาศยานดอนเมือง โดยการรวบรวมความรู้พื้นฐานจากการศึกษาในพื้นที่จริง จากเอกสาร บทความ งานวิจัย รวมทั้งสถิติข้อมูลจากหน่วยงานทางด้านอาชีววิทยาสัตว์ป่า การสืบสวนคดี กรอบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสถานการณ์การค้าสัตว์ป่าในประเทศไทย บทบาทภารกิจของด่านตรวจสัตว์ป่าท่าอากาศยานดอนเมืองในการดำเนินคดีสัตว์ป่าภายใต้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 นำเสนอกระบวนการดำเนินคดีในปัจจุบัน แบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะก่อนเกิดเหตุ ระหว่างเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุ รวมทั้งรวบรวมขั้นตอนการสืบสวนในระหว่างเกิดเหตุ และชี้แนะให้เห็นความแตกต่างของการค้าในสนามบินเทียบกับการค้าสัตว์ป่าตามแนวชายแดน ข้อมูลที่ได้จากการศึกษานี้ นำวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา พบว่า ด่านตรวจสัตว์ป่าท่าอากาศยานดอนเมืองจำเป็นต้องพัฒนาแนวทางการสืบสวนคดีในด้านการใช้เทคนิค เครื่องมือ และเทคโนโลยี ให้เป็นมาตรฐานในการปฏิบัติงานและเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบค้าสัตว์ป่าส่งออกไปนอกราชอาณาจักรไทยต่อไป

คำสำคัญ: การลักลอบค้าสัตว์ป่า, การสืบสวนคดี, ด่านตรวจสัตว์ป่า, ท่าอากาศยานดอนเมือง, อาชีวกรรมสัตว์ป่า

ABSTRACT

This article aims to examine the wildlife crime investigation process undertaken by the Wildlife inspection at Don Mueang International Airport and to propose guidelines for improving investigative practices through the application of appropriate techniques, tools, and technologies in order to enhance operational effectiveness. The study is based on data collected from field observations, relevant documents, academic articles, and research studies, as well as statistical data from agencies related to wildlife criminology, criminal investigation, applicable legal frameworks, and the wildlife trade situation in Thailand. Particular attention is given to analyzing the roles and responsibilities of the Wildlife inspection at Don Mueang

International Airport in enforcing wildlife crime cases under the Wild Animal Conservation and Protection Act, B.E.2562 (2019) The findings present an overview of the current wildlife crime investigation process, which can be categorized into three phases: the pre-incident phase, the incident phase, and the post-incident phase. Emphasis is placed on investigative procedures during the incident phase, alongside a comparative analysis highlighting the structural and operational differences between wildlife trafficking through international airports and wildlife trade along land border areas. The collected data were analyzed using content analysis. The analysis reveals that the Wildlife inspection at Don Mueang International Airport has a critical need to develop standardized investigative guidelines, particularly in the systematic use of techniques, tools, and technologies. Such development is essential for strengthening the efficiency of prevention and suppression efforts against the illegal export of wildlife beyond the borders of the Kingdom of Thailand in a systematic and sustainable manner.

KEYWORDS: Wildlife Smuggling, Wildlife Inspection, Don Mueang International Airport, Wildlife Crime

บทนำ

การลักลอบค้าสัตว์ป่าเพื่อส่งออกไปนอกราชอาณาจักรไทย มีหลายช่องทางทั้งทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ และทางการพัสดุ ปัจจุบันช่องทางอากาศกำลังเป็นช่องทางที่มีการลักลอบค้าอยู่เป็นประจำโดยเฉพาะผ่านท่าอากาศยานนานาชาติ ด้วยวิธีการซุกซ่อนในกระเป๋าสัมภาระหรือซุกซ่อนบริเวณร่างกายของผู้โดยสารเพื่อนำไปยังประเทศปลายทางจนกลายเป็นปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 จึงเรียกว่า คดีสัตว์ป่า (Wildlife Case) เป็นอาชญากรรมต่อสัตว์ป่า เป็นอาชญากรรมระดับองค์กรที่มีผู้ร่วมในการกระทำความผิดจำนวนมากและมีลักษณะข้ามพรมแดนระหว่างประเทศ (สำนักงานอัยการสูงสุด และคณะ, 2563)

การลักลอบค้าสัตว์ป่าเพื่อส่งออกไปนอกราชอาณาจักรไทย มีหลายช่องทางทั้งทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ และทางการพัสดุ ปัจจุบันช่องทางอากาศกำลังเป็นช่องทางที่มีการลักลอบค้าอยู่เป็นประจำโดยเฉพาะผ่านท่าอากาศยานนานาชาติ ซึ่งในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา สถานการณ์การลักลอบค้าสัตว์ป่านี้ มีความซับซ้อนและหลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะผ่านช่องทางการบินทางอากาศ ด้วย

วิธีการซุกซ่อนในกระเป๋าสัมภาระหรือซุกซ่อนบริเวณร่างกายของผู้โดยสารเพื่อนำไปยังประเทศปลายทางจนกลายเป็นปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ

ด่านตรวจสัตว์ป่าท่าอากาศยานดอนเมือง นับเป็นหนึ่งในด่านตรวจสัตว์ป่าที่สำคัญในการควบคุมการลักลอบนำเข้า ส่งออก และนำผ่านสัตว์ป่า คดีสัตว์ป่าที่เกิดขึ้นในพื้นที่ดังกล่าวมีลักษณะเฉพาะในพื้นที่ท่าอากาศยานแห่งชาติอื่น ๆ ซึ่งแต่ละที่จะมีเครื่องมือในการตรวจสอบสัตว์ป่าที่แตกต่างกันทำให้ไม่สามารถใช้แนวทางของที่ได้ที่หนึ่งได้ คือ ส่วนใหญ่เป็นการลักลอบส่งออกสัตว์ป่ามีชีวิต โดยเฉพาะสัตว์เลื้อยคลาน เพื่อการค้าในต่างประเทศ สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนถึงความท้าทายในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ด่านตรวจสัตว์ป่า ซึ่งต้องเผชิญกับวิธีการซุกซ่อนสัตว์ป่าที่แนบเนียน และเครือข่ายอาชญากรรมที่มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งเจ้าหน้าที่ด่านตรวจสัตว์ป่ายังขาดการบริหารจัดการการสืบสวนอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้เกิดข้อผิดพลาดในการทำงาน ขาดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และขาดการประสานงานกับหน่วยงานหลายภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และต้องอาศัยการบูรณาการด้านกฎหมาย การสืบสวน นิติวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีสมัยใหม่ การตรวจสถานที่เกิดเหตุและการเก็บพยานหลักฐาน

อย่างเป็นระบบและมีมาตรฐานจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความสมบูรณ์ของพยานหลักฐานและความสำเร็จของการดำเนินคดีในชั้นศาล

การสืบสวนคดีสัตว์ป่าในพื้นที่ทำอากาศยานจึงมีลักษณะแตกต่างจากการสืบสวนคดีสัตว์ป่าในพื้นที่ป่าหรือแนวชายแดน เนื่องจากเป็นพื้นที่ควบคุมพิเศษ จึงไม่สามารถนำกระบวนการสืบสวนในพื้นที่อื่น ๆ มาใช้ปฏิบัติได้ จำเป็นต้องสร้างกระบวนการสืบสวนคดีสัตว์ป่าเฉพาะของด่านตรวจสัตว์ป่าทำอากาศยานดอนเมือง

ดังนั้น การศึกษากระบวนการสืบสวนคดีสัตว์ป่าของด่านตรวจสัตว์ป่าทำอากาศยานดอนเมืองจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อทำความเข้าใจขั้นตอนการปฏิบัติงาน และนำมาพัฒนากระบวนการสืบสวนคดี ทั้งในด้านการใช้เทคนิค เครื่องมือ และเทคโนโลยี ให้เป็นมาตรฐานในการปฏิบัติงานและเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบค้าสัตว์ป่าส่งออกไปนอกราชอาณาจักรไทยต่อไป

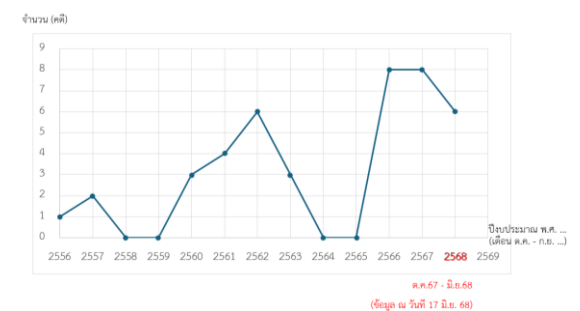
สถานการณ์การค้าสัตว์ป่าในประเทศไทย

โดยปัจจุบันการดำเนินคดีสัตว์ป่า มีความหลากหลายมากขึ้นตามเทคโนโลยีในปัจจุบัน โดยเฉพาะการค้าสัตว์ป่าผ่านช่องทางออนไลน์ หรือการนำผ่านประเทศไทย ซึ่งมีประเทศต้นทางและปลายทางจากต่างประเทศ อาทิเช่น เตาดาว ลิง ลิ่น ที่ถือเป็นอาชญากรรมข้ามชาติ จะเห็นได้จากข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำผิดกฎหมายป่าไม้ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 – 2566 คดีเกี่ยวกับสัตว์ป่า จำนวน 582, 524, 553, 625, 550, 569, 722, 840, 624, 411 และ 231 คดี ตามลำดับ (สำนักป้องกัน ปราบปราม และควบคุมไฟป่า, 2566) ซึ่งปีที่มีสถิติคดีสูงที่สุดคือปี 2563 และมีแนวโน้มลดลงในปี 2564 - 2566

สถิติคดีการลักลอบนำเข้า ส่งออก นำผ่าน ซึ่งชนิดสัตว์ป่าเพื่อการค้าสัตว์ป่าระหว่างประเทศระยะเวลา 5 ปีย้อนหลัง (พ.ศ. 2563 - 2568) พบคดีจำนวนทั้งหมด 124 คดี จาก 28 ประเทศ ประเทศที่พบคดีมากที่สุด คือ สาธารณรัฐอินเดีย จำนวน 59 คดี รองลงมา คือ สาธารณรัฐเกาหลี สาธารณรัฐ

ประชาชนจีน (เขตบริหารพิเศษฮ่องกง) จำนวน 7 คดี และประเทศญี่ปุ่น จำนวน 5 คดี ตามลำดับ ประเภทสัตว์ที่ถูกลักลอบในสนามบิน ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2563 - 2568 ประเภทสัตว์ที่พบมากที่สุดคือ สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม จำนวน 3,626 ตัว รองลงมาคือ สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม จำนวน 230 ตัว และนก จำนวน 120 ตัว (กองคุ้มครองพันธุ์สัตว์ป่าและพืชป่าตามอนุสัญญา, 2568)

คดีที่พบในด่านตรวจสัตว์ป่าทำอากาศยานดอนเมือง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 - 2568 พบมากที่สุดในปี พ.ศ. 2566 และ 2567 จำนวน 8 คดี ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 สถิติคดีด้านตรวจสัตว์ป่าทำอากาศยานดอนเมือง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 - 2568

ที่มา: ด้านตรวจสัตว์ป่าทำอากาศยานดอนเมือง. (2568)

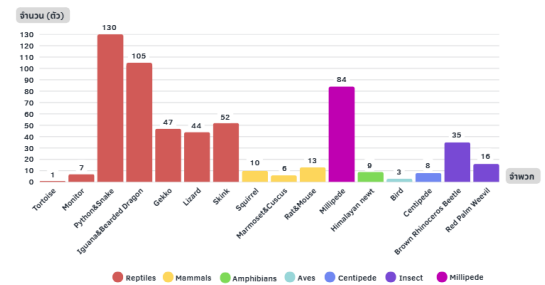
จากการศึกษาของ วสุวัตต์ กฤษศิริสวัสดิ์ (2565) การลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายบนสื่อสังคมออนไลน์ในประเทศไทย พบว่า มีการโพสต์ซื้อขายสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ซึ่งเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ชนิดที่พบโพสต์มากที่สุดคือ นากเล็กเล็บสั้น (*Aonyx cinereus*) ซึ่งเป็นการโพสต์ขายสูงสุดแถวจังหวัดนราธิวาสและยะลา จึงเป็นการยืนยันว่าเราต้องให้ความสำคัญกับรูปแบบการเปลี่ยนแปลงของวิธีการแสวงหา สถานการณ์ และปัจจัยสำคัญของการลักลอบค้าสัตว์ป่าที่ผิดกฎหมาย โดยข้อมูลด้านประเภทของสัตว์ป่าที่มีอัตราการลักลอบค้าสูง ได้แก่ นก ลิ่น เต่า งู ตะกวด และจระเข้ เป็นต้น

สถานการณ์การลักลอบค้าสัตว์ป่าในประเทศไทยยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี 2563 - 2568 เป็นต้นมา ประเทศปลายทางส่วนใหญ่ คือ ประเทศสาธารณรัฐอินเดีย โดยเมืองปลายทางที่พบมากที่สุด คือ เจนไน (Chennai) บังคาลอร์ (Bangalore) มุมไบ (Mumbai) ซึ่งสายการบินที่พบมากที่สุด คือ สายการบินไทย และ สายการบินไทย

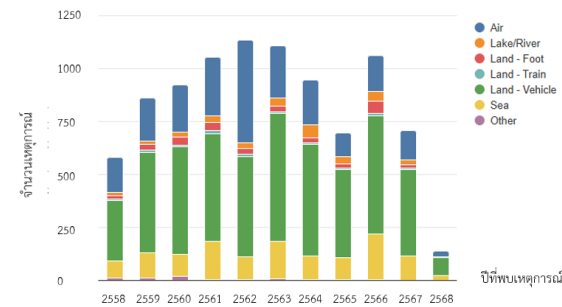
แอร์เอเชีย จำกัด ดังนั้น เราจึงพบคดีที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการลักลอบนำสัตว์ป่าออกนอกราชอาณาจักรได้ทั้ง 2 สนามบินหลักของประเทศไทย คือ สนามบินท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ และ สนามบินท่าอากาศยานดอนเมือง สำหรับท่าอากาศยานดอนเมือง ลดน้อยลงจากเมื่อช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2568 ที่ผ่านมา โดยขบวนการฯ เหล่านี้ ยังคงหาช่องทางเพื่อนำสัตว์ป่าออกนอกประเทศ จึงมุ่งเส้นทางออกไปด้วยสายการบินไทย ปลายทางหลักยังคงเป็นประเทศสาธารณรัฐอินเดีย แต่เมื่อศุลกากรอินเดีย มีการตรวจพบการนำเข้าประเทศสาธารณรัฐอินเดีย และนำส่งสัตว์ป่ากลับประเทศต้นทางมากขึ้น ทำให้ขบวนการดังกล่าว เริ่มเปลี่ยนเส้นทางบินไปประเทศศรีลังกา เมืองโคลัมโบมากขึ้น ซึ่งเมื่อดูจากแผนที่แล้วอาจเป็นช่องทางใหม่ในการลักลอบขนส่งสัตว์ป่าดังกล่าว ปลายทางสู่ประเทศสาธารณรัฐอินเดียเช่นเดิม

การค้าสัตว์ป่าทั่วโลกกำลังเป็นปัญหาใหญ่ ซึ่งที่กำลังเป็นที่นิยมในปัจจุบันคือ การค้าสัตว์ป่าเพื่อเป็นสัตว์เลี้ยง รวมทั้งชิ้นส่วนของสัตว์เหล่านั้น ซึ่งสัตว์ที่ตรวจยึดได้ในท่าอากาศยานดอนเมืองส่วนใหญ่คือ สัตว์เลี้ยงคลาน จำพวกงู อีกาน่า กิ้งก่า เป็นต้น ดังภาพที่ 2 สอดคล้องกับสำนักงานว่าด้วยยาเสพติด และอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ หรือ UNODC ที่พบว่า สัตว์ที่ตรวจยึดได้จากขบวนการค้าสัตว์ เป็นสัตว์ที่อยู่ในบัญชีแดงไอยูซีเอ็น (IUCN Red List) มีทั้งสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม นก สัตว์เลี้ยงคลาน และสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ ซึ่งขบวนการค้าสัตว์ป่ามีการปรับตัวอย่างรวดเร็ว ทั้งวิธีการ และเส้นทางการค้าเพื่อให้ตรวจพบได้ยากขึ้น ซึ่งขบวนการเหล่านี้มักเชื่อมโยงกับกลุ่มอาชญากรรมขนาดใหญ่ และอาศัยช่องว่างของกฎหมาย รวมทั้งการทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐซึ่งอาจมีการเรียกรับสินบน (กฤตพล สุธิภัทรกุล, 2568) การค้ารวมทั้งการหาวิธีในการลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายเพื่อปกปิด ปลอมแปลง หรืออำพรางเพื่อหลอกเครื่องตรวจจับหรือสแกนเนอร์ผ่านช่องตรวจผู้โดยสารขึ้นเครื่องบินโดยสารไปยังประเทศปลายทาง จึงกลายเป็นความท้าทายในการต่อสู้เพื่อรองรับเทคนิคใหม่ ๆ ในระดับนานาชาติ

เพราะความต้องการสัตว์ป่าเหล่านี้ในต่างประเทศมีค่าตอบแทนสูง แม้จะต้องเสี่ยงต่อการถูกจับกุมดำเนินคดี (Buabudhara, N., 2019) จากข้อมูลของ TRAFFIC (2024) แสดงเหตุการณ์การลักลอบขนส่งสัตว์ป่าจากทั่วโลก ด้วยวิธีการขนส่งทั้งทางอากาศ ทางน้ำ และทางบก ตั้งแต่ปี 2558 - 2568 พบว่า แนวโน้มของการกระทำผิด การตรวจยึด การลักลอบ มีสัดส่วนในภาพรวมลดลง แต่การขนส่งทางบกยังคงมีปริมาณเหตุการณ์สูงอยู่เช่นเดิม รองลงมาคือ การขนส่งทางอากาศ และทางน้ำตามลำดับ ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 2 แผนภูมิแสดงจำนวนสัตว์ที่พบว่ามีการลักลอบส่งออกผ่านทางท่าอากาศยานดอนเมือง
ที่มา: ด้านตรวจสัตว์ป่าท่าอากาศยานดอนเมือง. (2568)

ภาพที่ 3 แสดงจำนวนเหตุการณ์ที่ตรวจพบด้วยวิธีการขนส่ง ตั้งแต่ปี 2558 - 2568
ที่มา: TRAFFIC. (2024)

แนวคิดอาชญาวิทยาสัตว์ป่า (Wildlife Criminology)

อาชญาวิทยาสัตว์ป่า เป็นสาขาวิชาที่ใช้ในการอธิบายการกระทำผิด เป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดอาชญาวิทยาสิ่งแวดล้อม (Green Criminology) เป็นองค์ความรู้หนึ่งในอาชญาวิทยาที่ได้คิดค้นขึ้น

โดย Michael Lynch ในช่วงปี ค.ศ. 1990 ที่เปลี่ยนทฤษฎีในการวิเคราะห์ปัญหาอาชญากรรมจากเดิมที่ยึดแนวคิดมนุษย์เป็นฐานมาเป็นการวิเคราะห์ปัญหาอาชญากรรมสิ่งแวดล้อมตามแนวคิดสัตว์ป่าเป็นฐาน แนวคิดระบบนิเวศเนื่องจากทฤษฎีอาชญาวิทยาที่ผ่านมานั้นอธิบายสาเหตุการกระทำผิดที่มีมนุษย์เป็นเหยื่อโดยตรงของอาชญากรรม แต่ในขณะที่อาชญาวิทยาสิ่งแวดล้อมนั้นจะให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นจากอาชญากรรมสิ่งแวดล้อมสร้างความเสียหายต่อใคร เพื่อที่จะแสวงหาแนวทางการจัดการ บรรเทา หรือเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่สิ่งนั้นได้อย่างเหมาะสมตามแต่ละบริบท/สถานการณ์และดำรงไว้ซึ่งความสมดุลแห่งความยุติธรรม

อาชญาวิทยาสิ่งแวดล้อมจึงมีความแตกต่างจากอาชญาวิทยาดั้งเดิม คือเหยื่ออาชญากรรมที่พบว่าการกระทำผิดต่อสิ่งแวดล้อมเป็นการกระทำที่ทรยศต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตกเป็นเหยื่อโดยตรง เป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ ในขณะที่แนวคิดอาชญาวิทยาดั้งเดิมนั้นพบว่าลักษณะการกระทำผิดที่มีมนุษย์เป็นผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม เพื่อนำผู้กระทำผิดมาลงโทษและแก้ไขฟื้นฟูและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนิสัยให้กลับเป็นคนดีของสังคมไม่ก่อความเดือดร้อนต่อผู้อื่น แต่หากเรามาพิจารณาจากเหยื่ออาชญากรรมที่ได้รับความเสียหายโดยตรงคือสัตว์ป่าที่ถูกมนุษย์คุกคามและทำลายเพื่อนำไปทำการค้า และได้รับความเสียหาย จึงอาจเรียกได้ว่าเป็น อาชญาวิทยาสัตว์ป่า (Wildlife Criminology) (นันทพรพิช ไซย อัครพงศ์, 2563)

ต่างกับอาชญากรรมสัตว์ป่า (Wildlife crime) คือการกระทำหรือพฤติกรรมที่ทำให้เกิดแก่สัตว์ป่า Cooper, J. E., et al. (2009) ได้ให้คำจำกัดความของ อาชญากรรมสัตว์ป่า (Wildlife crime) ว่าเป็น การนำมาซึ่งสิ่งที่มีผิดกฎหมาย การครอบครอง การค้า หรือ การเคลื่อนย้ายของสัตว์และพืชหรือสิ่งที่ได้มาจากสัตว์ ครอบคลุมถึงซาก

สัตว์ (หรือบางส่วน) ของสัตว์ที่ขัดต่อกฎหมายระหว่างประเทศกฎหมายระดับภูมิภาคหรือกฎหมายระดับประเทศ รวมทั้ง การทารุณกรรมและการประหารชีวิตของสัตว์ป่าทั้งที่อยู่อย่างอิสระและในกรงขัง หรือการกระทำที่ผิดกฎหมายเน้นที่การยึด ครอบครอง การค้า หรือเคลื่อนย้ายโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายของสัตว์และสิ่งที่ได้มาจากสัตว์ เมื่อมีการละเมิดของกฎหมายเกิดขึ้น หรือต้องสงสัย การสืบสวนในสถานที่เกิดเหตุเป็นศูนย์กลางของการสอบสวนที่อาจนำไปสู่การจับกุมและการดำเนินคดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเก็บ การจัดการ และการวิเคราะห์ หลักฐานที่รวบรวมไว้ อย่างถูกต้อง ณ สถานที่ดังกล่าว จะเพิ่มโอกาสในการได้รับความเชื่อมั่นและหรือการป้องกันการกีดกัน การฝ่าฝืนกฎหมายต่อไป

การสืบสวนคดีสัตว์ป่าในสถานที่เกิดเหตุ

อรรถพล แซ่มสุวรรณวงศ์ และคณะ (2546) ให้ความหมายของการสืบสวน ว่าเป็นการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนและเพื่อทราบรายละเอียดแห่งความผิด ซึ่งสามารถดำเนินการได้ทั้งก่อนเกิดเหตุและหลังเกิดเหตุ

จุดเริ่มต้นของกระบวนการสืบสวน คือสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งเป็นสถานที่ที่มีการกระทำผิดเกิดขึ้น และสามารถหาพยานวัตถุได้ ซึ่งจะทำให้ผู้ไปตรวจสถานที่เกิดเหตุสามารถอ่านสภาพของสถานที่เกิดเหตุได้ว่า ใครควรจะเป็นผู้กระทำผิดทำอย่างไร ด้วยวิธีการใด เมื่อเวลาอะไร และประสงค์ต่ออะไร สถานที่เกิดเหตุจึงคือหัวใจของงานสืบสวนสอบสวนคนร้าย ซึ่งจะทิ้งร่องรอยพยานหลักฐานไว้ในสถานที่เกิดเหตุเสมอขึ้นอยู่กับพนักงานสืบสวนสอบสวนและเจ้าหน้าที่ตรวจสถานที่เกิดเหตุจะมีความรอบรู้มีไหวพริบปฏิภาณมีประสบการณ์ในการตรวจสถานที่เกิดเหตุและเก็บวัตถุพยานมากน้อยเพียงใด

การสืบสวนคดีสัตว์ป่าในสถานที่เกิดเหตุ จะมีความแตกต่างจากการสืบสวนดำเนินคดีทั่วไป

เนื่องจากสภาพภูมิประเทศของสถานที่เกิดเหตุ ที่มักจะเป็นป่าหรือพื้นที่ห่างไกลความเจริญ ยากแก่การเข้าถึง เช่น ภูเขา น้ำตก ทะเล และอาจรวมถึงโครงสร้างทางธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น บางครั้งสถานที่เกิดเหตุอาจถูกแยกออกจากกันไปยังแต่ละภูมิภาคของโลก มีเพียงหลักฐานเพียงเล็กน้อยในการสืบสวนดำเนินคดี อาทิเช่น ชิ้นส่วนจากงาช้างหรือโหนกของนกชนหินที่แปรสภาพเป็นเครื่องประดับ หรือบางครั้งเป็นการเกี่ยวโยงมาจากการดำเนินคดีอื่น ๆ เช่น การตัดไม้ทำลายป่า ดังนั้นการตรวจสถานที่เกิดเหตุในคดีสัตว์ป่า จึงจำเป็นต้องใช้เทคนิค เครื่องมือ และเทคโนโลยีที่ถูกต้อง เหมาะสม และทันสมัย

ภารกิจของด่านตรวจสัตว์ป่าท่าอากาศยานดอนเมือง

ด่านตรวจสัตว์ป่าท่าอากาศยานดอนเมือง เป็นหน่วยงานในสังกัดกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช อยู่ภายใต้ส่วนด่านตรวจสัตว์ป่ากองคุ้มครองพันธุ์สัตว์ป่าและพืชป่าตามอนุสัญญา ที่มีที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ท่าอากาศยานดอนเมือง โดยมีหน้าที่และภารกิจในการ 1) ควบคุมการนำเข้า ส่งออก และนำผ่านสัตว์ป่า ซากของสัตว์ป่า และผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากของสัตว์ป่า ให้เป็นไปตามอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (CITES) กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง 2) ตรวจสอบและจำแนกชนิดสัตว์ป่า ซากสัตว์ป่า และผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากของสัตว์ป่าให้ตรงและไม่เกินจำนวนตามที่ระบุไว้ในใบอนุญาตและใบรับรอง 3) สืบสวน หาข่าว และเข้าร่วมประชุมกับหน่วยงานระหว่างประเทศในด้านป้องกันและปราบปรามขบวนการลักลอบค้าสัตว์ป่าข้ามชาติ 4) สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายในพื้นที่ในลักษณะบูรณาการด้านสืบสวน หาข่าว ตรวจยึด และจับกุมบุคคล กลุ่มบุคคล หรือขบวนการที่เกี่ยวข้องกับการลักลอบค้าสัตว์ป่าข้ามชาติ 5) ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับอนุสัญญา

กรอบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 เป็นกฎหมายหลักในการปฏิบัติงาน โดยให้คำจำกัดความของคำว่า สัตว์ป่า หมายถึง สัตว์ทุกชนิด ซึ่งโดยทั่วไปย่อมเกิดและดำรงชีวิตอยู่ในธรรมชาติอย่างเป็นอิสระ และให้หมายความรวมถึงไข่และตัวอ่อนของสัตว์เหล่านั้นด้วย แต่ไม่หมายความรวมถึงสัตว์พาหนะตามกฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะ สัตว์ซึ่งได้รับการยอมรับในทางวิชาการว่าสายพันธุ์นั้นเป็นสัตว์บ้านไม่ใช่สัตว์ป่า และสัตว์ที่ได้มาจากการสืบพันธุ์ของสัตว์ดังกล่าว

โดยในการดำเนินคดีสัตว์ป่า สามารถแบ่งสัตว์ป่าออกเป็น 3 ประเภท คือ

1) สัตว์ป่าสงวน สัตว์ป่าหายากหรือสัตว์ป่าที่ใกล้สูญพันธุ์จำเป็นต้องสงวนและอนุรักษ์ไว้ อย่างเข้มงวด

2) สัตว์ป่าคุ้มครอง หมายถึง สัตว์ป่าที่มีความสำคัญต่อระบบนิเวศ หรือจำนวนประชากรของสัตว์ป่าชนิดนั้นมีแนวโน้มลดลงอันอาจส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ

3) สัตว์ป่าควบคุม สัตว์ป่าที่ได้รับความคุ้มครองตามอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ และสัตว์ป่าอื่นที่ต้องมีมาตรการควบคุมที่เหมาะสม บทลงโทษของการกระทำผิดจึงขึ้นอยู่กับประเภทของสัตว์ป่าที่ตรวจพบในที่เกิดเหตุ โดยมีมาตราที่สำคัญ ดังนี้

มาตรา 17 **ครอบครองสัตว์ป่าสงวน สัตว์ป่าคุ้มครอง หรือซากสัตว์ป่าดังกล่าว**

(มาตรา 92 จำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 500,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ)

มาตรา 23 **พยายามนำเข้าหรือส่งออกซึ่งสัตว์ป่าคุ้มครอง สัตว์ป่าคุ้มครองที่เพาะพันธุ์ได้ สัตว์ป่าควบคุม ซากสัตว์ป่าดังกล่าว หรือผลิตภัณฑ์จากซากสัตว์ป่าดังกล่าวโดยไม่ได้รับอนุญาต**

(มาตรา 93 จำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือปรับไม่เกิน 1,000,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ)

การให้อำนาจเจ้าหน้าที่ด่านตรวจสัตว์ป่าท่าอากาศยานดอนเมืองเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่

ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ได้ให้อำนาจหน้าที่แก่พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เสมือนเป็นผู้ช่วยพนักงานสอบสวน เมื่อเกิดคดีสัตว์ป่าขึ้น อาจจะต้องใช้ความจำเพาะ ความเชี่ยวชาญ และความยากลำบากมากกว่าคดีทั่ว ๆ ไป

พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560 เป็นกฎหมายที่จำเป็น เนื่องจากด่านตรวจสัตว์ป่าอยู่ในพื้นที่ของศุลกากร มาตรา 242 ฐานพยายามส่งออกไปนอกราชอาณาจักรซึ่งของที่ยังมิได้ผ่านพิธีการศุลกากรและเป็นของต้องห้าม การกระทำในลักษณะพยายามต้องรับผิดเท่ากระทำผิดสำเร็จ ประกอบมาตรา 252 ต้องรับผิดแม้ไม่มีเจตนา

ของกลางดังกล่าวเป็นของอันพึงต้องริบตามมาตรา 166 และยึดไว้เป็นของกลางตามมาตรา 167

พระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558 มาตรา 31 ฐานนำสัตว์ออกไปนอกราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาต

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นुकคนสูญหาย พ.ศ. 2565 มาตรา 22 ให้เจ้าหน้าที่ที่ควบคุมตัวผู้ต้องหาบันทึกภาพและเสียงอย่างต่อเนื่องขณะจับและควบคุมตัว จนกระทั่งส่งตัวให้พนักงานสอบสวน พร้อมแจ้งพนักงานอัยการและกรมการปกครอง ทั้งนี้ ในการควบคุมตัวต้องต้องบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับผู้ถูกควบคุมตัว ประกอบไปด้วย ชื่อ นามสกุล ตำแหน่งบรรณ วัน เวลา สถานที่ของการถูกควบคุมตัว โดยเฉพาะกรณีที่มีการย้ายสถานที่ต้องมีการระบุสถานที่ปลายทางที่รับตัวผู้ถูกควบคุมตัว

พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาพุทธศักราช 2477

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา คือ กระบวนการวิธีการดำเนินการในคดีอาญาต่อผู้ต้องหา เริ่มตั้งแต่การจับ การค้นการสอบสวน การพิจารณาของศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา และการสั่งลงโทษ

มาตรา 2 (10) การสืบสวน หมายความว่า การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนและเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด

กระบวนการดำเนินคดีสัตว์ป่าในพื้นที่ท่าอากาศยานดอนเมือง

แบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ก่อนเกิดเหตุ ระหว่างเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุ ดังแสดงในภาพที่ 4 ดังนี้

1. ระยะก่อนเกิดเหตุ
 - งานการข่าว
 - การเตรียมพร้อมก่อนเข้าพื้นที่เกิดเหตุ ทั้งอุปกรณ์ และบุคลากร

2. ระยะระหว่างเกิดเหตุ
 - ดำเนินการตามขั้นตอนการสืบสวนระหว่างเกิดเหตุของด่านตรวจสัตว์ป่าท่าอากาศยานดอนเมือง

1. การรับแจ้ง โดยเจ้าหน้าที่ด่านตรวจสัตว์ป่ารับแจ้งจากเจ้าหน้าที่การทำอากาศยาน (ฝ่ายตรวจค้น) และเจ้าหน้าที่สายการบิน บริเวณช่องตรวจสอบสัมภาระผู้โดยสาร ช่องที่ 1- 8 อาคารผู้โดยสารระหว่างประเทศ ชั้น 3 ซึ่งประกอบไปด้วยสายการบินต่าง ๆ

2. การเข้าพื้นที่เกิดเหตุ เจ้าหน้าที่ด่านตรวจสัตว์ป่า เข้าถึงพื้นที่เกิดเหตุ เพื่อตรวจสอบสิ่งต้องสงสัยในเบื้องต้น เมื่อพบสัตว์ป่าทั้งมีชีวิต ซากหรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากสัตว์ป่า ซึ่งผิดตาม พ.ร.บ. สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ดำเนินการแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- กรณีพบสัตว์ป่า แจ้งด่านตรวจสัตว์ป่า
- กรณีพบสิ่งของหนีภาษี ต้องห้าม ต้องกักตุนแจ้งสำนักงานศุลกากร (ฝ่ายปราบปราม)
- กรณีพบสัตว์ แจ้งด่านกักกันสัตว์
- กรณีพบสัตว์น้ำ แจ้งด่านตรวจประมง
- กรณีพบพืช แจ้งด่านตรวจพืช

- แจ้งเจ้าหน้าที่การทำอากาศยาน ฝ่ายลาดตระเวน ฝ่ายตรวจค้น

- แจ้งสายการบิน เช่น ไทยแอร์เอเชีย จำกัด ไลออนแอร์

- ล่าม จำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเราต้องใช้ในการสื่อสารและแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกจับทราบ รวมทั้งมีความจำเป็นในการพิจารณาในชั้นศาล

- สถานีตำรวจนครบาลดอนเมือง

ทั้งนี้ ต้องทำการถ่ายภาพและบันทึก VDO เหตุการณ์ตลอดตั้งแต่มาถึงที่เกิดเหตุ เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นुकคนสูญหาย พ.ศ. 2565

3. การจดบันทึกข้อมูลเบื้องต้น เจ้าหน้าที่ด่านตรวจสัตว์ป่า จดบันทึกข้อมูลเบื้องต้นในที่เกิดเหตุตามเอกสารบันทึกที่เกิดเหตุ รวมทั้งหน่วยงานเบอร์โทรผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด เพื่อใช้ในการประสานขอข้อมูลในการทำบันทึกตรวจยึดจับกุม และทำการเคลื่อนย้ายผู้ถูกจับกุม เพื่อไปทำบันทึกตรวจยึด/จับกุม ณ สำนักงานด่านตรวจสัตว์ป่า

4. การแบ่งหน้าที่ในการจัดทำบันทึกตรวจยึด/จับกุม ดังนี้

- เจ้าหน้าที่พิมพ์บันทึกตรวจยึด/จับกุม จำนวน 1 คน

- เจ้าหน้าที่ทำบัญชีสัตว์ป่า จำนวน 3 คน คนที่ 1 ถ่ายรูป เทียบ Scale

คนที่ 2 ทำตารางบัญชีสัตว์ป่า การทำบัญชีสัตว์ป่าของกลาง เพื่อให้ทราบชนิดและจำนวน ซึ่งสัตว์ที่ยึดมานั้นจะมีทั้งสัตว์ที่ผิดและตัวที่ไม่ผิด ในการปฏิบัติงานในสนามบินจำเป็นต้องยึดสัตว์ทั้งหมดตามอำนาจของศุลกากร ทั้งนี้ สัตว์ชนิดที่มีความผิดตามพ.ร.บ. สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ให้ระบุในหมายเหตุในตารางว่ามีความผิดตามกฎหมายใด และต้องจัดทำ Label ติดสัตว์ป่าของกลางนั้นๆ ป้องกันการสับสน และต้องตรงกับบัญชีภาพถ่าย และทำบัญชีภาพถ่าย พร้อมใส่หมายเลขอ้างอิงตามตารางบัญชีสัตว์ป่า

คนที่ 3 คนจับสัตว์ให้คนถ่ายภาพ ต้องใส่ถุงมือยางหรือถุงมือป้องกันการกัดของสัตว์ ซึ่งสัตว์บางชนิดมีความว่องไวในการหลบหนี หรือมีพิษ จึงความทำใน

สถานที่ที่ปิดมิดชิด ทั้งนี้ ให้พิจารณาถึงความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่เป็นหลัก

- เจ้าหน้าที่ทำบัญชีภาพผู้ต้องหา จำนวน 1 คน ประกอบด้วย ภาพผู้ต้องหา พร้อมกระเป่าสัมภาระเพื่อระบุว่าเป็นเจ้าของสัมภาระจริง โดยแสดงให้เห็นว่าภายในกระเป่ามีการบรรจุอะไรบ้าง รวมทั้ง ภาพผู้ต้องหาเต็มตัวทั้ง 4 ด้าน (หน้าตรง-ซ้าย-ขวา-หลัง) เพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้ถูกจับอยู่ในสภาพที่ดีไม่ได้มีบาดแผลหรือโดนทารุณกรรมในระหว่างการถูกควบคุมตัว

ภาพ Passport ทุกหน้า เพื่อให้เห็นว่าผู้ถูกจับมีการเดินทางไปประเทศไหนมาบ้าง ความถี่ในการเดินทางหรือเข้าออกประเทศไทย สิ่งเหล่านี้จะช่วยในการสืบสวนได้ต่อไป

ภาพบัตรโดยสาร และ Tag กระเป่า เพื่อให้ทราบว่ามีผู้ถูกจับกำลังพยายามที่จะเดินทางออกนอกราชอาณาจักรด้วยสายการบินไหนและปลายทางประเทศใด

การยึดโทรศัพท์มือถือ (ถ้ามี) กรณีเห็นสมควรว่าเป็นหลักฐานในการกระทำความผิด และมีเครือข่ายเกี่ยวข้อง เพื่อขยายผลในการดำเนินคดีต่อไป จึงส่งเรื่องให้กองบังคับการตรวจสอบและวิเคราะห์อาชญากรรมทางเทคโนโลยี (บก.ตอท.) ต่อไป ทั้งนี้ ต้องให้ผู้ถูกจับเซ็นใบยินยอมในการเข้าถึงโทรศัพท์ และต้องทำการขอรหัสผ่านจากผู้ถูกจับมาเพื่อสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลในการสืบสวนต่อไป

5. การตรวจสอบความถูกต้องภายหลังการทำบันทึกตรวจยึด/จับกุม เมื่อดำเนินการทำบันทึกตรวจยึด/จับกุมเสร็จให้ทุกหน่วยงานตรวจสอบความถูกต้องก่อนร่วมกันเซ็น

- ให้ล่ามอ่านให้ผู้ถูกจับเข้าใจสาเหตุของการถูกจับ ก่อนเซ็น หากไม่เซ็นก็สามารถทำได้ เนื่องจากผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหานั้นเป็นเพียงผู้ต้องสงสัยว่าได้กระทำความผิดเท่านั้น แต่การที่เขาจะกระทำความผิดจริงหรือไม่นั้น จำเป็นต้องได้รับการพิสูจน์ข้อเท็จจริง จากพยานหลักฐานต่างๆ ในชั้นศาล ซึ่งผู้ถูกจับนั้นถือเป็นมนุษย์คนหนึ่ง มีสิทธิขั้นพื้นฐานที่

บัญญัติไว้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

- ทุกหน่วยงานเซ็นทุกคนที่เกี่ยวข้อง
- ถ่ายสำเนา แจกทุกคน โดยเฉพาะผู้ถูกจับ

ผู้กล่าวหา

6. การนำส่งผู้ถูกจับ พร้อมของกลาง นำส่ง สถานีตำรวจนครบาลดอนเมืองหรือกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (บก.ปทส.) โดย นำบันทึกตรวจยึด/จับกุม พร้อมไฟล์ให้ตำรวจ และ เอกสารทางกฎหมาย ชื่อ ชนิด บัญชีสัตว์ป่าที่ผิดตาม พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562

7. การลงบันทึกประจำวันของพนักงานสอบสวน ลงชื่อผู้ร้องทุกข์กล่าวโทษ นำตัวผู้ถูกจับ เข้าคุก รอนำตัวส่งศาล ผากซังได้ไม่เกิน 7 ผลัด (ผลัด ละ 12 วัน) เนื่องจากการจับกุมตัว พนักงานสอบสวน สามารถควบคุมตัวผู้ถูกจับที่สถานีตำรวจได้ไม่เกิน 48 ชั่วโมง นับแต่มาถึงสถานีตำรวจท้องที่นั้น หลังจากนั้นจะถูกนำตัวไปฝากขังที่ศาล ซึ่งผู้ถูกจับมี สิทธิขอประกันตัวในชั้นพนักงานสอบสวนหรือในชั้น ศาลได้

8. การส่งมอบสัตว์ป่าของกลาง พนักงานสอบสวน ทำบันทึกส่งมอบของกลางสัตว์ป่า ทั้งที่ผิด และไม่ผิดให้ด่านตรวจสัตว์ป่า เพื่อดำเนินการส่ง ตรวจพิสูจน์และดูแลรักษาที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ต่อไป

9. การตรวจพิสูจน์และดูแลรักษาสัตว์ป่า ของกลาง ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์ พืช มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- กรณีสัตว์ป่า นำส่งส่วนจัดการสัตว์ป่า สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า เพื่อเป็นการรักษาห่วงโซ่ชีวิต อุทยาน เมื่อนำส่งจะต้องตรวจสอบจำนวนสัตว์ป่าและ ชนิดให้ตรงกับใบรับมอบสัตว์ป่า และลงนามกำกับใน การส่งต่อพยานหลักฐาน

- กรณีแมลง นำส่งกลุ่มงานวิจัยกีฏวิทยา และจุลชีววิทยาป่าไม้ สำนักวิจัยการอนุรักษ์ป่าไม้ และพันธุ์พืช

- กรณีประมง เช่น จระเข้ กระตัง เต่าน้ำ ตะปาด นำส่งด่านตรวจประมงท่าอากาศยานดอน เมือง

3. ระยะเวลาหลังเกิดเหตุ

เป็นช่วงเวลาแห่งการทบทวนเรื่องราว เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และรายงานเหตุการณ์การ กระทำผิดให้แก่ผู้บังคับบัญชาที่เหนือขึ้นไป ตามลำดับ สิ่งที่ต้องรายงานมี ดังนี้

3.1 การรายงานตามพระราชบัญญัติป้องกัน และปราบปรามการทรมานและการกระทำให้อับชย สุนทร พ.ศ. 2565 โดยแบ่งเป็น 2 กรณี ดังนี้

- กรณี พบตัวผู้กระทำความผิด ต้องดำเนินการ มาตรา 22 เมื่อควบคุมตัว ผู้ถูกจับต้องมีการ บันทึกภาพ ส่งพนักงานสอบสวนท้องที่ภายในเวลา และมาตรา 23 ให้ทำบันทึกข้อมูลผู้ถูกจับ ๆ แจ้งการ จับให้อัยการสูงสุด และฝ่ายปกครอง ทราบ ทั้งนี้ ให้ ยื่นแบบช่องทางออนไลน์ และทำเป็นเอกสารส่ง พนักงานสอบสวนใช้ประกอบการพิจารณาของ พนักงานอัยการ

- กรณี ไม่พบตัวผู้กระทำความผิด ไม่ต้องมีการ รายงานแต่อย่างใด เป็นเพียงการรายงานคดีตามสาย การบังคับบัญชาเท่านั้น

3.2 การรายงานคดี รายงานส่วนด่านตรวจ สัตว์ป่า คดีเล็ก/ใหญ่ รายงานสำนักป้องกัน ปราบปรามการควบคุมไฟป่า รายงานคดี 3 วันทำการ

3.3 การตั้งแฟ้มคดี เพื่อจัดเก็บเอกสารที่ เกี่ยวข้องในการดำเนินคดีทั้งหมดรวบรวมไว้ โดยตั้ง แฟ้มคดีใหม่เป็นคดี ๆ ไป จะไม่นำไปปนกับคดีอื่น ๆ

3.4 การสืบสวนเพื่อขยายผลทางคดี โดยการ ขอภาพและวิดีโอที่บันทึกได้จากกล้อง CCTV และ ภาพ X-ray เพื่อดูพฤติการณ์การกระทำความผิดและดูผู้ ร่วมขบวนการอาจมีมากกว่าที่เราพบ และนำข้อมูล เหล่านี้ส่งให้พนักงานสอบสวนเพื่อใช้ประกอบการ พิเคราะห์คดีต่อไป

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบการลักลอบค้าสัตว์ป่าตามแนวชายแดนกับในท่าอากาศยาน

ข้อเปรียบเทียบ	การค้าสัตว์ป่าตามแนวชายแดน	การค้าสัตว์ป่าในท่าอากาศยาน
ลักษณะการค้า	การค้าระหว่างประเทศ	การค้าระหว่างประเทศ
ประเทศปลายทางที่เป็นที่นิยม	สาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐเกาหลี และสาธารณรัฐ สังคมนิยมเวียดนาม	สาธารณรัฐอินเดีย ญี่ปุ่น
การได้มาของสัตว์	การล่าจากป่าเพื่อนำมาค้า	- การล่าจากป่าเพื่อนำมาค้า - การเพาะเลี้ยงจากฟาร์มในประเทศและนำมาค้า
ชนิดสัตว์ป่า	สัตว์ป่าสงวน, สัตว์ป่าคุ้มครอง	สัตว์ป่าควบคุม, สัตว์ป่าคุ้มครอง
ลักษณะของสัตว์	สัตว์ที่มีเฉพาะในประเทศไทย	สัตว์ต่างประเทศ (Exotic) สัตว์เลี้ยงสวยงาม สัตว์ แปลกหายาก น่าสะสม
จำพวก	ลิง เกล็ดลิง เสือ	งู เต่า สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม
สภาพสัตว์ป่า	ซากสัตว์ อาจมีการแยกชิ้นส่วน เช่น เขี้ยว งา เกล็ด	สัตว์มีชีวิต ที่พยายามลักลอบส่งออก
รูปแบบการขนส่ง	ค้าขายตามแนวชายแดนระหว่าง ประเทศ	ซุกซ่อนในกระเป๋าสัมภาระหรือร่างกายเพื่อลักลอบ ส่งออกนอกประเทศด้วยสายการบินระหว่าง ประเทศ หรือไปรษณีย์

แต่ที่แตกต่างกันคือการได้มาของสัตว์ป่า เหล่านี้ชนิดของสัตว์ และรูปแบบการขนส่ง ในท่าอากาศยานจะพบสัตว์ป่าควบคุมและสัตว์ต่างประเทศที่เป็นสัตว์เลี้ยงสวยงาม สัตว์แปลกหายากน่าสะสม โดยการซุกซ่อนในกระเป๋าสัมภาระหรือร่างกายเพื่อลักลอบส่งออกนอกประเทศด้วยสายการบินระหว่างประเทศหรือไปรษณีย์ ซึ่งสัตว์เหล่านี้ส่วนใหญ่ได้มาจากการเพาะเลี้ยงในฟาร์ม ดังนั้น ทำให้การสืบสวนคดีสัตว์ป่าในท่าอากาศยานจึงมีความแตกต่างกับแนวชายแดนหรือพื้นที่อื่น ๆ ดังตารางที่ 1

บทสรุป

จากการศึกษาและวิเคราะห์พบว่า การสืบสวนคดีด้านสัตว์ป่าของด่านตรวจสัตว์ป่าท่าอากาศยานดอนเมือง จำเป็นต้องมีการพัฒนาแนวทางสืบสวนให้เป็นกระบวนการและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ด้วยการใช้เทคนิค เครื่องมือ และเทคโนโลยีในการสืบสวนและเก็บรวบรวมพยานหลักฐานในการตรวจสถานที่เกิดเหตุคดีสัตว์ป่าของ Cooper, J. E., et al. (2009) ซึ่งได้ศึกษา การ

สืบสวนสอบสวนอาชญากรรมสัตว์ป่าที่เกิดในพื้นที่ป่า และได้อธิบายเทคนิคในการสืบสวน เครื่องมือที่จำเป็น และเทคโนโลยีที่ช่วยในการปฏิบัติงานการสืบสวนในพื้นที่ป่าที่มีความยากลำบาก โดยให้พิจารณาเลือกใช้สิ่งที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เหมาะสมในแต่ละสถานการณ์

จากบทความที่กล่าวมา ได้นำมาวิเคราะห์เพื่อประยุกต์ใช้ในพื้นที่ท่าอากาศยานดอนเมืองในการดำเนินคดีสัตว์ป่าในประเทศไทย ซึ่งสรุปได้ว่าการสืบสวนในคดีสัตว์ป่าในท่าอากาศยานดอนเมือง ต้องใช้เทคนิค เครื่องมือ และเทคโนโลยี ที่จำเป็น ดังนี้

1. บุคลากร (Personnel) นับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมาก ทั้งในด้านการบริหารจัดการและความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่าง ๆ เป็นบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องตั้งแต่เกิดเหตุการณ์ขึ้นไปจนถึงสุดกระบวนการในชั้นศาล ประกอบไปด้วย-เจ้าหน้าที่ด่านตรวจสัตว์ป่า ศุลกากร (ฝ่ายปราบปราม) ด่านกักกันสัตว์ ด่านตรวจพืช การท่าอากาศยาน (ฝ่ายลาดตระเวน และ ฝ่ายตรวจค้น)

- เจ้าหน้าที่สายการบิน เช่น ไทยแอร์เอเชีย จำกัด ไลออนแอร์

- ล่าม หรือคนที่สามารถสื่อสารให้ผู้ถูกจับ รับประทานข้อกล่าวหา ซึ่งจำเป็นต้องเข้าใจศัพท์เฉพาะทางกฎหมาย ทั้งนี้ ศาลอาจเรียกไปเป็นพยานในชั้น ศาลด้วย

- พนักงานสอบสวน หรือ เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ รับผิดชอบคดี ส่วนใหญ่เป็นตำรวจท้องที่ที่เกิดเหตุ เช่น สถานีตำรวจนครบาลดอนเมือง บางครั้งมีตำรวจ ที่เกี่ยวกับการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ กองบังคับ การปราบปรามการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (บก.ปทส.) สังกัดกองบัญชาการตำรวจสืบสวนกลาง (บช.ก.) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

- สัตวแพทย์ เพื่อดูแลรักษาสัตว์ที่มีสภาพ อิดโรยและขาดน้ำจากการชุกชอนในกระเป่าสัมภาระ

- นักกีฏวิทยา เพื่อดูแลรักษาแมลง

- กองบังคับการปราบปรามการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (บก. ปอท.) สังกัดกองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง (บช.ก.) มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับ การรักษาความสงบเรียบร้อยป้องกันและปราบปราม อาชญากรรมที่เกี่ยวกับเทคโนโลยี สืบสวนสอบสวน ปฏิบัติงานตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความ อาญา และตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับระบบ คอมพิวเตอร์

- หน่วยปฏิบัติการนิติวิทยาศาสตร์สัตว์ป่า สังกัดกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มี หน้าที่ตรวจพิสูจน์ซากสัตว์ป่า ชิ้นส่วนซากสัตว์ป่า ของกลางที่ได้จากซากสัตว์ป่า

- พนักงานอัยการ มีหน้าที่ สั่งฟ้อง / สั่งไม่ ฟ้อง / สั่งงดการสอบสวน

- ศาล มีหน้าที่ พิพากษาลงโทษ / พิพากษา ยกฟ้องรวมทั้ง บุคคลที่มีความเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ เช่น สัตวแพทย์ที่มีประจำหน่วยงานส่วนภูมิภาค ซึ่งเป็นบุคลากรที่มีความจำเป็นมาก เพราะสัตว แพทย์ รวมทั้งนักกีฏวิทยา เพื่อจำแนกชนิดสัตว์ จำพวกพวกแมลง และศูนย์อนุรักษ์และช่วยเหลือ

สัตว์ป่าต่างประเทศ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและ ภาคใต้

2. อุปกรณ์ (Equipment) ประกอบไปด้วย แบบฟอร์มการจดบันทึก (Check list) กล้องติดตัว โทรศัพท์มือถือ อุปกรณ์พิเศษอื่น ๆ เช่น วิทยุมือถือ อุปกรณ์สำหรับใส่สัตว์ เช่น กล่องพลาสติกใสเจาะรู ขวดน้ำพลาสติกใส (ที่จำเป็นต้องใช้แบบใสเพื่อ สะดวกในการถ่ายภาพเพื่อจำแนกชนิดสัตว์ โดยเฉพาะสัตว์ที่มีพิษ) ตะกร้า กรง เป็นต้น อุปกรณ์ สำหรับจับสัตว์ เช่น ถังมือยาง ถังมือหนาจับสัตว์ คีม คีบ เป็นต้น

3. เทคนิคการสืบสวน (Investigative techniques)

3.1 การเตรียมพร้อมล่วงหน้า สำหรับการ เข้าพื้นที่ทำอากาศยาน ทั้งเจ้าหน้าที่ เครื่องมือ อุปกรณ์ เนื่องจากเราไม่สามารถทราบได้ล่วงหน้าว่า จะมีผู้โดยสารพยายามลักลอบขนสัตว์มาในเวลาไหน ซึ่งมักจะเป็นเหตุการณ์เร่งด่วน โดยการจัดเวร เจ้าหน้าที่เฝ้าลาดตระเวนในพื้นที่ทำอากาศยานทั้ง ในช่วงที่มีเที่ยวบินของผู้โดยสารหนาแน่นและ เตรียมพร้อมเข้าพื้นที่ได้ตลอด 24 ชั่วโมง และ จัดเตรียมเครื่องมือในการเข้าพื้นที่และการจับกุมให้ พร้อมใช้งานได้ทันที โดยเฉพาะแบตเตอรี่กล้อง ติดตามตัวต้องมีการชาร์ตให้เต็มพร้อมใช้งาน

3.2 การจัดตั้งสถานที่เกิดเหตุอาชญากรรม สัตว์ป่า

3.3 ข้อควรระวังในที่เกิดเหตุ เช่น การแจ้ง เจ้าของพื้นที่ คือ ทำอากาศยานดอนเมือง เพื่อ รับประทานและพิจารณาอนุญาต การตรวจสอบ เที่ยงบินที่ผู้โดยสารเดินทางเพื่อแจ้งยกเลิกเที่ยวบิน และการตรวจพบสัตว์ดุร้าย เช่น ภูมิพิช ต้องห้ามมี การเกะกะขณะโดยเด็ดขาด

3.4 การพิจารณาข้อกฎหมายในสถานที่เกิด เหตุที่เกี่ยวข้อง อาทิ พระราชบัญญัติสืบสวนและ คุ่มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติโรค ระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558 พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560 พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธี พิพิจารณาความอาญา พุทธศักราช 2477 อนุสัญญาว่า

ด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่า
ที่ใกล้สูญพันธุ์ (CITES)

4. เทคโนโลยีทางวิทยาศาสตร์ (Scientific
technology)

4.1 การเก็บบันทึกในสถานที่เกิดเหตุ เช่น
สมุดบันทึก แบบฟอร์มบันทึก กล้องติดตามตัว
โทรศัพท์มือถือ กล้อง CCTV ภาพที่บันทึกได้จาก
เครื่อง X-ray

4.2 การถ่ายภาพ

- สถานที่เกิดเหตุ ในระยะใกล้ ระยะกลาง
ระยะไกล

- สัตว์ป่าหรือผลิตภัณฑ์ ให้เห็นรายละเอียด
ลักษณะของสัตว์ เพื่อส่งให้ผู้เชี่ยวชาญในการจำแนก
ชนิดพันธุ์สัตว์ป่าในเบื้องต้น เช่น การถ่ายภาพ ควบ
ให้เห็นส่วนหัว ส่วนหาง และลักษณะเกล็ด เป็นต้น

4.3 เทคโนโลยี ทาง DNA ซึ่งกรมอุทยาน
แห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีหน่วยนิติ
วิทยาศาสตร์สัตว์ป่า เพื่อทำการตรวจพิสูจน์
พยานหลักฐานหรือสัตว์ป่าของกลางที่ทำการตรวจ
ยึดมา เพื่อให้ทราบชนิดพันธุ์สัตว์ที่แน่นอน

5. วิถีการแบบสหวิทยาการ
(Interdisciplinary approach) เป็นการศึกษาในเรื่อง
ต่าง ๆ อาทิเช่น การศึกษาทางพยาธิวิทยา
(Pathological Studies) เพื่อตรวจหารอยโรค
บาดแผลที่เป็นสาเหตุการตายของสัตว์ นิติภูมิวิทยา
(Forensic Entomology) เพื่อศึกษาหนอนและแมลง
ที่พบบนซากสัตว์เพื่อดูระยะเวลาการตายของสัตว์ ซึ่ง
การตรวจพิสูจน์ในสนามบินยังไม่ได้มีการใช้วิธีการ
เหล่านี้ มีเพียงการใช้การระบุและการศึกษาทาง
สัณฐานวิทยาของสัตว์ ซึ่งกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์
ป่า และพันธุ์พืช มีนักวิชาการป่าไม้หรือบุคลากรที่มีความ
เชี่ยวชาญในการระบุชนิดของสัตว์ป่าชนิดนั้น ๆ

ว่าคือชนิดใด รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญทางสัตว์ป่าจากคณะ
วนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งถือว่าเป็นสิ่ง
ที่จำเป็นที่สุดในการดำเนินคดีสัตว์ป่าในท่าอากาศยาน

6. วิธีการเก็บรวบรวม (Modern Methods
of Data Collection) และ ส่ง ข้อมูลที่ทันสมัย
(Information Transmission)

6.1 การยื่นหลักฐาน ต้องดำเนินการตาม
หลักการรักษาห่วงโซ่วัตถุพยาน (Chain of Custody)
ต้องมีการบรรจุ ติดสลาก และขนส่งอย่างถูกต้อง

6.2 วัสดุอ้างอิง ต้องจัดทำบัญชีรายการ
อย่างถูกต้องสำหรับการเก็บวัตถุพยานจากสัตว์

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษากระบวนการสืบสวนในคดี
สัตว์ป่าในท่าอากาศยานดอนเมือง จึงมี
ข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. การศึกษาในครั้งนี้นำไปเสนอให้กับ
กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เพื่อ
พัฒนาแนวทางการสืบสวนคดีให้กับด่านตรวจสัตว์
ป่าท่าอากาศยานดอนเมือง รวมทั้งประยุกต์ใช้ใน
พื้นที่ต่าง ๆ ทั้งในสนามบินและพื้นที่อื่นๆ และจัด
ให้มีการอบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ และมีการฝึก
ทบทวนกระบวนการสืบสวนให้มีความพร้อมอยู่เสมอ

2. ควรศึกษาเปรียบเทียบการสืบสวนคดี
สัตว์ป่าของด่านตรวจสัตว์ป่าท่าอากาศยานดอน
เมือง เปรียบเทียบกับด่านตรวจสัตว์ป่าท่าอากาศ
ยานสุวรรณภูมิ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการ
สืบสวนต่อไป

3. ควรศึกษาปัจจัยที่ทำให้การสืบสวนคดี
สัตว์ป่าของด่านตรวจสัตว์ป่าท่าอากาศยานดอน
เมืองแปลผลผกผันกับระดับประสิทธิภาพการสืบสวนคดี

เอกสารอ้างอิง

- กฤตพล สุธีภัทรกุล. (2568). ขบวนการลักลอบค้าสัตว์ มีทั่วโลก ภัยเงียบที่ทำให้สิ่งมีชีวิตสูญพันธุ์. สืบค้นเมื่อวันที่ 28 กันยายน 2568, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/environment/1126918>
- ณัฐพล บัวบุตร. (2562). มุมมองอาชญาวิทยาสิ่งแวดล้อมต่อการลักลอบล่าสัตว์ป่าผิดกฎหมาย. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 15(2), 183-211.
- ด่านตรวจสัตว์ป่าท่าอากาศยานดอนเมือง. (2568). ข้อมูลจำนวนสัตว์ที่พบว่ามีอาการลักลอบส่งออกผ่านทางท่าอากาศยานดอนเมือง. ส่วนด่านตรวจสัตว์ป่า กองคุ้มครองพันธุ์สัตว์ป่าและพืชป่าตามอนุสัญญากรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช.
- นันทร์พัช ไชยอักษรพงศ์. (2563). อาชญาวิทยาสิ่งแวดล้อมกับการลักลอบค้าสัตว์ป่าที่เกิดขึ้นในไทย. *วารสารสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 50(1), 81 - 102.
- สำนักงานอัยการสูงสุด และคณะ. (2563). *เอกสารอ้างอิงแบบย่อ เกี่ยวกับการกระทำความผิดที่บังคับใช้กับการค้าผิดกฎหมายซึ่งสิ่งมีชีวิตที่มีความเสี่ยงขั้นวิกฤติต่อการสูญพันธุ์ในประเทศไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: USAID Wildlife Asia.
- สำนักป้องกันปราบปราม และควบคุมไฟป่า. (2566). *สรุปรายงานการกระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับการป่าไม้ของหน่วยงานในสังกัดกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 - 2566*. สืบค้นเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2568, จาก <https://portal.dnp.go.th/Content/ProtectandFirecontrol?contentId=15323>
- วสวัตต์ ฤกษ์ศิริสวัสดิ์. (2565). *การลักลอบค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายบนสื่อสังคมออนไลน์ในประเทศไทย* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต], สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อรรถพล แซ่มสุวรรณวงศ์ และคณะ. (2546). *นิติวิทยาศาสตร์เพื่อการสืบสวนสอบสวน เล่ม 1* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ทีซีจี พรินติ้ง จำกัด.
- Buabudhara, N. (2019). Green criminology approach on illegal wildlife hunting. *Journal of Social Sciences Naresuan University*, 15(2), 183-211.
- Cooper, J. E., et al. (2009). Wildlife crime scene investigation: techniques, tools and technology. *Endangered Species Research*, 9(3), 229-238.
- TRAFFIC. (2024). Wildlife trade portal. Retrieved December 19, 2025 from <https://www.wildlifetradeportal.org/>

ขอเชิญส่งบทความ (Call for Paper)

คณะกรรมการจัดทำวารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีความยินดีที่จะรับผลงานทางวิชาการเพื่อนำเสนอและเผยแพร่ในวารสารวิชาการ โดยเปิดรับบทความสายมนุษยศาสตร์/สังคมศาสตร์ ในสาขาต่อไปนี้

1. สาขานิเทศศาสตร์
2. สาขาวิชาการโรงแรมและท่องเที่ยว
3. สาขาวิชาบริหารธุรกิจ
4. สาขาวิชาบัญชี
5. สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์
6. สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
7. สาขาวิชานิติศาสตร์
8. สาขาวิชารัฐประศาสตร์/สังคมศาสตร์
9. สาขาวิชาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ประเภทของผลงานทางวิชาการ

1. บทความวิจัย หมายถึง เป็นการนำเสนอผลการวิจัยอย่างเป็นระบบ กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ การดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย ข้อเสนอแนะ กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) เอกสารอ้างอิง
2. บทความวิชาการ หมายถึง งานเขียนซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจ เป็นความรู้ใหม่ กล่าวถึงความเป็นมาของปัญหา วัตถุประสงค์ แนวทางการแก้ปัญหา มีการใช้แนวคิดทฤษฎี ผลงานวิจัยจากแหล่งข้อมูล สรุป เช่น หนังสือวารสารวิชาการ ฐานข้อมูล Online ประกอบการวิเคราะห์วิจารณ์ เสนอแนวทางการแก้ไข

องค์ประกอบบทความ

บทความวิจัย (Research Article)

1. ชื่อเรื่อง ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
2. ชื่อผู้พิมพ์ พร้อมทั้งตำแหน่งทางวิชาการและสังกัด
3. บทคัดย่อทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษไม่เกิน 15 บรรทัด หรือ 200 คำ ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ รูปแบบการวิจัย กลุ่มตัวอย่าง ช่วงเวลาทำวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัยและสรุปผลการวิจัย ระบุคำสำคัญของเรื่อง (Keywords) จำนวนไม่เกิน 5 คำ
4. เนื้อหาของบทความประกอบด้วยหัวข้อต่อไปนี้
 - 4.1 ความสำคัญของปัญหาการวิจัย
 - 4.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย
 - 4.3 ขอบเขตการวิจัย
 - 4.4 สมมติฐานการวิจัย

4.5 การทบทวนวรรณกรรม และแนวคิด

4.6 วิธีดำเนินการวิจัย (ระบุวิธีการเก็บข้อมูล ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ปี พ.ศ. ที่ทำการวิจัย วิธีวิเคราะห์ข้อมูล)

4.7 ผลการวิจัยโดยอาจมีรูปภาพ ตารางและแผนภูมิประกอบเท่าที่จำเป็น

4.8 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

(ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะสำหรับปฏิบัติ และข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยต่อไป)

4.9 เอกสารอ้างอิง ต้องอ้างอิงในระบบ APA ตลอดเรื่อง

4.10 บทความที่สรุปมาจาก วิทยานิพนธ์ ดุษฎีนิพนธ์ ให้ใส่ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา พร้อมตำแหน่งวิชาการ และสังกัด หลังชื่อผู้นิพนธ์ รายงานการวิจัย หรือบทความวิชาการที่ปฏิบัติตามคำแนะนำ จะได้รับพิจารณาดำเนินการโดยทันที

บทความวิชาการ (Academic Article)

บทความวิชาการเป็นการนำเสนอเรื่องทางวิชาการที่อยู่ในความสนใจของบุคคลทั่วไปในปัจจุบัน ประกอบด้วย

1. ชื่อเรื่อง ชื่อผู้นิพนธ์ ที่อยู่ผู้นิพนธ์ ผู้นิพนธ์สำหรับติดต่อ (Corresponding author) และบทสรุป (Conclusion) เพื่อเป็นการสรุปเรื่องโดยย่อ พร้อมระบุความสำคัญของเรื่อง (Keywords) จำนวนไม่เกิน 5 คำ
2. เนื้อหาของบทความ ประกอบด้วย
 - 2.1 บทนำ (Introduction) เพื่อกล่าวถึงความน่าสนใจของเรื่องที่น่าสนใจ
 - 2.2 เนื้อหาเป็นการแสดงรายละเอียดของเรื่องที่เขียนในแต่ละประเด็น
 - 2.3 บทสรุป (Conclusion) ของเรื่องที่เขียนเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจ
 - 2.4 ข้อเสนอแนะจากผู้นิพนธ์เกี่ยวกับเรื่องที่เขียนในประเด็นที่น่าสนใจ

ทั้งนี้ ผู้นิพนธ์ควรตรวจสอบเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับบทความที่น่าสนใจอย่างละเอียด บทความวิชาการต้องนำเสนอพัฒนาการของเรื่องที่น่าสนใจ ข้อมูลที่น่าสนใจจะต้องนำเสนอในวงกว้าง โดยให้ผู้อ่านในต่างสาขาทั้งอาจารย์และนักศึกษา สามารถเข้าใจได้

กระบวนการพิจารณาบทความ

บทความที่จะได้รับการพิจารณาลงตีพิมพ์จะต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์ที่ใดมาก่อน โดยบทความจะต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของวารสาร และผ่านการพิจารณาจากกองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้อง ไม่น้อยกว่า 2 ท่าน และผู้ทรงคุณวุฒิจะไม่สามารถทราบข้อมูลของผู้ส่งบทความ (double-blind peer review)

รายละเอียดวิธีการเขียนบทความ

1. บทความมีความยาวไม่เกิน 15 หน้า กระดาษ A4 (รวมบทคัดย่อภาษาไทย ภาษาอังกฤษและเอกสารอ้างอิง)
2. การตั้งค่าน้ำกระดาษ ให้กำหนดขอบบน 1 นิ้ว ขอบล่าง 1 นิ้ว ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา 1 นิ้ว
3. ตัวอักษรภาษาไทยให้ใช้ TH SarabunPSK ภาษาอังกฤษให้ใช้ Time New Roman โดยกำหนดขนาดดังนี้
 - 3.1 ชื่อเรื่องภาษาไทย ขนาด 20 point ตัวหนา ชิดซ้าย ภาษาอังกฤษ ขนาด 16 point ตัวหนาชิดซ้าย
 - 3.2 ชื่อผู้เขียนภาษาไทยขนาด 15 point ตัวหนา ภาษาอังกฤษ 13 point ตัวหนา
 - 3.3 สถานที่ทำงาน และ E-mail address ของผู้เขียน ภาษาไทย ขนาด 14 point ตัวธรรมดา ภาษาอังกฤษ 12 ตัวธรรมดา
 - 3.4 หัวข้อเรื่อง ขนาด 16 point ตัวหนา ชิดซ้าย
 - 3.5 รายละเอียด/เนื้อเรื่อง ขนาด 16 point ตัวธรรมดา ชิดซ้าย
4. ตาราง ให้วางตารางใกล้ตำแหน่งที่อ้างถึงในเนื้อหา พิมพ์ลำดับของตารางและชื่อตารางเหนือตาราง และพิมพ์ที่มาของตารางใต้ตาราง
5. ภาพประกอบ ให้วางภาพประกอบใกล้ตำแหน่งที่อ้างถึงในเนื้อหา พิมพ์ลำดับของภาพและชื่อภาพ และพิมพ์ที่มาของภาพไว้ใต้ภาพ
6. เนื้อเรื่องแบ่งออกเป็น 2 คอลัมน์/ ตาราง และภาพประกอบให้แทรกในเนื้อเรื่อง โดยจัดเป็น 1 คอลัมน์
7. ส่วนประกอบหลักในหัวข้อประเด็นต่างๆ ประกอบด้วย

บทความวิจัย	บทความวิชาการ
- ชื่อเรื่องภาษาไทย และภาษาอังกฤษ	- ชื่อเรื่องภาษาไทย และภาษาอังกฤษ
- ข้อมูลผู้เขียน (ชื่อ-นามสกุล/สังกัด/E-mail)	- ข้อมูลผู้เขียน (ชื่อ-นามสกุล/สังกัด/E-mail)
- บทคัดย่อ/ABSTRACT	- บทคัดย่อ/ABSTRACT
- คำสำคัญ/KEYWORDS	- คำสำคัญ/KEYWORDS
- บทนำ	- บทนำ
- วัตถุประสงค์	- บทสรุป
- สมมติฐาน (ถ้ามี)	- ข้อเสนอแนะ
- ประโยชน์ที่ได้รับ	- เอกสารอ้างอิง
- วิธีดำเนินการวิจัย (ประชากรตัวอย่าง/เครื่องมือ/การวิเคราะห์ข้อมูล)	
- สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล	
- ข้อเสนอแนะ	
- กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี)	
- เอกสารอ้างอิง	

8. การอ้างอิงในเนื้อหาให้ใช้วิธีการอ้างอิงแบบนามปี (author-date in-text citation) โดยจะจัดวางไว้ข้างหน้าหรือข้างหลังข้อความที่ต้องการอ้าง เพื่อบอกแหล่งที่มาของข้อความนั้น
9. ให้รวบรวมรายการเอกสารทั้งหมดที่ผู้เขียนได้ใช้อ้างอิงในเนื้อหา รวมถึงข้อมูลในตาราง และภาพประกอบ จัดเรียงรายการตามลำดับอักษร กรณีภาษาไทย เรียงตามอักษรชื่อผู้แต่ง กรณีภาษาอังกฤษ เรียงตามอักษรนามสกุลผู้แต่ง โดยใช้รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงแบบ APA (American Psychological Association)

รูปแบบ (Template) การเขียนบทความ

ชื่อเรื่องภาษาไทย ขนาด 20 point ตัวหนา ชิดซ้าย

Tital ขนาด 20 point ตัวหนา ชิดซ้าย

ชื่อ-นามสกุล¹ , ชื่อ-นามสกุล² (ขนาด 15 point ตัวหนา)

สถานที่ทำงาน¹ , สถานที่ทำงาน² (ของผู้เขียน ขนาด 14 point ธรรมดา)

Firstname Lastname¹, Firstname Lastname² (ขนาด 13 point
ตัวหนา)

Affiliations¹, Affiliations² (ของผู้เขียน ขนาด 12 point ธรรมดา)

E-mail:¹ (ผู้เขียนคนที่ 1 ขนาด 12 point ธรรมดา)

E-mail:² (ผู้เขียนคนที่ 2 ขนาด 12 point ธรรมดา)

บทคัดย่อ ขนาด 16 point ตัวหนา ชิดซ้าย

บทความวิจัยและบทความวิชาการมีรูปแบบเดียวกัน และจะต้องเขียนตามข้อกำหนดการเตรียมบทความข้างล่างนี้ เพื่อความชัดเจนของบทความ ส่วนแรกของบทความคือบทคัดย่อ ความยาวหนึ่งย่อหน้า ความยาวของบทคัดย่อควรอยู่ระหว่าง 200 ถึง 300 คำ และไม่ควรมีการอ้างถึงเอกสารอ้างอิง ขนาด 16 point ตัวธรรมดา ชิดซ้าย

คำสำคัญ: โปรดระบุคำสำคัญ ไม่เกิน 5 คำ ไม่ต้องมีเครื่องหมายคั่นระหว่างคำ ขนาด 16 point ตัวธรรมดา ชิดซ้าย

ABSTRACT ขนาด 13 ตัวหนา ชิดซ้าย

The first section of the manuscript is to be a short single paragraph abstract outlining the aims, scope, methods, results and conclusion of the paper. Authors should aim for an abstract length of between 200 and 300 words. Abstract should not refer to the references.

KEYWORDS: โปรดระบุ **KEYWORDS** ไม่เกิน 5 คำ เป็นภาษาอังกฤษ ตัวธรรมดา อักษรแรกเป็นตัวพิมพ์ใหญ่

กั้นด้วยเครื่องหมายจุลภาค “,” ขนาด 13 point ตัวธรรมดา ชิดซ้าย

หมายเหตุ ดาวน์โหลดแบบฟอร์มได้ที่หน้าเว็บไซต์

1. รายละเอียดทั่วไป

กำหนดให้บทความมีความยาวไม่เกิน 15 หน้า ของกระดาษ A4 (รวมบทคัดย่อภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และเอกสารอ้างอิง) โดยให้ตั้งค่าน้ำกระดาษ ขอบบน 1 นิ้ว ขอบล่าง 1 นิ้ว ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา 1 นิ้ว

2. การเขียนตาราง

ให้วางตารางใกล้ตำแหน่งที่อ้างถึงในเนื้อหา โดยลำดับเลขของตาราง (ตัวหนา) และชื่อตาราง (ตัวธรรมดา) เหนือตารางและชิดซ้าย เช่น “ตารางที่ 1 ...” และระบุแหล่ง “ที่มา: ...” ไว้ใต้ตาราง พร้อมคำอธิบายเพิ่มเติมในเนื้อหาใต้ตาราง เช่น “ดังตารางที่ 1”

ตารางที่ 1 ขนาดและลักษณะของตัวอักษรที่ใช้ในการพิมพ์บทความ

รายการ	ขนาดตัวอักษร (point)	ลักษณะตัวอักษร
ชื่อบทความ	20	ตัวหนา ชิดซ้าย
ชื่อผู้เขียน	16	ตัวหนา ชิดซ้าย
สถานที่ติดต่อผู้เขียน/Email	15	ธรรมดา ชิดซ้าย
หัวข้อเรื่อง	16	ตัวหนา ชิดซ้าย
เนื้อเรื่อง/เนื้อความทั่วไป	16	ตัวธรรมดา ชิดซ้าย

ที่มา: ...ระบุที่มาของตาราง....

3. ภาพประกอบ

ให้วางภาพประกอบใกล้ตำแหน่งที่อ้างถึงในเนื้อหา โดยลำดับเลขของภาพ (ตัวหนา) และพิมพ์ชื่อภาพ (ตัวธรรมดา) “ภาพที่ 1” และระบุแหล่ง “ที่มา: ...” ไว้ใต้ภาพ พร้อมคำอธิบายเพิ่มเติมในเนื้อหาใต้ภาพ เช่น “ดังภาพที่ 1”

ภาพที่ 1 โลโก้สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (สสอท.)

ที่มา: สสอท. (2561)

4. การอ้างอิงในเนื้อหา

การอ้างอิงในเนื้อหาให้ใช้วิธีการอ้างอิงในเนื้อหาแบบนามปี (author-date in-text citation) โดยจะจัดวางไว้ข้างหน้าหรือข้างหลังข้อความที่ต้องการอ้าง เพื่อบอกแหล่งที่มาของข้อความนั้น

4.1 ผู้เขียนมีคนเดียวหรือ 2 คน

กรณีภาษาไทย ใช้ชื่อ-นามสกุลผู้แต่งทุกคน ตามด้วยปีที่พิมพ์ พ.ศ. เช่น ฤทธิรงค์ จุฑาพฤตนิกร และ อันธิกา สวัสดิ์ศรี (2556) หรือ (ฤทธิรงค์ จุฑาพฤตนิกร และ อันธิกา สวัสดิ์ศรี, 2556)

กรณีภาษาอังกฤษ ใช้นามสกุลทุกคน ตามด้วยปีที่พิมพ์ ค.ศ. เช่น Holder and Matter (2008) หรือ (Holder & Matter, 2008)

4.2 ผู้เขียนมี 3 ถึง 5 คน

กรณีภาษาไทย - ครั้งแรก ใช้ชื่อ-นามสกุลผู้แต่งทุกคน ตามด้วยปีที่พิมพ์ พ.ศ. เช่น ชินวัฒน์ ศาสนนันท์, สัญญา สัญญาวิวัฒน์, และ โกมล ไพศาล (2556) หรือ (ชินวัฒน์ ศาสนนันท์, สัญญา สัญญาวิวัฒน์, และ โกมล ไพศาล, 2556)

- ครั้งต่อไป ใช้ชื่อ-นามสกุลผู้แต่งคนแรกตามด้วย “และคณะ” ตามด้วยปีที่พิมพ์ พ.ศ. เช่น ชินวัฒน์ ศาสนนันท์ และคณะ (2556) หรือ (ชินวัฒน์ ศาสนนันท์ และคณะ, 2556)

กรณีภาษาอังกฤษ - ครั้งแรก ใช้นามสกุลทุกคน ตามด้วยปีที่พิมพ์ ค.ศ. เช่น Martin-Consuegra, Molina, and Esteban (2007) หรือ (Martin-Consuegra, Molina, & Esteban, 2007)

- ครั้งต่อไป ใช้นามสกุลคนแรกตามด้วย “et al.” ตามด้วยปีที่พิมพ์ ค.ศ. เช่น Martin-Consuegra et al. (2007) หรือ (Martin-Consuegra et al., 2007)

4.3 ผู้เขียนมีตั้งแต่ 6 คนขึ้นไป

กรณีภาษาไทย ใช้ชื่อ-นามสกุลคนแรก ตามด้วยปีที่พิมพ์ พ.ศ. เช่น มารยาท โยทองยศ และคณะ (2560)

กรณีภาษาอังกฤษ ใช้นามสกุลคนแรกตามด้วย “et al.” ตามด้วยปีที่พิมพ์ ค.ศ. เช่น Harris et al. (2001) หรือ (Harris et al., 2001)

4.4 การอ้างอิงจาก 2 แหล่ง

กรณีภาษาไทย เรียงรายการเอกสารตามตัวอักษรและค้นเอกสารออกด้วยเครื่องหมาย (;) เช่น (ชินวัฒน์ ศาสนนันท์, สัญญา สัญญาวิวัฒน์, และ โกมล ไพศาล, 2556; มารยาท โยทองยศ และคณะ 2560) หรือ (Harris et al., 2001; Martin-Consuegra, Molina, & Esteban, 2007)

5. เอกสารอ้างอิง

ให้รวบรวมรายการเอกสารทั้งหมดที่ผู้เขียนได้ใช้อ้างอิงในเนื้อหา รวมถึงข้อมูลในตาราง และภาพประกอบ จัดเรียงรายการตามลำดับอักษร กรณีภาษาไทย เรียงตามอักษรชื่อผู้แต่ง กรณีภาษาอังกฤษ เรียงตามอักษรนามสกุลผู้แต่ง โดยใช้รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงแบบ APA (American Psychological Association) ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิงมีดังนี้

5.1 หนังสือ

รูปแบบ: ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง (ฉบับพิมพ์). สถานที่พิมพ์: ผู้จัดพิมพ์.

ตัวอย่าง: ปรมะ สตะเวทิน. 2546. *หลักนิเทศศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

5.2 บทในหนังสือ

รูปแบบ: ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อบทความ. ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ), ชื่อเรื่อง (ฉบับพิมพ์, หน้าปรากฏบทความ). สถานที่พิมพ์: ผู้จัดพิมพ์.

ตัวอย่าง: เสรี ลีลาภัย. 2542. เศรษฐกิจชาตินิยมในประเทศกำลังพัฒนาและสถานการณ์ในประเทศไทย. ใน ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ (บรรณาธิการ), 1999 *จุดเปลี่ยนแห่งยุคสมัย* (น. 90-141). กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

5.3 บทความในวารสาร

รูปแบบ: ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่(ฉบับที่): เลขหน้าที่ปรากฏบทความ.

ตัวอย่าง: ฤทธิรงค์ จุฑาพฤตนิกร, และ อันธิกา สวัสดิ์ศรี. 2556. การจัดการน้ำท่วมด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนรายได้น้อย. *วารสารนักบริหาร*, 33(4): 72-85.

5.4 วิทยานิพนธ์

รูปแบบ: ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อวิทยานิพนธ์. ระดับวิทยานิพนธ์หรือปริญญาโทหรือปริญญาตรีมหาวิทยาลัย.

ตัวอย่าง: เบ็ญจรัช เวชวิรัช. 2541. *การศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อมูลค่าการให้สินเชื่อเพื่อการส่งออก และนำเข้าของสถาบันการเงินไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัย ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

5.5 แหล่งสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต

รูปแบบ: ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง. สืบค้นเมื่อวันที่ เดือน ปี, จากแหล่งที่อยู่บนอินเทอร์เน็ต.

ตัวอย่าง: Holder, B. J., & Matter, G. 2008. *The innovative organization*. Retrieved December 11, 2016, from <http://www.geocities.com/CollegePark/Library/1048/innova.html>

5.6 เอกสารการประชุมวิชาการ

รูปแบบ: ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อบทความ. ใน การประชุมวิชาการเรื่อง..... (หน้าปรากฏ). สถานที่พิมพ์: ผู้จัดพิมพ์.

ตัวอย่าง: จีระเดช มโนสร้อย, สุดา เสาวคนธ์, และ อภิญญา มโนสร้อย. 2543. หน้าหวาน ใน การสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง *เทคโนโลยีชีวภาพเกษตรกรรมครั้งที่ 2 เรื่องการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ธรรมชาติเพื่อการแพทย์แผนไทย* (น. 42-50). เชียงใหม่: ศูนย์วิจัยและพัฒนาวัตถุสัตวศาสตร์และผลิตภัณฑ์ธรรมชาติ สถาบันวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.